T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE KORUNAN 16. YY. A AİT EL YAZMASI ESERLERİN EBRULARININ İNCELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

MERT COŞKUN

DANIŞMAN

DR. ÖĞR. ÜYESİ İBRAHİM MUSTAFA VUSLAT NOYAN GÜVEN

KASTAMONU 2021

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT VE TASARIM ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE KORUNAN 16. YY. A AİT EL YAZMASI ESERLERİN EBRULARININ İNCELENMESİ

Mert COŞKUN

Danışmanı Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Mustafa Vuslat Noyan GÜVEN

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK

Jüri Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Muhammet BİLGEN

KASTAMONU – 2021

TEZ ONAYI

Mert COŞKUN tarafından hazırlanan "**Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde Korunan 16.Yy Ait El Yazması Eserlerin Ebrularının İncelenmesi**" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri üyeleri önünde savunulmuş ve oy birliği Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü **Sanat ve Tasarım Anabilim Dalı**'nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Mustafa Vuslat Noyan GÜVEN Kastamonu Üniversitesi	…….
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Hüseyin ELİTOK Atatürk Üniversitesi	…….
Jüri Üyesi	Dr. Öğr. Üyesi Muhammet BİLGEN Kastamonu Üniversitesi	…….

18/02/2021

Enstitü Müdürü Doç. Dr. İbrahim YENEN

TAAHHÜTNAME

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildirir ve taahhüt ederim.

İmza

Mert COŞKUN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE KORUNAN 16. YY. A AİT EL YAZMASI ESERLERİN EBRULARININ İNCELENMESİ

Mert COŞKUN
Kastamonu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sanat ve Tasarım Anasanat Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Mustafa Vuslat Noyan GÜVEN

Kütüphanelerimizde bulunan yazma eserlerin hem belge niteliği taşıyor olması hem de kitap sanatlarına ilişkin teknik, üslup ve çeşitlilik anlamında birçok bilgiyi araştırmacılara sunması bakımından oldukça önemli olduğu bilinmektedir. Yazma eserlerde görülen tekniklerin, üslupların ve sanat disiplinlerinin günümüzde birçok sanatçıya rehber ve ilham kaynağı olduğu sanat üretimlerinden anlaşılmaktadır. Bu anlamda Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi, 4000 den fazla nadide yazma eser örneği ile özel bir konumdadır. Kütüphane envanterine kayıtlı ve bu çalışmaya konu olan 103 adet 16. yy. a ait klasik dönem el yazması, Türk kitap sanatlarına ilişkin önemli örnekleri barındırmaktadır. Söz konusu ebrulu eserlerin daha önce herhangi bir bilimsel çalışmaya konu olduğu tespit edilememiş ve alana katkı sağlayacağına inanarak yazma eserlerde kullanılan ebruların renk, çeşit ve teknik özellikleri açısından analizleri yapılmaya çalışılmıştır.

Dört bölümden oluşan tezin; birinci bölümünde, konuya ilişkin genel bir bakış açısıyla tanımlamalara ve istatistik verilere yer verilmiştir. İkinci bölümde, Türk ebru sanatına ilişkin tarihçe, teknik, malzeme ve klasik Türk ebru çeşitlerine yer verilmiştir. Üçüncü bölümde, Kastamonu yazma eser kütüphanesinde bulunan 16. yy. a ait ebrulu eserlerin renk, çeşit ve teknik bakımından incelenip kataloglarının oluşturulması yapılmıştır. Dördüncü bölümde ise Türk ebru sanatı kapsamında özgün sanatsal çalışmalara yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yazma eser, Türk kitap sanatları, ebru.

2021, 308 sayfa

ABSTRACT
MSc. Thesis

EXAMINING OF MARBLING OF MANUSCRIPTS BELONGING TO THE SIXTEENTH CENTURY, PROTECTED IN THE KASTAMONU MANUSCRIPT LIBRARY

Mert COŞKUN

Kastamonu University
Institute for Social Science
Department of Art Major

Supervisor: Asst. Prof. Dr. İbrahim Mustafa Vuslat Noyan GÜVEN

It is know that the manuscripts in our libraries are both documented and very importand in terms of presenting a lot of infor mation in terms of technique, style and diversity related to book arts. It is understood from their art productions that the techniques, styles and art disciplines seen in manuscripts are a guide and source of inspiration for many artists today. In this sense, Kastamonu Manuscript Library is in a special position with more than 4000 examples of rare manuscripts. 103 classical period manuscripts belonging to the 16th century, registered in the library inventory and subject to this study, contain important examples of Turkish book arts. It could not determine that the marble Works in question have been the subject of any scientific study before and believing that it will contribute to the field, it has been tried to analyze the marbling used in manuscripts in terms of color, variety and technical features.

In this thesis consisting of four parts, the first part is devoted to an overview of the subject definitions and statistical data. In the second part, Turkish marbling art history, technique and material and classical Turkish marbling types are discussed. In the third part, the color, variety and technique of the 16th century marbled works in the Kastamonu Manuscript Library are catalogued. In the fourth part, original artistic works are included within the scope of Turkish marbling art.

Key Words: Manuscript, Turkish book arts, Marbling

2021, 308 pages

ÖNSÖZ

Ebru, en eski Türk süsleme sanatlarından biri olarak ifade edilebilir. Eski zamanlarda ebrunun kullanım alanı olarak kitabın bazı bölümleri tercih edilse de, günümüzde ebru sanatının kullanım alnının oldukça fazla çeşitlendiği görülmektedir. Özellikle ebrunun multidisipliner bir yapıya kavuştuğu da gözlenmektedir. Bu bağlamda Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi bünyesinde bulunan 16. yy a ait yazma eserlerde görülen ebruların incelemesini yapmam şahsım adına bu alanda ki akademik gelişimimi sürdürdüğünü düşünmekteyim. Tezi yazmamda büyük payı ve yardımı olan sayın danışman hocam İ.M.V. Noyan GÜVEN' e, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca desteğini ve bilgisini esirgemeyen kıymetli Ruhi KONAK ve Işılay KONAK hocalarıma, yazma eser taraması ve araştırması esnasında yardımlarından dolayı Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi müdürü Sayın Mehmet ÖZTÜRK ve kütüphane memuru Sevgi DOĞAR' a, tez yazım süresince her türlü yardımı ve manevi desteğinden ötürü Muhammet BİLGEN, Atila DİLER, hocalarıma ve Rabia AYÇİÇEK' e ve bu günlere gelmemde en büyük payı olan "ANNEME" ve "BABAMA" sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Mert COŞKUN
Kastamonu, Şubat, 2021

KISALTMALAR

akt. :Aktaran

bkz. :Bakınız

c. :Cilt

H. :Hicri

KHK. :Kastamonu Halk Kütüphanesi

mm. :Milimetre

M. :Miladi

MEB. :Milli Eğitim Bakanlığı

ö. :Ölüm

s. :Sayfa

S. :Sayı

S.Ü :Selçuk Üniversitesi

T.C. :Türkiye Cumhuriyeti

vb. :Ve Benzeri

vd. :Ve Diğerleri

vs. :Vesaire

yy. :Yüzyıl

RESİMLER DİZİNİ

Sayfa

Resim 1. KHK 517, üst kapak 19
Resim 2. KHK 517, üst iç kapak 19
Resim 3.KHK 517, alt kapak 19
Resim 4. KHK 517, alt içkapak 19
Resim 5. KHK 1265, üst kapak 21
Resim 6. KHK 1265, miklep ön 21
Resim 7. KHK 1265, alt içkapak 21
Resim 8. KHK 1265, alt kapak 21
Resim 9. KHK 1265, alt içkapak 22
Resim 10. KHK 1265, miklep iç 22
Resim 11. KHK 1538, üst kapak 24
Resim 12. KHK 1538, üst iç kapak 24
Resim 13. KHK 1538, alt kapak 24
Resim 14. KHK 1538, alt içkapak 24
Resim 15. KHK 1571, üst kapak 26
Resim 16. KHK 1571, üst iç kapak 26
Resim 17. KHK 1571, miklep ön 26
Resim 18. KHK 1571, alt kapak 26
Resim 19. KHK 1571, alt içkapak 27
Resim 20. KHK 1571, miklep iç 27
Resim 21. KHK 2511, üst kapak 29
Resim 22. KHK 2511, üst iç kapak 29
Resim 23. KHK 2511, alt kapak 29
Resim 24. KHK 2511, alt içkapak 29
Resim 25. KHK 1721, üst kapak 31
Resim 26. KHK 1721, üst iç kapak 31
Resim 27. KHK 1721, alt kapak 31
Resim 28. KHK 1721, alt içkapak 31
Resim 29. KHK 1721, miklep ön 32
Resim 30. KHK 1426. üst kapak 34
Resim 31. KHK 1426. üst iç kapak 34
Resim 32. KHK 1426. miklep ön 34
Resim 33. KHK 1426. alt kapak 34
Resim 34. KHK 1426. üst iç kapak detay 35
Resim 35. KHK 1426. miklep iç 35
Resim 36. KHK 2996, üst kapak 37
Resim 37. KHK 2996, üst iç kapak 37
Resim 38. KHK 2996, alt kapak 37
Resim 39. KHK 2996, alt içkapak 37
Resim 40. KHK 860, kutu üst kapak 39
Resim 41. KHK 860, üst iç kapak 39

Resim 42. KHK 860, kutu kapak 39
Resim 43. KHK 860, üst kapak 39
Resim 44. KHK 860, alt kapak 40
Resim 45. KHK 860, kutu alt kapak 40
Resim 46. KHK 862, kutu üst kapak 42
Resim 47. KHK 862, miklep ön 42
Resim 48. KHK 862, kutu kapak 42
Resim 49. KHK 862, üst kapak 42
Resim 50. KHK 862, kutu alt kapak 43
Resim 51. KHK 862, alt kapak 43
Resim 52. KHK 867, kutu üst kapak 45
Resim 53. KHK 867, kutu alt kapak 45
Resim 54. KHK 867, üst kapak 45
Resim 55. KHK 867, alt kapak 45
Resim 56. KHK 859, kutu üst kapak 47
Resim 57. KHK 859, kutu alt kapak 47
Resim 58. KHK 859, üst iç kapak 47
Resim 59. KHK 859, miklep ön 47
Resim 60. KHK 859, üst kapak 48
Resim 61. KHK 859, alt kapak 48
Resim 62. KHK 865, kutu üst kapak 50
Resim 63. KHK 865, kutu alt kapak 50
Resim 64. KHK 865, üst kapak 50
Resim 65. KHK 865, kutu kapak 50
Resim 66. KHK 865, alt kapak 51
Resim 67. KHK 865, miklep ön 51
Resim 68. KHK 2854, üst kapak 53
Resim 69. KHK 2854, üst iç kapak 53
Resim 70. KHK 2854, miklep ön 53
Resim 71. KHK 2854, alt kapak 53
Resim 72. KHK 2854, alt içkapak 54
Resim 73. KHK 2854, miklep iç 54
Resim 74. KHK 560, üst kapak 56
Resim 75. KHK 560, üst iç kapak 56
Resim 76. KHK 560, alt kapak 56
Resim 77. KHK 560, miklep ön 56
Resim 78. KHK 1733, üst kapak 58
Resim 79. KHK 1733, üst iç kapak 58
Resim 80. KHK 1733, alt kapak 58
Resim 81. KHK 1733, miklep ön 58
Resim 82. KHK 763, üst kapak 60
Resim 83. KHK 763, üst iç kapak 60
Resim 84. KHK 763, miklep ön 60
Resim 85. KHK 763, alt kapak 60
Resim 86. KHK 763, alt içkapak 61
Resim 87. KHK 763, miklep iç 61

Resim 88. KHK 233, üst kapak 63
Resim 89. KHK 233, üst iç kapak 63
Resim 90. KHK 233, miklep ön 63
Resim 91. KHK 233, alt kapak 63
Resim 92 KHK 233, alt içkapak 64
Resim 93. KHK 233, miklep iç 64
Resim 94. KHK 707, üst kapak 66
Resim 95. KHK 707, üst iç kapak 66
Resim 96. KHK 707, alt kapak 66
Resim 97. KHK 707, miklep ön, alt içkapak 66
Resim 98. KHK 194, üst kapak 68
Resim 99. KHK 194, üst iç kapak 68
Resim 100. KHK 194, alt kapak 68
Resim 101. KHK 194, alt içkapak 68
Resim 102 KHK 1644, üst kapak 70
Resim 103. KHK 1644, üst iç kapak 70
Resim 104. KHK 1644, alt kapak 70
Resim 105. KHK 1644, alt içkapak 70
Resim 106. KHK 2888, üst kapak 72
Resim 107. KHK 2888, üst iç kapak 72
Resim 108. KHK 2888, alt içkapak 72
Resim 109. KHK 2888, miklep iç 72
Resim 110. KHK 2888, miklep ön 73
Resim 111. KHK 2888, alt kapak 73
Resim 112. KHK 3121, üst kapak 75
Resim 113. KHK 3121, üst iç kapak 75
Resim 114. KHK 3121, miklep ön 75
Resim 115. KHK 3121, alt kapak 75
Resim 116. KHK 3121, alt içkapak 76
Resim 117. KHK 176, üst kapak 78
Resim 118. KHK 176, üst iç kapak 78
Resim 119. KHK 176, alt kapak 78
Resim 120. KHK 176, miklep ön 78
Resim 121. KHK 176, alt içkapak 79
Resim 122. KHK 1014, üst kapak 81
Resim 123. KHK 1014, üst iç kapak 81
Resim 124. KHK 1014, miklep iç 81
Resim 125. KHK 1014, alt kapak 81
Resim 126. KHK 1014, alt içkapak 82
Resim 127. KHK 1014, miklep ön 82
Resim 128. KHK 1147, üst kapak 84
Resim 129. KHK 1147, üst iç kapak 84
Resim 130. KHK 1147, miklep ön 84
Resim 131. KHK 1147, alt kapak 84
Resim 132. KHK 1147, alt içkapak 85
Resim 133. KHK 1147, miklep iç 85

Resim 134. KHK 1496, üst kapak 87
Resim 135. KHK 1496, üst iç kapak 87
Resim 136. KHK 1496, miklep ön 87
Resim 137. KHK 1496, alt kapak 87
Resim 138. KHK 1496, alt içkapak 88
Resim 139. KHK 1496, miklep iç 88
Resim 140. KHK 1888, üst kapak 90
Resim 141. KHK 1888, üst iç kapak 90
Resim 142. KHK 1888, miklep ön 90
Resim 143. KHK 1888, alt kapak 90
Resim 144. KHK 590, üst kapak 92
Resim 145. KHK 590, üst iç kapak 92
Resim 146. KHK 590, alt kapak 92
Resim 147. KHK 590, alt içkapak 92
Resim 148. KHK 590, miklep ön 93
Resim 149. KHK 1082, üst kapak 95
Resim 150. KHK 1082, üst iç kapak 95
Resim 151. KHK 1082, miklep ön 95
Resim 152. KHK 1082, alt kapak 95
Resim 153. KHK 1082, miklep iç 96
Resim 154. KHK 1215, üst kapak 98
Resim 155. KHK 1215, üst iç kapak 98
Resim 156. KHK 1215, miklep ön 98
Resim 157. KHK 1215, alt kapak 98
Resim 158. KHK 1215, alt içkapak 99
Resim 159. KHK 1215, miklep iç 99
Resim 160. KHK 1440, üst kapak 101
Resim 161. KHK 1440, üst iç kapak 101
Resim 162. KHK 1440, miklep ön 101
Resim 163. KHK 1440, alt kapak 101
Resim 164. KHK 1440, alt içkapak 102
Resim 165. KHK 1440, miklep iç 102
Resim 166. KHK 3895, üst kapak 104
Resim 167. KHK 3895, üst iç kapak 104
Resim 168. KHK 3895, miklep ön 104
Resim 169. KHK 3895, alt kapak 104
Resim 170. KHK 3895, alt içkapak 105
Resim 171. KHK 3766, üst kapak 107
Resim 172. KHK 3766, üst iç kapak 107
Resim 173. KHK 3766, miklep ön 107
Resim 174. KHK 3766, alt kapak 107
Resim 175. KHK 3766, alt içkapak 108
Resim 176. KHK 768, üst kapak 110
Resim 177. KHK 768, üst iç kapak 110
Resim 178. KHK 768, alt kapak 110
Resim 179. KHK 768, miklep ön 110

Resim 180. KHK 3775, üst kapak 112
Resim 181. KHK 3775, üst iç kapak 112
Resim 182. KHK 3775, alt kapak 112
Resim 183. KHK 3775, alt içkapak 112
Resim 184. KHK 181, üst kapak 114
Resim 185. KHK 181, üst iç kapak 114
Resim 186. KHK 181, alt kapak 114
Resim 187. KHK 181, miklep ön 114
Resim 188. KHK 2439, üst kapak 116
Resim 189. KHK 2439, üst iç kapak 116
Resim 190. KHK 2439, miklep ön 116
Resim 191. KHK 2439, alt kapak 116
Resim 192. KHK 2439, alt içkapak 117
Resim 193. KHK 2439, miklep iç 117
Resim 194. KHK 2486, üst kapak 119
Resim 195. KHK 2486, üst iç kapak 119
Resim 196. KHK 2486, miklep ön 119
Resim 197. KHK 2486, alt kapak 119
Resim 198. KHK 2486, miklep iç 120
Resim 199. KHK 373, üst kapak 122
Resim 200. KHK 373, üst iç kapak 122
Resim 201. KHK 373, alt kapak 122
Resim 202. KHK 373, alt içkapak 122
Resim 203. KHK 1512, üst kapak 124
Resim 204. KHK 1512, üst iç kapak 124
Resim 205. KHK 1512, miklep ön 124
Resim 206. KHK 1512, alt kapak 124
Resim 207. KHK 1531, üst kapak 126
Resim 208. KHK 1531, üst iç kapak 126
Resim 209. KHK 1531, alt kapak 126
Resim 210. KHK 1531, alt içkapak 126
Resim 211. KHK 1531, miklep ön 127
Resim 212. KHK 3235, üst kapak 129
Resim 213. KHK 3235, üst iç kapak 129
Resim 214. KHK 3235, alt kapak 129
Resim 215. KHK 3235, alt içkapak 129
Resim 216. KHK 3351, üst kapak 131
Resim 217. KHK 3351, üst iç kapak 131
Resim 218. KHK 3351, miklep ön 131
Resim 219. KHK 3351, alt kapak 131
Resim 220. KHK 3351, alt içkapak 132
Resim 221. KHK 3351, miklep iç 132
Resim 222. KHK 863, yazma eser koruma kutusu ön yüzü 134
Resim 223. KHK 863, yazma eser koruma kutusu miklep ön 134
Resim 224. KHK 863, yazma eser koruma kutusu arka yüzü 134
Resim 225. KHK 863, üst kapak 134

Resim 226. KHK 863, miklep ön 135
Resim 227. KHK 863, alt kapak 135
Resim 228. KHK 864, miklep ön 137
Resim 229. KHK 864, üst kapak 137
Resim 230. KHK 864, alt kapak 137
Resim 231. KHK 864, yazma eser koruma kutusu ön yüzü 137
Resim 232 KHK 864, yazma eser koruma kutusu arka yüzü 138
Resim 233. KHK 864, koruma kutusu kapak 138
Resim 234. KHK 868, yazma eser koruma kutusu ön yüzü 140
Resim 235. KHK 868, yazma eser koruma kutusu arka yüzü 140
Resim 236. KHK 868, yazma eser koruma kutusu miklep 140
Resim 237. KHK 868, üst kapak 140
Resim 238. KHK 868, alt kapak 141
Resim 239. KHK 868, miklep ön 141
Resim 240. KHK 869, yazma eser koruma kutusu ön yüzü 143
Resim 241. KHK 869, yazma eser koruma kutusu arka yüzü 143
Resim 242. KHK 869, yazma eser koruma kutusu miklep 143
Resim 243. KHK 869, alt kapak 143
Resim 244. KHK 869, üst kapak 144
Resim 245. KHK 869, miklep ön 144
Resim 246. KHK 870, yazma eser koruma kutusu ön yüzü 146
Resim 247. KHK 870, yazma eser koruma kutusu miklebi dış yüzü 146
Resim 248. KHK 870, yazma eser koruma kutusu arka yüzü 146
Resim 249. KHK 870, miklep ön yüzü 146
Resim 250. KHK 870, üst kapak 147
Resim 251. KHK 870, alt kapak 147
Resim 252. KHK 596, üst kapak 149
Resim 253. KHK 596, üst iç kapak 149
Resim 254. KHK 596,alt kapak 149
Resim 255. KHK 596, alt içkapak 149
Resim 256. KHK 596, miklep ön 150
Resim 257. KHK 650, üst kapak 152
Resim 258. KHK 650, üst iç kapak 152
Resim 259. KHK 650, alt kapak 152
Resim 260. KHK 650, alt içkapak 152
Resim 261. KHK 117, üst kapak 154
Resim 262. KHK 117, üst iç kapak 154
Resim 263. KHK 117, miklep ön 154
Resim 264. KHK 117, alt kapak 154
Resim 265. KHK 117, alt içkapak 155
Resim 266. KHK 831, üst kapak 157
Resim 267. KHK 831, üst iç kapak 157
Resim 268. KHK 831, miklep ön 157
Resim 269. KHK 831, alt kapak 157
Resim 270. KHK 831, alt içkapak 158
Resim 271. KHK 831, miklep iç 158

Resim 272. KHK 917, üst kapak 160
Resim 273. KHK 917, üst iç kapak 160
Resim 274. KHK 917, alt kapak 160
Resim 275. KHK 917, miklep ön 160
Resim 276. KHK 917, alt içkapak 161
Resim 277. KHK 917, miklep iç 161
Resim 278. KHK 1022, üst kapak 163
Resim 279. KHK 1022, üst iç kapak 163
Resim 280. KHK 1022, alt kapak 163
Resim 281. KHK 1022, arka içkapak 163
Resim 282. KHK 1046, üst kapak 165
Resim 283. KHK 1046, üst iç kapak 165
Resim 284. KHK 1046, arka kapak 165
Resim 285. KHK 1046, alt içkapak 165
Resim 286. KHK 1277, üst kapak 167
Resim 287. KHK 1277, üst iç kapak 167
Resim 288. KHK 1277, miklep üst kapak 167
Resim 289. KHK 1277, alt kapak 167
Resim 290. KHK 1277, alt içkapak 168
Resim 291. KHK 1277, miklep iç 168
Resim 292. KHK 1476, üst kapak 170
Resim 293. KHK 1476, üst iç kapak 170
Resim 294. KHK 1476, alt kapak 170
Resim 295. KHK 1476, alt içkapak 170
Resim 296. KHK 1632, üst kapak 172
Resim 297. KHK 1632, üst iç kapak 172
Resim 298. KHK 1632, miklep ön 172
Resim 299. KHK 1632, alt kapak 172
Resim 300. KHK 1632, miklep dış 173
Resim 301. KHK 1691, üst kapak 175
Resim 302. KHK 1691, üst iç kapak 175
Resim 303. KHK 1691, miklep ön 175
Resim 304. KHK 1691, alt kapak 175
Resim 305. KHK 1691, alt içkapak 176
Resim 306. KHK 1691, miklep iç 176
Resim 307. KHK 1968, üst kapak 178
Resim 308. KHK 1968, üst iç kapak 178
Resim 309. KHK 1968, alt kapak 178
Resim 310. KHK 1968, alt içkapak 178
Resim 311. KHK 1968, miklep ön 179
Resim 312. KHK 2775, üst kapak 181
Resim 313. KHK 2775, üst iç kapak 181
Resim 314. KHK 2775, alt kapak 181
Resim 315. KHK 2775, alt içkapak 181
Resim 316. KHK 1879, üst kapak 183
Resim 317. KHK 1879, üst iç kapak 183

Resim 318. KHK 1879, miklep ön 183
Resim 319. KHK 1879, alt kapak 183
Resim 320. KHK 1879, alt içkapak 184
Resim 321. KHK 1879, miklep iç 184
Resim 322. KHK 1855, üst kapak 186
Resim 323. KHK 1855, üst iç kapak 186
Resim 324. KHK 1855, miklep ön 186
Resim 325. KHK 1855, alt kapak 186
Resim 326. KHK 1855, alt içkapak 187
Resim 327. KHK 1855, miklep iç 187
Resim 328. KHK 2478, üst kapak 189
Resim 329. KHK 2478, üst iç kapak 189
Resim 330. KHK 2478, miklep ön 189
Resim 331. KHK 2478, alt içsayfa 189
Resim 332. KHK 999, üst kapak 191
Resim 333. KHK 999, üst iç kapak 191
Resim 334. KHK 999, alt kapak 191
Resim 335. KHK 999, alt içkapak 191
Resim 336. KHK 999, miklep ön 192
Resim 337. KHK 1002, üst kapak 194
Resim 338. KHK 1002, üst iç kapak 194
Resim 339. KHK 1002, alt kapak 194
Resim 340. KHK 1002, miklep ön 194
Resim 341. KHK 1002, miklep iç 195
Resim 342. KHK 1350, üst kapak 197
Resim 343. KHK 1350, üst iç kapak 197
Resim 344. KHK 1350, miklep ön 197
Resim 345. KHK 1350, alt kapak 197
Resim 346. KHK 1350, alt içkapak 198
Resim 347. KHK 1350, miklep iç 198
Resim 348. KHK 536, üst kapak 200
Resim 349. KHK 536, üst iç kapak 200
Resim 350. KHK 536, miklep ön 200
Resim 351. KHK 536, alt kapak 200
Resim 352. KHK 1540, üst kapak 202
Resim 353. KHK 1540, üst iç kapak 202
Resim 354. KHK 1540, miklep ön 202
Resim 355. KHK 1540, alt kapak 202
Resim 356. KHK 1540, alt içkapak 203
Resim 357. KHK 1540, üst kapak detay 203
Resim 358. KHK 705, üst kapak 205
Resim 359. KHK 705, üst iç kapak 205
Resim 360. KHK 705, alt kapak 205
Resim 361. KHK 705, alt içkapak 205
Resim 362. KHK 705, alt içkapak detay 206
Resim 363. KHK 988, üst kapak 208

Resim 364. KHK 988, üst iç kapak 208
Resim 365. KHK 988, alt kapak 208
Resim 366. KHK 988, alt içkapak 208
Resim 367. KHK 988, miklep dış 209
Resim 368. KHK 842, üst kapak 211
Resim 369. KHK 842, üst iç kapak 211
Resim 370. KHK 842, alt kapak 211
Resim 371. KHK 842, alt iç kapak 211
Resim 372. KHK 1709, üst kapak 213
Resim 373. KHK 1709, üst iç kapak 213
Resim 374. KHK 1709, miklep ön 213
Resim 375. KHK 1709, alt kapak 213
Resim 376. KHK 1709, alt içkapak 214
Resim 377. KHK 1709, miklep dış 214
Resim 378. KHK 1734, üst kapak 216
Resim 379. KHK 1734, üst iç kapak 216
Resim 380. KHK 1734, miklep ön 216
Resim 381. KHK 1734, alt kapak 216
Resim 382. KHK 1734, alt içkapak 217
Resim 383. KHK 3731, üst kapak 218
Resim 384. KHK 3731, üst iç kapak 218
Resim 385. KHK 3731, ön iç sayfa 218
Resim 386. KHK 3731, miklep iç 218
Resim 387. KHK 3731, alt kapak 219
Resim 388. KHK 3731, alt içkapak 219
Resim 389. KHK 3731, alt içsayfa 219
Resim 390. KHK 3731, miklep ön 219
Resim 391. KHK 1750, üst kapak 221
Resim 392. KHK 1750, üst iç kapak 221
Resim 393. KHK 1750, alt kapak 221
Resim 394. KHK 1750, alt içkapak 221
Resim 395. KHK 948, üst kapak 223
Resim 396. KHK 948, üst iç kapak 223
Resim 397. KHK 948, alt kapak 223
Resim 398. KHK 948, alt içkapak 223
Resim 399. KHK 948, miklep ön 224
Resim 400. KHK 397, üst kapak 226
Resim 401. KHK 397, üst iç kapak 226
Resim 402. KHK 397, miklep ön 226
Resim 403. KHK 397, alt kapak 226
Resim 404. KHK 397, alt içkapak 227
Resim 405. KHK 1396, üst kapak 229
Resim 406. KHK 1396, üst iç kapak 229
Resim 407. KHK 1396, miklep ön 229
Resim 408. KHK 1396, alt kapak 229
Resim 409. KHK 1396, alt içkapak 230

Resim 410. KHK 1396, miklep iç 230
Resim 411. KHK 824, üst kapak 232
Resim 412. KHK 824, üst iç kapak 232
Resim 413. KHK 824, alt kapak 232
Resim 414. KHK 824, alt içkapak 232
Resim 415. KHK 824, miklep ön 233
Resim 416. KHK 1517, üst kapak 235
Resim 417. KHK 1517, üst iç kapak 235
Resim 418. KHK 1517, alt kapak 235
Resim 419. KHK 1517, alt içkapak 235
Resim 420. Resim KHK 2897, üst kapak 237
Resim 421. KHK 2897, üst iç kapak 237
Resim 422. KHK 2897, miklep ön 237
Resim 423. KHK 2897, alt kapak 237
Resim 424. KHK 2897, alt içkapak 238
Resim 425. KHK 551, üst kapak 240
Resim 426, KHK 551, üst iç kapak 240
Resim 427. KHK 551, alt kapak 240
Resim 428. KHK 551, alt içkapak 240
Resim 429. KHK 2073, üst kapak 242
Resim 430. KHK 2073, üst iç kapak 242
Resim 431. KHK 2073, alt kapak 242
Resim 432. KHK 2073, alt içkapak 242
Resim 433. KHK 2073, miklep ön 243
Resim 434. KHK 2323, üst kapak 245
Resim 435. KHK 2323, üst iç kapak 245
Resim 436. KHK 2323, alt kapak 245
Resim 437. KHK 2323, alt içkapak 245
Resim 438. KHK 2929, üst kapak 247
Resim 439. KHK 2929, üst iç kapak 247
Resim 440. KHK 2929, miklep ön 247
Resim 441. KHK 2929, alt kapak 247
Resim 442. KHK 2929, alt içkapak 248
Resim 443. KHK 2929, miklep iç 248
Resim 444. KHK 1095, üst kapak 250
Resim 445. KHK 1095, üst iç kapak 250
Resim 446. KHK 1095, miklep iç 250
Resim 447. KHK 1095, alt kapak 250
Resim 448. KHK 1095, alt içkapak 251
Resim 449. KHK 1095, miklep ön 251
Resim 450. KHK 1482, üst kapak 253
Resim 451. KHK 1482, üst iç kapak 253
Resim 452. KHK 1482, miklep ön 253
Resim 453. KHK 1482, alt kapak 253
Resim 454. KHK 1482, alt içkapak 254
Resim 455. KHK 1482, miklep iç 254

Resim 456. KHK 2408, üst kapak 256
Resim 457. KHK 2408, üst iç kapak 256
Resim 458. KHK 2408, miklep ön 256
Resim 459. KHK 2408, alt kapak 256
Resim 460. KHK 2408, alt içkapak 257
Resim 461. KHK 2408, miklep iç 257
Resim 462. KHK 1728, üst kapak 259
Resim 463. KHK 1728, üst iç kapak 259
Resim 464. KHK 1728, miklep ön 259
Resim 465. KHK 1728, alt kapak 259
Resim 466. KHK 1728, alt içkapak 260
Resim 467. KHK 1728, miklep iç 260
Resim 468. KHK 23, üst kapak 262
Resim 469. KHK 23, üst iç kapak 262
Resim 470. KHK 23, miklep ön 262
Resim 471. KHK 23, alt kapak 262
Resim 472. KHK 23, alt içkapak 263
Resim 473. KHK 23, miklep iç 263
Resim 474. KHK 381, üst kapak 265
Resim 475. KHK 381, üst iç kapak 265
Resim 476. KHK 381, alt kapak 265
Resim 477. KHK 381, alt içkapak 265
Resim 478. KHK 381, arka miklep ön 266
Resim 479. KHK 1028, üst kapak 268
Resim 480. KHK 1028, üst iç kapak 268
Resim 481. KHK 1028, alt kapak 268
Resim 482. KHK 1028, alt içkapak 268
Resim 483. KHK 1028, miklep ön 269
Resim 484. KHK 1872, üst kapak 271
Resim 485. KHK 1872, üst iç kapak 271
Resim 486. KHK 1872, miklep ön 271
Resim 487. KHK 1872, alt kapak 271
Resim 488. KHK 1872, alt içkapak 272
Resim 489. KHK 570, üst kapak 274
Resim 490. KHK 570, üst iç kapak 274
Resim 491. KHK 570, alt kapak 274
Resim 492. KHK 570, alt içkapak 274
Resim 493. KHK 1772, üst kapak 276
Resim 494. KHK 1772, üst iç kapak 276
Resim 495. KHK 1772, miklep ön 276
Resim 496. KHK 1772, alt kapak 276
Resim 497. KHK 1252, üst kapak 278
Resim 498. KHK 1252, üst iç kapak 278
Resim 499. KHK 1252, miklep ön 278
Resim 500. KHK 1252, alt kapak 278
Resim 501. KHK 1252, alt içkapak 279

Resim 502. KHK 1252, miklep iç 279
Resim 503. KHK 1795, üst kapak 281
Resim 504. KHK 1795, ön içkapak 281
Resim 505. KHK 1795, alt kapak 281
Resim 506. KHK 1795, üst iç kapak 281
Resim 507. KHK 1795, miklep ön 282
Resim 508. KHK 170, üst kapak 284
Resim 509. KHK 170, üst iç kapak 284
Resim 510. KHK 170, alt kapak 284
Resim 511. KHK 170, alt içkapak 284
Resim 512. KHK 170, miklep ön 285
Resim 513. KHK 1273, üst kapak 287
Resim 514. KHK 1273, üst iç kapak 287
Resim 515. KHK 1273, miklep ön 287
Resim 516. KHK 1273, alt kapak 287
Resim 517. KHK 1273, alt içkapak 288
Resim 518. KHK 1273, miklep iç 288
Resim 519. KHK 3210, üst kapak 289
Resim 520. KHK 3210, üst iç kapak 289
Resim 521. KHK 3210, miklep ön 289
Resim 522. KHK 3210, alt kapak 289
Resim 523. KHK 489, üst kapak 291
Resim 524. KHK 489, üst iç kapak 291
Resim 525. KHK 489, alt kapak 291
Resim 526. KHK 489, alt içkapak 291
Resim 527. Mert COŞKUN, 2020, Menekşe ebru 293
Resim 528. Mert COŞKUN, 2018, Lale ebru 293
Resim 529. Mert COŞKUN, 2019, Ortanca ebru 294
Resim 530. Mert COŞKUN, 2017, Lale ebru 294
Resim 531. Mert COŞKUN, 2017, Gül Ebru 295
Resim 532. Mert COŞKUN, 2020, Gelincik Ebru 295
Resim 533. Mert COŞKUN, 2018, Lilyum Ebru 296
Resim 534. Mert COŞKUN, 2020, Lilyum Ebru 296
Resim 535. Mert COŞKUN, 2020, Vav 297
Resim 536. Mert COŞKUN, 2018, Karanfil Ebru 297
Resim 537. Mert COŞKUN, 2020, Buket Gelincik Ebru 298
Resim 538. Mert COŞKUN, 2020, Gözyaşı 298
Resim 539. Mert COŞKUN, 2020, “ Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol” 299
Resim 540. Mert COŞKUN, 2019, İsimsiz 299
Resim 541. Mert COŞKUN, 2020, Geometrik form 300
Resim 542. Mert COŞKUN, 2020, İstanbul 300

TABLOLAR DİZİNİ

Sayfa

Tablo 1. ESER SAYISI 3
Tablo 2. DİLLERİNE GÖRE ESER SAYISI 3
Tablo 3. KONULARINA GÖRE ESER SAYISI 3

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET.....İV

ABSTRACT..... V

ÖNSÖZ.....Vİ

KISALTMALAR.....Vİİ

RESİMLER DİZİNİ..... Vİİİ

TABLOLAR DİZİNİ..... XX

İÇİNDEKİLER.....XXİ

1.GİRİŞ..... 1

1.1. Araştırmanın Amacı..... 6

1.2. Araştırmanın Önemi..... 7

1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları..... 7

1.4. Araştırma Yöntemi..... 7

2. TÜRK EBRU SANATI..... 8

2.1. Tarihçe..... 8

2.2. Teknik ve Malzeme..... 10

2.2.1. Boyalar..... 10

2.2.2. Kıvam Artırıcılar..... 10

2.2.3. Kağıt..... 11

2.2.4. Tekne 12
2.2.5. Fırça 12
2.2.6. Öd 13
2.2.7. Biz 14
2.2.8. El Taşı (Deste-Seng) 14
2.2.9. Boya Kabı 14
2.2.10. Spatül 14
2.2.11. Ebru Tarağı 14
2.3. Klasik Türk Ebru Çeşitleri 15
2.3.1. Battal Ebru 15
2.3.2. Gel-Git Ebru 15
2.3.3. Şal Ebru 15
2.3.4. Taraklı Ebru 16
2.3.5. Bülbül Yuvası ebru 16
2.3.6. Akkaseli Ebru 16
2.3.7. Hafif Ebru 17
2.3.8. Somaki Ebru 17
2.3.9. Hatip Ebru 17
2.3.10. Çiçekli Ebru 17
2.3.11. Neftli Ebru 18
2.3.12. Koltuk Ebru 18
2.3.13. Kılçıklı - Kumlu Ebru 18
2.3.14. Dalgalı Ebru 18

3. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN 16. YY. A AİT EBRULU ESERLERİN RENK, ÇEŞİT VE TEKNİK BAKIMDAN İNCELENİP KATALOGLARININ OLUŞTURULMASI. 19

3.1. Battal Ebrulu Eserler 19

3.2. Gel-Git Ebrulu Eserler 39

3.3. Hatip Ebrulu Eserler 78

3.4. Tarak Ebrulu Eserler 114

3.5. Şal Ebrulu Eserler 183

3.6. Çiçekli Ebrulu Eserler 200

3.7. Dalgalı Ebrulu Eserler 213

3.8. Kumlu Ebrulu Eserler 221

3.9. Bülbül Yuvası Ebrulu Eserler 226

3.10. Neftli Ebrulu Eserler 237

3.11. Serbest Teknik 289

SANATSAL ÇALIŞMALAR 293

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ 301

KAYNAKÇA 306

ÖZGEÇMİŞ 308

1. GİRİŞ

> "Sanat, bir milletin geçmişini geleceğe bağlayan en önemli unsurlardan biridir. Geleneksel Türk sanatları bünyesinde yer alan kitap sanatları da, geçmişten günümüze aktardıkları bakımından büyük öneme sahiptir. Kültür tarihimizin en önemli kaynaklarından olan el yazmaları, kütüphanelerimizin nesilden nesile aktarılan en değerli hazineleridir. Ulusumuzun kültür ve bilgi birikiminin temelini oluşturan hat, tezhip, ebru, minyatür, kat'ı ve cilt sanatlarını bünyesinde barındıran el yazması kitapların; bilim, sanat ve kültür araştırmaları konusunda en güvenilir kaynaklar olduğu düşünülmektedir"(Ünver, 2006'den aktaran Dilber, 2019, s.1).

> Baskı tekniğinin gelişmediği zamanlarda elle yazıldığı için "el yazması" olarak ifade edilen yazma eserlerde eseri telif eden (yazan) kişiye müellif, aynı eserin başka biri tarafından yazılması (kopya edilmesi) işine istinsah, bu işi yapan kişiye de müstensih denilmektedir (Bayraktar, 1970'den aktaran Dilber, 2019, s.1).

> El yazması eserler, zengin içeriklerinin yanı sıra yüksek bir estetik ve sanat değerine de sahiptir. Bu bakımdan söz konusu kaynaklar yalnızca bilgiyi değil, aynı zamanda çeşitli sanatsal unsurları da içerisinde barındırmaktadır. El yazmaları arasında özellikle başta Kur'an-ı Kerimler olmak üzere dini konulu eserlere gösterilen özen, zaman içinde sosyal içerikli el yazmalarının tezyinatına da yansımıştır. Bu nedenle dini eserler dışında yazılan pek çok el yazmasında, tezhibin yanı sıra cilt, hat, minyatür ve ebru sanatlarının en güzel örnekleri yer almıştır (Odabaş ve Odabaş, 2008'den aktaran Dilber, 2019, s.1).

Araştırmamızın amacı; Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde korunan 16. yy. a ait el yazması eserlerdeki ebruların incelenmesi ve söz konusu döneme ait ebru örneklerinin yazılı kaydının oluşturulmasıdır.

Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi ve Yazma Eserler

Çobanoğulları Beyliği döneminde başkent olan Kastamonu, XIV. yüzyılın başlarında da I. Süleyman Paşa tarafından Candaroğulları Beyliği'nin başkenti yapılmıştır. Dönemin önemli ticaret merkezi ve Selçukluların Anadolu'ya hakim olması ile beraber Anadolu'nun kültür ocaklarından biri haline gelmiştir (Kankal, 2004,'den aktaran, Güven ve Atik, 2019, s. 416).

Kastamonu, il merkezi ve ilçelerinde bulunan çok sayıda medrese ve dergâh kütüphanesindeki el yazması eserler, günümüze kadar ulaşarak Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nin temelini oluşturmuştur. Kütüphanede bulunan yazma eserler, bilim dünyasına ışık tutmanın yanında; hat, tezhip, minyatür, ebru ve cilt sanatların örneklerini de bize göstermektedir. Çok sayıda yazma ve eski harfli basma eseri bünyesinde bulunduran kütüphane, ülkemizin sayılı araştırma kurumları arasında yer almaktadır. Kütüphane bünyesinde, nesih, ta'lik, nestalik, divani, rik'a, kufi, sülüs, tevkii yazı türlerinde yazılmış 639 adet Türkçe, 3423 adet Arapça, 144 adet Farsça ve 2 adet Ermenice olmak üzere toplam 4.208 adet yazma eser, 7560 Türkçe, 1639 Arapça ve 59 adet Farsça olmak üzere toplam 9,258 adet Eski Harfli Basma Eser ayrıca, 28 adet levha, 6 adet murakka eser bulunmaktadır. Kütüphaneye Kastamonu ve çevresinden sürekli eser akışı olmaktadır. Ayrıca bir cildin içinde, birden fazla risale bulunduğu dikkate alınırsa, kütüphanede, 4.208 cilt içinde yaklaşık 7.480 civarında yazma eser bulunmaktadır. Bu eserlerden 137 tanesinin istinsah yeri bizzat Kastamonu' dur (Öztürk, 2016).

Kütüphanedeki Eserlere İlişkin Bazı İstatistiki Veriler:

Tablo 1. ESER SAYISI

	2015 Yılı Eser Sayısı
Yazma Eser	4.208
Harf Devrimi Öncesi Eski Basma Eser	9258
Diğer kitap, Levhalar ve Murakkalar	34
TOPLAM	13.500

Tablo 2. DİLLERİNE GÖRE ESER SAYISI

Diller	**Yazma Eser**	**Eski Basma Eser**	**Toplam**
Osmanlı Türkçesi	639	7.560	8.199
Arapça	3.423	1.639	5.062
Farsça	144	59	203
Ermenice	2		2
TOPLAM	4.208	9.258	13. 466

Tablo 3. KONULARINA GÖRE ESER SAYISI

Konu Başlığı	**Yazma Eser**	**Eski Basma Eser**
Genel Konular (Ansiklopedi, bibliyografya, fihrist vb. danışma kaynakları ile belirgin bir konuya girmeyen kitaplar)	23	844
Felsefe ve Psikoloji (Felsefe, metafizik, mantık, ahlak)	316	411
Din	2.630	1.456
Toplum Bilimleri (Siyaset, ekonomi, hukuk, kamu yönetimi, ticaret, ulaşım, gelenekler,	23	1.367

kültür)

Dilbilim	754	643
Fen Bilimleri ve Matematik (Astronomi, Fizik, kimya, jeoloji, biyoloji, botanik, zooloji, matematik)	53	549
Teknoloji (Tıp, mühendislik, tarım, imalat, binalar)	35	556
Sanat (Mimarlık, resim, müzik, eğlence)	4	114
Edebiyat, retorik, belagat	339	1.678
Tarih ve Coğrafya	31	1.640
TOPLAM (Levha ve murakkalar buraya dahil edilmemiştir.)	4.208	9.258

Kaynaklardan edinilen bilgiler bağlamında bu çalışmada, Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi envanterine kayıtlı olan, 16. yüzyıla ait yazma eserlerde kullanılan ebrular değerlendirilecektir. "Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde Korunan 16. yy. a Ait El Yazması Eserlerin Ebrularının İncelenmesi" başlığı ile yürütülen çalışmayla ilgili literatür, Türk Ebru Sanatı ile ilişkilendirilen yayınlardan oluşmaktadır. Bu bağlamda bu tez çalışmasının ardalan-literatür taraması sonucunda ulaşılan yayınların listesi aşağıdaki gibidir:

Hikmet Barutçugil, Türklerin Ebru Sanatı, Ankara, 2007: Eserde ebru hakkında birçok bilgi yer almaktadır. Türk ebru sanatına farklı bir bakış açısı getiren Barutçugil, kitabında ekoller, yüzeyin ötesi gibi başlıklar altında ebru sanatına ilişkin farklı bakış acıları ile yazılmış makaleleri bir araya getirmiştir.

Hikmet Barutçugil, Suyun Renklerle Dansı, İstanbul, 2000: Eserde ebru sanatı tarihi, ebru yapımında kullanılan malzemeler, ebrunun uygulanması, geleneksel ve çiçekli ebru yapımı ile örnekleri, ebru yapımında karşılaşabileceğimiz sorunları ve çareleri yer almaktadır.

Hikmet Barutçugil, Simetri, İstanbul, 2006: Katalogdaki desenler, barut ebrularından kesitler alınıp bilgisayar ortamında simetrik görüntüler elde edilmesiyle oluşturulmuştur. Hikmet Barutçugil'in merhum amcası fizikçi Prof. Dr. Asım Orhan Barut'a ithaf ettiği bu kitapta Hikmet Barutçugil, Prof. Dr. Haluk Beker, Erdal İnönü, Prof. Dr. Gediz Akdeniz, Prof. Dr. Nuri Ünal, Prof. Dr. Ahmet Yüksel Özemre, Jonathan P. Dowling, Akira Inomata'nın makaleleri, Füsun Özbilgen ve Ramazan Aydın'ın Prof. Barut ile yaptıkları röportajlar bulunmaktadır. Ayrıca Prof. Asım Barut'un el yazısı ile yazdığı yaşam öyküsü ve iki makalesi yer alır.

T. Alparslan Babaoğlu, Türk Ebrusu (Nakş-ı ber ab), İstanbul, 2017: Kitapta Türk ebrusunun teknik özellikleri ve ebru sanatımızın estetik hususiyetlerinin yanı sıra ebrunun ne olduğu, ne olmadığı; yazarın sanatla ilgili düşünceleri ve ebru tanımları yer alıyor.

Ahmet Çoktan, Türk Ebru Sanatı, İstanbul, 1992: Eserde ebru ve ebrucular hakkında genel bir bilgi verilmiş olup, ebru malzemeleri, malzemelerin yapılışı, hazırlanışı belirtilmiş, resimlerle ebru çeşitlerinin yapımı gösterilmiştir. Eserin özelliği; teknik ayrıntılarıyla ebru yapımının anlatılması ve her bir aşamanın resimlerle gösterilmesidir.

Christopher Weimann, "Erken Hint Tablolarında Ebrû Teknikleri", Ingrid Weimann-Nedim Sönmez: Christopher Weimann(1946-1988) Anma Kitabı, Tübingen, 1991,s.35-42. : Bu makalede, ebru hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra, Hindistan'ın Deccan bölgesinde kalıp tekniğiyle yapılan ebru örneklerinden bahsedilmektedir.

Fuat Basar- Yavuz Tiryaki, Türk Ebru Sanatı, İstanbul, 2000: Eserde; boya, kitre ve fırçanın hazırlanması anlatıldıktan sonra terminolojiye yer verilmiştir. Dolayısıyla sözlük niteliği olan bir eserdir. Eserde birçok ebru örneği görülmektedir.

M. Uğur Derman, Türk Sanatında Ebru, İstanbul, 1977: Uzun bir aradan sonra yazılan eserin değeri büyüktür. Eserde ebru hakkında birçok bilgi yer almaktadır. Burada tarihçe, terminoloji, ebru malzemeleri, ebrunun yapılısı, tarihte ve zamanımızda ebrucular ve ebrunun kullanım alanlarından bahsedilmektedir. Bunun

yanında resimlerle ebru malzemeleri, ebrunun yapılışı ve ebrunun çeşitleri verilmiştir.

Meltem Cansever, "Ebru Sanatı", Art Decor, S.44, İstanbul, 1996, s.150-156. : Bu makalede ebru ile ilgili bilgiler verilmiş olup, erken tarihli ebru örneklerinin bulunması bakımından önemlidir.

Muhiddin Tus, "Hanya'dan Konya'ya: Yusuf Ağa ve Kütüphanesi", Uluslararası, Kurulusunun 700. Yıl Dönümünde Bütün Yönleriyle Osmanlı Devleti Kongresi, Konya, 2000, s.347-352. : Makalede, Konya Yusuf Ağa kütüphanesinin tarihi hakkında detaylı bilgi verilmektedir.

Salih Elhan, Türk Ebru Sanatı, Ankara, 1998: Bu eserde ebru çeşitleri, malzemeleri anlatılarak şekillerle gösterilmiş ve ebru terimlerine yer verilmiştir. Kitabın sonunda geniş bir bibliyografya yer almaktadır.

Tertib-i Risâle-i Ebrî: H.1017/1608 tarihli risâlenin yazarı bilinmemektedir. Risâle ebruyla ilgili ilk ve tek yazma eser olduğundan önemi büyüktür. Ayrıca eserde ebru ile ilgili çokça bilginin toplanmış olması risalenin değerini artırmaktadır. Risâlede boyalar, kitre, öd, ödün terbiyesi gibi konularla birlikte kağıt boyama ve âhârlama usullerinden de bahsedilmiştir. Eser iki varak olup, M.U. Derman'ın Koleksiyonu'ndadır. M.U. Derman, Türk Sanatında Ebru isimli kitabında bu risâleyi yayınlamış ve eserin Türkçe açıklamasını yapmıştır (M.U. Derman, Türk Sanatında Ebrû, İstanbul, 1977, s.27.).

Turan M. Türkmenoğlu, Sudaki nakış ebru, İstanbul, 1999: eserde ebru sanatının yapılışı, malzemeleri, tanımı, tarihçesi gibi bilgilerin yanın da detaylı bibliyografya ve ebru sanatına ilişkin kaynaklar bilgisi verilmiştir.

1.1.Araştırmanın Amacı

Yurt içi ve yurtdışında birçok kütüphanede el yazması eser bulunmaktadır ancak çoğu eser araştırılıp gün ışığına çıkarılmamıştır. Bu araştırmanın amacı; Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan 16.yy. a ait eserlerde görülen ebruların, Türk

kitap sanatları kapsamında Türk ebru sanatı özellikleri açısından (renk, çeşit ve teknik vs.) analizlerinin yapılması ve bu çerçevede eserlerin öneminin ortaya konulması, elde edilen bilgiler ışığında kataloglanması ve yorumlanmasıdır. Kastamonu Yazma Eser Çalışmanın uygulama aşamasının birinci kısmından elde edilen veriler ışığında yeniden özgün tasarımlar üretilmiştir.

1.2.Araştırmanın Önemi

Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan ve konumuz kapsamında değerlendirilen 103 adet ebrulu eserin daha önce herhangi bir bilimsel çalışmaya konu olduğu tespit edilememiştir. Söz konusu eserler, ne teknik, ne de üslup açısından ele alınmamış, metodolojik (yöntembilimi) analizleri yapılmamıştır. Bu nedenle Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan 16. yüzyıla ait tarihi belge/eser kimliği taşıyan eserlerde görülen ebru örneklerinin, Türk ebru sanatının; renk, çeşit ve teknik özellikleri açısından analizlerinin yapılması özgün bir çalışma olup büyük önem taşımaktadır.

1.3.Araştırmanın Sınırlılıkları

Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde bulunan 16. Yüzyıl'a ait el yazmalarında kullanılan ebruların incelenmesi olarak sınırlandırılmıştır.

1.4.Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada tarama modeli kullanılarak betimleme yapılmıştır. Türkiye'de bulunan 16. yüzyıla ait el yazması eserlerde görülen ebrular ve bu eserlerin üslupları, araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde yer alan 103 adet 16. yüzyıla ait eserde görülen ebrular ise bu araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Bu araştırmada, belge taraması ve yazılı literatürden elde edilen verilerden yararlanılmıştır. Belge tarama için Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'ne gidilerek, konu dâhilinde belirlenen el yazması eserlerin, dijital ortama aktarılan fotoğrafları alınmıştır. Kütüphaneden elde edilen envanter bilgileri ışığında söz konusu eserler ebru sanatı açısından incelenmiştir. Literatür taramasında, kütüphanelerden ve elektronik ortamdan elde edilen bilgiler, dolaylı ya da doğrudan

alıntılar yapılarak, kavramsal çerçeve bölümünde oluşturulan konu başlıkları içeriğine uygun olarak kullanılmıştır. Eser inceleme (bilgi) formlarıyla bir eser kataloğu oluşturulmuş ve bu formlardan elde edilen veriler, alt amaçlar doğrultusunda aktarılmış ve değerlendirilmiştir.

2. TÜRK EBRU SANATI

Türk Kitap Sanatlarının içeriğini oluşturan, cilt, hat, tezhip ve minyatür sanatlarının yanı sıra ebru sanatı da önemli bir yere sahiptir. Bu bağlamda araştırmamızın temel unsuru olan "Ebru" kelimesi etimolojik olarak ele alındığında çeşitli kaynaklarda farklı bilgilere rastlanılmıştır.

2.1.Tarihçe

Kağıdın yüzeyinde buluta benzer şekiller oluştuğu için bu sanatın adına bulutumsu manasında Farsça "ebri" denilmiştir (Dere, vd. Meb, s. 12). Farsça ebri adını alan kağıtlar, yüzyıllar boyunca bu şekilde anılmıştır (Derman, 1977). Çağatayca' da "Ruba yüzü, kürk kabı gibi hareli, dalgalı" anlamlarına gelen ‘‘ebre’’ kelimesine dayandırıp daha sonrasında ebru sanatının İran dolaylarından, ‘‘ bulut’’ anlamında ki Farsça ‘‘ebr’’ kökünden, ‘‘ bulutumsu, bulut gibi ’’ anlamlarına gelen ‘‘ebri’’ dönüştüğü bilgisini almaktayız (Öztürk ve Örs, 2009). Eski risalelerde de bu sanattan daima ebri olarak bahsedilişi ve Şemseddin Sami Bey'in yapmış olduğu tespitler sonucu bu sanatın adının bulutumsu manasındaki ebri görüşünü kuvvetlendirmektedir (Çoktan, 1992). Üstat Necmeddin Okyay da bu kelimeyi ebri olarak kullanmıştır. Kağıt üzerinde mermerdekine benzer damarlar görüldüğü için, Avrupalılar ebru kağıdına mermer kağıdı (papier marbre, marmor papier, marbled paper…) demeyi tercih etmişlerdir. Arap dünyasında ise varaku'l mücezza' (damarlı kağıt) olarak tanımlanmış ve kullanılmıştır. Daha sonrasında ‘‘ebru’’ kelimesi daha ahenkli geldiği için sanat, isim değiştirmiş ve galat olarak ebru kâğıdı veya ebruculuk denilmeye başlanılmıştır. Halk arasında ortaya çıkan bu isim değişikliğinin pek eski olduğu söylenemez. Kağıt üzerinde kaşa benzeyen görüntülere de rastlandığından, bu manada kullanılan Farsça ‘‘ebru’’ kelimesinin isim olarak bilhassa verildiğini kabul edenler de vardır (Derman, 1977).

İlk olarak hangi tarihte yapılmaya başladığına dair net bir bilgi bulunamamaktadır. Fakat çeşitli kaynaklarda ebru sanatının, Hindistan'dan geldiği düşünülürken bir diğer kaynakta bu sanat Uygur Türklerine kadar dayandırılmakta, bir diğer kaynakta ise ilk olarak Türkistan'da yapıldığı ve buradan yayılmaya başladığı düşünülmektedir (Başar ve Tiryaki, 2006'den aktaran Kolçir ve Etikan, 2016, s.248).

Bugün yazma eser kütüphanelerinde, müzelerde ve özel koleksiyonlarda bulunan eski tarihli ebru ve eski ustalardan nakledilen bilgiler, ebru sanatı ve tarihlendirmesi konusunda bizlere az da olsa bilgi vermektedir. Mehmed Ali Kağıtçı[1], Topkapı Sarayı Müzesi'nde ki 1447 tarihli bir yazmada bulunan ebrulardan bahsediyor olsa da bu eserin halen bulunamamasından kaynaklı tarihteki netliği tam anlamıyla oluşmamıştır[2]. Topkapı Sarayı müzesinde bulunan Abdu'l- hayf Ali tarafından yazılıp şehzade Mehmed'e atfedilen bir Hadis yazması ile yine aynı tarihli Mahmud Gazanfer' e ait Arifi'nin Gûy u Çevgân nüshasının zemin ebruları, tarihleri bilinen en eski örnekler olarak kaynaklara geçmiştir. Bu örneklere ilaveten XIX. yüzyıl ebru ustalarından Şeyh Sadık Efendi'nin (ö.1846) bu sanatı, doğduğu yer olan Buhara-Vakent' te öğrendiğini bildirmesinden ve kaynaklardan edinilen bilgilere göre ''ebru''nun Herat' ta ortaya çıkıp oradan Orta Asya, Hindistan ve Türkiye' ye ulaştığı anlaşılmaktadır (Freeman ve Derman, s.32'den aktaran, Gülgen, 2016, s.155). Bununla birlikte Türk Ebru sanatında önemli bir yere sahip olan M. Uğur Derman'ın ''*Türk Sanatında Ebru''* adlı eserinde ebrunun tarihine ilişkin; çok eski bilinen tarihli kitap ciltlerinde bile yan kağıdı (kapak ile kitabı birbirine bağlayan kağıt) olarak ebrunun kullanıldığı belirtilmiştir. Yine eski bir murrakanın (albüm) içindeki yazı kıt'alarının etrafında pervazlara yapıştırılmış ebru kağıtlarına rastlandığı türünde bilgilere yer verilmiştir. Ancak, bu eserlerin yazıldığı tarih bilinse dahi üzerinde bulunan ebrunun yapılış tarihinin netliği ile alakalı kesin bir kanıya varılması zordur. Çünkü yazma eserlerin tamir edilmiş olma olasığı ve ebruların bu tamir sırasında esere eklenildiği düşünülebilir. Zira eserlerde görülen ebruların tarihine ilişkin en doğru bilgiye eseri yazan kişinin eserde bulunan ebrunun üzerine kendi el yazısıyla imza veya tarih atmış olması, muhtemel doğru bir kanıya

[1] Mehmed Ali Kağıtçı, Türkiye'nin ilk kağıt sanayisinin kurucusu olup, kağıt ve kağıtçılıkla ilgili birçok araştırmaları ve yazıları vardır.

[2] Bkz. Mehmed Ali Kağıtçı, ''Beitrag zur Türkischen Papierpeschichte'', Papiergeschichte, 13(1963/4), s.37; M. Uğur Derman, Türk Sanatında Ebru, s. 7, Akt: Hicabi Gülgen, Türk Ebru Tarihi'nde Ustalar ve Üslüp Değişimleri, Uludağ Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi 25(2016/1)

varmamızı sağlayabilir. Bunun dışında bir yazma eserde bulunan ebruya ilişkin belirli bir kanıt olmadan ebrunun o eser ile aynı döneme ait olduğu düşüncesi yanlış bir tespite yol açacaktır. Buna örnek olarak tarihi bilinen en eski ebru örneği Malik-i Deylemi' ye ait bir şiirin yazıldığı ebrulu kağıt olduğu görülmektedir(962 H.1554). Bu yazının ebru kağıdında, hafif battal ebru çeşidi kullanıldığı, teknik bakımdan ise hafif ebrunun hemen varılabilecek bir seviye olmadığı, bu seviyeye gelene kadar bir hayli zaman geçmesi gerektiği düşünülebilir. Şu durumda ebrunun başlangıcına dair kesin bilgiye varmak pek mümkün görülmemektedir (Derman, 1997).

2.2.Teknik ve Malzeme

Ebru yapımında kullanılan araç-gereçler ve geleneği, eski ebru risaleleri ve geçmişte ebru sanatı ile uğraşmış sanatçılardan (ustalardan) günümüze kadar aktarılan bilgilerden bilinmektedir(Barutçugil, 2007).

2.2.1. Boyalar

Eski ebru risalelerinden ve sanatçılarından aktarılan bilgilerden geçmişte, ebru sanatında toprak boya olarak tanımlanan tabiatta renkli kaya ve topraklardan elde edilen madeni boyalar ile bitkisel bazlı suda çözülmeyen ve erimeyen boyaların işlenerek kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ebru sanatında suda eriyen analin boyaların kullanılmaması gerekir. Çünkü bu boyalar, üstüne serpileceği suda eriyerek kağıda tutunma direnci gösteremezler. Tabiattan elde edilen boyaların ebru yapımında kullanılabilmesi için son derecede iyi ezilmeleri gerekir. Aksi takdirde iyi ezilmemiş ebru boyalarının kütlesel ağırlığından dolayı suyun üzerinde durmaları oldukça zordur. Yine de bir şekilde akma dursa bile kağıda alınma sürecinde ciddi bir problem ortaya çıkar ve sonuç olumsuz olur. Bu boyalar desteseng (el taşı) denilen ve amaca uygun biçimlendirilmiş mermer ağırlık yardımıyla yavaş yavaş ezilir. Bu ezme işlemi esnasında boyanın kıvamı her zaman merhem kıvamında tutulmalıdır. Ezilme işlemi biten ebru boyaları ana kap denilen kaplara konulur. Boyaların suda çözülme özelliğinin olmamasından dolayı boyalar zamanla dibe çöker ve yeniden karıştırılarak kullanıma hazır hale getirilir (Derman, 1997).

2.2.2. Kıvam Artırıcılar

Ebru sanatında kullanılan suyun yoğunluğunu artırabilmek için uzun yıllar boyunca çeşitli maddelere ve malzemelere başvurulduğu bilinmektedir. Bu maddelerin belli

başlı olanları kitre, hilbe (boy tohumu), sahlep, ayva çekirdeği, denizkadayıfı ve keten tohumudur. Bu maddelerin içinde en bilindik olarak geçmişte ebru sanatı yapımında kullanılan kitre, Anadolu'da yetişen geven (astragalus) türü dikenli bitkilerden elde edilen yapışma özelliğinin az olduğu bir zamk çeşididir(Çoktan, 1992). Astragulus bitkisinden akan sıvının hava ile teması sonucu katılaşıp beyaz veya krem rengini aldığı bu maddenin ebru sanatının yapımında kullanımının en ideal hali plaka şeklinde ve toprak ile temas etmemiş olanlarıdır. Eczacılıkta, kozmetikte ve dokuma sanayiinde kullanılan bu madde, ebru sanatının Avrupa'ya geçmesi ile yerini; hazırlama, zaman ve sonuç acısından daha olumlu sonuçlar sunan denizkadayıfı denilen malzemeye bırakmıştır. Yosun cinsi olan bu madde ebru sanatçılarına daha kolay olanaklar sunduğu düşünüldüğü için günümüzde daha çok tercih edilmektedir (Derman, 1977).

2.2.3. Kağıt

Boyaların ve kitrenin bozulmaması için kullanılan su kadar tekneye atılmış ebrunun alınacağı kağıt da oldukça önemlidir. Kıvamı artırılmış su üzerine yapılan ebrunun alınacağı kağıdın emicilik özelliğinin fazla olması yapılan ebrunun kağıda daha sağlıklı alınabilmesinde yol açar. Bu bağlamda emici özelliği olan çeşitli kağıtlar kullanılmış olsa da bu kullanılan kağıtların içinde en kabul gören ve yapılan ebrunun ileriki zamanlarda zarar görmemesi adına asitsiz kağıtlardır. Ebru sanatında kullanılan bir diğer kağıt türü ise makine üretimi olan kağıtlardır. Bu kağıtlar rulo halinde üretilirler ve dolayısıyla sonradan suya temas eden kağıt, kuruma aşamasında, makineden çıkış yönü yani suyolu yönünün tersinde çekme yapar. Onun için ebru yapımında daha çok el yapımı kağıtlar tercih edilmiştir. El yapımı kağıtlarda dağılım eşit yönde olacağı için kâğıda alınan ebrunun zarar görme olasılığı daha aza indirilmiş olur. Ebru sanatı yapımında üçüncü hamur kağıtları da kullanılmıştır. Fakat bu kağıtlara alınan ebruların zamanla renklerinde değişim olduğu tespit edilmiştir. Onun için ebru sanatçıları; ebru yapımında kullanılan kağıdın en idealini elde yapılan asitsiz kağıtlar olarak açıklamışlardır (Baruçugil, 2007'den aktaran Bahşı, 2018, s.45,46).

2.2.4. Tekne

Kıvamı artırılmış özel sıvının konduğu ve ebru yapımının gerçekleştirildiği kaptır. Tekne; tahta, metal, cam ve galvaniz gibi malzemeler kullanılarak yapılan ebru sanatının en temel araçlardan birisidir. Eski dönem ebru sanatçılarının budaksız çamdan yapılmış ve içleri ziftlenmiş tekneleri kullandıkları bilinmektedir. Günümüz ebru sanatçıları ise kullanım açısından daha olanaklı galvaniz, paslanmaz çelik ya da alüminyumdan yapılmış tekneleri tercih etmektedir (Çoktan, 1994, s.13'den aktaran Karabacak, 2018, s.29).

Ağaç teknelerin avantajı sıcak ve soğuk ortamda, etkilenmemesi ve oluşabilecek küfleri engellemesidir. Alüminyum tekneler suyu çabuk soğutmasından dolayı kullanılışlı olmadığı düşünülmektedir. Galvanizli saç ya da paslanmaz çelik saçtan yapılan tekneler diğerlerine göre küf tutma oranının daha düşük olması sebebi ile ve dayanıklılığından ötürü daha kullanışlı olduğu düşünülmektedir (Sönmez, 2007,s.29'den aktaran Karabacak, 2018, s.29).

Teknelerin boyutları genellikle ebru yapımında kullanılan kağıtların boyutlarından 1cm fazla olması gerekmektedir. Çünkü tekneye yatırılan kağıdın ıslanması sonucu esnediği bilinmektedir. Teknenin derinliğinin ise 6-7cm olması, suyun kaldırma kuvvetine destek olması bakımından ideal derinlik olarak kabul edilir. Ebru sanatı yapımında kullanılan teknenin en önemli noktası ise şüphesiz ki tekneye yatırılan kâğıdın çekme esnasında zarar görmemesidir. Söz konusu durum, teknenin kâğıdın çekildiği kenarının pürüzsüz olmasıyla mümkün olur. Onun için teknenin kenarlarının kıvrık veya iyi zımparalanmış olması gerekmektedir (Özdamar, 2012). Günümüzde metal teknelere pürüzsüz pirinç mil takıldığı bilinmektedir.

2.2.5. Fırça

Yapılacak ebru çeşidine göre farklı boy ve kalınlıkta fırçalar hazırlanmaktadır. Battal ebrusu yapabilmek için "Battal fırçası" olarak adlandırılan yoğun sarılmış fırçalar kullanılır. Bir diğeri ise serpme fırçası olarak geçmektedir. Bu fırçanın battal fırçasına göre kıl miktarı daha azdır. Battal fırçası ile boyanın tutulması tekne yüzeyinde daha geniş alanlara atılabilmesi ve boyanın tekne yüzeyine eşit miktarda dağılması sağlanır. Serpme fırçası ise daha ince hazırlandığı için bünyesine boyayı daha az alır ve tekneye atılan boyaların hacim olarak daha küçük düşmesi sağlanır.

Bu durumdan dolayı “serpme fırçası” olarak adlandırılmıştır. Bir diğer fırça türü ise karıştırma fırçası olarak yer alır. Genellikle çiçek ebrusu yapımında kullanılır ve küçük kaplarda hazırlanılan boyaların karıştırılması için yapılmaktadır. Boyut olarak diğer fırçalardan oldukça küçüktür ve yaklaşık olarak10-12 cm boyutunda hazırlanır. Fırça sarımı, bir miktar atkuyruğu destesinden bir miktar kılın sarılacak gül dalının uç kısmını 2-3 cm örtecek şekilde tutulması, tercihen 0,08 mm kalınlığında 126 kg’lık misina ile sıkıca sarılır. Gül dalına sarılan kılların uç kısımları düz bir şekilde makas yardımıyla kesilir. Yapım aşaması biten fırçalar, ılık suyun içene konulmuş sabun ile iyice yıkandıktan sonra bol su ile durulanır. Bu işlemin yapılma amacı ise atkuyruğundan yapılan fırçaların bakteriden arınması ve daha sonradan bakteri oluşmasını engellemeye yönelik bir çözüm olarak düşünülebilir. Ebru fırçasının kullanacak olan sanatçı tarafından yapılmasındaki hassasiyet; sanatçının fırçayı kullanma tekniği ile alakalı olduğu için sanatçının istediği sonuçları elde edebilmesi noktasında önemlidir (Güven, 2015).

2.2.6. Öd

Ebru yapımında genellikle sığır ödü kullanılmaktadır. Tütün yaprağı suyu ve hazara suyu kullanıldığı 1608 tarihli “Tertîb-i Risale-i Ebri” adlı eserde belirtilmiştir (Derman, 1977).

Öd, ezilmiş ve ana kap diye tabir ettiğimiz kabın içerisine hem de hazır olan teknede kullanılacak boya kaplarına uygun ölçülerde ilave edilir. Öd, ana kaplardaki boyaların kimyasal yolla tekrar ve daha da küçük ölçekte parçalanmasını sağlamak için hem de hazır haldeki teknede kitre üzerinde boyanın yayılımını sağlaması için kullanılır. Öd, benmari usulü ile yani içine su konulmuş uygun ölçüdeki bir kabın içerisine ham öd dolu başka bir kabın konulup orta derece ısıveren ocağın üzerine konulmasıyla terbiye edilir. Ocağa konulan ilk kabın içerisindeki su kaynar ve öd konulmuş kabın ısınmaya başlamasıyla da öd üzerine biriken katı köpük haline dönüşen yağ ve kan bir kaşık yardımı ile yüzeyden alınır. Bu işlem öd yüzeyindeki köpüklenme bitene kadar devam eder. Ocak üzerinden indirilen öd soğumaya bırakılır. Öd bu işlemi takiben serin ve güneş görmeyen bir yerde, tercihen buzdolabında saklanır. Bu yöntemle hazırlanan öd içerisinde bulunan kan ve katı yağ atıkları temizlenmiş olur. Söz konusu bu durum bakteri oluşumu da kısmi derecede engellenmiş olur (Güven, 2015).

2.2.7. Biz

> "Farklı kalınlıkta uçlar ile yapılmış "Biz" takımı, boyalara tekne üzerinde şekil ve desen vermek için kullanılmaktadır. Bu malzemenin en önemli özelliklerinden biri de paslanmaz olmasıdır. Türk ebru sanatında birçok ebru çeşidinde "biz" in önemi oldukça fazladır. Bunlar; hatip ebrusu, gel-git ebrusu, çiçekli ebru vs. olarak başlıca "biz" in en yoğun kullanıldığı ebru çeşitleridir" (Özkul, 2016, s.29).

2.2.8. El Taşı (Deste-Seng)

Sertlik derecesi yüksek olan ve genellikle mermerin tercih edildiği bu malzeme, ezme işlemini yapacak olan kişinin kullanabileceği bir araçtır. Sertlik derecesi yüksek taşlardan, camdan ve benzeri malzemelerden de yapılabilir. Dikkat edilmesi gereken asıl durum; boyanın ezileceği yüzey ile ezme işlemini gerçekleştirecek deste-seng, aynı sertlik derecesine sahip ve benzer malzemeden olmalıdır. Aksi durumda sert olan malzeme yumuşak olan malzemeyi yıpratır ve bu yıpratma sonrası ortaya çıkan toz, boya içerisine karışır ve boyadan istenilen sonucun alınmasını engeller(Güven, 2015).

2.2.9. Boya Kabı

Ezme işleminin bitmesi ile bol miktarda ezilmiş boya büyük bir kap içine alınarak bir miktar öd ve su atılarak güneşli bir yerde bekletilir. Bu esnada boyalar kimyasal olarak da parçalanmış olur. Bu aşamadan geçen boyalar ebru yapımı esnasında boyut olarak daha küçük kavanozlara alınarak kullanılır.

2.2.10. Spatül

Boyaları ezerken dağılan boyaları toplamada ve ezilen boyaları kaplara koymada kullanılan zaman zaman teknenin (kitrenin) karıştırılması için gerekli olan bir malzemedir.

2.2.11. Ebru Tarağı

Taraklı ebru yapımında kullanılan tarak biçimdeki alete istinaden bu isim verilmiştir. Taraklar çeşitli boy ve şekillerde olup ebru sanatçısı tarafından yapılır veya yaptırılabilir. İnce uzun ahşap üzerine eşit aralıklarla paslanmaz çelik tellerin tarak

dişleri gibi dizilmesiyle elde edilir. Tellerin inceliği ve aralığı ise ebru sanatçısının isteğine bağlıdır (Elhan, 1998).

2.3.Klasik Türk Ebru Çeşitleri

2.3.1. Battal Ebru

"Battal" kelimesi Türkçe 'de büyük, iri anlamında kullanılmaktadır (Başar ve Tiryaki, 2000). Ebru teknesine atılan boyaların herhangi bir müdahale edilmeden ebru suyunun yüzeyine eşit bir miktarda dağılması ile oluşan desene verilen addır. Battal ebrusunda kullanılan boyaların öd ayarlaması oldukça önemlidir. Ebru teknesine atılacak olan boyaların az ödlüden çok ödlüye doğru sıralanması gerekmektedir aksi durumda tekneye atılan boyaların istenilen sonuçta çıkmaması kaçınılmazdır. Battal ebrusunda herhangi bir renk sınırlandırması ve sayısı yoktur tamamen sanatçının nasıl bir battal ebrusu istediğine göre şekillenir. Diğer bir adı da "Tarz-ı Kadim Ebru" olan bu tür, ebru sanatında oldukça önemlidir. Yapılan tüm ebru çeşitlerinin temelini ve zeminini oluşturması sebebi ile battal ebrusunun iyi bir şekilde öğrenilmesi ve kavranması gerekmektedir. Aksi durumda diğer yapılan tüm ebru çeşitlerinde problem yaşanması kaçınılmaz olacaktır.

2.3.2. Gel-Git Ebru

Tekneye eşit ve dengeli büyüklükte atılan boyaların oluşturduğu battal zeminine, bir biz yardımıyla teknenin kenarlarına paralel olarak desenin çizilmesi ile oluşan desene gel-git ebrusu denilmektedir. Bu çizgi aralıkları istenilen genişlikte olabilir. Kalın uçlu bizler geniş alanı etkileyeceğinden paralellerin arası daha geniş, ince uçlu bizle de paralellerin arası daha dar olmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken konu, tekneye atılan boya damlalarının eşit büyüklükte veya birbirine yakın oranlarda olmasıdır. Aksi takdirde renk homojenliği bozulur ve yapılan desen istenilen şekilde çıkmaya bilir. Aynı zamanda gel-git hareketi çapraz olarak da yapılabilir (Barutçugil, 2007).

2.3.3. Şal Ebru

"Temiz ve düzenli hazırlanmış gel-git ebrusunun üzeri tekneyi çaprazlamasına "**S**" çizerek taranır, ortaya çıkan desene "Şal" desen denir. Tekneye üzerindeki boyası iyice silkelenmiş veya sıkılmış bir

fırça yardımıyla oldukça küçük serpme atılırsa " Serpmeli Şal Ebrusu" elde edilmiş olur" (Güven,2015, s.25).

2.3.4. Taraklı Ebru

Tekneye düzenli atılan renklerin eşit olduğu battal ebrusuna biz yardımıyla gelgit ebrusu yapılır. Daha sonrasında tarak şekline getirilmiş bir tahtaya sıkça veya seyrek olarak yerleştirilmiş iğneler(çelik teller) bulunan tarak, kitreye değecek şekilde tekneye yerleştirilir ve yavaş bir şekilde teknenin bir başından diğer başına kadar götürülür. Ortaya çıkan desene taraklı ebru denilmektedir. Taraklı ebru yapıldıktan sonra yine ince bir biz yardımıyla yapılan taraklı ebrusunun üzerine teknenin çaprazlamasına "S" çizilerek taranırsa taraklı şal elde edilir. Taraklı ebruda tarağın sık ya da genişliğine göre taraklı ebru çeşitleri çoğaltılabilir (Elhan, 1998).

2.3.5. Bülbül Yuvası ebru

> Yaklaşık 0,5-1 cm'lik çapında küçük daireler halinde serpilmiş battal ebrunun içten dışa doğru helezonik hareketler ile taranması sonucu oluşan ebru çeşididir. Dairelerin büyüklüğü ve arada kalan boşluklara daha küçük ölçekli helezonik daireler çizilerek farklı görünümler elde edilebilir. Kompozisyondaki denge birbirini simetrik ve diyagonal takip eden eşit daireler ile gerçekleşir (Güven,2015, s.26).

2.3.6. Akkaseli Ebru

Akkase ebru için ilk olarak hafif ebrular hazırlanmalıdır. Hazırlanan hafif ebrular şaplanmalı ve kuruduktan sonra düzleştirme (ütüleme) işlemi yapılmalıdır. Akkase ebru yapımı bu işlemlerden sonra gerçekleştirilmektedir. Akkase ebru yapımı için işleme başlamadan önce uygulanacak teknik belirlenmelidir. Bu teknikler Arap zamkı tekniği ve kat'ı (kağıt kesme) tekniği olmak üzere iki grupta incelenmektedir. Tekneye serpilen daha koyu boya üzerine ikinci defa yatırılır. Kâğıda daha önceden sürülen Arap zamkı boyanın kâğıda geçmesini engelleyeceği için kâğıdın diğer kısımları ebrulanır ve çalışma tamamlanmış olur. Bir diğer teknik ise akkase ebru için seçilen kalıplar kesilerek hazırlanır. Kesilecek desene, yazıya göre kalın veya ince uçlu bisturiler ya da kağıt makasları yardımıyla kağıt oyma işlemi gerçekleştirilir. Kesilmiş iç parçalar dişi/negatif; bunun dışında kalan dış parçalar ise erkek/pozitif parçalar olarak adlandırılır. Bir yazı ya da desenin hem negatif hem

pozitif parçalarıyla akkâse çalışması yapılabilir. Bu şekilde elde edilen ebrulara "Âkkâseli Ebru" denilmektedir (Etikan, 2016).

2.3.7. Hafif Ebru

"Genelde yoğunluğu azaltılmış teknede yine su ve öd oranı yüksek boyalarla yapılır. Yazı yazmak için aharlanan kağıt oldukça naif bir görünüme sahiptir" (Güven, 2015, s.29)

2.3.8. Somaki Ebru

Tekneye atılan tek renk zemin gel-git ebru gibi taranır. Taralı bu yüzeye iri tanelerden oluşan farklı bir renkte öd oranı yüksek bir boya atılır. Üste atılan renk iri damlalar halinde açılacağı için alttaki taralı zemini iterek sıkıştırır. Bu türdeki ebrulara somaki mermeri damarlarına benzediği için Somaki ebru adı verilir (Başar ve Tiryaki, 2000).

2.3.9. Hatip Ebru

> Tekneye bir zemin ebrusu (Battal, Gel-git, Şal, Taraklı, Hafif ebrulardan biri) atılır. Genelde teknenin uzun kısmına paralel 5, kısa kısmına paralel 4 adet daire biz ile yerleştirilir. Toplamda 20 adet oluşturulan dairelerin merkezlerine koyudan açığa doğru 2, 3, 4… renk damlatılır. Gayet ince bir biz yardımı ile yukarı-aşağı, sağa-sola veya iki dikey bir yatay gibi isteğimize göre değişik göze hoş gelebilecek formlar oluşturmak gayesi ile dairelerin yeniden şekillendirilmesiyle oluşur. Bu çalışmaya "Hatip Ebrusu" denilmektedir (Güven, 2015 s.31).

2.3.10. Çiçekli Ebru

Ebrunun tarihsel sürecinde, hatip ebrusunun gelişiminden sonra çiçek arayışları başladığı düşünülebilir. Zira hatip ebrusu, çiçek ebrusunun yapımına teknik olarak olanak sağladığı ön görülebilir. İlk zamanlar ebru sanatının imkânlarının kısıtlı olması sebebi ile yapılan çiçek benzeri formlar günümüzde teknolojinin de yardımı ile ebru malzemelerinin çeşitlenmesinden ötürü istenilen biçimlere ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Birçok çiçek stilize edilerek ebru sanatına kazandırılmıştır. Necmeddin Okyay lale, menekşe, sümbül, gül, gelincik ve kasımpatı gibi çiçekleri ilk ebru sanatına kazandıran isim olarak bilinen ebru sanatçısıdır. Necmeddin

Okyay'ın öğrencisi olan Mustafa Düzgünman ise bu formları geliştirmiş ve papatyayı da ebru sanatına kazandırmıştır (Dere,2007).

2.3.11. Neftli Ebru

"Geçmişte neft yağı ile yapılırken günümüzde çam terebentini ile tıpkı battal ebrudaki boyanın tekneye serpilmesiyle elde edilir"(Güven, 2015 s. 33).

2.3.12. Koltuk Ebru

Tekneye serpilen hafif battal ebrusu üzerine levha koltuklarında kullanılacak boyutta yapılan hatip veya çiçekli ebrularının boyutları 4-7 cm. civarında olacak ve aralarında 4-7 cm. olacak şekilde tekneye doldurulur. Lale ve menekşe, genellikle yapılan çiçeklerdir (Başar ve Tiryaki, 2000).

2.3.13. Kılçıklı - Kumlu Ebru

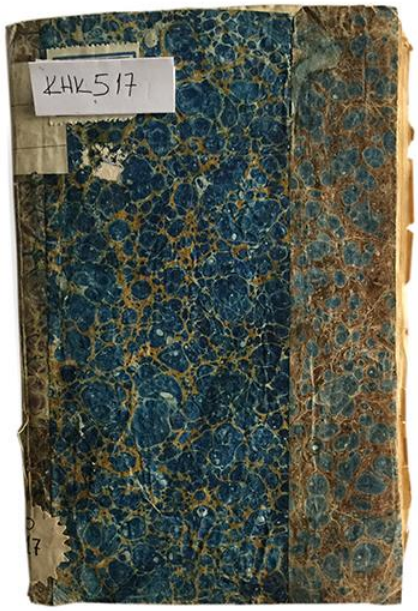
> Kılçıklı-Kumlu ebru yapmak için boya, su, öd ve kitre ayarının doğru yapılması önemlidir. Boya pigmenti biraz daha yoğun, boyanın suyu az ve ödü biraz fazla olmalıdır. Hemen hemen tüm renkler ile yapılabilir; fakat renklerin içerisine bir miktar susuz, sadece öd ile hazırlanmış lahor çividi koymak boyanın daha iyi sonuç vermesini sağlayabilir. Hazırlanan boyanın su oranı nispeten çok olanından kum gibi ufak ve düzenli sıralanmış tanecikler elde edilir ki buna "Kumlu Ebru" daha az olanından keskin bir şekilde "V" görünümler elde edilir ve bu ebrulara "Kılçıklı Ebru" denilir (Güven, 2015 s. 34).

2.3.14. Dalgalı Ebru

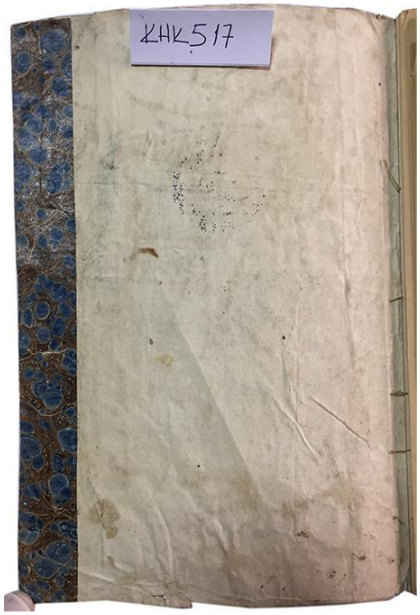
Klasik ebrularımız arasında olmayıp, son zamanlarda ebru çeşitleri arasında yerini alan ve ebru sanatçıları tarafından oldukça fazla tercih edilen bir tür haline gelmiştir. Boyalar tekneye atıldıktan sonra kağıt yatırma esnasında belirli düzen ve aralıklar oluşturacak şekilde kâğıdın tekneye gel-git hareketi yaptırılması sonucu ortaya çıkan desene verilen addır (Maktal (erbaş) , A. ve Uyan, S., 2019).

3. KASTAMONU YAZMA ESER KÜTÜPHANESİNDE BULUNAN 16. YY. A AİT EBRULU ESERLERİN RENK, ÇEŞİT VE TEKNİK BAKIMDAN İNCELENİP KATALOGLARININ OLUŞTURULMASI.

3.1.Battal Ebrulu Eserler

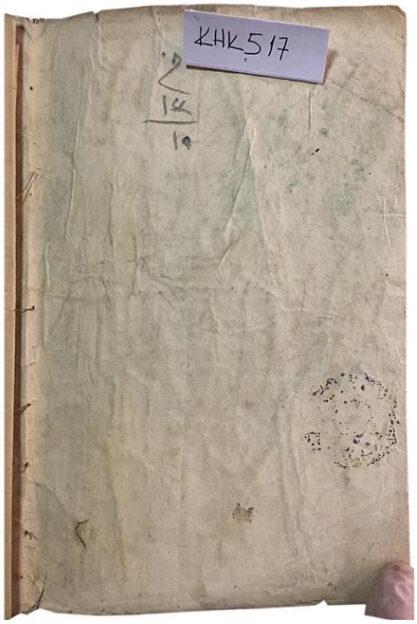
Resim 1. KHK 517, üst kapak

Resim 2. KHK 517, üst iç kapak

Resim 3.KHK 517, alt kapak

Resim 4. KHK 517, alt içkapak

Eser Numarası: 1

Envanter Numarası: KHK 517

Eserin Adı: Mektûbat-ı abd el-Kadîr geylanî

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

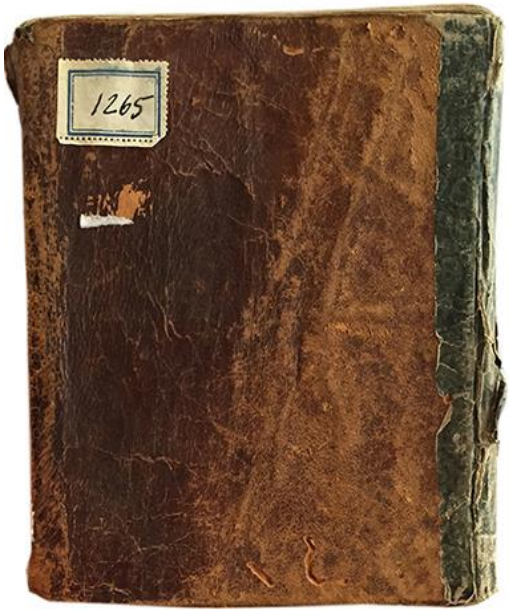
Müellif: Alî b. Hüsâmeddin el-Muttakî el-Hindî (888-975/1483-1567)

Ölçüsü: 215x130 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

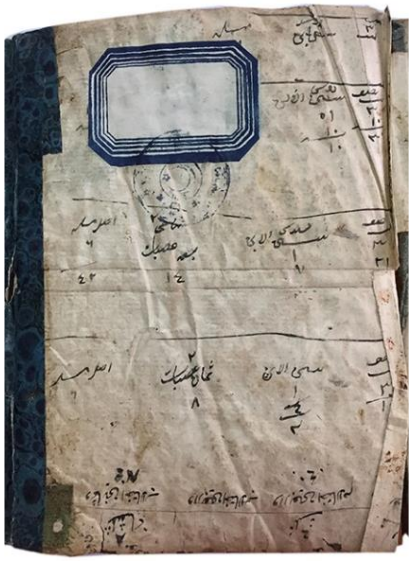
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Ön ve alt kapakların yüzeylerinde farklı ebrular kullanılmıştır. Battal ebru kullanılan üst kapak, kitabın kullanımına bağlı olarak yıpranmış ve ağız kısmının onarım amacıyla işlem (yama) gördüğü söylenebilir. Yazma eserin ön kapağında kullanılan battal ebru, sarı/koyu sarı ve mavi renklerinden oluşmaktadır. Zemini oluşturan sarı/koyu sarı renk, lacivert renk ile iyice sıkıştırılarak ince damarlı koyu tonda bir battal ebru elde edilmiştir. Damar çizgileri ve lacivert boyanın açılımından teknenin (kitrenin) yoğun olduğu düşünülebilir. Onarım amacı ile kullanılmış olduğu düşünülen ön kapağın sırt kısmına doğru olan bölümde yama olarak kullanılan neftli battal ebruda açık kahverengi ve mavi renkler kullanılmış ve biçim özellikleri bakımından ilk kullanılan battal ebru ile aynıdır. Alt kapakta kullanılan neftli battal ebruda ise sarı ve koyu mavi, neftli kahverengi kullanılmıştır. Söz konusu ebrunun biçim özellikleri incelendiğinde yoğun bir tekne (kitrenin) kullanıldığı söylenebilir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 5. KHK 1265, üst kapak

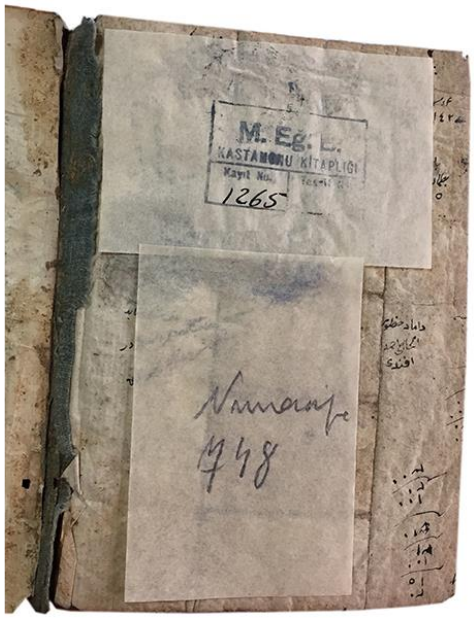
Resim 6. KHK 1265, miklep ön

Resim 7. KHK 1265, alt içkapak

Resim 8. KHK 1265, alt kapak

Resim 9. KHK 1265, alt içkapak

Resim 10. KHK 1265, miklep iç

Eser Numarası: 2

Envanter Numarası: KHK 1265

Eserin Adı: Kenzü'l-ferâ'id

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ramazân-zâde Nişâncı Mehmed Paşa (öl. 979/1572)

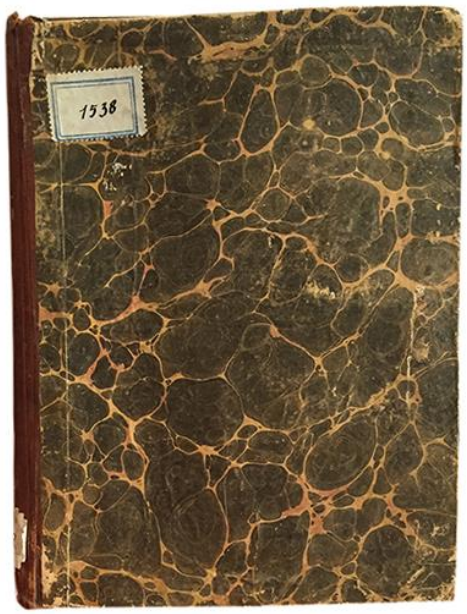
Ölçüsü: 197x147 mm.

Uygulandığı Yer: Miklep ön-iç kapak

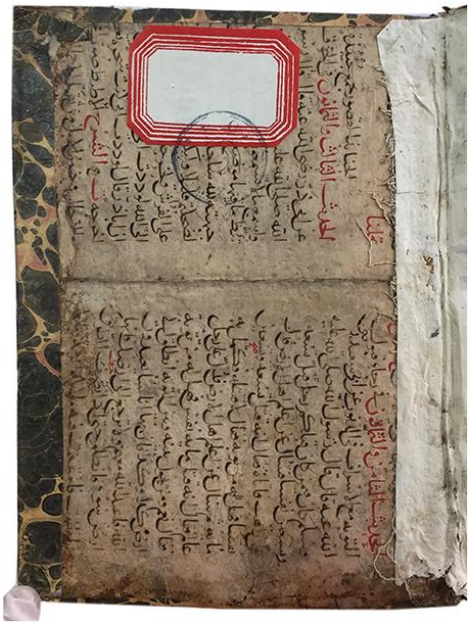
Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin aşırı nem veya düşük miktarda suya maruz kaldığı, hem üst-alt kapakta kullanılan deri ciltlerin büzüşmesi hem de iç sayfalardaki etkilenme belirtilerinden anlaşılmaktadır. Ön ve arka kapağında ebru kullanılmamış ya da kullanılan ebrular söz konusu dış etkiler sonucunda zarar görerek eserden ayrıldığı düşünülebilir. Bu

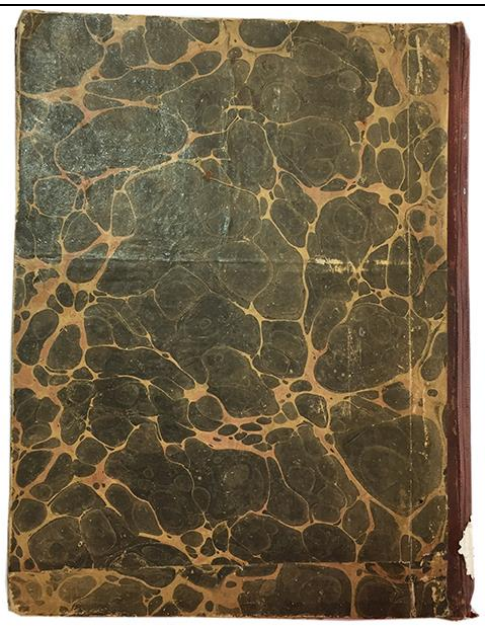
düşüncenin temeli sadece miklebin iç ve dış kısmının ebru kaplanmış olmasıdır. Miklebin iç ve dış kısımlarındaki neftli battal ebruda lacivert (Lahor çividi), ve siyah renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebrunun canlılığı eserin daha sonra onarım gördüğünü düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Miklebin iç ve dış kısmında kullanılmış ebru incelendiğinde; yoğunluğu fazla olan tekneye serpilen boyalarda kullanılan ödün azlığından dolayı lacivert rengin rahat açılamadığı ayrıca damlaların eşit ve düzenli biçimlenmediği söylenebilir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

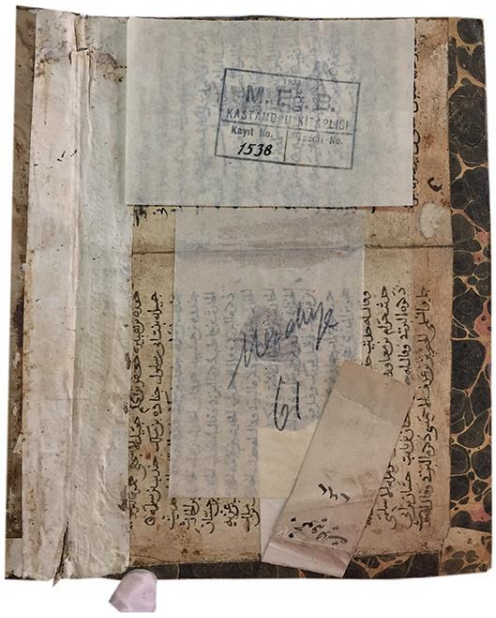
Resim 11. KHK 1538, üst kapak

Resim 12. KHK 1538, üst iç kapak

Resim 13. KHK 1538, alt kapak

Resim 14. KHK 1538, alt içkapak

Eser Numarası: 3

Envanter Numarası: KHK 1538

Eserin Adı: Câmi'u's-sagîr

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim Borluvi

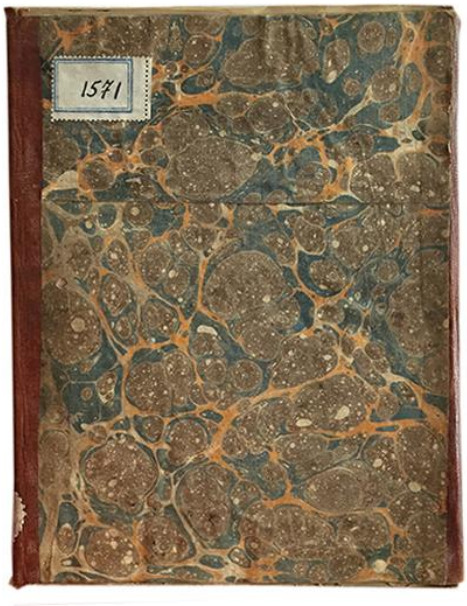
Müellif: Es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr b. Muhammed el-Hudayri eş-Şafii el-Mısri (849-911 H./1445-1505 M.)

Ölçüsü: 220x165 mm.

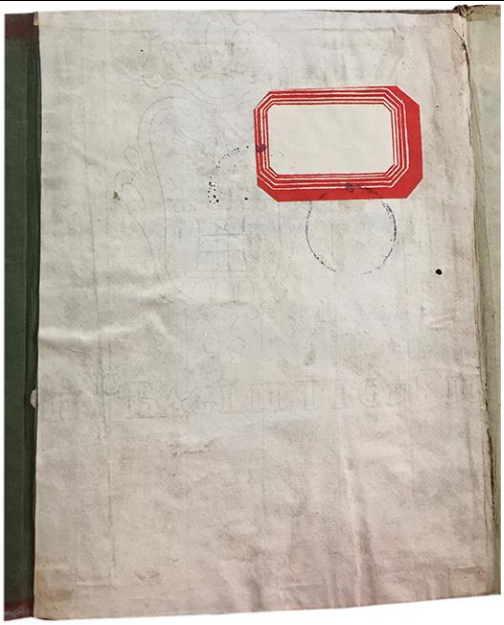
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

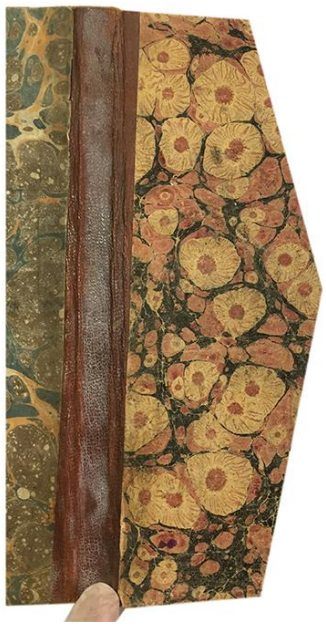
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin alt kapak alt kısmı boyunca yine aynı ebru ile bir ek yapıldığı görülmektedir. Eserdeki battal ebru zemininde az miktarda aşı kırmızısı ve Lahor çividi kullanılmıştır. Eserin ön ve arka kapağında aynı battal ebrunun farklı kısımlarının kullanıldığı görülmektedir. Eserin arka kapağında kullanılan ebrunun günışığının etkisinden dolayı renk kaybına uğradığı düşünülmektedir. Ebrunun esere murakka edilme esnasında ebrulu kâğıdın fazla gelen kısımları ön iç ve alt içkapağın içine doğru katlanmış ve bu bölgelerde kalan kısımlarda ebrunun renk doygunluğu daha iyi anlaşılmaktadır. Teknenin (kitrenin) ve kullanılan boyaların ayarları söz konusu battal ebru yapımı için uygun olduğu söylenebilir. Eserin sırt kısmı deri ile desteklenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 15. KHK 1571, üst kapak

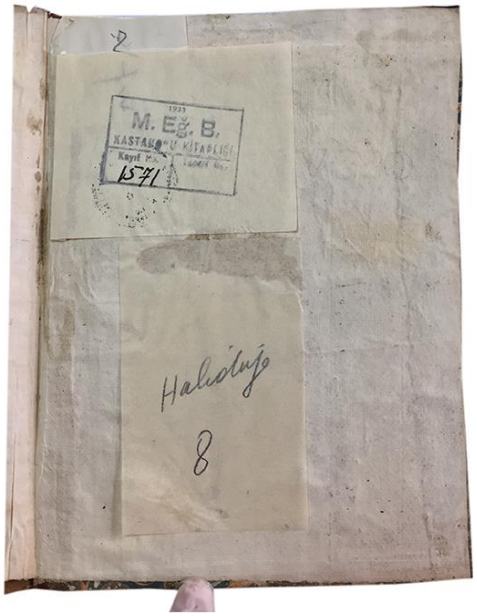
Resim 16. KHK 1571, üst iç kapak

Resim 17. KHK 1571, miklep ön

Resim 18. KHK 1571, alt kapak

Resim 19. KHK 1571, alt içkapak

Resim 20. KHK 1571, miklep iç

Eser Numarası: 4

Envanter Numarası: KHK 1571

Eserin Adı: Haşiye ala envâri't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Şeyhzâde Muhyiddin Muhammed b. Mustafâ Kocavî (865-951/1460-1544)

Ölçüsü: 227x171 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep ön ve iç kısmı

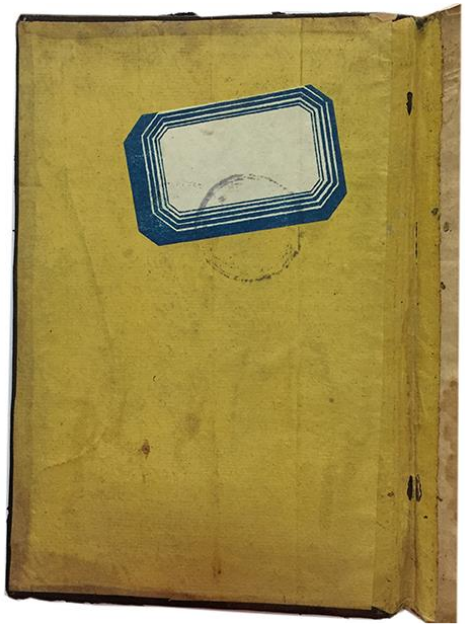
Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu, kaplan gözü ebrusu

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Eserin ön ve arka kapağında kullanılan ebrular aynı renklerle, benzer şekilde serpilmesine rağmen, biçim farklılıkları dikkat çeker. Dolayısıyla iki farklı battal ebru kullanılmış olduğu söylenebilir. Üst kapakta kullanılan ebrunun, alt kapakta kullanılan ebruya göre daha sıkı görünümde olup boya dağılımı ve oluşan kâğıt boşluklarından dolayı yoğun bir teknede yapıldığı düşünülmektedir. Alt kapaktaki aynı renklerle yapılan ebrularda ise

boyaların daha rahat açılması ve kullanılan boyalar arasında eser miktarda tonlama farklılıkları, iki ebrunun aynı teknede, faklı boya-öd ayarlarında yapıldığını düşündürtmektedir. Her iki ebruda da; neftli kahverengi, mavi, turuncu renkleri kullanılmıştır. Miklep kısmında kullanılan kaplangözü ebru, koyu yeşil ve açık kırmızı renkleri ile hazırlanan battal ebru üzerine kırmızı kaplangözü ebru deseni yapılarak tamamlanmıştır. Kaplan gözü ebru incelendiğinde, zemindeki battal ebrunun (koyu yeşil ve açık kırmızı) açılmadaki zorluğu, kullanılan teknenin (kitrenin) yoğun ve öd miktarının da nispeten az olduğu söylenebilir. Miklep iç kısmında, eserin kapak kısmında kullanılan neftli battal ebru ile küçük bir alana düzensiz ve kaba şekilde yamalama yapıldığı görülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. “18” numaralı esere ait ebru ile kaplanmış alt kapak üzerindeki etikette bulunan yazı ise üzerine su döküldüğü için mürekkebi dağılmış ve iki üç harf dışında söz konusu yazı okunamamaktadır.

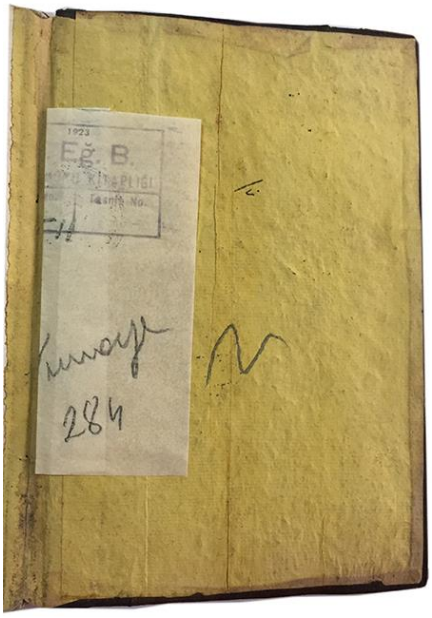
Resim 21. KHK 2511, üst kapak

Resim 22. KHK 2511, üst iç kapak

Resim 23. KHK 2511, alt kapak

Resim 24. KHK 2511, alt içkapak

Eser Numarası: 5

Envanter Numarası: KHK 2511

Eserin Adı: Şerh-i gülistân

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed b. Ali

Müellif: Ya'kûb b. Seyyid Alî Bursavî (öl. 931/1524)

Ölçüsü: 186x134 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve alt kapaklarındaki battal ebruda kırmızı, mavi ve sarı renkler kullanılmıştır. Sarı, kırmızı ve mavi renklerle hazırlanmış zemin üzerine sarı renkle iri daireler yapılmıştır. Söz konusu daire formlarının düzeni incelendiğinde, bu dairelerin fırça ile değil bir biz yardımıyla diyagonal bir dizilimle yerleştildiği söylenebilir. Her iki kapağın ağız kısımlarından da anlaşılacağı üzere eser ciddi oranda neme maruz kalmış ve dolayısıyla renklerin belirginliğini de olumsuz yönde etkilemiş olduğu düşünülmektedir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan kırmızı ve açık mavi boyalarda ise ödün azlığı, boya açılımlarına bakılarak söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

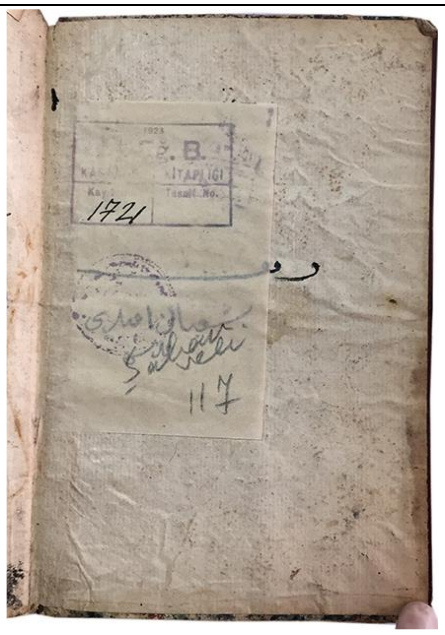
Resim 25. KHK 1721, üst kapak

Resim 26. KHK 1721, üst iç kapak

Resim 27. KHK 1721, alt kapak

Resim 28. KHK 1721, alt içkapak

Resim 29. KHK 1721, miklep ön

Eser Numarası: 6

Envanter Numarası: KHK 1721

Eserin Adı: el-Mazbut

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Yûsuf b. Abd el-Melik b. Bahşâyiş (öl. 939/1532'den sonra)

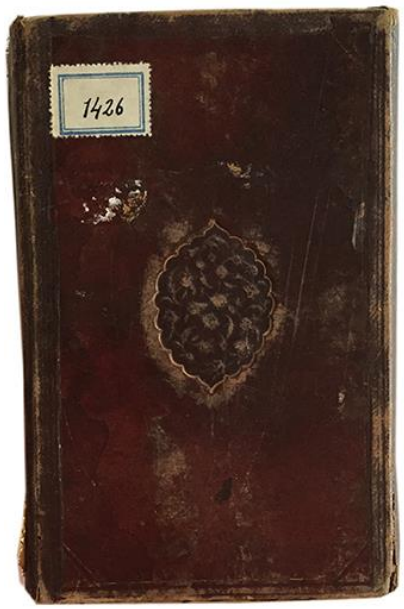
Ölçüsü: 200x130 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

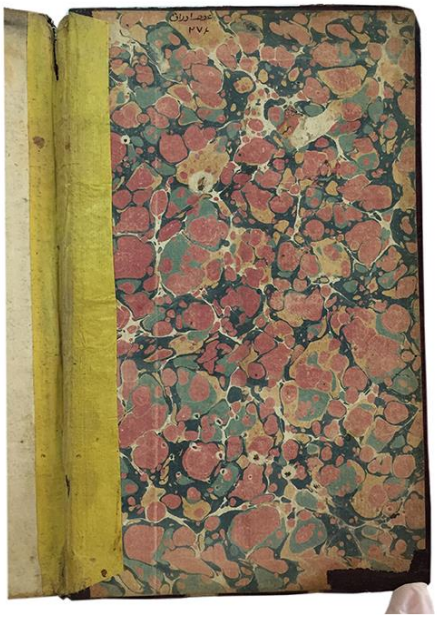
Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

Değerlendirme: Yazma eserde genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin tüm yüzeylerindeki battal ebruda siyah, kırmızı, açık sarı renkler kullanılmıştır. Eserde kullanılan ebru incelendiğinde boya kütlelerinin ritimsiz dizilimi ve biçim bozulması dikkat çekicidir. Söz konusu durum farklı açılardan ele alınabilir. Öncelikle kitrenin yoğunluğunun fazla oluşu ve serpilen boyanın ödünün de yetersiz kalması boyanın dengesiz açılımına sebep olmuş ya da teknenin (kitrenin) bozuk olduğu

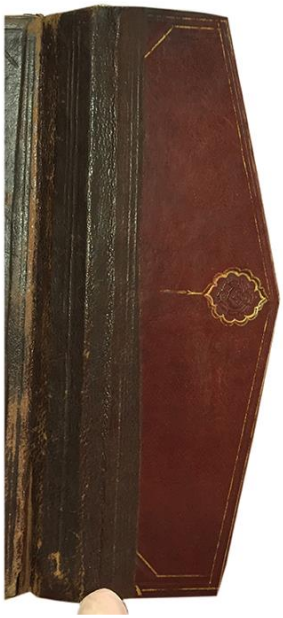
düşünülebilir. Ebrunun sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Eser üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

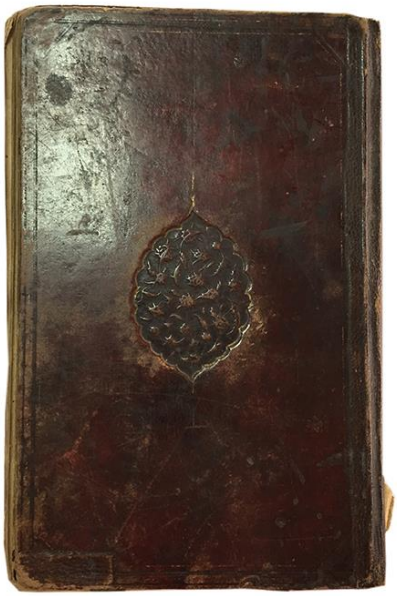
Resim 30. KHK 1426. üst kapak

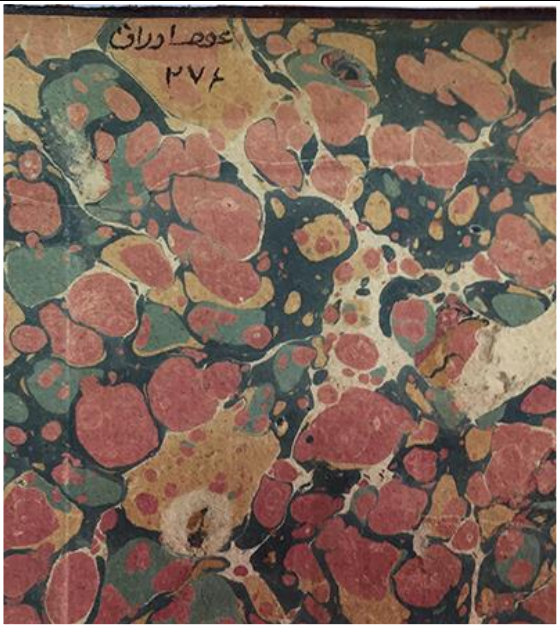
Resim 31. KHK 1426. üst iç kapak

Resim 32. KHK 1426. miklep ön

Resim 33. KHK 1426. alt kapak

Resim 34. KHK 1426. üst iç kapak detay

Resim 35. KHK 1426. miklep iç

Eser Numarası: 7

Envanter Numarası: KHK 1426

Eserin Adı: Şerhu'l-kâfiye

Dili: Arapça

Müstensih: Kasım b. Molla Haceb

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

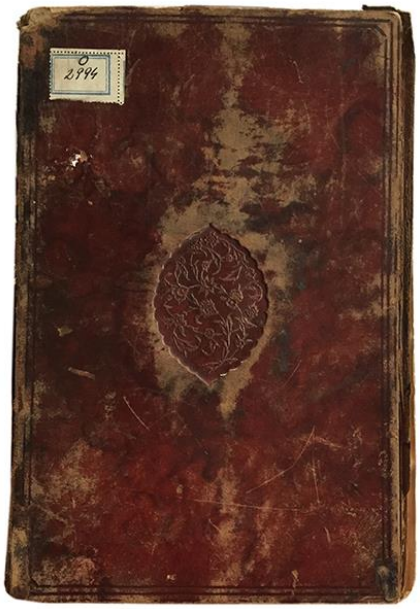
Ölçüsü: 140x75mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

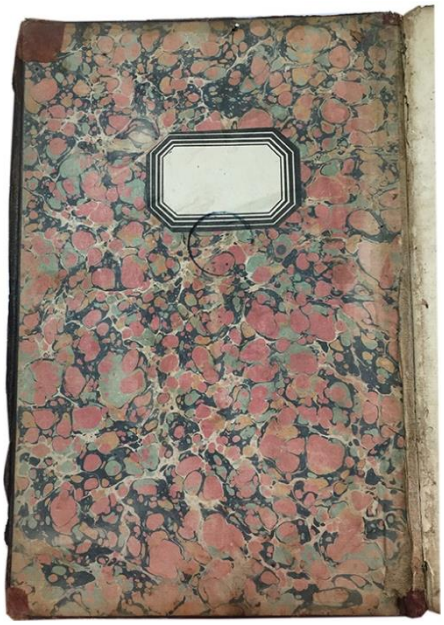
Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

Değerlendirme: Yazma eser, genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki battal ebruda siyah, sarı, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Ön, alt kapak ve mıklep iç kısmında aynı ebrunun faklı parçaları kullanılmıştır. Tüm kısımlarda kullanılan ebruda yer yer hava kabarcık izleri ve iyi karışmamış boya tanecikleri veya boyanın küflenmesinden dolayı oluşmuş küçük topaklaşmış yapılar açıkça görülmektedir.

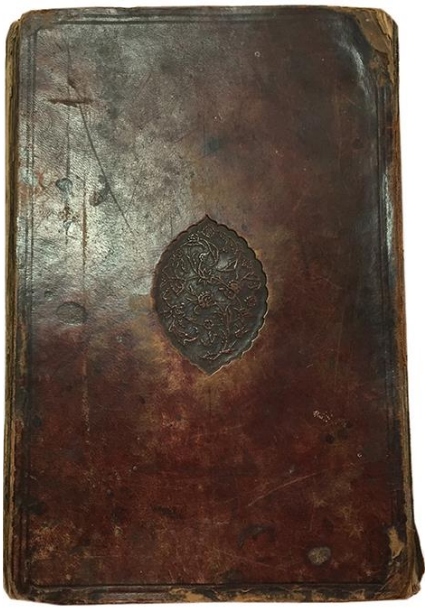
Boya serpilmesinde az da olsa ritmik bir düzen olduğu görülmektedir. Genel olarak, boyalarda öd miktarının az olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. “38” numaralı resimde bulunan ebru üzerinde “Aded-i evrak 274” yazısı mevcuttur.

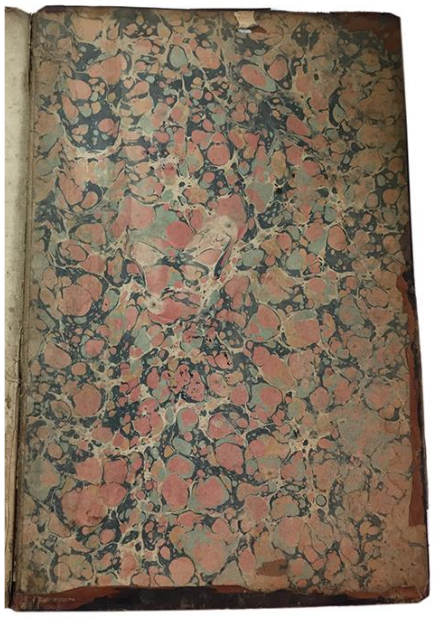
Resim 36. KHK 2996, üst kapak

Resim 37. KHK 2996, üst iç kapak

Resim 38. KHK 2996, alt kapak

Resim 39. KHK 2996, alt içkapak

Eser Numarası: 8

Envanter Numarası: KHK 2994

Eserin Adı: İrşadü'l-akli's-selim ila mezaya'l-kitabi'l-Kerim

Dili: Arapça

Müstensih: Mustafa b. Abid Kurevî

Müellif: Ebüssuud Efendi, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-İmadî İskilibî (982 H./1574 M.)

Ölçüsü: 305x200 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt iç kapak

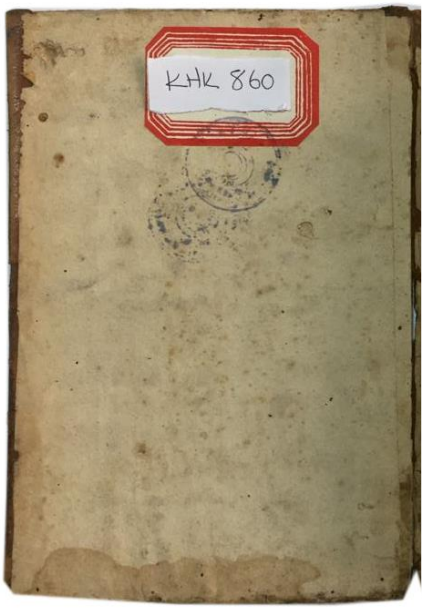
Ebrunun Çeşidi: Battal ebrusu

Değerlendirme: Yazma eser, genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki battal ebruda siyah, kırmızı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Söz konusu battal ebrunun yoğun bir teknede (kitrede) yapıldığı ve siyah boya hariç olmak üzere diğer boyalarda öd miktarının az olduğu söylenebilir. Boya serpilmesinde ritmik bir düzen söz konusu değildir. Kağıdın tekneye hatalı yatırılmasından dolayı oluşan kayma izleri ve hava kabarcıklarının oluşturduğu izler açıkça görülmektedir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.2. Gel-Git Ebrulu Eserler

Resim 40. KHK 860, kutu üst kapak

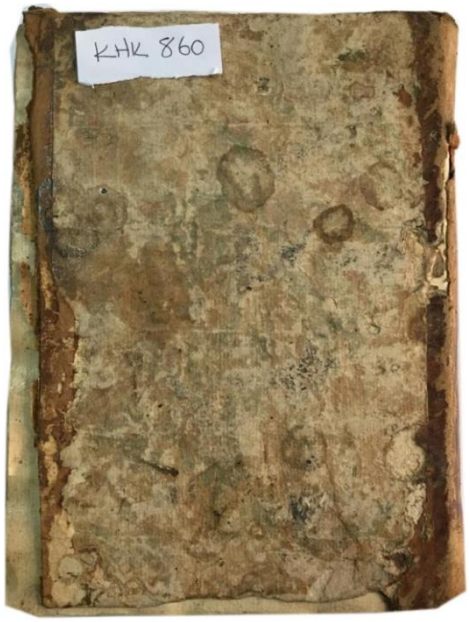
Resim 41. KHK 860, üst iç kapak

Resim 42. KHK 860, kutu kapak

Resim 43. KHK 860, üst kapak

Resim 44. KHK 860, alt kapak

Resim 45. KHK 860, kutu alt kapak

Eser Numarası: 9

Envanter Numarası: KHK 860

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

Ölçüsü: c. 3

Uygulandığı Yer: Eser kutusu, ön- alt kapak,

Ebrunun Çeşidi: Gel- git ebru, taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin üzerindeki ebrular tamamen yok olmuştur. Eser yoğun nem ve kısmen su aldığı iç ve dış kısımlarındaki lekelerden anlaşılmaktadır. Eserin kutusu üzerindeki gel- git ebruda koyu lacivert ve açık kırmızı renk kullanılmıştır. Hazırlanan battal ebrunun geniş boşluklu bir tarak yardımı ile tek yönlü tek sefer dikey ve tek sefer yatay

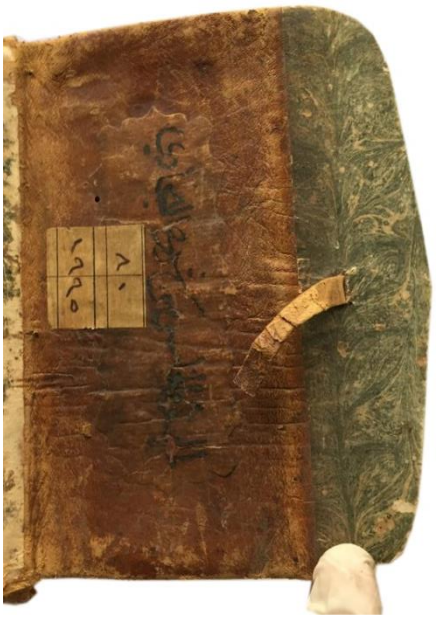
çekimiyle tamamlanmıştır. Gel-git ebrunun dokusundan anlaşılabildiği kadarıyla yoğun bir tekne hazırlandığı söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 46. KHK 862, kutu üst kapak

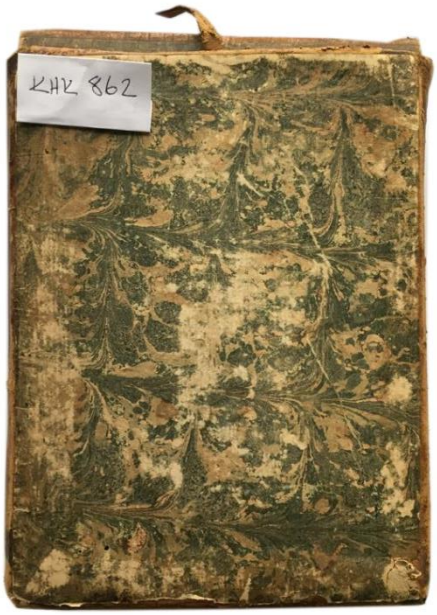
Resim 47. KHK 862, miklep ön

Resim 48. KHK 862, kutu kapak

Resim 49. KHK 862, üst kapak

Resim 50. KHK 862, kutu alt kapak

Resim 51. KHK 862, alt kapak

Eser Numarası: 10

Envanter Numarası: KHK 862

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

Ölçüsü: c. 5

Uygulandığı Yer: kitap kutusu, üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru (kitap kutusu), Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel yapı olarak yıpranmış durumdadır. Yazma eser ve kutusunda farklı ebrular kullanılmıştır. Eser kutusundaki gel-git ebruda koyu lacivert ve kırmızı/turuncu tonlarında bir renk kullanılmıştır. Hazırlanan battal ebrunun geniş boşluklu bir tarak yardımı ile tek yönlü tek sefer dikey ve tek sefer yatay çekimiyle tamamlanmıştır. Gel-git ebrunun dokusundan anlaşılabildiği kadarıyla yoğun bir tekne hazırlandığı söylenebilir. Eserin ön ve arka kapağındaki

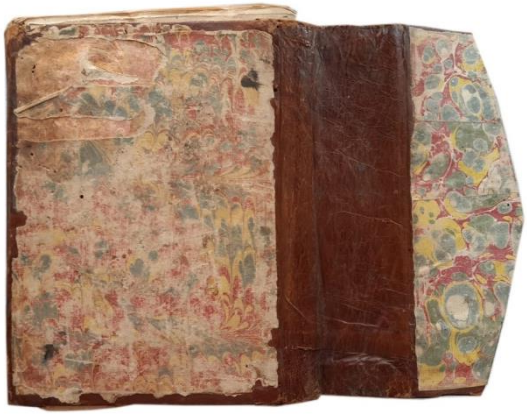
taraklı şal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Taraklı şal ebruda kullanılan boyaların doygunluğu, biçim bozulmaları ve şal desenin çizim özellikleri incelendiğinde yoğun bir teknede hazırlandığı söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 52. KHK 867, kutu üst kapak

Resim 53. KHK 867, kutu alt kapak

Resim 54. KHK 867, üst kapak

Resim 55. KHK 867, alt kapak

Eser Numarası: 11

Envanter Numarası: KHK 867

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

Ölçüsü: c. 10

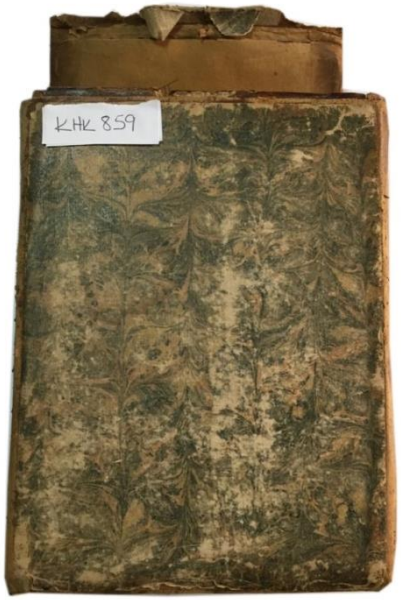
Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Gel- git ebru (kitap kutusu), Taraklı ebru, Battal ebru (Miklep)

Değerlendirme: Yazma eser genel yapı olarak yıpranmış durumdadır. Yazma eser ve kutusunda farklı ebrular kullanılmıştır. Eser kutusundaki gel-git ebruda koyu lacivert ve kırmızı renk kullanılmıştır. Hazırlanan battal ebrunun geniş boşluklu bir tarak yardımı ile tek yönlü tek sefer dikey ve tek sefer yatay çekimiyle tamamlanmıştır. Gel-git ebrunun dokusundan anlaşılabildiği kadarıyla yoğun bir tekne hazırlandığı söylenebilir. Eserin ön ve arka kapağındaki taraklı şal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Taraklı şal ebruda kullanılan boyaların doygunluğu, biçim bozulmaları ve şal desenin çizim özellikleri incelendiğinde yoğun bir teknede hazırlandığı söylenebilir. Miklebin iç kısmında aynı renklerle, muhtemelen aynı teknede ve aynı zaman sürecinde hazırlan battal ebru kullanılmıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 56. KHK 859, kutu üst kapak

Resim 57. KHK 859, kutu alt kapak

Resim 58. KHK 859, üst iç kapak

Resim 59. KHK 859, miklep ön

Resim 60. KHK 859, üst kapak

Resim 61. KHK 859, alt kapak

Eser Numarası: 12

Envanter Numarası: KHK 859

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

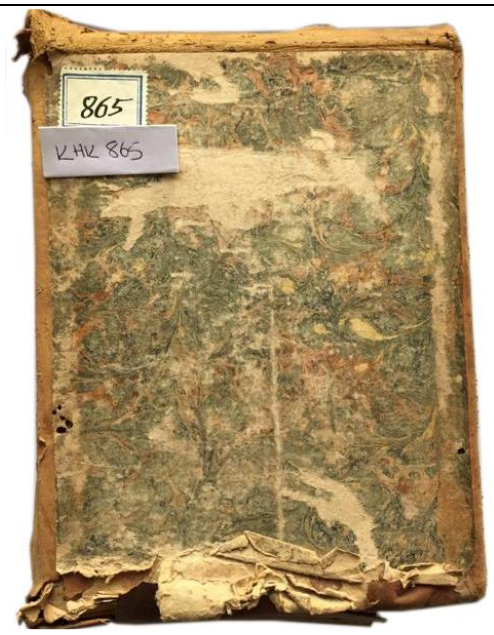
Ölçüsü: c. 2

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

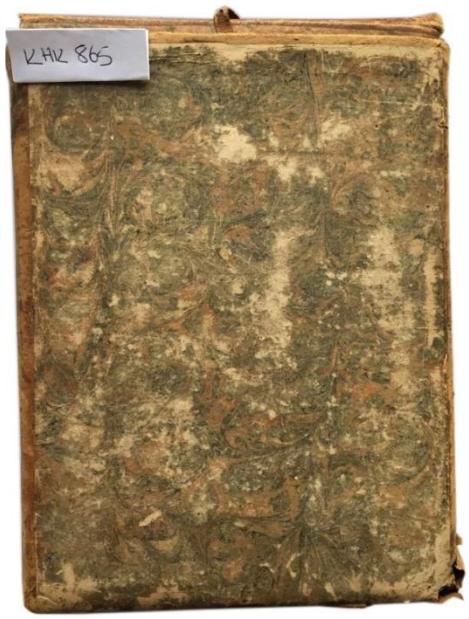
Ebrunun Çeşidi: Gel- git ebru (kitap kutusu), Taraklı şal ebru, Battal ebru (Miklep ön yüzey)

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde kullanılan ebrularda nemden dolayı renk kaybı olduğu söylenebilir. Yazma eser kutusundaki gel-git ebruda kırmızı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Söz konusu ebruda kullanılan kırmızı rengin solması görünürlüğünü oldukça düşürmüştür. Gel-git deseninin oluşturduğu izler ve boya kıvrımlarından anlaşılacağı üzere ebrunun

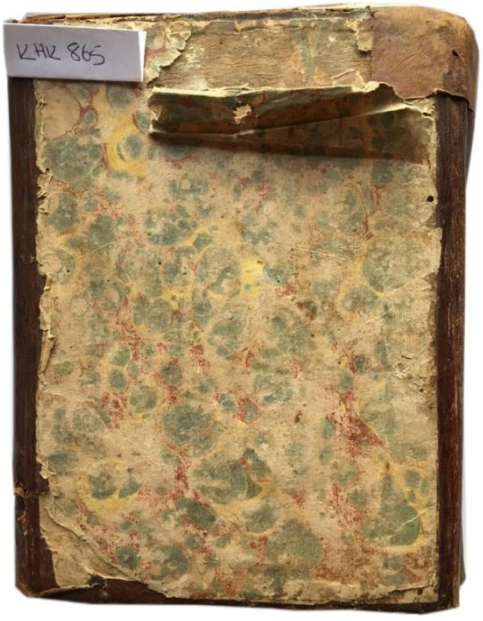
yoğun bir teknede yapıldığı söylenebilir. Yazma eserin ön ve arka kapağındaki taraklı şal ebruda kırmızı, sarı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Ön ve alt kapaktaki taraklı şal ebru ile mıklep kısmına kullanılan battal ebrunun aynı teknede ve aynı renklerle yapıldığı düşünülmektedir. Yine bu ebruların tarama izlerinden ve renklerin açılımlarından normal yoğunluktaki bir teknede yapıldıkları söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 62. KHK 865, kutu üst kapak

Resim 63. KHK 865, kutu alt kapak

Resim 64. KHK 865, üst kapak

Resim 65. KHK 865, kutu kapak

Resim 66. KHK 865, alt kapak

Resim 67. KHK 865, miklep ön

Eser Numarası: 13

Envanter Numarası: KHK 865

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müntensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

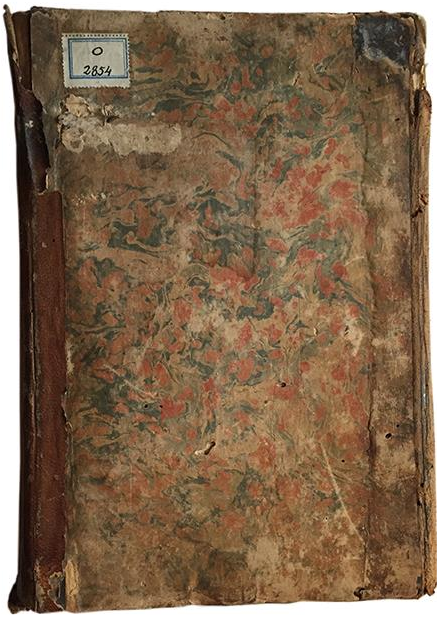
Ölçüsü: c. 8

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Gel- git ebru (kitap kutusu), Taraklı ebru, Battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Yazma eser kutusundaki gel-git ebruda kırmızı ve yeşil renkleri kullanılmıştır. Söz konusu ebruda kullanılan kırmızı rengin solması görünürlüğünü oldukça düşürmüştür. Gel-git deseninin oluşturduğu izler ve boya kıvrımlarından anlaşılacağı üzere ebrunun yoğun bir teknede yapıldığı söylenebilir. Eserin ön, alt kapak dış yüzeylerinde ve miklep kısımlarındaki battal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler

kullanılmıştır. Yapılan ebruların tekne yüzeyinde açılımlarına bakıldığında normal yoğunlukta bir teknede (kitrede) ve boyaların öd ayarının uygun olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

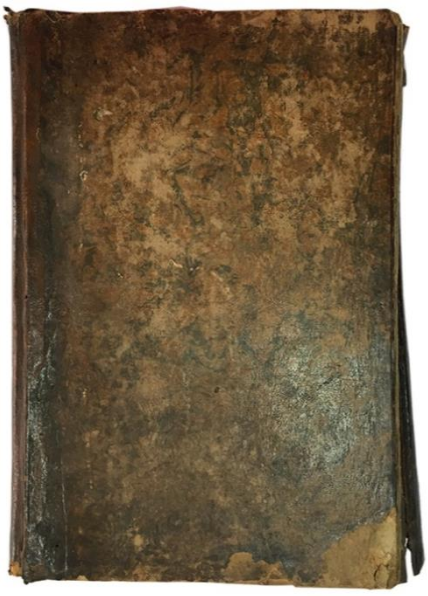
Resim 68. KHK 2854, üst kapak

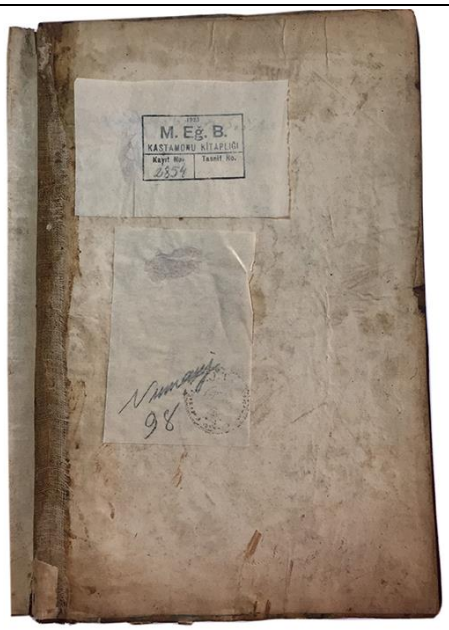
Resim 69. KHK 2854, üst iç kapak

Resim 70. KHK 2854, miklep ön

Resim 71. KHK 2854, alt kapak

Resim 72. KHK 2854, alt içkapak

Resim 73. KHK 2854, miklep iç

Eser Numarası: 14

Envanter Numarası: KHK 2854

Eserin Adı: İrşadü'l-akli's-selim ila mezaya'l-kitabi'l-Kerim

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ebüssuud Efendi, Muhammed b. Muhammed b. Mustafa el-İmadî İskilibî (982 H./1574 M.)

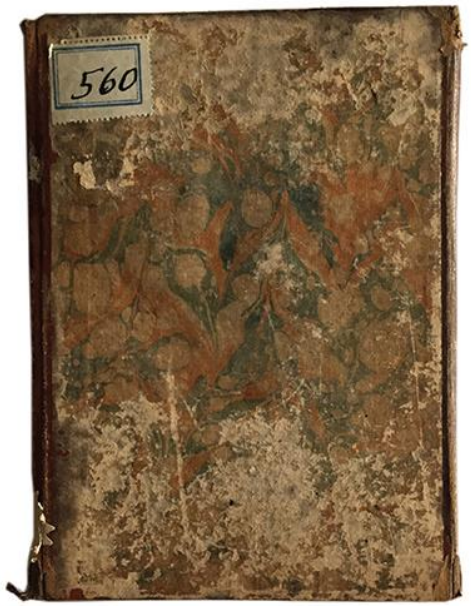
Ölçüsü: 310x210 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin tüm dış yüzeylerindeki serpmeli gel-git ebruda yeşil, koyu yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Kullanılan ebru, boya biçimlerinden ve kitre boşluklarından anlaşılabildiği kadarıyla bozulmaya yüz tutmuş teknede (kitrede) hazırlandığı düşünülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir.

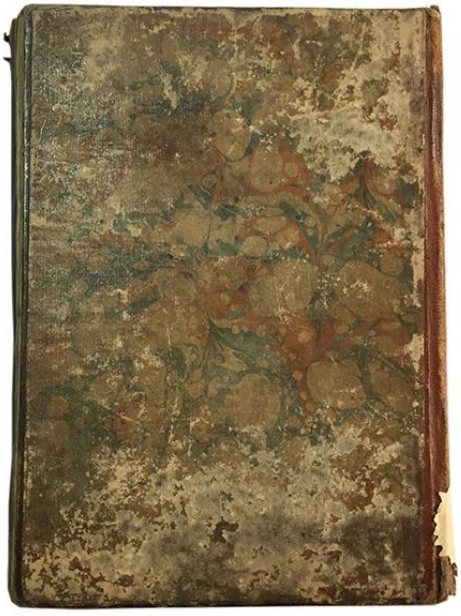
Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

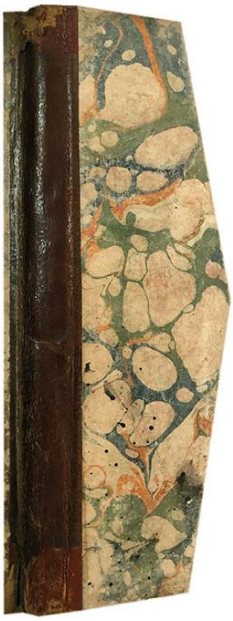
Resim 74. KHK 560, üst kapak

Resim 75. KHK 560, üst iç kapak

Resim 76. KHK 560, alt kapak

Resim 77. KHK 560, miklep ön

Eser Numarası: 15

Envanter Numarası: KHK 560

Eserin Adı: Risâle fî İsbâti'l-vâcibi'l-kadîme

Dili: Arapça

Müstensih: Halil b. İbrahim Ayıntab

Müellif: ed-Devvânî, Ebu Abdillah Celaleddin Muhammed b. Es'ad b. Muhammed es-Sıddiki eş-Şafii (908 H./1502 M.)

Ölçüsü: 135x60 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Gel- git ebru (serpmeli gel-git ebru)

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki serpmeli gel-git ebruda turuncu, mavi, yeşil ve açık sarı renkler kullanılmıştır. Ebru, biz yardımıyla geniş ve düzensiz taranarak kaba biçimde gel-git ebrusu elde edilmiştir. Son olarak, düzensiz ve oransız biçimde serpilen açık sarı renkle serpmeli gel-git tamamlanmıştır. Ebrunun yapımında kullanılan teknenin (kitrenin) yoğunluğunun az olduğu ve son atılan sarı rengin biçim bozukluğundan anlaşılabildiği kadarıyla kitrenin bozulma aşamasında olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

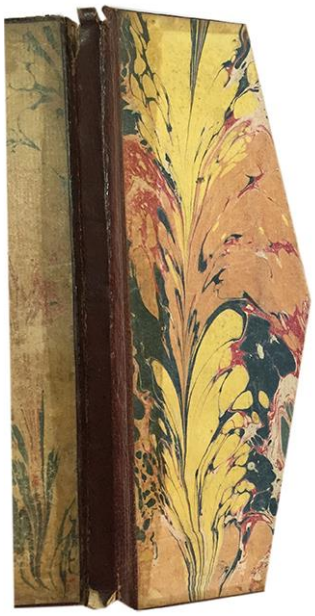
Resim 78. KHK 1733, üst kapak

Resim 79. KHK 1733, üst iç kapak

Resim 80. KHK 1733, alt kapak

Resim 81. KHK 1733, miklep ön

Eser Numarası: 16

Envanter Numarası: KHK 1733

Eserin Adı: Haşiye ala hikmeti'l-ayn

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

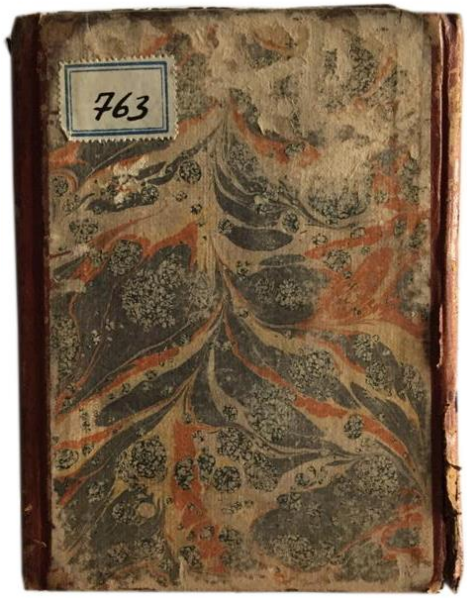
Müellif: Mîrzâcân Habîb Allah ed-Dihlevî eş-Şîrâzî (öl. 994/1586)

Ölçüsü: 205x145 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru

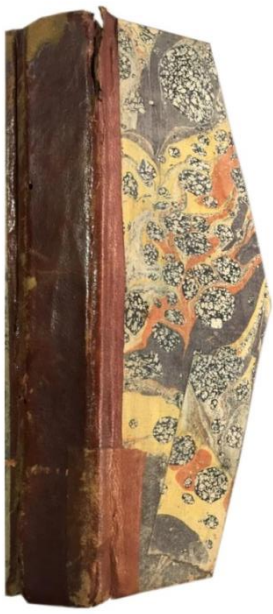
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin tüm dış yüzeylerinde aynı gel-git ebrunun farklı kısımları kullanılmıştır. Ön ve arka kapağın dış kısımlarında renk kaybı ve neme bağlı renk değişimleri görülmektedir. Miklep kısmıdaki ebru nispeten daha iyi durumdadır. Eserde kullanılan gelgit ebru, siyah, aşı kırmızısı, turuncu ve sarı renklerle yapılmıştır. Ebruda görülen tek yönlü gel-git deseni oldukça geniş aralıklarla çekilerek tamamlanmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan boya ayarlarda ödün bir miktar fazla olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

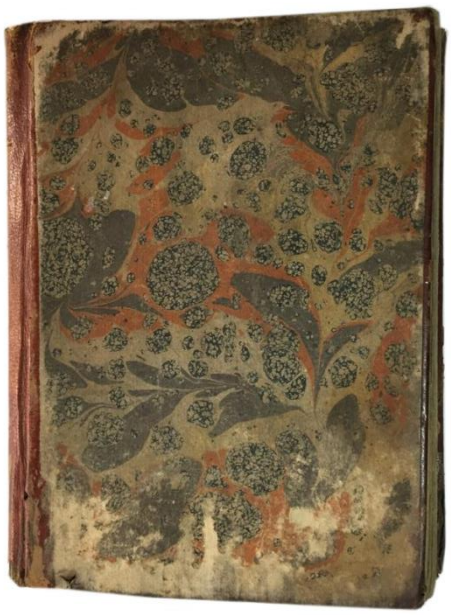
Resim 82. KHK 763, üst kapak

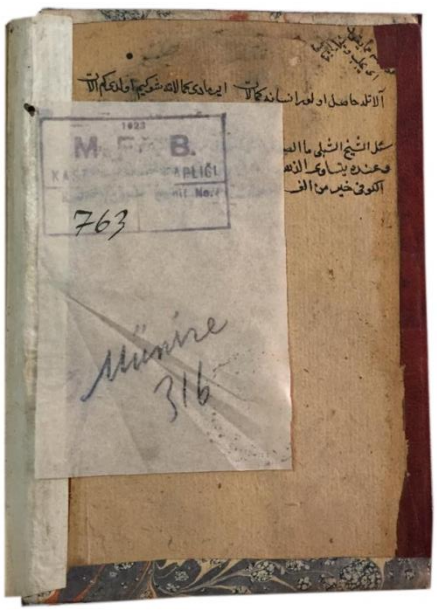
Resim 83. KHK 763, üst iç kapak

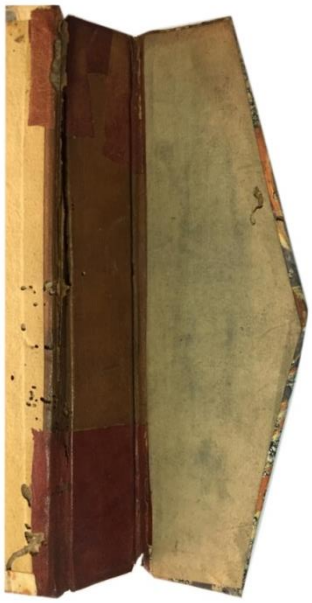
Resim 84. KHK 763, miklep ön

Resim 85. KHK 763, alt kapak

Resim 86. KHK 763, alt içkapak

Resim 87. KHK 763, miklep iç

Eser Numarası: 17

Envanter Numarası: KHK 763

Eserin Adı: Telhîsü'l-miftâh

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed b. Ali el-Felluci

Müellif: es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr b. Muhammed el-Hudayri eş-Şafii el-Mısri (849-911 H./1445-1505 M.)

Ölçüsü: 170x125 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

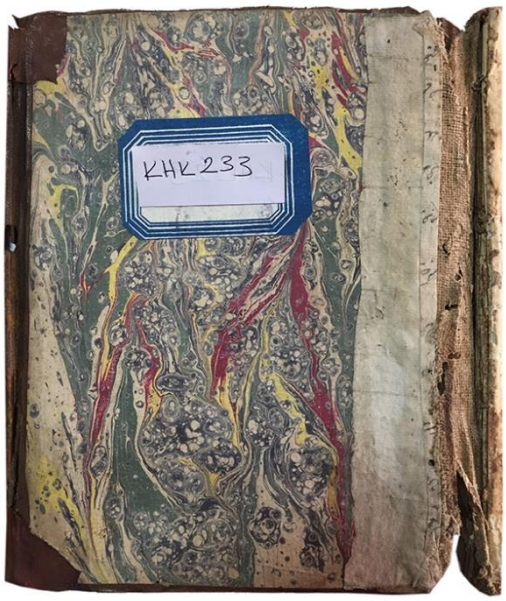
Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru (serpmeli gel-git ebru)

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin üst kapak iç kısmında ve miklep iç kısmının birleşim yerlerinde sonradan eklenildiği düşünülen yamaların olduğu görülmektedir. Miklep dış-ağız kısmında muhtemelen yapım aşamasından kısa bir süre sonra aynı ebrunun farklı bir paçasının yama

edilmesinden ve birleşim yerine sonradan yama edilen deri parçasından da anlaşılabildiği kadarıyla eserin birkaç kez onarım gördüğü düşünülebilir. Eserdeki neftli serpmeli gel-git ebruda turuncu, sarı, yeşil ve en üstte serpme olarak Lahor çividi (lacivert) renkler kullanılmıştır. Söz konusu gel-git deseni oldukça geniş aralıklarla ve düzensiz bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Sadece son serpilen yoğun lahor çividinin fazla açılmaması, öd oranının az olduğunu düşündürebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 88. KHK 233, üst kapak

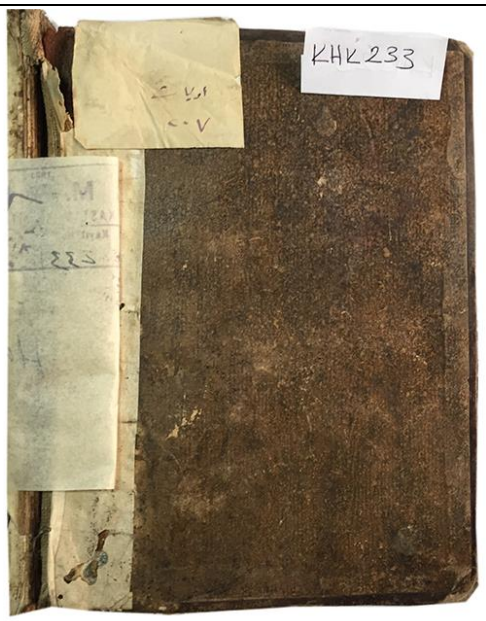
Resim 89. KHK 233, üst iç kapak

Resim 90. KHK 233, miklep ön

Resim 91. KHK 233, alt kapak

Resim 92 KHK 233, alt içkapak

Resim 93. KHK 233, miklep iç

Eser Numarası: 18

Envanter Numarası: KHK 233

Eserin Adı: Muhadâratü'l-evâi'l ve müsâmerâtü'l-evâhir

Dili: Arapça

Müstensih: Hafız Ali

Müellif: Ali Dede, Alaeddin Ali b. Mustafa el-Bosnevi ez-Zigetvari el-Mostari Türbe Şeyhi (975-1007/1566-1598)

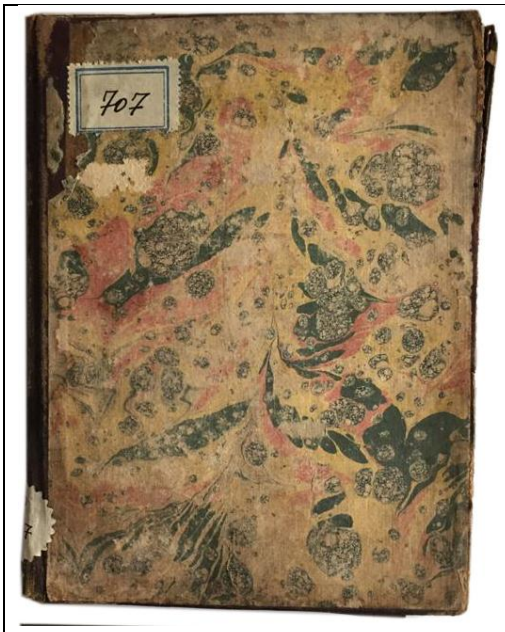
Ölçüsü: 200x145 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, üst iç kapak, miklep iç ve dış kapak

Ebrunun Çeşidi: Serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmıştır. Üst kapakta kullanılan ebruyu tanımlamak söz konusu değildir. Eserdeki neftli serpmeli gel-git ebruda lacivert, sarı, kırmızı, yeşil ve en üstte serpme olarak neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. Söz konusu gel-git deseni oldukça geniş aralıklarla ve düzensiz bir şekilde yapmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve

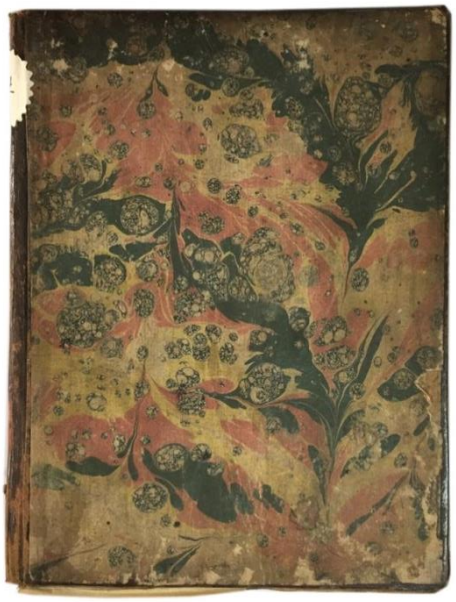
kullanılan boyaların ayarlarının ise renklerin açılımlarındaki dengelerden anlaşılacağı üzere normal olduğu düşünülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. “61” numaralı resimde bulunan ebru üzerinde “Evveliyat-ı muhafere cild 1 110” yazısı bulunmaktadır.

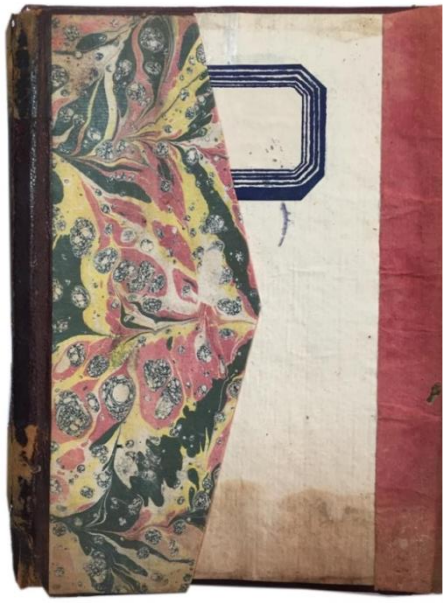
Resim 94. KHK 707, üst kapak

Resim 95. KHK 707, üst iç kapak

Resim 96. KHK 707, alt kapak

Resim 97. KHK 707, miklep ön, alt içkapak

Eser Numarası: 19

Envanter Numarası: KHK 707

Eserin Adı: Haşiye ala hikmeti'l-ayn

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Mîrzâcân Habîb Allah ed-Dihlevî eş-Şîrâzî (öl. 994/1586)

Ölçüsü: 192x145 mm.

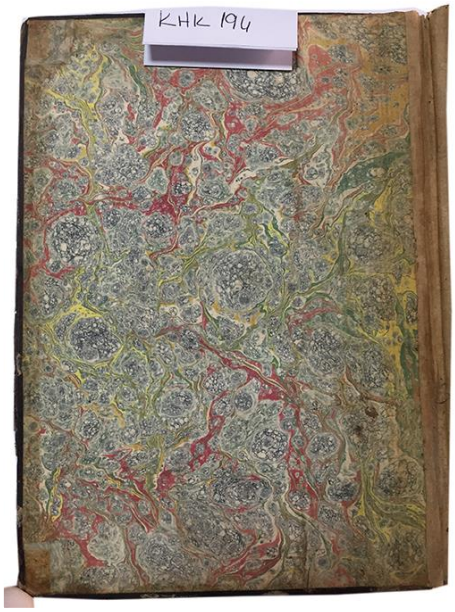
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Serpmeli gelgit ebru

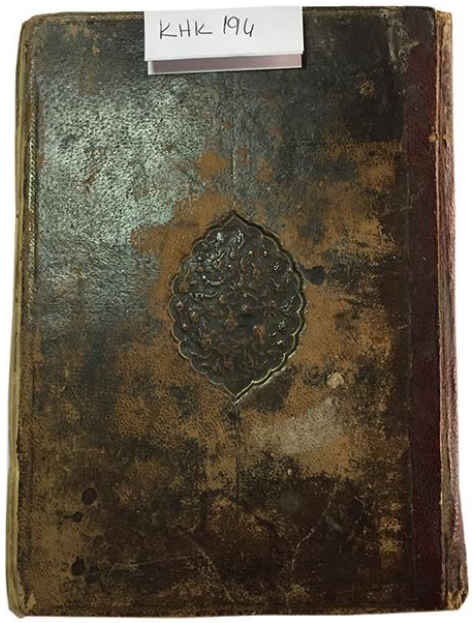
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön-alt içkapaklarındaki bozulma belirtilerine bakıldığında su ve nemin etkileri açıkça görülmektedir. Buna bağlı olarak ön, arka ve miklep kısımlarında kullanılan ebrularda belirli şekilde renk değişimlerinin olduğuda görülmektedir. Eserdeki serpmeli gelgit ebruda; yeşil, sarı, kırmızı ve en üstte serpme olarak neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. Söz konusu gel-git deseni oldukça geniş aralıklarla ve düzensiz bir şekilde taranmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan boyaların ayarlarının ise renklerin açılımlarındaki dengelerden anlaşılacağı üzere normal olduğu düşünülmektedir. Miklep kısmında bulunan ebrunun renk doygunluğu nispeten daha iyi durumdadır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

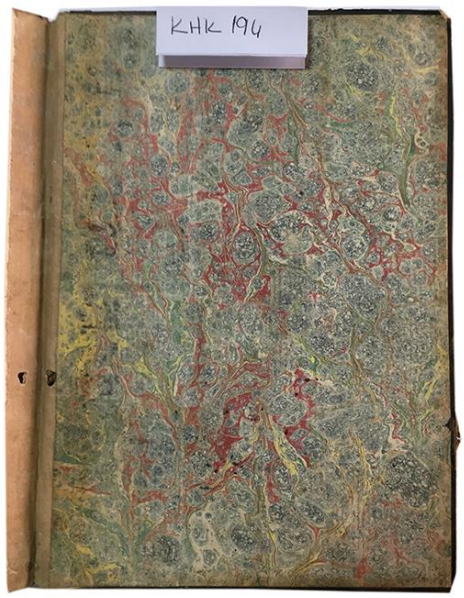
Resim 98. KHK 194, üst kapak

Resim 99. KHK 194, üst iç kapak

Resim 100. KHK 194, alt kapak

Resim 101. KHK 194, alt içkapak

Eser Numarası: 20

Envanter Numarası: KHK 194

Eserin Adı: Gunyetu'l-mutemellî şerhu munyeti'l-musallî

Dili: Arapça

Müstensih: Hüseyin b. Hasan

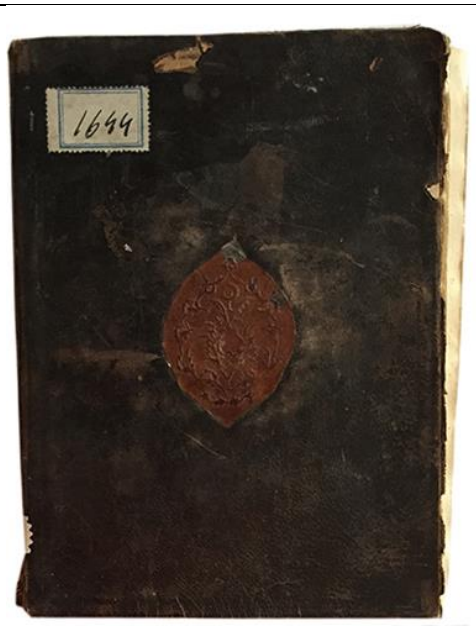
Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

Ölçüsü: 198x142 mm.

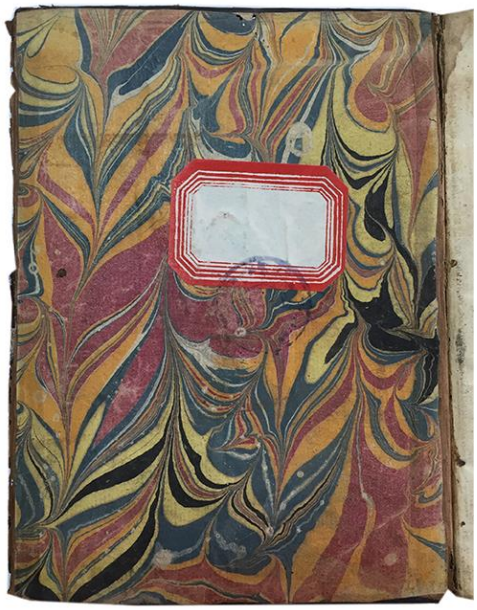
Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Serpmeli gel-git ebru (kaş ebru)

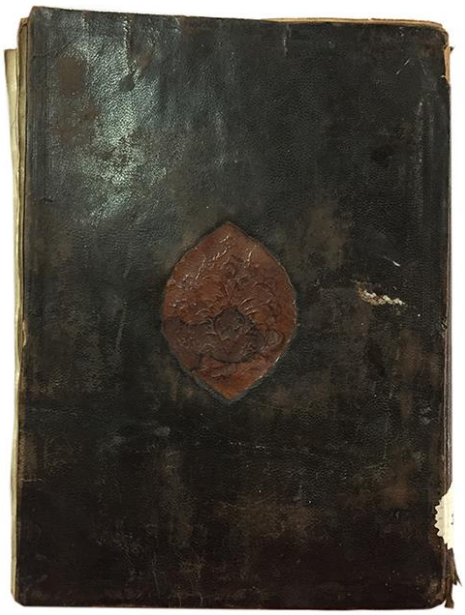
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön kapağı su ve nemden oldukça fazla etkilenmiştir. Eserdeki serpmeli gelgit ebruda yeşil, sarı, kırmızı ve en üstte serpme olarak neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. Söz konusu gel-git deseni sık aralıklarla ve düzensiz bir şekilde yapmıştır. Neftli Lahor çividi (lacivert) tekneye oldukça bol atılmasından dolayı zeminde sıkışmaların olduğu görülmektedir. Kullanılan boyaların akmaması tekne (kitre) yoğunluğunun ve boya ayarlarının uygun olduğu düşündürür. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

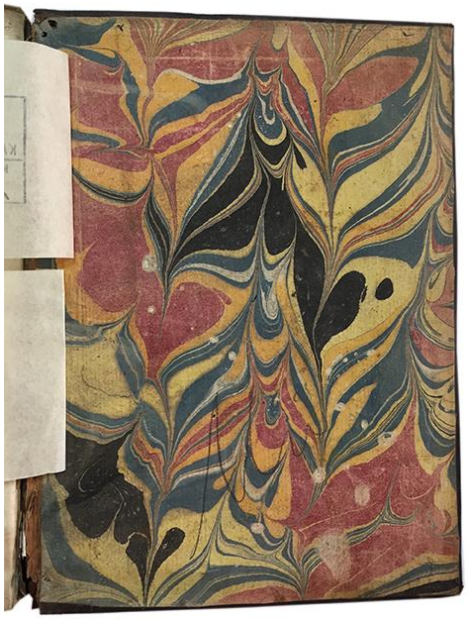
Resim 102 KHK 1644, üst kapak

Resim 103. KHK 1644, üst iç kapak

Resim 104. KHK 1644, alt kapak

Resim 105. KHK 1644, alt içkapak

Eser Numarası: 21

Envanter Numarası: KHK 1644

Eserin Adı: Haşiye alâ'l-fevâ'idi'z-ziyâ'îye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: es-Safevi, Ebü'l-Hayr Kutbüddin İsa b. Muhammed b. Abdullah (900-953 H./1495-1546 M.)

Ölçüsü: 210x155 mm.

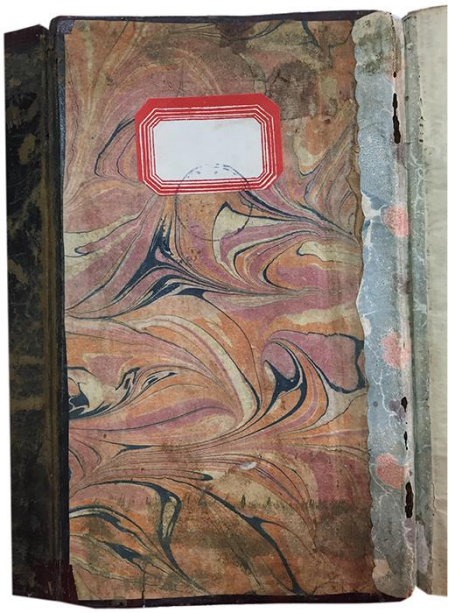
Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru

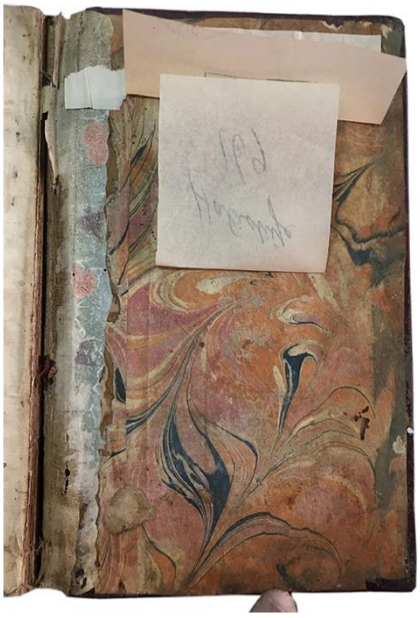
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve arka kapağı nemden etkilendiği görülmektedir. Eserdeki gel-git ebruda siyah, sarı, koyu yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) yoğunluğunun bir miktar fazla olduğu ve bu duruma bağlı olarak boyalarda öd oranın yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Söz konusu durum oldukça az olsa da kırmızı ve koyu yeşil rengin kumlanmasından anlaşılabilir. Eserin üst kapak ve alt kapak dış kısımları deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 106. KHK 2888, üst kapak

Resim 107. KHK 2888, üst iç kapak

Resim 108. KHK 2888, alt içkapak

Resim 109. KHK 2888, miklep iç

Resim 110. KHK 2888, miklep ön

Resim 111. KHK 2888, alt kapak

Eser Numarası: 22

Envanter Numarası: KHK 2888

Eserin Adı: Gunyetu'l-mutemellî şerhu munyeti'l-musallî

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

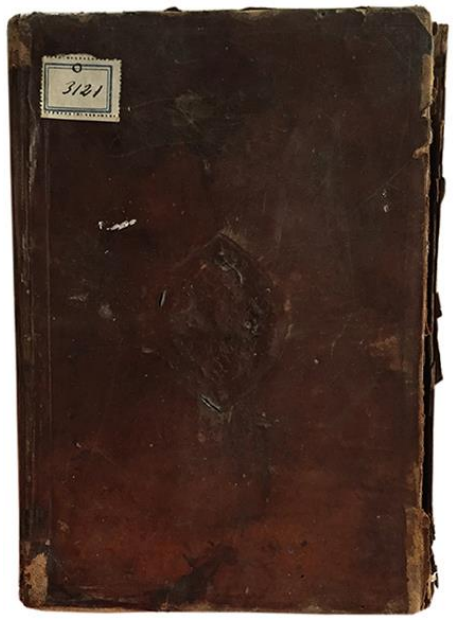
Ölçüsü: 257x161 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru (Şal ebru)

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki şal ebruda siyah, aşı kırmızısı ve turuncu renkler kullanılmıştır. Teknenin yoğunluğunun az olduğu desenleme esnasında kullanılan bizin hareketleri ve boyalarla oluşan dokudan da anlaşılmaktadır. Aynı zamanda eserin ön-alt içkapak bağlantı kısmı başka bir ebru ile güçlendirilmiştir. Söz konusu ebruların incelenmesi ve bulgulara erişilmesi oldukça sınırlıdır. Fakat sırt birleşme kısımlarına koruma amaçlı

yerleştirilen bu ebruların hatip ebru olduğu ve açık yeşil zemin battalı ebru üzenine diyagonal sıralama ile yerleştirilmiş koyu yeşil ve açık kırmızı hatip formlarına sahip olduğu söylenebilir. Teknenin (kitrenin) yoğunluğunun nispeten az olduğu ve boyalarda bulunan ödün bu durum karşısında güçlendiği düşünülebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

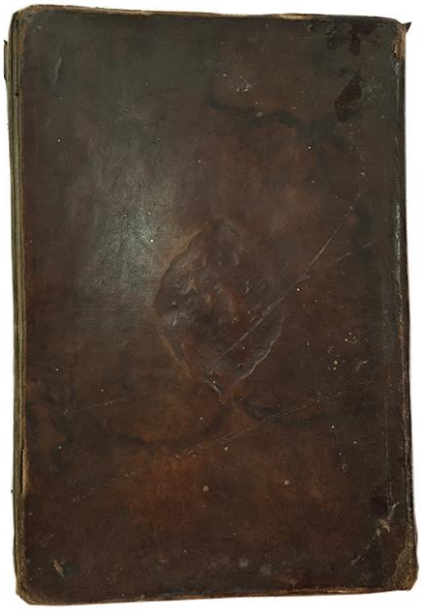
Resim 112. KHK 3121, üst kapak

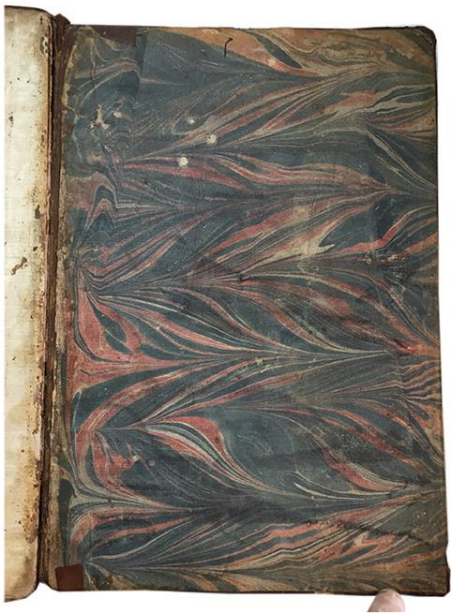
Resim 113. KHK 3121, üst iç kapak

Resim 114. KHK 3121, miklep ön

Resim 115. KHK 3121, alt kapak

Resim 116. KHK 3121, alt içkapak

Eser Numarası: 23

Envanter Numarası: KHK 3121

Eserin Adı: el-Muzhir fî ulûmi'l-luga

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed Selahaddin b. Muhammed b. Fahreddin aş-Şafi

Müellif: es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr b. Muhammed el-Hudayri eş-Şafii el-Mısri (849-911 H./1445-1505 M.)

Ölçüsü: 275x185 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Gel-git ebru

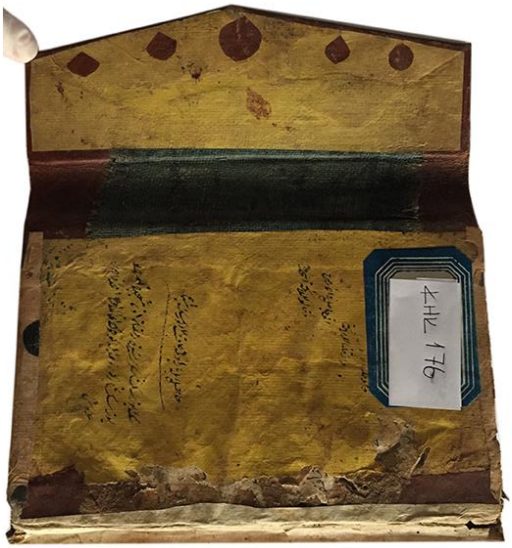
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin aşırı nemden etkilendiği dolayısıyla ciddi küflenme belirtileri olduğu ve miklep kısmının da ana gövdeden ayrıldığı görülmüştür. Eserdeki gel-git ebruda kırmızı, açık yeşil ve koyu yeşil renkler kullanılmıştır. Teknenin normal yoğunlukta olduğu

ve boya öd ayarlarının nispeten fazla olduğu söylenebilir. Gel-git deseni, kalın bir biz yardımı ile hafif hızlıca çekilerek yapıldığı söylenebilir. Bu durum gel-git desenin son kısımlarındaki yığılmalardan anlaşılabilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

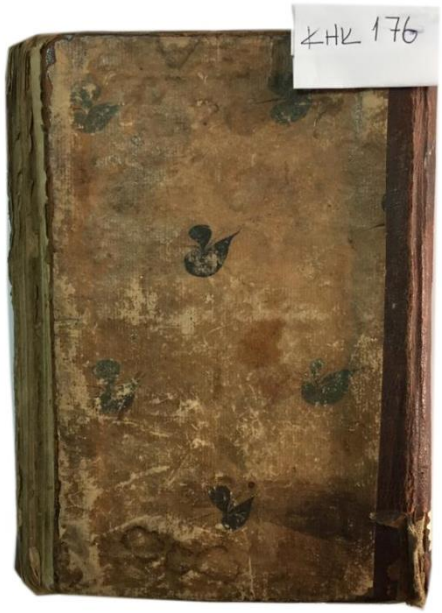
3.3. Hatip Ebrulu Eserler

Resim 117. KHK 176, üst kapak

Resim 118. KHK 176, üst iç kapak

Resim 119. KHK 176, alt kapak

Resim 120. KHK 176, miklep ön

Resim 121. KHK 176, alt içkapak

Eser Numarası: 24

Envanter Numarası: KHK 176

Eserin Adı: Şerhu mi'e kelîme

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed Ali

Müellif: Yahyâ b. Nasûh b. İsrâ'îl (öl. 950/1532 civarı)

Ölçüsü: 195x115 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

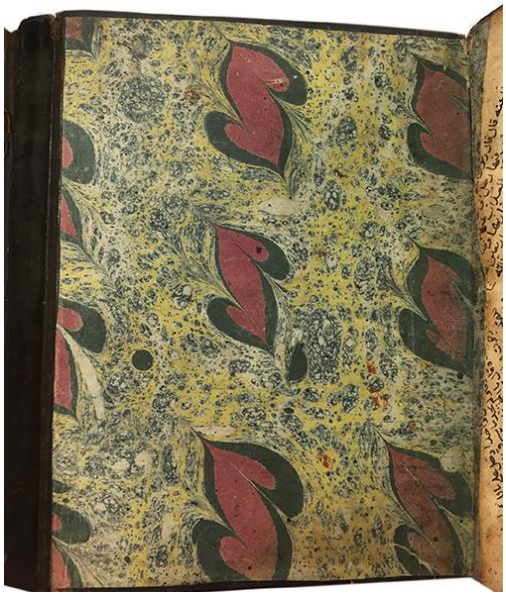
Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Ön ve alt kapakların dış yüzeyinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki hatip ebruda açık kırmızı ve siyah renk kullanılmıştır. Açık kırmızı zemin battalı üzerine bir sıra tek renk siyah hatip deseni, bir sırada tek renk yeşil hatip deseni diyagonal olarak yerleştirilmiştir. Ebru eser murakka edilirken fazla gelen kısımların kapak içine kıvrılması kullanılan ebrunun incelenmesini mümkün kılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta

olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin miklep kısmı deri ile kaplanmıştır. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 122. KHK 1014, üst kapak

Resim 123. KHK 1014, üst iç kapak

Resim 124. KHK 1014, miklep iç

Resim 125. KHK 1014, alt kapak

Resim 126. KHK 1014, alt içkapak

Resim 127. KHK 1014, miklep ön

Eser Numarası: 25

Envanter Numarası: KHK 1014

Eserin Adı: Tenvîrü'l-ebsâr ve câmi'u'l-bihâr

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Şemseddin Muhammed b. Abdullah et-Temurtâşî (939-1004/1532-1596)

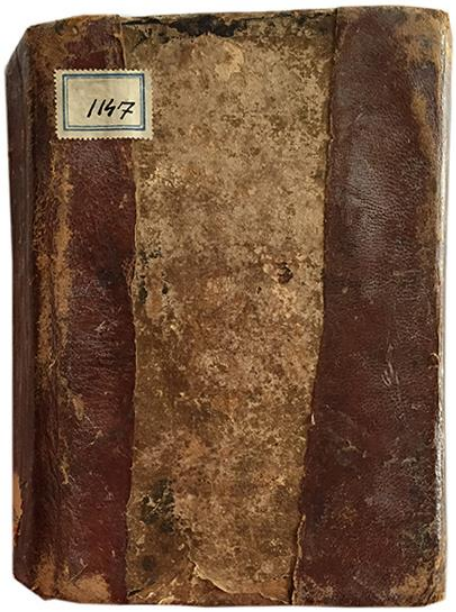
Ölçüsü: 205x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, ön-alt içkapak, ön-arka miklep

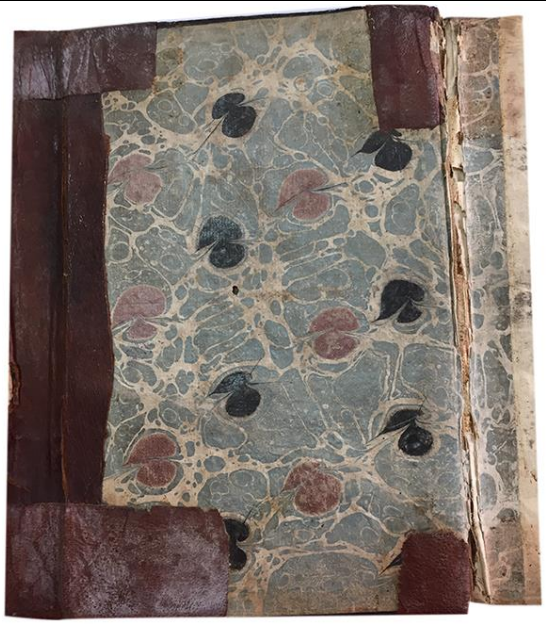
Ebrunun Çeşidi: Hatip, (ön miklep çiçekli ebru)

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Üst kapak dış, üst kapak iç, alt kapak dış kısımlarında ve miklep iç kısmında aynı hatip ebru kullanılmıştır. Söz konusu hatip ebruda sarı, yeşil ve turuncu renkleri ile oluşturulmuş şal ebru üzerine yeşil ve kırmızı renkle düzenli bir şekilde geniş aralıklı hatip deseni yapılmıştır. Söz konusu hatip ebrunun yapıldığı teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve neftli Lahor çividinin (lacivert) öd oranının az olduğu, diğer

renklerin öd ayarlarının ise uygun miktarda olduğu söylenebilir. Alt kapak iç kısmında farklı bir hatip ebru ve miklep iç kısmında ise çiçekli ebru kullanılmıştır. Alt kapak iç kısmındaki hatip ebruda ise turuncu ve neftli Lahor çividi (lacivert) zemin üzerine yeşil ve kırmızı renkle dört yapraklı yonca formunda hatip deseni yapılmıştır. Alt kapak iç kısmında kullanılan hatip ebrunun yapıldığı teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve turuncu rengin öd oranının az olduğu, diğer renklerin öd ayarlarının ise uygun miktarda olduğu söylenebilir. Miklep kısmında kullanılan çiçekli ebruda üst üste iki sıra yeşil yaprak üzerine üç gurup dörtlü küçük daireden oluşan çiçek betimlemesi görülmektedir. Çiçekli ebrunun yapıldığı teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

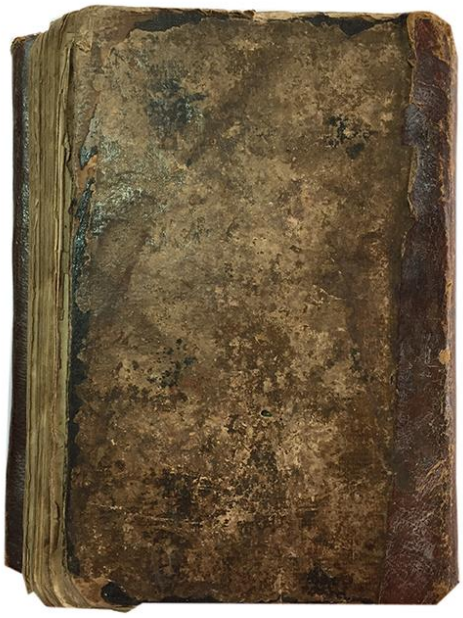
Resim 128. KHK 1147, üst kapak

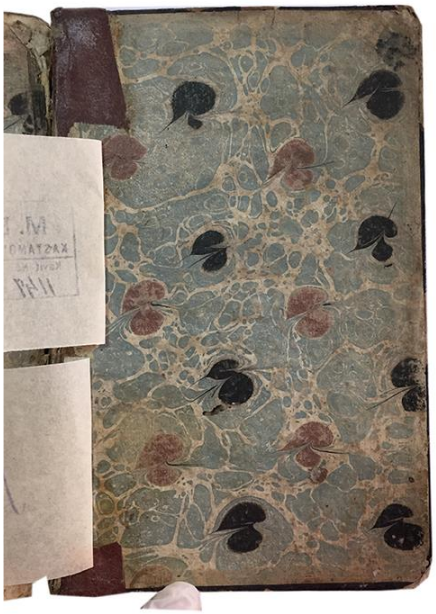
Resim 129. KHK 1147, üst iç kapak

Resim 130. KHK 1147, miklep ön

Resim 131. KHK 1147, alt kapak

Resim 132. KHK 1147, alt içkapak

Resim 133. KHK 1147, miklep iç

Eser Numarası: 26

Envanter Numarası: KHK 1147

Eserin Adı: Fetava

Dili Ve Konusu: OTA

Müstensih: Yok

Müellif: Çatalcalı Alî b. Mehmed (1041-1103/1632-1692)

Ölçüsü: 215x140 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, ön- alt içkapak, miklep üst-alt kapak

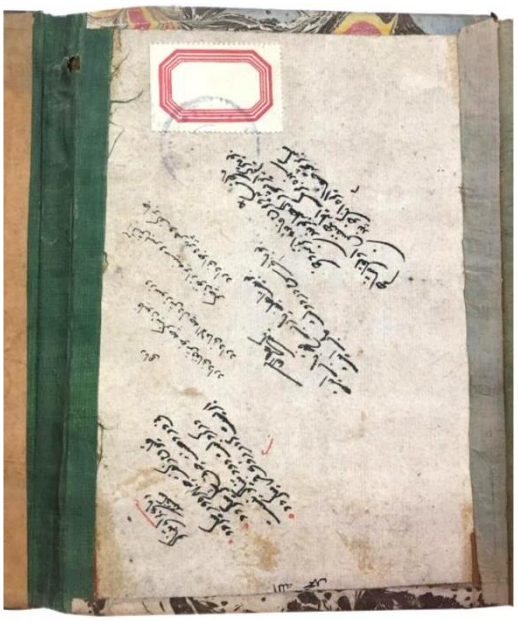
Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin birleşme yerleri sonradan deri ile güçlendirilmiştir. Eserin üst-alt kapak dış yüzeylerinde kullanılan ebrular oldukça zarar görmüş ve inceleme yapılamamıştır. Tüm iç yüzeylerde ise aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki hatip ebruda açık mavi, siyah ve kahverengi kullanılmıştır. Açık mavi zemin battalı üzerine bir sıra tek renk siyah hatip deseni, bir sırada tek renk kahverengi hatip deseni diyagonal olarak

yerleştirilmiştir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

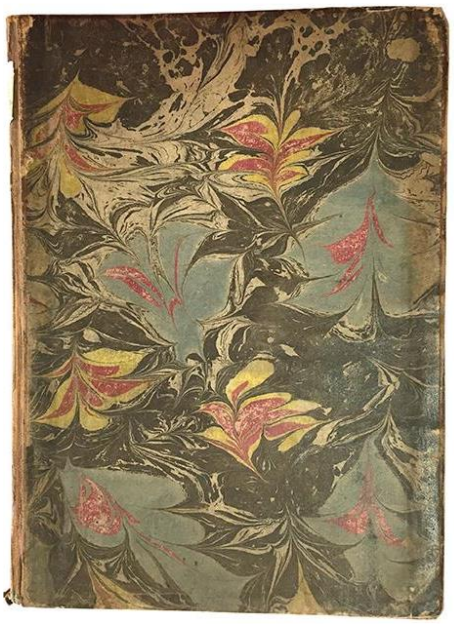
Resim 134. KHK 1496, üst kapak

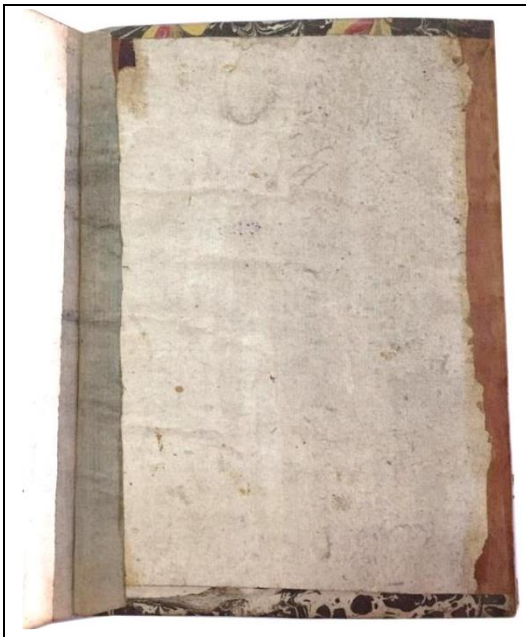
Resim 135. KHK 1496, üst iç kapak

Resim 136. KHK 1496, miklep ön

Resim 137. KHK 1496, alt kapak

Resim 138. KHK 1496, alt içkapak

Resim 139. KHK 1496, miklep iç

Eser Numarası: 27

Envanter Numarası: KHK 1496

Eserin Adı: Şerhu risâleti'l-Usturlâb

Dili: Per

Müstensih: Yok

Müellif: Abd el-Âlî b. Muhammed el-Bircendî (öl. 932/1525)

Ölçüsü: 208x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Ön ve alt kapak dış kısmında kullanılan ebrularda günışığı ve hafif nemden kaynaklı renk değişimi gözlemlenmiştir. Eserdeki hatip ebruda siyah, turuncu, kırmızı, yeşil renkler kullanılmıştır. Kağıt yüzeyi sıkı ve düzensiz biçimde yerleştirilmiş iri hatip desenleriyle doldurulmuştur. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep

bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 140. KHK 1888, üst kapak

Resim 141. KHK 1888, üst iç kapak

Resim 142. KHK 1888, miklep ön

Resim 143. KHK 1888, alt kapak

Eser Numarası: 28

Envanter Numarası: KHK 1888

Eserin Adı: Şerhu'ş-şafîye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: 137x142 mm.

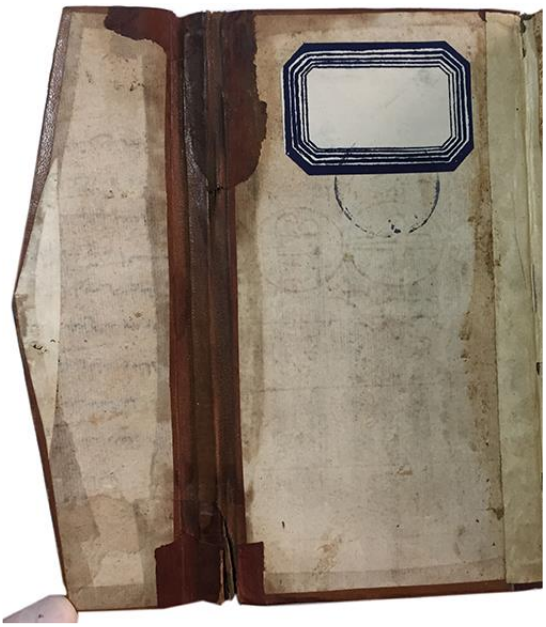
Uygulandığı Yer: Ön- alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

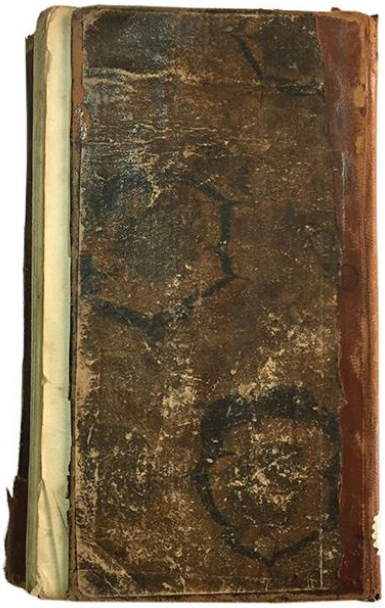
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Eserdeki hatip ebruda açık mavi, neftli kahverengi, siyah ve açık kahverengi renkleri kullanılmıştır. Açık mavi, neftli kahverengi zemin battalı üzerine bir sıra tek renk siyah hatip deseni, bir sırada tek renk açık kahverengi hatip deseni diyagonal olarak yerleştirilmiştir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

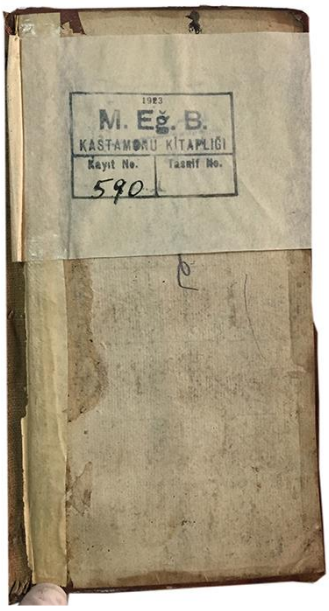
Resim 144. KHK 590, üst kapak

Resim 145. KHK 590, üst iç kapak

Resim 146. KHK 590, alt kapak

Resim 147. KHK 590, alt içkapak

Resim 148. KHK 590, miklep ön

Eser Numarası: 29

Envanter Numarası: KHK 590

Eserin Adı: Şerhu'l-akaidi'l-Adudîye

Dili: Arapça

Müstensih: Receb b. Muhammed b. Ali

Müellif: ed-Devvânî, Ebu Abdillah Celaleddin Muhammed b. Es'ad b. Muhammed es-Sıddiki eş-Şafii (908 H./1502 M.)

Ölçüsü: 190x115 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

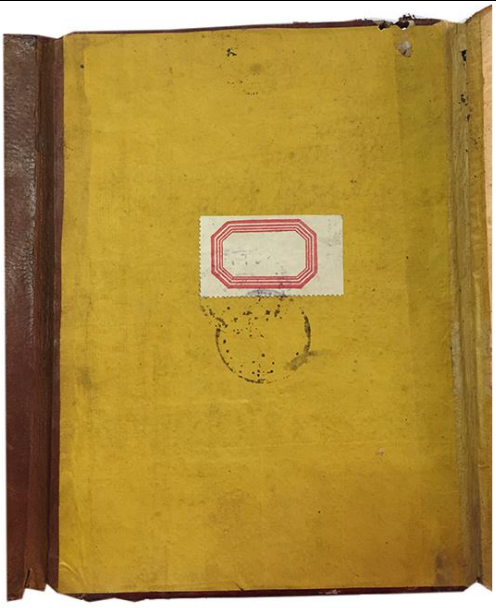
Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserdeki hatip ebruda açık gri, siyah, sarı ve lacivert renkler kullanılmıştır. Ebru, açık gri renk ile zemin ebrusu hazırlanmış ve tekneye düzenli yerleştirilmiş iri damlalar halinde siyah, sarı ve lacivert renkleri kullanılarak oluşturulan daireler hatip deseni yapılarak tamamlanmıştır. Tekne (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun

öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 149. KHK 1082, üst kapak

Resim 150. KHK 1082, üst iç kapak

Resim 151. KHK 1082, miklep ön

Resim 152. KHK 1082, alt kapak

Resim 153. KHK 1082, miklep iç

Eser Numarası: 30

Envanter Numarası: KHK 1082

Eserin Adı: Şerh-i divan-ı hafız

Dili: Ota

Müstensih: Yok

Müellif: Sürûrî Musliheddin Mustafâ b. Şa'bân (897-969/1492-1561)

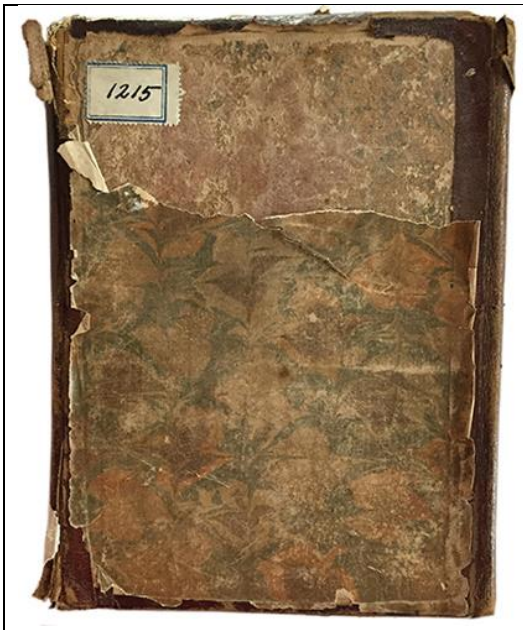
Ölçüsü: 208x153 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserdeki hatip ebruda açık pembe, siyah, sarı ve koyu yeşil renkler kullanılmıştır. Ebru, açık pembe renk ile zemin ebrusu hazırlanmış ve tekneye düzenli yerleştirilmiş iri damlalar halinde siyah, sarı ve koyu yeşil renkleri kullanılarak oluşturulan daireler hatip deseni yapılarak tamamlanmıştır. Tekne (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep

bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

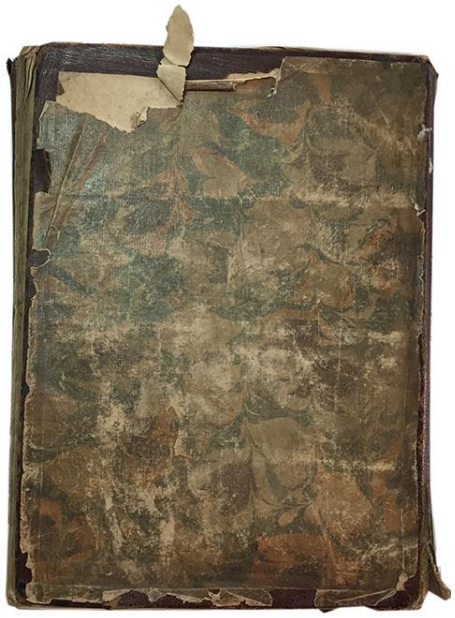
Resim 154. KHK 1215, üst kapak

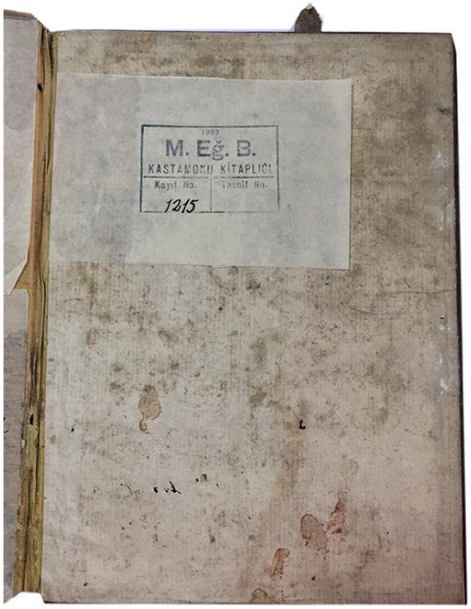
Resim 155. KHK 1215, üst iç kapak

Resim 156. KHK 1215, miklep ön

Resim 157. KHK 1215, alt kapak

Resim 158. KHK 1215, alt içkapak

Resim 159. KHK 1215, miklep iç

Eser Numarası: 31

Envanter Numarası: KHK 1215

Eserin Adı: Keşfü'l-hicâb ve'r-rân an vechi esiletü'l-cân

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ebû'l-Mevâhib Abd el-Vahhâb b. Ahmed eş-Şa'rânî (898-973/1493-1565)

Ölçüsü: 210x160 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak.

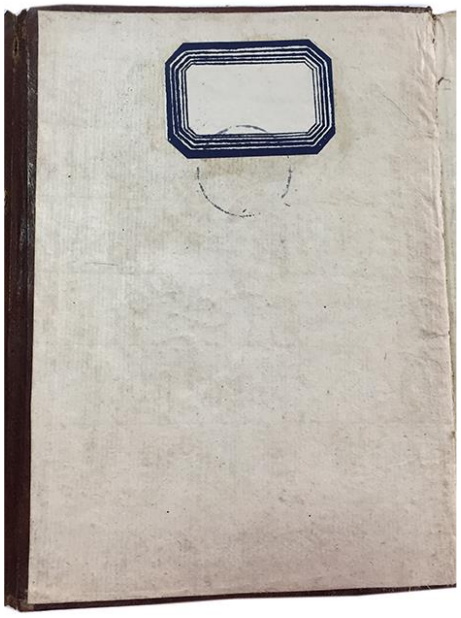
Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde kullanılan ebru oldukça fazla zarar görmüş olduğu için inceleme güçlükle yapılabilmiştir. Eserdeki gel-git ebruda koyu yeşil, sarı, koyu kahverengi ve açık yeşil kullanılmıştır. Söz konusu ebruda gel-git deseni oldukça geniş taranmıştır. Tekne (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile

güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 160. KHK 1440, üst kapak

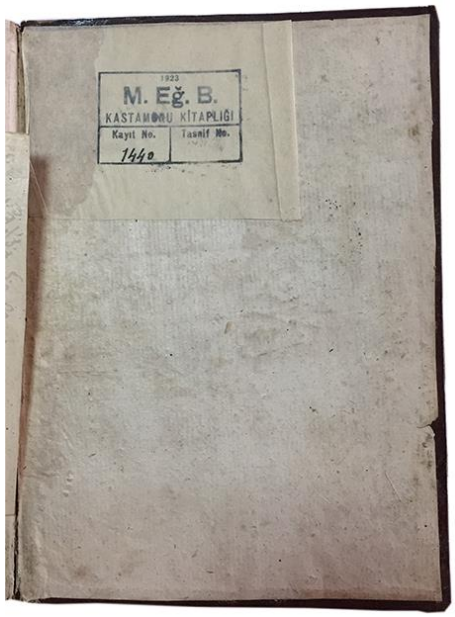
Resim 161. KHK 1440, üst iç kapak

Resim 162. KHK 1440, miklep ön

Resim 163. KHK 1440, alt kapak

Resim 164. KHK 1440, alt içkapak

Resim 165. KHK 1440, miklep iç

Eser Numarası: 32

Envanter Numarası: KHK 1440

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi hidâyeti'l-hikme

Dili: Arapça

Müstensih: Mustafa B. Şaban

Müellif: Musliheddin Muhammed b. Salâheddin el-Lârî (937-979/1530-1571)

Ölçüsü: 212x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst-alt kapak.

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki hatip ebruda açık yeşil, siyah, sarı, koyu yeşil ve pembe renkler kullanılmıştır. Ön ve alt kapakların dış yüzeyinde aynı ebru kullanılmıştır. Söz konusu ebru, açık yeşil ile zemin ebrusu hazırlanmış ve tekneye düzenli yerleştirilmiş iri damlalar halinde siyah, sarı ve koyu yeşil renkleri kullanılarak oluşturulan daireler hatip deseni yapılarak tamamlanmıştır. Hatip desenlerinin arasına küçük tek renkli pembe hatip deseni

yerleştirilerek sayfa ebru tamamlanmıştır. Miklebin iç kısmına ise farklı bir hatip ebrusu kullanılmıştır. Miklep iç kısmında kullanılan ebrunun zemini açık yeşil ile hazırlanmış ve tekneye yüzeyine düzenli bir şekilde yerleştirilmiş iri damlalar halinde siyah, sarı ve pembe renkler kullanılarak oluşturulan daireler hatip desenine dönüştürülmüştür. Hatip desenlerinin arasına küçük ve tek renkli pembe hatip deseni yerleştirilerek sayfa ebru tamamlanmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 166. KHK 3895, üst kapak

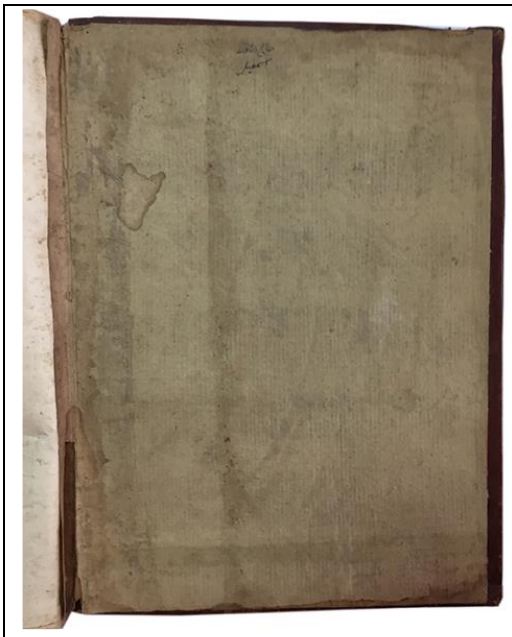
Resim 167. KHK 3895, üst iç kapak

Resim 168. KHK 3895, miklep ön

Resim 169. KHK 3895, alt kapak

Resim 170. KHK 3895, alt içkapak

Eser Numarası: 33

Envanter Numarası: KHK 3895

Eserin Adı: Münyetü'l-musallî ve gunyetü'l-mühtedî

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

Ölçüsü: 209x155 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep ön- iç kapak.

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserde aynı ebrunun parçaları kullanılmıştır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde ve mıklebin dış kısmında kullanılan ebrularda renk kayıpları görülmekte ve ebrunun incelenmesini zorlaştırmaktadır. Miklebin iç kısmında kullanılan ebru parçaları ise daha iyi durumda olduğu için değerlendirmeye esas alınmıştır. Eserdeki hatip ebruda açık yeşil, siyah ve pembe renkler kullanılmıştır. Ebrunun zemini açık yeşil renk battal

oluşturmaktadır. Zemim üzerine siyah ve pembe renkler diyagonal sıralanmış ve düzensiz taramalarla da hatip deseni oluşturulmuştur. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 171. KHK 3766, üst kapak

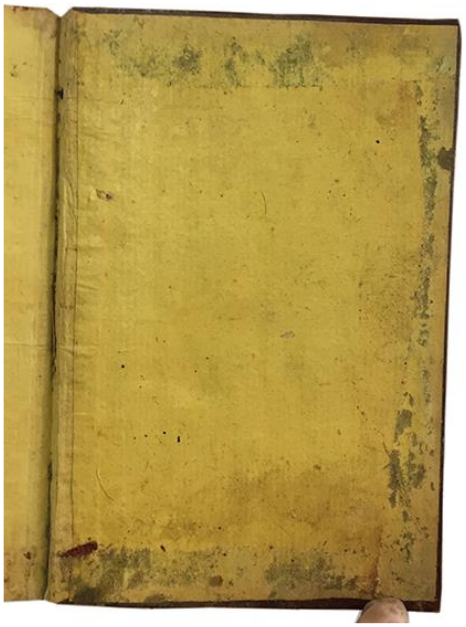
Resim 172. KHK 3766, üst iç kapak

Resim 173. KHK 3766, miklep ön

Resim 174. KHK 3766, alt kapak

Resim 175. KHK 3766, alt içkapak

Eser Numarası: 34

Envanter Numarası: KHK 3766

Eserin Adı: Şerhu ferâ'idi'l-fevâ'id fî tahkîki ma'ânî'l-İsti'are

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: 170x110 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde kullanılan ebrularda nemden kaynaklı renk değişimi gözlemlenmiştir. Eserdeki hatip ebruda açık mavi, sarı, kırmızı ve siyah renkleri kullanılmıştır. Açık mavi zemin üzerine siyah ve kırmızı renklerle oldukça iri hatip deseni yapılmıştır.

Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve boyaların ise bir miktar fazla öde sahip olduğu söylenebilir. Kullanılarak zemin battalı oluşturuluşmuş, sonrasında ise tekne yüzeyi renkleri kullanılarak dairesel formlar elde edilerek tekne yüzeyi doldurulmuştur. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

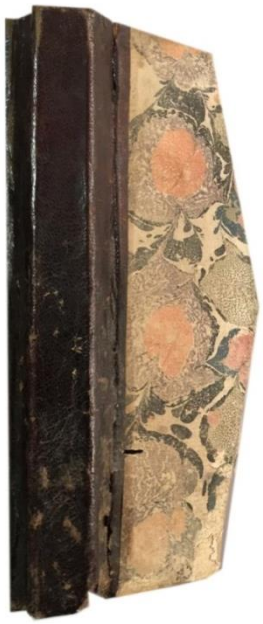
Resim 176. KHK 768, üst kapak

Resim 177. KHK 768, üst iç kapak

Resim 178. KHK 768, alt kapak

Resim 179. KHK 768, miklep ön

Eser Numarası: 35

Envanter Numarası: KHK 768

Eserin Adı: eş-Şaka'iku'n-Numaniye fî ulemâi'd-devleti'l-Osmâniye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Taşköprî-zâde İsâmeddin Ahmed b. Mustafâ (901-968/1445-1569)

Ölçüsü: 180x120 mm.

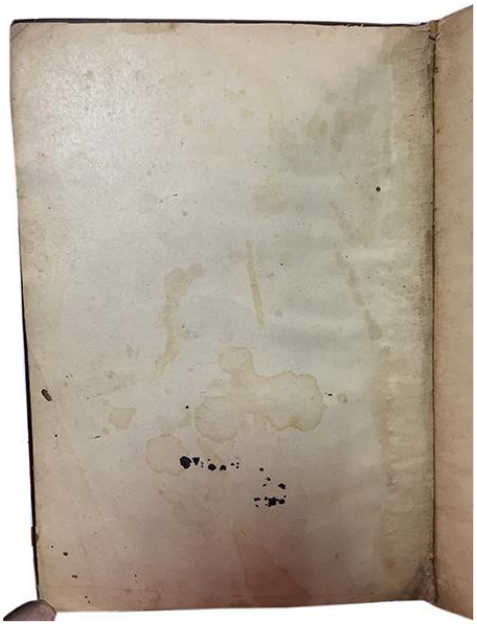
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

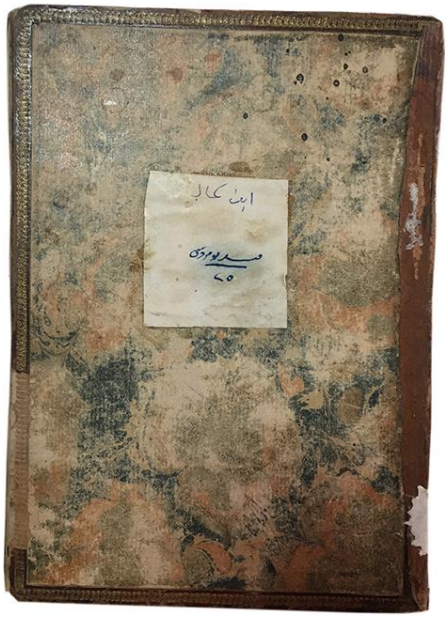
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin tüm dış yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserin ön ve alt kapaklarının dış kısmında kullanılan ebrular ciddi derecede zarar gördüğü için inceleme yapılamamıştır. Miklep kısmında kullanılan ebru nispeten iyi durumda olduğundan değerlendirmeye esas alınmıştır. Eserdeki hatip ebruda siyah, gri ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Ebrunun zemini siyah renkle hazırlanmış ve diyagonal biçimde sıkça yerleştirilmiş gri ve kırmızı renklere hatip deseni oluşturulmuştur. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve boyaların ise bir miktar fazla öde sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. "39.b" numaralı resimde bulunan ebru üzerinde "Şakayık-i Numaniyye" yazısı bulunmaktadır.

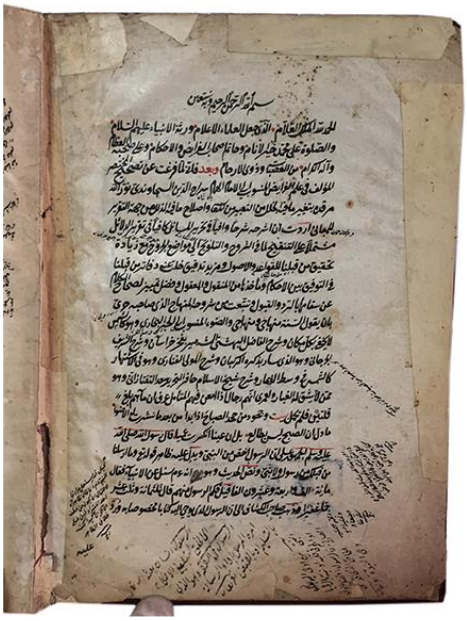
Resim 180. KHK 3775, üst kapak

Resim 181. KHK 3775, üst iç kapak

Resim 182. KHK 3775, alt kapak

Resim 183. KHK 3775, alt içkapak

Eser Numarası: 36

Envanter Numarası: KHK 3775

Eserin Adı: Şerhu ferâ'izi's-sirâcîye

Dili: Arapça

Müstensih: Musa b. İbrahim

Müellif: Kemâl Paşa zâde Şemseddin Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543)

Ölçüsü: 200x140 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak.

Ebrunun Çeşidi: Hatip ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde kullanılan hatip ebruyu incelemek neredeyse mümkün değildir. Detaylı incelemelerden anlaşılabildiği kadarıyla koyu yeşil, turuncu, koyu kahverengi ve açık yeşil renk kullanılmıştır. Hatip ebrusun zeminini koyu yeşil renk oluşturmakla beraber hatip desenlerinin biçim ve renk sıralamaların doğru analizi yapılamamıştır. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. "182" numaralı resimde bulunan ebru üzerinde "İbn-i Kemal kayıd numrosu (numarası) 25" yazısı bulunmaktadır. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.4. Tarak Ebrulu Eserler

Resim 184. KHK 181, üst kapak

Resim 185. KHK 181, üst iç kapak

Resim 186. KHK 181, alt kapak

Resim 187. KHK 181, miklep ön

Eser Numarası: 37

Envanter Numarası: KHK 181

Eserin Adı: Şerhu adâbi'l-bahs ve'l-münâzara

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed

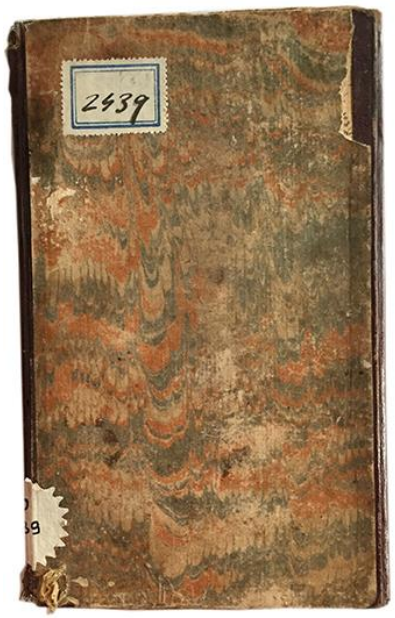
Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: 190x130 mm.

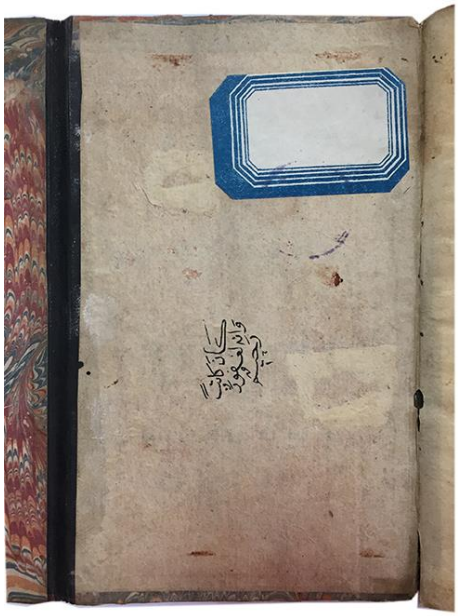
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak ve miklep

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

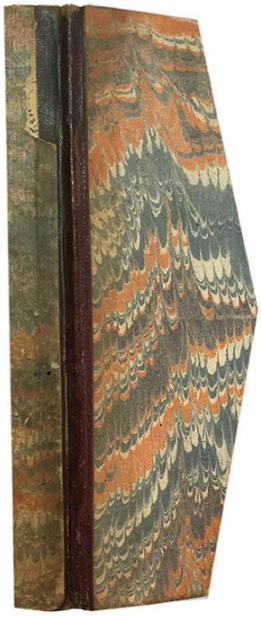
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Ön-arka ve miklep kısmında aynı ebru kullanılmıştır. Ön ve alt kapakta kullanılan ebruda bozulmalar gözlemlenmiştir. Miklep kısmında kullanılan ebru daha iyi durumda olduğu için değerlendirmeye esas alınmıştır. Eserdeki taraklı ebruda Çamlıca kırmızısı, sarı, yeşil ve neftli Lahor çividi (lacivert) renkler kullanılmıştır. Ebrucu taraklı ebrunun ön aşaması olan gel-git yapmadan battal ebruya doğrudan tek yönlü tarak çekmiştir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 188. KHK 2439, üst kapak

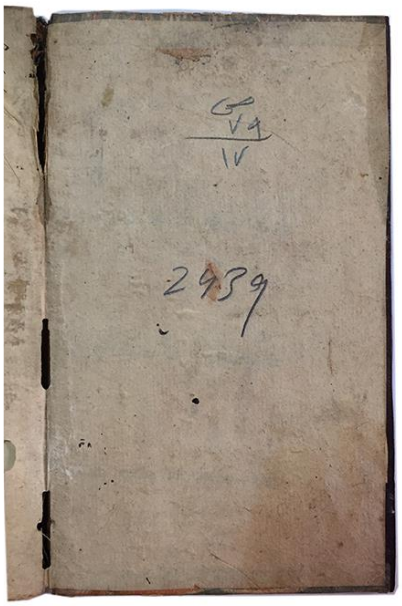
Resim 189. KHK 2439, üst iç kapak

Resim 190. KHK 2439, miklep ön

Resim 191. KHK 2439, alt kapak

Resim 192. KHK 2439, alt içkapak

Resim 193. KHK 2439, miklep iç

Eser Numarası: 38

Envanter Numarası: KHK 2439

Eserin Adı: Şerhu'l-emsileti'l-muhtelife

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Musliheddin Mustafâ b. Şa'bân Sürûrî (897-969/1492-1562)

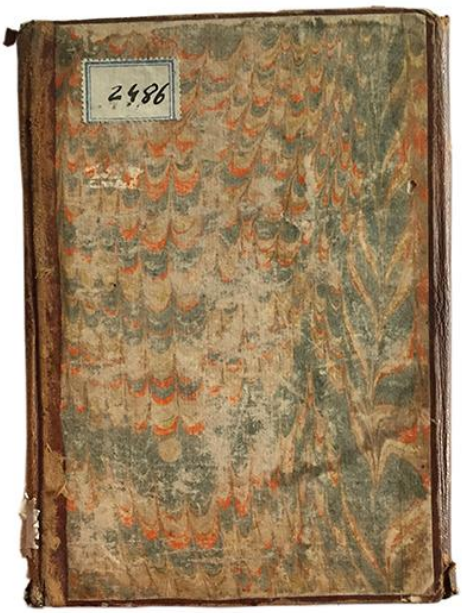
Ölçüsü: 203x125 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst-alt kapak

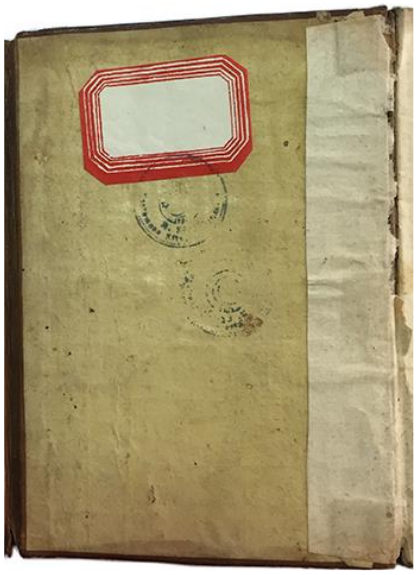
Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki taraklı ebruda kırmızı, turuncu ve lacivert renkleri kullanılmıştır. Miklep kısmında kullanılan ebrunun daha az zarar görmesinden dolayı değerlendirmeye esas alınmıştır. Miklebin iç yüzeyinde kullanılan taraklı ebru diğer kısımlarda kullanılan ebrularla aynı renk ve özellikleri taşısa da oldukça geniş şal deseni ve bülbülyuvası formlarının yapılması dikkat

çekicidir. Söz konusu duruma mıklebin dış kısmında rastlanmadığı gibi ön ve alt kapak dış yüzeylerinde var olup olmadığı da bozulmalardan dolayı anlaşılamamaktadır. Dolayısıyla bu desenlemenin tekne yüzeyinin sadece bir kısımda uygulandığı düşünülmektedir. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 194. KHK 2486, üst kapak

Resim 195. KHK 2486, üst iç kapak

Resim 196. KHK 2486, miklep ön

Resim 197. KHK 2486, alt kapak

Resim 198. KHK 2486, miklep iç

Eser Numarası: 39

Envanter Numarası: KHK 2486

Eserin Adı: Telhîsu'l-kavli'l-bedîi

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed Bedehli

Müellif: Zeyneddin Abd el-Kâdir b. Muhammed es-Sagilî (öl. 935/1528 civarı)

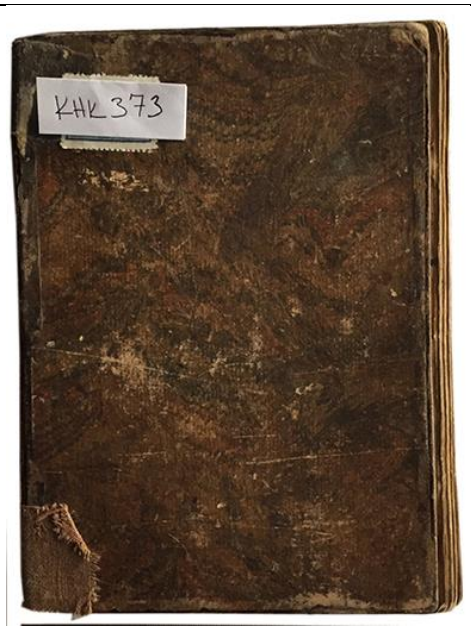
Ölçüsü: 198x135 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

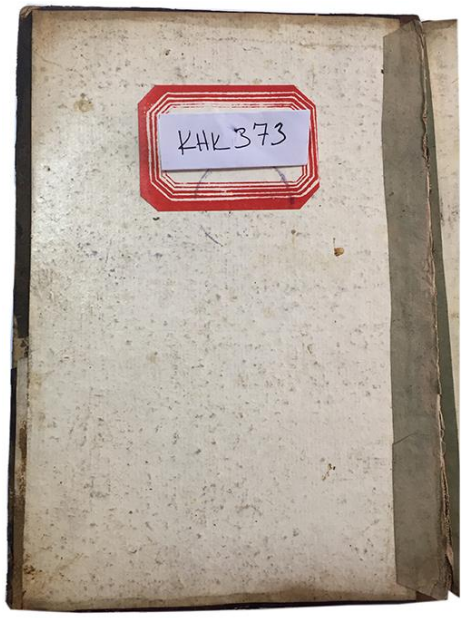
Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru, gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin tüm dış yüzeylerinde aynı ebru kullanılmış olup desenleme aşamasında taraklı ve gel-git olmak üzere iki farklı biçim uygulanmış olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu bu durum üst kapak ağız kısmından açıkça anlaşılabilmektedir. Eserin üst kapak dış kısmında kullanılan ebrunun çoğu bölgesi taraklı deseni olsa da ağız kısmında gel-git deseni görülmektedir. Alt kapak dış yüzeyin ise tamamen taraklı deseni olduğu, miklep dış yüzeyinin ise tamamen gelgit deseni olduğu görülebilmektedir. Eserdeki

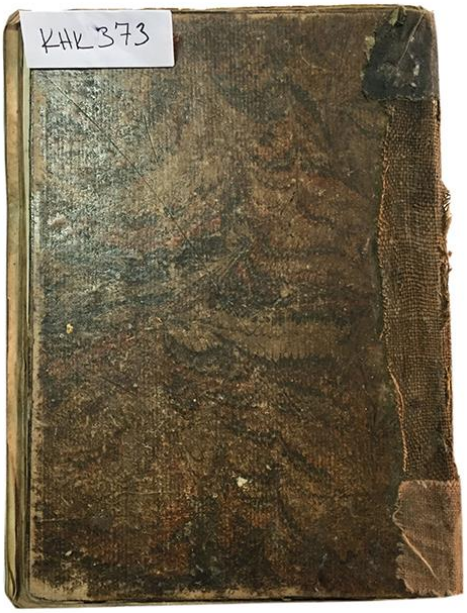
ebruda kırmızı, turuncu, sarı ve mavi renkleri kullanılmıştır. Miklebin uç kısmında aynı ebrunun tarak desenli parçası ile yama yapıldığı görülmüştür. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

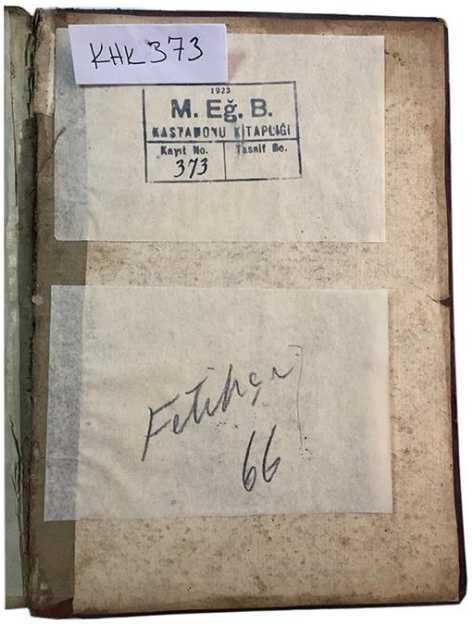
Resim 199. KHK 373, üst kapak

Resim 200. KHK 373, üst iç kapak

Resim 201. KHK 373, alt kapak

Resim 202. KHK 373, alt içkapak

Eser Numarası: 40

Envanter Numarası: KHK 373

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi'l-fevâ'idi'z-ziyâ'îye

Dili: Arapça

Müstensih: Mustafa b. Muhammed

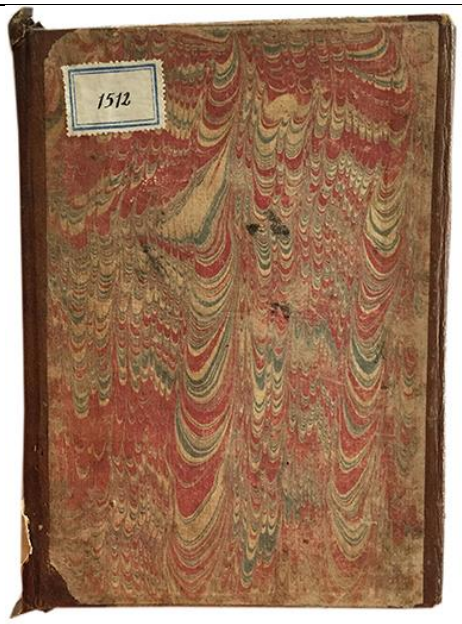
Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: 210x140 mm.

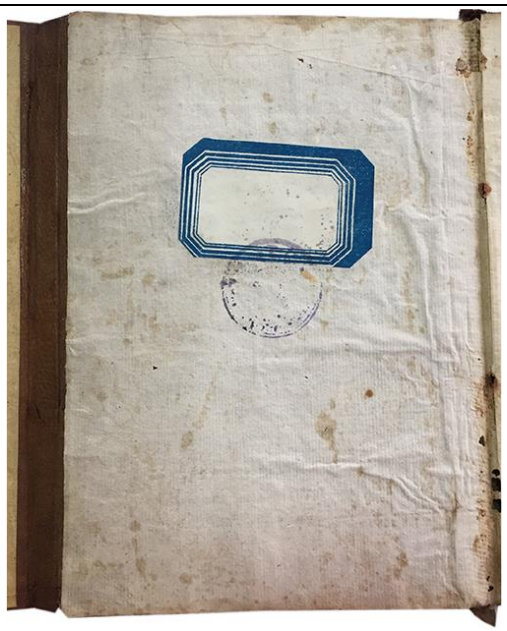
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça fazla yıpranmıştır. Ön ve alt kapakların dış yüzeyinde kullanılan ebrular ciddi ölçüde kararmıştır. Bu bağlamda biçim açısından değerlendirilebilmiş, fakat kullanılan renkler açısından değerlendirilememiştir. Eserde taraklı şal ebru kullanılmıştır. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

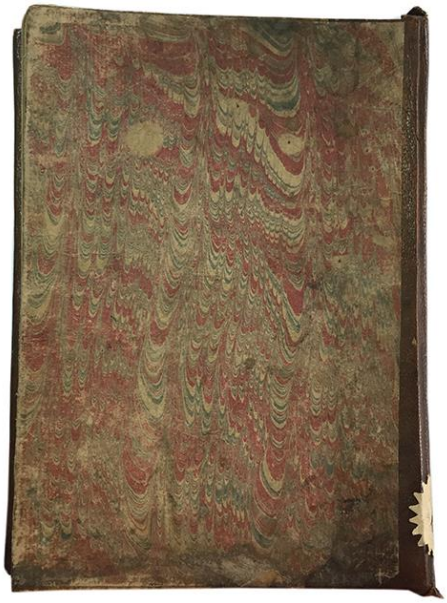
Resim 203. KHK 1512, üst kapak

Resim 204. KHK 1512, üst iç kapak

Resim 205. KHK 1512, miklep ön

Resim 206. KHK 1512, alt kapak

Eser Numarası: 41

Envanter Numarası: KHK 1512

Eserin Adı: Şerhu dibâceti'l-misbâh

Dili: Arapça

Müstensih: Hasan b. Mahmud

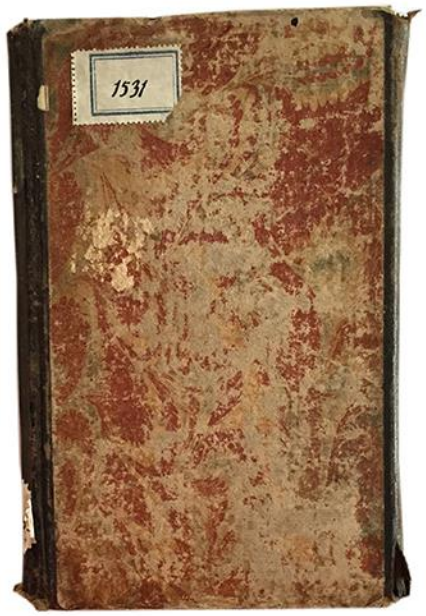
Müellif: Ya'kûb b. Seyyid Alî Bursavî (öl. 931/1524)

Ölçüsü: 205x144-150x90 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak.

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkleri kullanılmıştır. Ebru, ince düzensiz bir tarakla desenleme yapılmıştır. Söz konusu durum için kullanılan tarağın iğnelerin bazısının düştüğü, bazı kısımlarda da iğne aralıklarının eşit olmadığı düşünülebilir. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

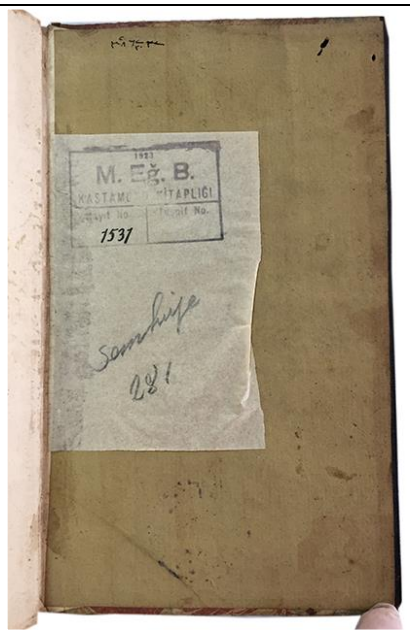
Resim 207. KHK 1531, üst kapak

Resim 208. KHK 1531, üst iç kapak

Resim 209. KHK 1531, alt kapak

Resim 210. KHK 1531, alt içkapak

Resim 211. KHK 1531, miklep ön

Eser Numarası: 42

Envanter Numarası: KHK 1531

Eserin Adı: Şerhu'l-avâmil

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Yahyâ b. Nasûh b. İsrâ'îl (öl. 950/1532 civarı)

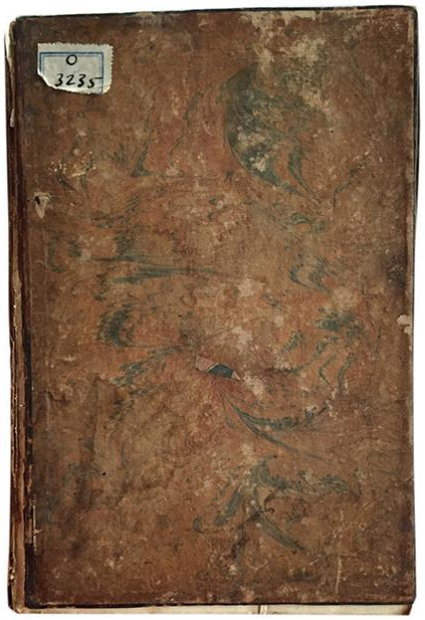
Ölçüsü: 207x122 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı buket ebruda, sarı, pembe, açık mavi ve kırmızı renkleri kullanılmıştır. Eserin tüm dış yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Miklebin dış yüzeyinde kullanılan ebru nispeten daha iyi durumda olduğu için değerlendirmeye esas alınmıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Ebrunun

üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

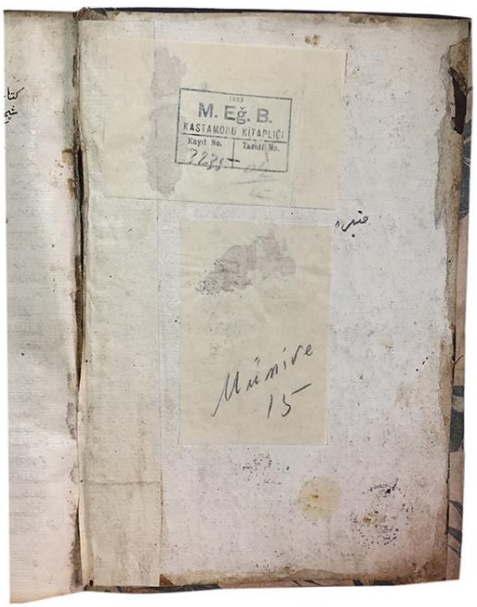
Resim 212. KHK 3235, üst kapak

Resim 213. KHK 3235, üst iç kapak

Resim 214. KHK 3235, alt kapak

Resim 215. KHK 3235, alt içkapak

Eser Numarası: 43

Envanter Numarası: KHK 3235

Eserin Adı: Haşiye ala envâri't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

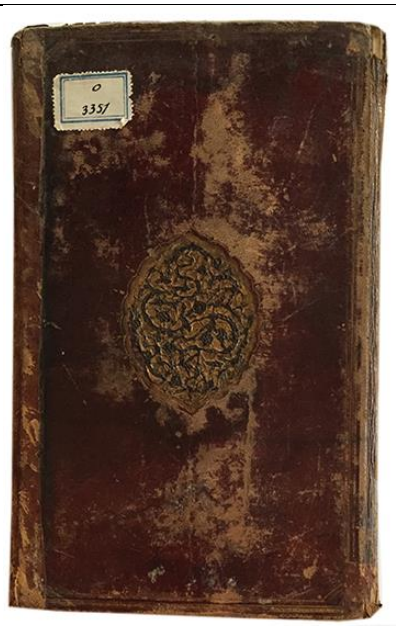
Müellif: Şeyhzâde Muhyiddin Muhammed b. Mustafâ Kocavî (865-951/1460-1544)

Ölçüsü: 285x190 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak.

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru, Gel-git ebru

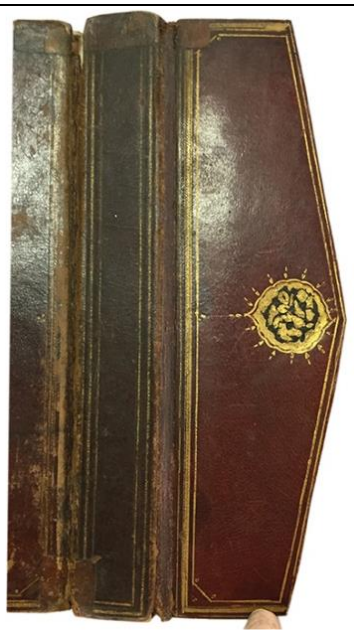
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Özellikle eserdeki kararmalara bakıldığında yangına maruz kaldığı düşünülmektedir. Üst kapak ana gövdeden ayrılmış haldedir. Eserin üst kapak dış kısmında ve alt kapak dış kısmının çoğunluğunda kullanılan taraklı şal ebrunun renk özellikleri değerlendirilememiştir. Alt kapak dış kısmının alt bölümüne sonradan yamalanan gel-git ebrunun da kararmadan dolayı renk özelliği değerlendirilememiştir. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

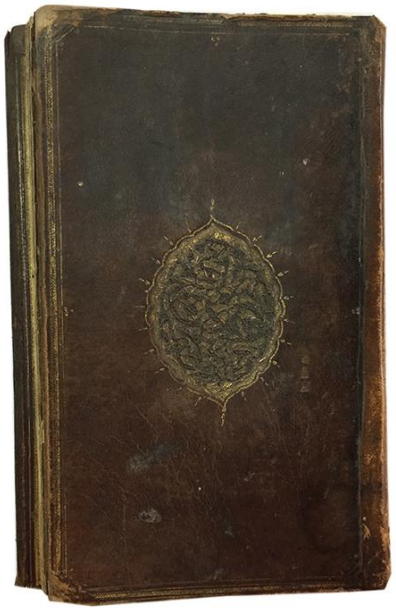
Resim 216. KHK 3351, üst kapak

Resim 217. KHK 3351, üst iç kapak

Resim 218. KHK 3351, miklep ön

Resim 219. KHK 3351, alt kapak

	
Resim 220. KHK 3351, alt içkapak	Resim 221. KHK 3351, miklep iç

Eser Numarası: 44

Envanter Numarası: KHK 3351

Eserin Adı: Haşiye ala envâri't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Sadi Çelebî Sa'd-Allâh b. İsâ Kastamônî (öl. 945/1538)

Ölçüsü: 264x163 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç.

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki taraklı ebruda siyah, mavi, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Ebrunun desenlemesi esnasında, tarak iğnelerindeki eksiklik sonucunda desende görsel dalgalanmalar oluşması ve kağıdın tekneye yatırılma sürecinde oluşan uzun hava boşluğu dikkat çekicidir. Teknenin (kitrenin) bir miktar yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin

üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 222. KHK 863, yazma eser koruma kutusu ön yüzü

Resim 223. KHK 863, yazma eser koruma kutusu miklep ön

Resim 224. KHK 863, yazma eser koruma kutusu arka yüzü

Resim 225. KHK 863, üst kapak

Resim 226. KHK 863, miklep ön

Resim 227. KHK 863, alt kapak

Eser Numarası: 45

Envanter Numarası: KHK 863

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

Ölçüsü: c. 6

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

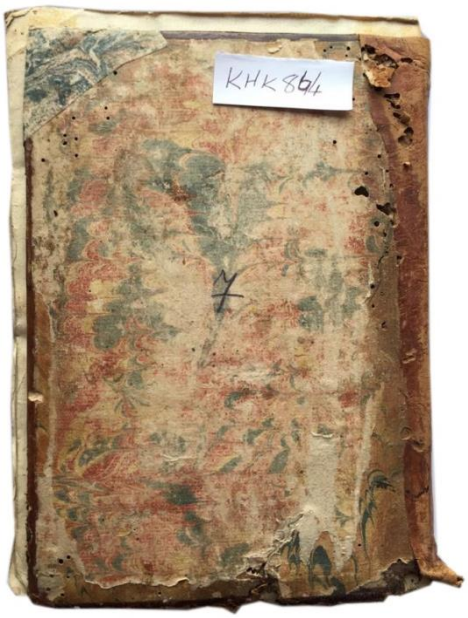
Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru Gel- git ebru (kitap kutusu)

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak yıpranmış durumdadır. Eser kutusundaki taraklı ebruda koyu lacivert ve muhtemelen kırmızı tonlarında bir renk kullanıldığı düşünülmektedir. Eser kutusun kapak kısmın iç yüzeyinde neftli taraklı ebruda neftli Lahor çividi(lacivert) renk kullanılmıştır. Eserin kendisinde kullanılan taraklı ebruda ise yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) ve boyaların doğru değerlendirilmesi, ebruların kâğıt özelliklerin bozulmasından dolayı

yapılamamıştır. Eserde kullanılan ebru çeşitliği ve parça yamaların kullanımından dolayı eserin birkaç defa onarım gördüğü düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 228. KHK 864, miklep ön

Resim 229. KHK 864, üst kapak

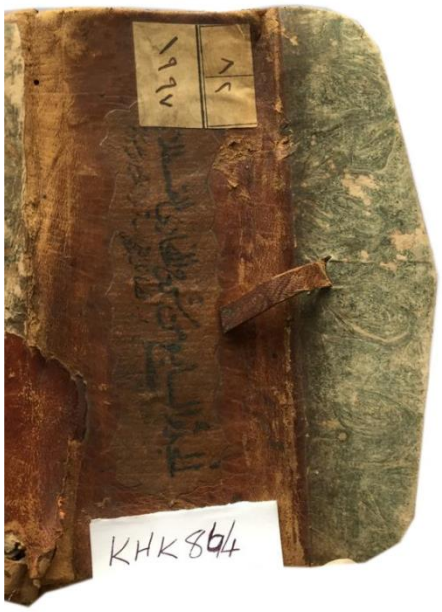
Resim 230. KHK 864, alt kapak

Resim 231. KHK 864, yazma eser koruma kutusu ön yüzü

Resim 232 KHK 864, yazma eser koruma kutusu arka yüzü

Resim 233. KHK 864, koruma kutusu kapak

Eser Numarası: 46

Envanter Numarası: KHK 864

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

Ölçüsü: c. 7

Uygulandığı Yer: Eser kutusu, üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru, Gel-git ebru (kitap kutusu), Neftli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak oldukça yıpranmıştır. Esere sonradan eklenildiği düşünülen parçalar (yamalar) eserin tamir gördüğü görüşünü kuvvetlendirmektedir. Eserin kutusundaki taraklı ebruda yeşil ve turuncu renkleri kullanılmıştır. Eserin kendisinde kullanılan taraklı ebru da ise; yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Eser kutusu kapak kısmının iç yüzeyinde ve alt kapak üst

kısmında kullanılan yamada neftli şal ebruda neftli Lahor çividi(lacivert) renk kullanılmıştır. Eserde kullanılan ebru çeşitliği ve parça yamaların kullanımından dolayı eserin birkaç defa onarım gördüğü düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Teknenin (kitrenin) ve boyaların doğru değerlendirilmesi ebruların kâğıt özelliklerin bozulmasından dolayı yapılamamıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 234. KHK 868, yazma eser koruma kutusu ön yüzü

Resim 235. KHK 868, yazma eser koruma kutusu arka yüzü

Resim 236. KHK 868, yazma eser koruma kutusu miklep

Resim 237. KHK 868, üst kapak

Resim 238. KHK 868, alt kapak

Resim 239. KHK 868, miklep ön

Eser Numarası: 47

Envanter Numarası: KHK 868

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

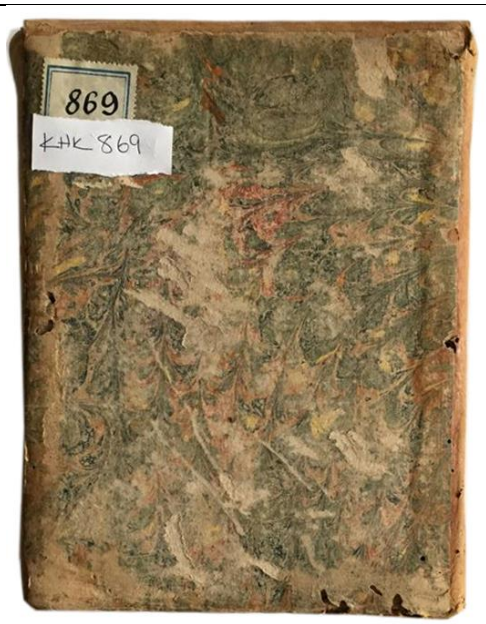
Ölçüsü: c. 11

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru, Gel- git ebru (kitap kutusu),

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak yıpranmış durumdadır. Eser kutusundaki gel-git ebruda Lahor çividi (lacivert) ve kırmızı renk kullanılmıştır. Kutu kapak iç kısmının daha iyi durumda olması dolayısıyla değerlendirmeye esas alınmıştır. Bu bakımdan teknenin (kitrenin) oldukça yoğun olduğu ve boyalarda öd miktarının az olduğu söylenebilir. Özellikle kırmızı renkteki kumlama dikkat çekicidir. Eserin kendisindeki taraklı ebruda ise yeşil, sarı ve kırmızı renkler

kullanılmıştır. Söz konusu ebrun incelemesi yapılamadığı için, teknenin (kitrenin) ve boya ayarlarının değerlendirilmesi yapılmamıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 240. KHK 869, yazma eser koruma kutusu ön yüzü

Resim 241. KHK 869, yazma eser koruma kutusu arka yüzü

Resim 242. KHK 869, yazma eser koruma kutusu miklep

Resim 243. KHK 869, alt kapak

Resim 244. KHK 869, üst kapak

Resim 245. KHK 869, miklep ön

Eser Numarası: 48

Envanter Numarası: KHK 869

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

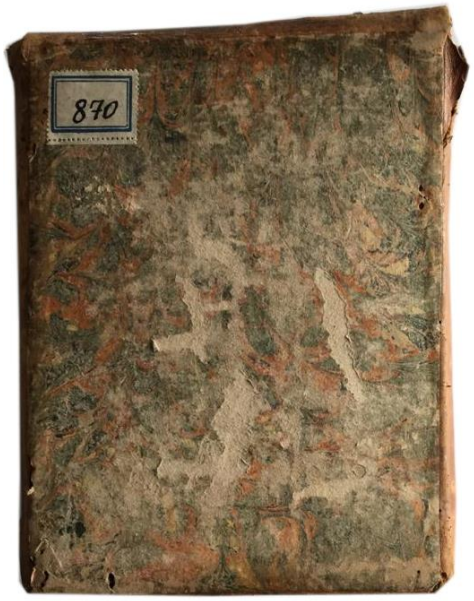
Ölçüsü: c. 12

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

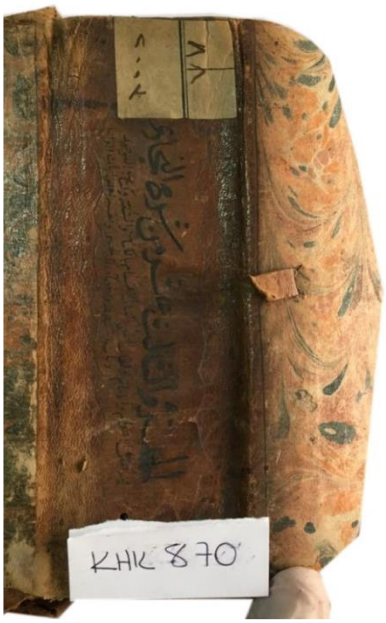
Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru (kitap kutusu), Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak oldukça yıpranmıştır. Eserin kutusunda ve kendisinde iki farklı ebru kullanılmıştır. Eser kutusundaki taraklı şal ebruda, koyu mavi ve kızıl kahve renk kullanılmıştır. Kutu kapağının iç kısmı daha iyi durumda olması dolayısıyla değerlendirmeye esas alınmıştır. Bu bakımdan teknenin (kitrenin) oldukça yoğun olduğu ve boyalarda öd miktarının az olduğu söylenebilir.

Eserin kendisinde kullanılan taraklı şal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyalarda öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

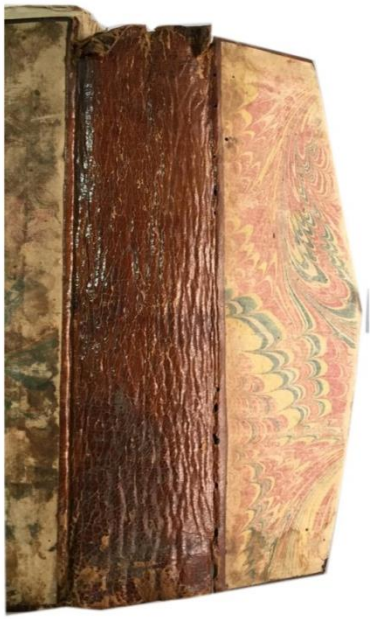
Resim 246. KHK 870, yazma eser koruma kutusu ön yüzü

Resim 247. KHK 870, yazma eser koruma kutusu miklebi dış yüzü

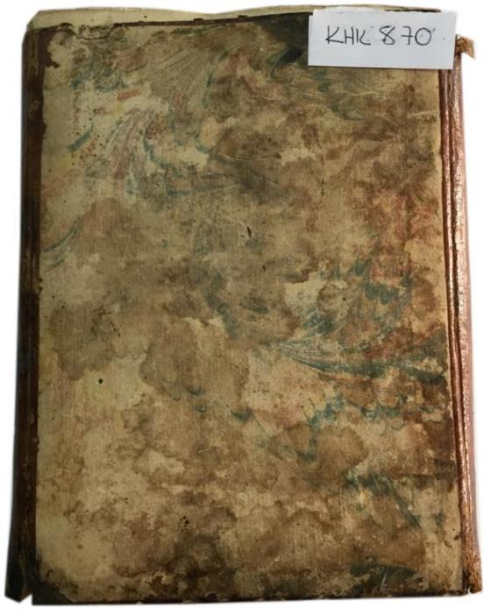
Resim 248. KHK 870, yazma eser koruma kutusu arka yüzü

Resim 249. KHK 870, miklep ön yüzü

Resim 250. KHK 870, üst kapak

Resim 251. KHK 870, alt kapak

Eser Numarası: 49

Envanter Numarası: KHK 870

Eserin Adı: Şerhu sahihi'l-Buhârî

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Muhammed

Müellif: Şihâbeddin Ahmed b. Muhammed el-Kastallânî (851-923/1448-1517)

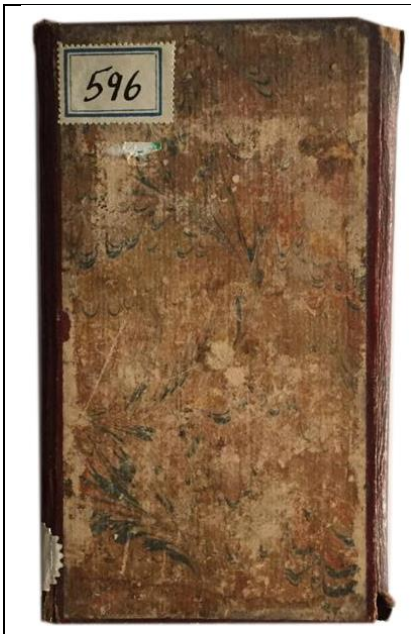
Ölçüsü: c. 13

Uygulandığı Yer: Kitap kutusu, üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru (kitap kutusu), Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser ve kutusu genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eser kutusundaki taraklı şal ebruda koyu yeşil ve kırmızı renk kullanılmıştır. Kutu mıklebinin dış kısmındaki şal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Kutu mıklebinin dış kısmında kullanılan şal ebru, daha iyi durumda olması dolayısıyla değerlendirmeye esas alınmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyalarda öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin kendisi

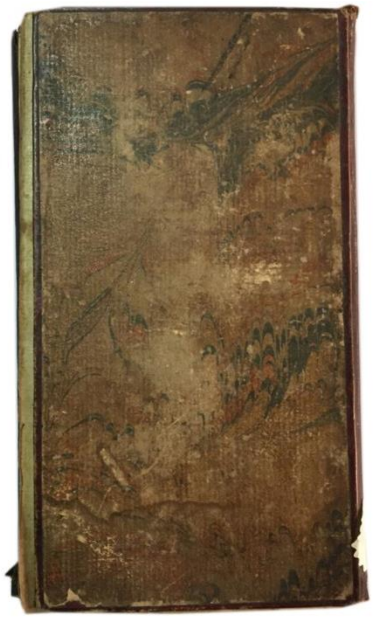
üzerindeki taraklı şal ebruda yeşil, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Miklebin dış kısmında daha iyi durumda olan ebru değerlendirmeye esas alınmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyalarda öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

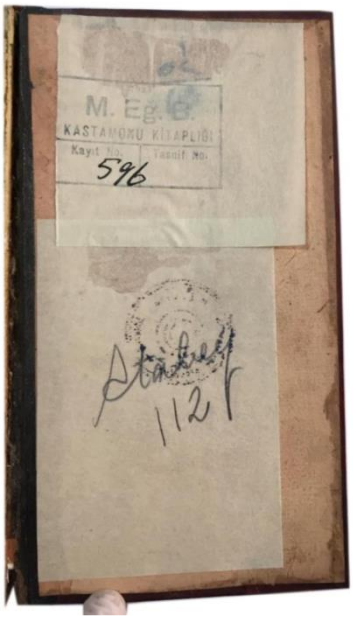
Resim 252. KHK 596, üst kapak

Resim 253. KHK 596, üst iç kapak

Resim 254. KHK 596,alt kapak

Resim 255. KHK 596, alt içkapak

.

Resim 256. KHK 596, miklep ön

Eser Numarası: 50

Envanter Numarası: KHK 596

Eserin Adı: Lübbü'l-lübâb fî tahrîri'l-ensab

Dili: Arapça

Müstensih: Mustafa b. Ali

Müellif: es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr b. Muhammed el-Hudayri eş-Şafii el-Mısri (849-911 H./1445-1505 M.)

Ölçüsü: 118 yk., 17 st.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı şal ebruda siyah, sarı ve yeşil renkler kullanılmıştır. Eserin tüm dış yüzeyinde aynı ebru kullanılmıştır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde kullanılan ebrular biçim ve renk özellikleri bakımında oldukça zarar görmüştür. Miklebin iç kısmında kullanılan ebru, daha iyi durumda olması dolayısıyla değerlendirmeye esas alınmıştır. Teknenin

(kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kırmızı renk hariç olmak üzere boyalarda öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Sadece kırmızı rengin öd oranının bir miktar fazla olduğu düşünülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

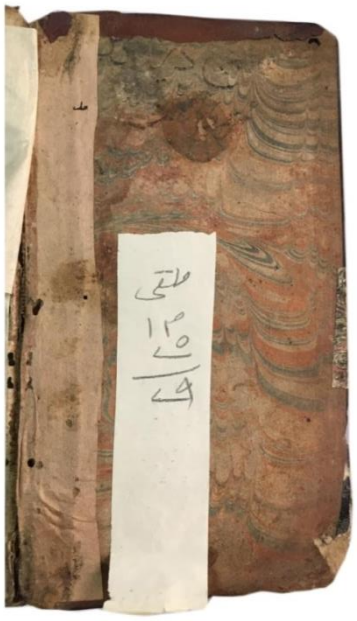
Resim 257. KHK 650, üst kapak

Resim 258. KHK 650, üst iç kapak

Resim 259. KHK 650, alt kapak

Resim 260. KHK 650, alt içkapak

Eser Numarası: 51

Envanter Numarası: KHK 650

Eserin Adı: Mültekâ'l-ebhur

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed b. Osman Bosnalı

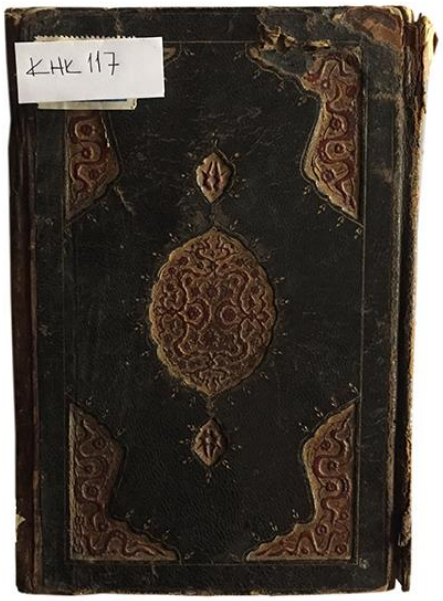
Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

Ölçüsü: 230 yk., 17 st.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru

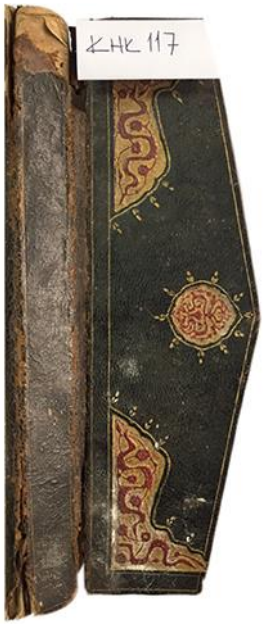
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmıştır. Eserdeki taraklı şal ebruda kırmızı, mavi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Eserin ön ve alt kapak iç kısımlarında biçim ve renk yoğunluğunun farklı olmasına rağmen aynı ebru kullanıldığı anlaşılmaktadır. Bu durum desenleme için kullanılan tarağın düzensizliği, bazı iğnelerinin olmaması ve iğne aralıkların eşit olmamasından kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan boyalarda da öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

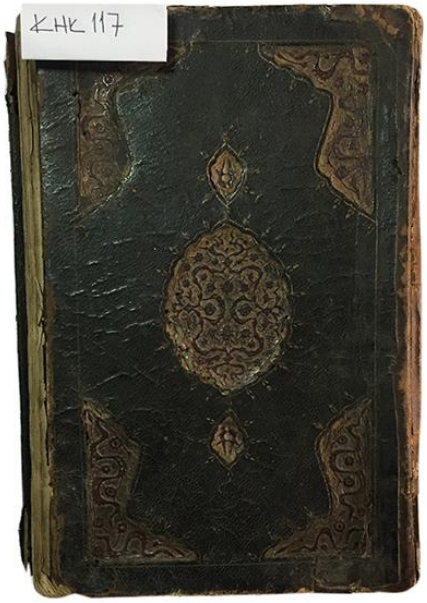
Resim 261. KHK 117, üst kapak

Resim 262. KHK 117, üst iç kapak

Resim 263. KHK 117, miklep ön

Resim 264. KHK 117, alt kapak

Resim 265. KHK 117, alt içkapak

Eser Numarası: 52

Envanter Numarası: KHK 117

Eserin Adı: Câmi'u'r-rumûz

Dili: Arapça

Müstensih: Omer b. es-Şeyh Ali Kanı

Müellif: Şemseddin Muhammed b. Hüsâmeddin el-Kuhistânî (950-962/1534-1544)

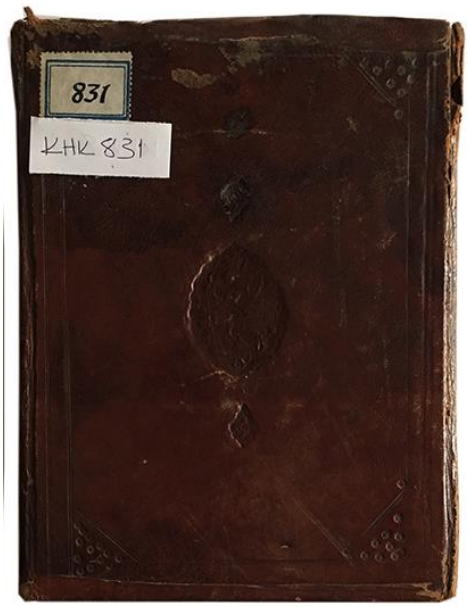
Ölçüsü: 220x145 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak ve mıklebin iç kısmı.

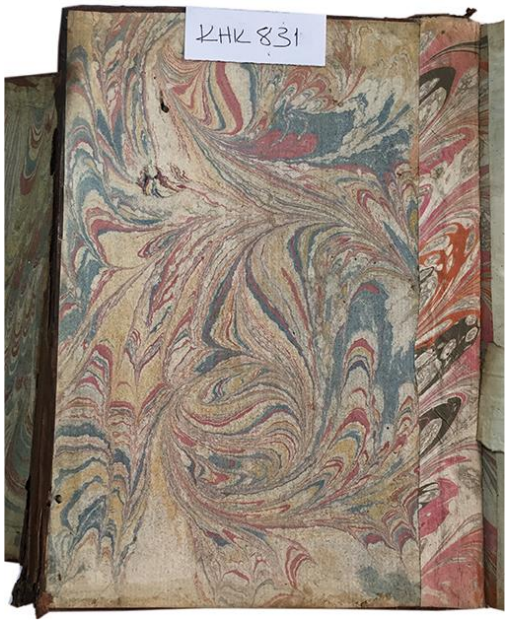
Ebrunun Çeşidi: Taraklı bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmıştır. Ön, alt kapak ve mıklebin iç kısımlarında aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki taraklı bülbülyuvası ebruda kırmızı, mavi ve sarı renkler kullanılmıştır. Taraklı ebruya hareket kazandırmak amacıyla düzenli ve sıralı dairesel formlar çizilerek geniş aralıklı bülbülyuvası ebrusuna bir öykünme söz konusudur. Bu bağlamda tür olarak "taraklı bülbülyuvası" olarak değerlendirilmiştir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan

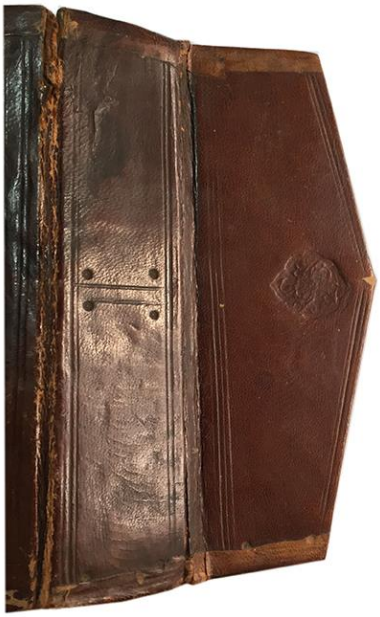
boyalarda da öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 266. KHK 831, üst kapak

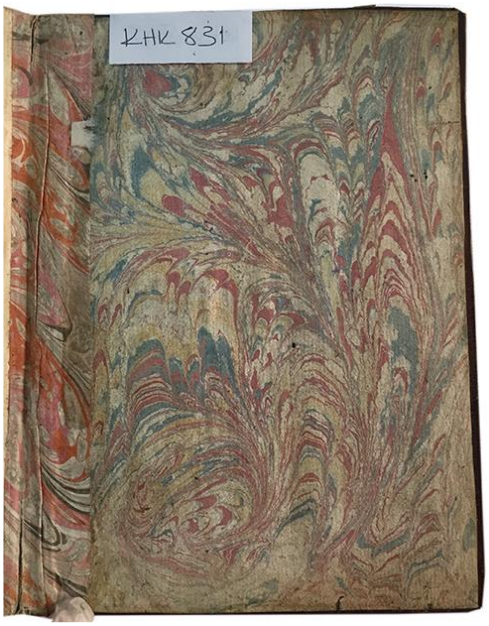
Resim 267. KHK 831, üst iç kapak

Resim 268. KHK 831, miklep ön

Resim 269. KHK 831, alt kapak

Resim 270. KHK 831, alt içkapak

Resim 271. KHK 831, miklep iç

Eser Numarası: 53

Envanter Numarası: KHK831

Eserin Adı: el-Kevâkibü'l-münîr bi şerhi'l-câmi'i's-sagîr

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Şihâbeddin Muhammed b. el-Alkamî (öl. 978/1570)

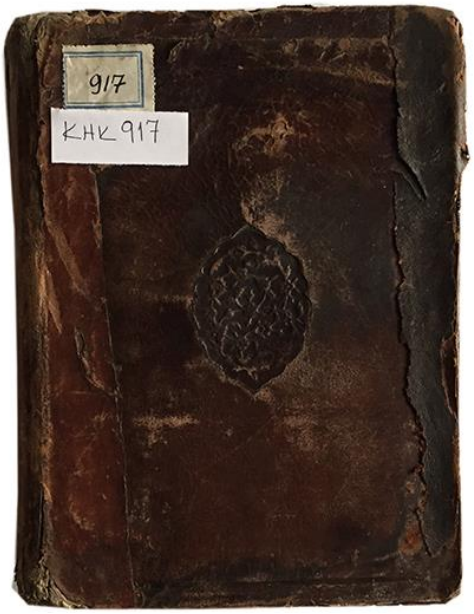
Ölçüsü: 210x155 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı şal ebruda yeşil, kırmızı ve sarı renk kullanılmıştır. Eserde kullanılan ebru incelendiğinde genel bir düzensizlik ve biçim dengesizliği dikkat çeker. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve boyalarda öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Tekne yoğunluğundan dolayı renklerde yer yer kumlanma oluşmuştur. Koruma ve

onarım amaçlı olarak ön ve arka kapağın iç kısımdaki birleşim yerlerinden kırmızı, siyah ve neftli kahverengi ile hazırlanmış şal ebru ile desteklenmiştir. Burada kullanılan ebrunun değerlendirilmesi için yeterli miktar görülmemesine rağmen kullanılan teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 272. KHK 917, üst kapak

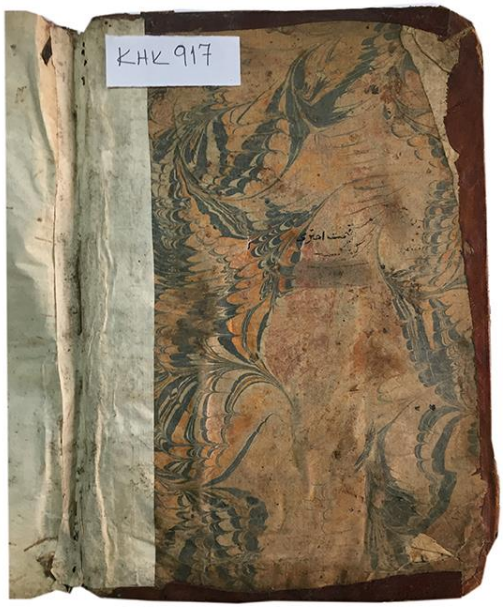
Resim 273. KHK 917, üst iç kapak

Resim 274. KHK 917, arka kapak

Resim 275. KHK 917, miklep ön

Resim 276. KHK 917, alt içkapak

Resim 277. KHK 917, miklep iç

Eser Numarası: 54

Envanter Numarası: KHK 917

Eserin Adı: Lugat-ı ahter-i kebîr

Dili: OTA

Müstensih: Yok

Müellif: Mustafâ b. Şemseddin el-Ahterî Karahisârî (öl. 969/1560)

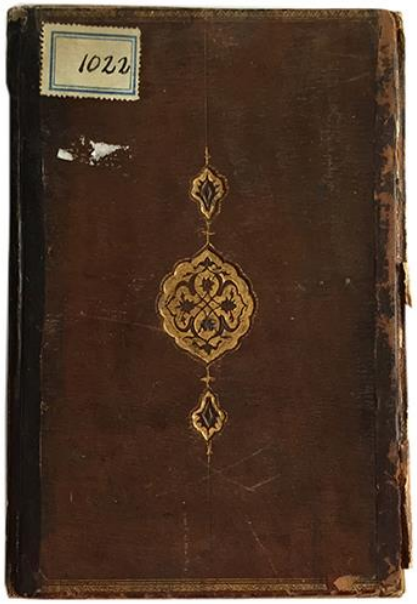
Ölçüsü: 225x165 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

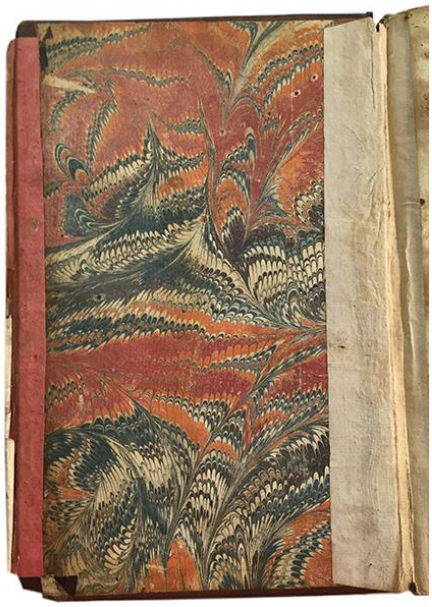
Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve arka kapağının dış kısımlarında kullanılan deri ciltlerde, aşırı suya maruz kalmasından dolayı biçim bozulmaları ve miklep kısmının parçalanması dikkat çekicidir. Esere sonradan eklenen çok sayıda parçanın olması eserin birçok kez onarım gördüğü düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Ön, alt kapak ve mıklebin iç kısımlarında aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki taraklı şal ebruda yeşil, kırmızı ve sarı

renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kırmızı renk hariç olmak üzere boyalardaki öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Sadece kırmızı rengin öd oranının bir miktar fazla olduğu düşünülmektedir. Kullanılan boyaların su ve öd ayarının doğru ayarlanmadığını açılımlarından anlaşılabilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

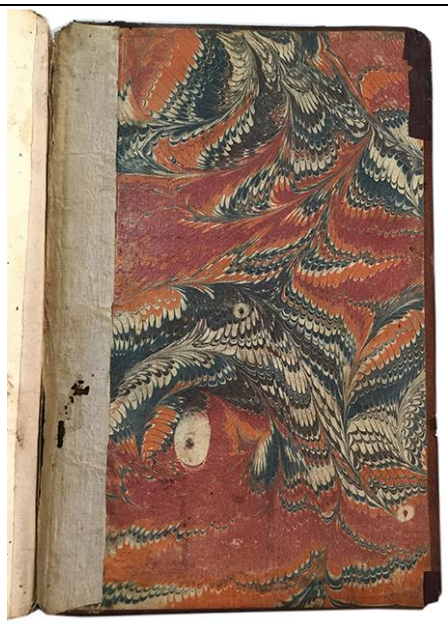
Resim 278. KHK 1022, üst kapak

Resim 279. KHK 1022, üst iç kapak

Resim 280. KHK 1022, alt kapak

Resim 281. KHK 1022, arka içkapak

Eser Numarası: 55

Envanter Numarası: KHK 1022

Eserin Adı: el-Cevher ve'd-durer

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed b. Ali

Müellif: Abd el-Vahhâb b. Ahmed b. Alî eş-Şa'rânî (898-973/1493-1565)

Ölçüsü: 200x140 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı şal ebruda koyu lacivert, kırmızı ve turuncu renkler kullanılmıştır. Kırmızı ve koyu lacivert sıralı bir şekilde serpilmiş ve taranmıştır. Kullanılan ebru üzerinde ezilmemiş veya kumlanmış boya parçaları ve kâğıdın yatırılması esnasında oluşmuş hava kabarcığı izi dikkat çekicidir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 282. KHK 1046, üst kapak

Resim 283. KHK 1046, üst iç kapak

Resim 284. KHK 1046, arka kapak

Resim 285. KHK 1046, alt içkapak

Eser Numarası: 56

Envanter Numarası: KHK 1046

Eserin Adı: Risâle fî vükufi'l-Kur'ân

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

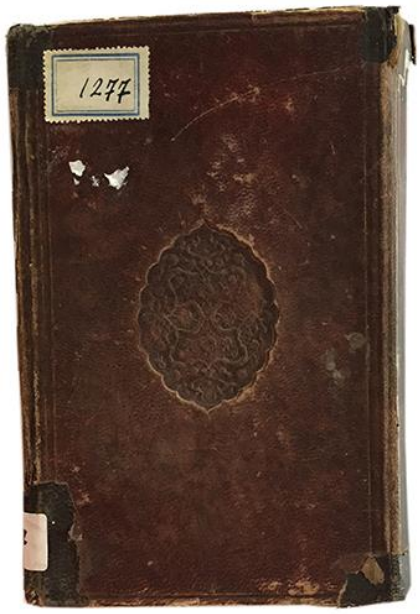
Müellif: Abd el-Mecîd b. Nasûh b. İsrâ'îl Amâsî (öl. 964/1556)

Ölçüsü: 205x130 mm.

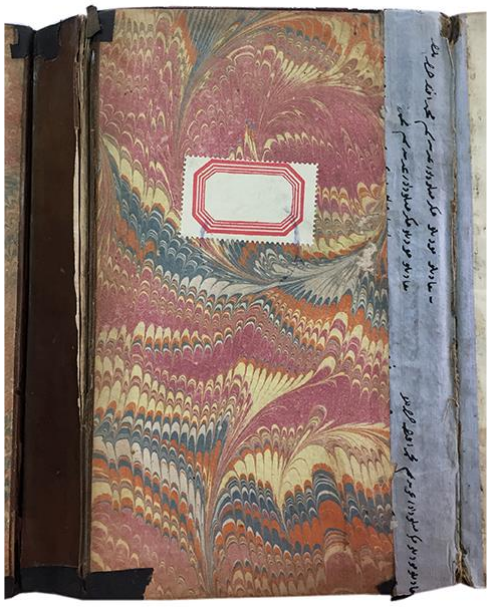
Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

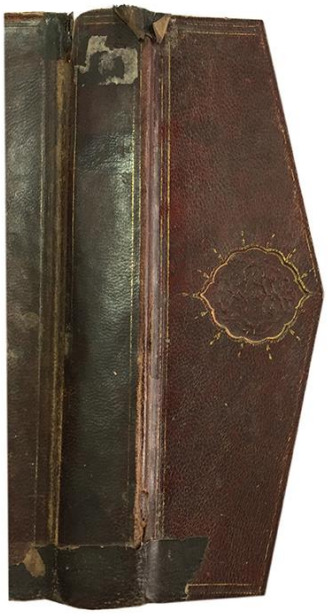
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı şal ebruda lacivert, kırmızı ve turuncu renkler kullanılmıştır. Kırmızı ve koyu lacivert sıralı bir şekilde serpilmiş ve desenlenmiştir. Kullanılan ebru üzerinde ezilmemiş veya kumlanmış boya parçaları ve kâğıdın yatırılması esnasında oluşmuş hava kabarcığı izi dikkat çekicidir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin ön ve arka kapağı deri ile ciltlenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

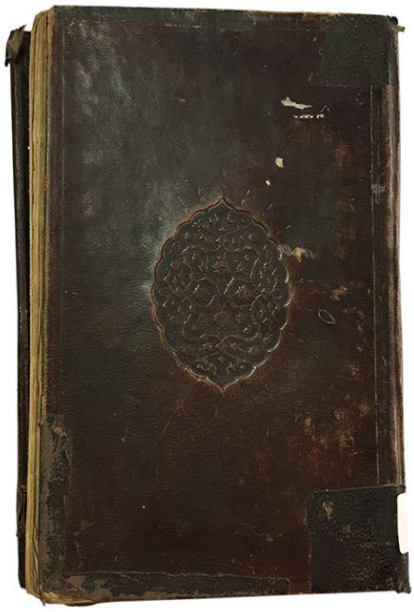
Resim 286. KHK 1277, üst kapak

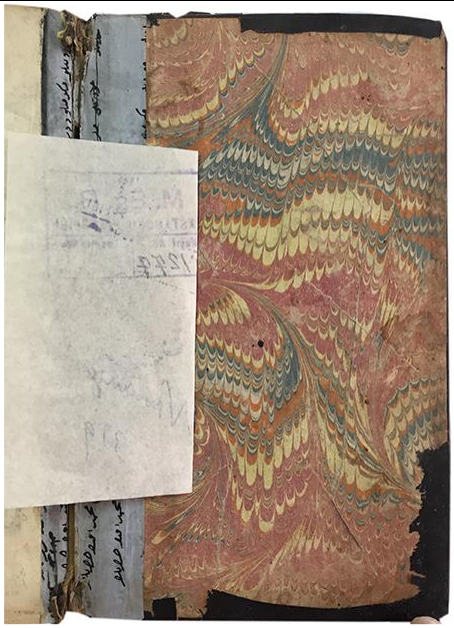
Resim 287. KHK 1277, üst iç kapak

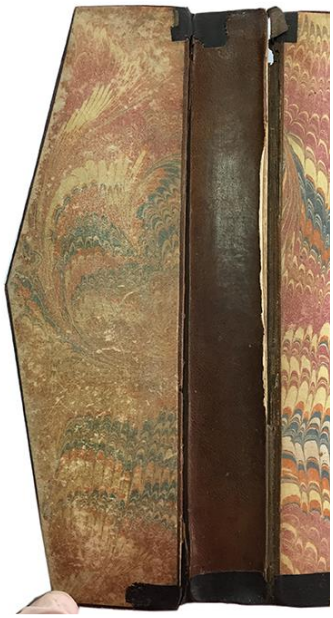
Resim 288. KHK 1277, miklep üst kapak

Resim 289. KHK 1277, alt kapak

Resim 290. KHK 1277, alt içkapak

Resim 291. KHK 1277, miklep iç

Eser Numarası: 57

Envanter Numarası: KHK 1277

Eserin Adı: Divan

Dili: Per

Müstensih: Yok

Müellif: Örfî Muhammed Zeyneddin Alî Şîrâzî (963-999/1555-1590)

Ölçüsü: 203x125 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

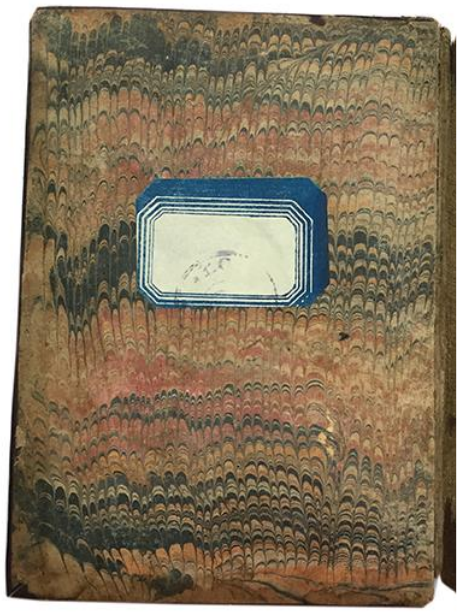
Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki taraklı şal ebruda turuncu, mavi, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Sonradan eklenildiği düşünülen parçaların (yamaların) olduğundan, eserin birden fazla bakım ve onarım işlemi gördüğü düşünülmektedir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta ve boyaların öd miktarının yeterli olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde

sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

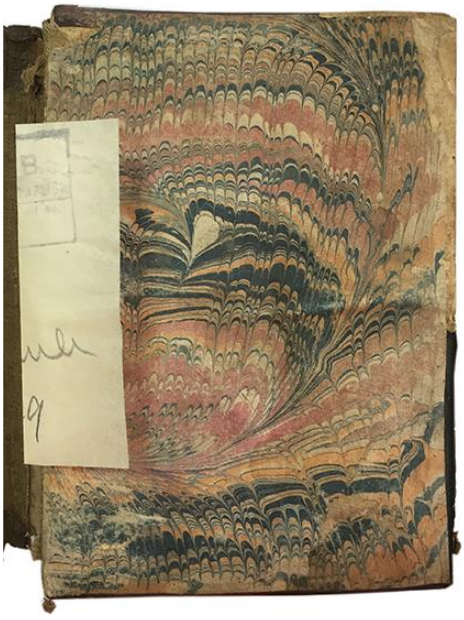
Resim 292. KHK 1476, üst kapak

Resim 293. KHK 1476, üst iç kapak

Resim 294. KHK 1476, alt kapak

Resim 295. KHK 1476, alt içkapak

Eser Numarası: 58

Envanter Numarası: KHK 1476

Eserin Adı: Şerh-i divan-ı hafız

Dili: OTA

Müntensih: Yok

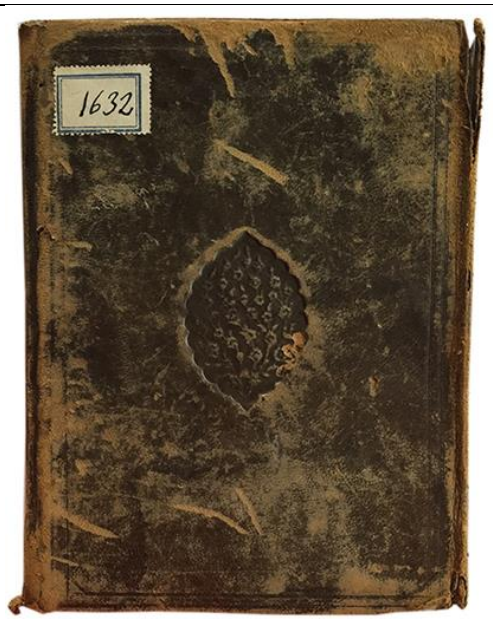
Müellif: Sürûrî Musliheddin Mustafâ b. Şa'bân (897-969/1492-1561)

Ölçüsü: 207x147 mm.

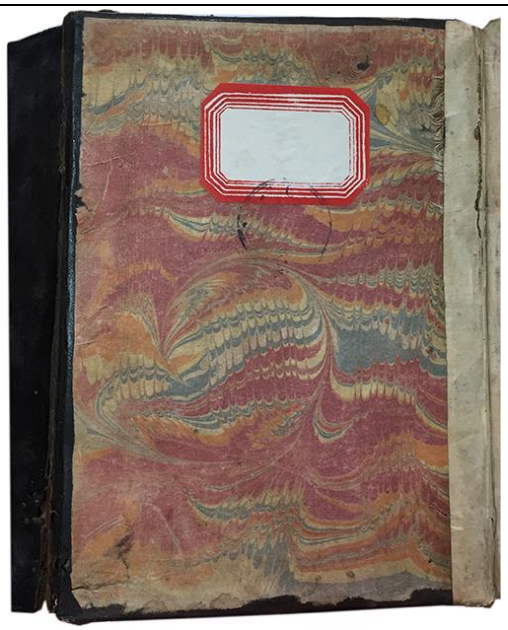
Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve arka kapağında bulunan deri ciltler biçim bozulmasına uğramıştır. Ayrıca eserin sırt kısmında ciddi bir şekilde parçalanma görülmektedir. Eserin ön ve alt kapak iç kısımlarında aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki taraklı şal ebruda lacivert, turuncu, sarı, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebrunun desenleme aşamasında bir kısmı geniş dairesel hareketle şal desenine dönüştürülmüş olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi taraklı ebruda görülen renk konumları ve tarak çekim hızına bağlı olarak oluşan izlerin desteklediği söylenebilir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Eserin üst kapak, alt kapak kısımları deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

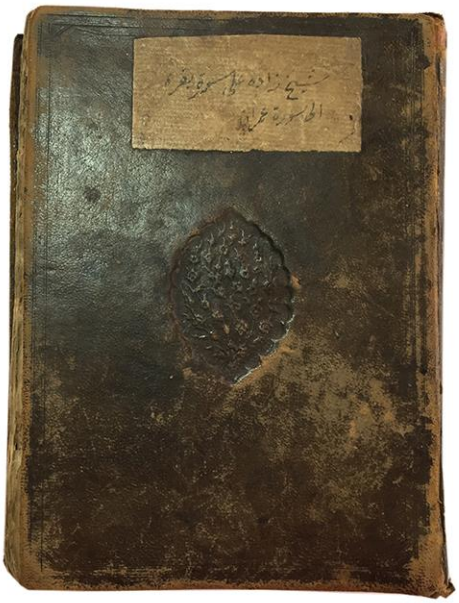
Resim 296. KHK 1632, üst kapak

Resim 297. KHK 1632, üst iç kapak

Resim 298. KHK 1632, miklep ön

Resim 299. KHK 1632, alt kapak

Resim 300. KHK 1632, miklep dış

Eser Numarası: 59

Envanter Numarası: KHK 1632

Eserin Adı: Haşiye ala envâri't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl

Dili: Arapça

Müstensih: Osman b. Ali Konevi

Müellif: Şeyhzâde Muhyiddin Muhammed b. Mustafâ Kocavî (865-951/1460-1544)

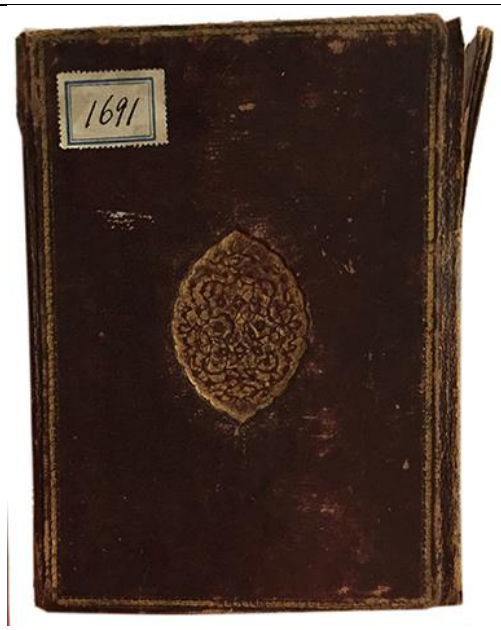
Ölçüsü: 215x160 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

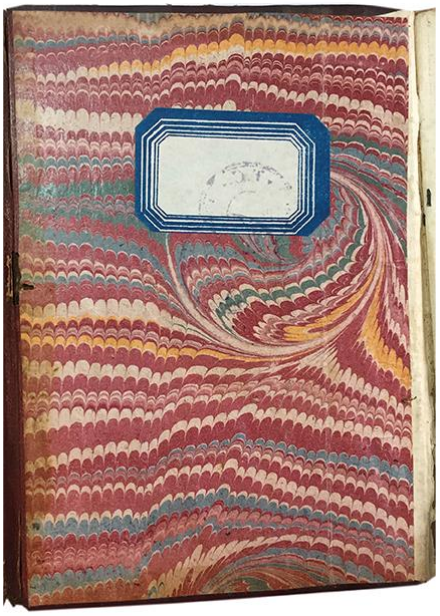
Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin, el temasının daha yoğun olduğu miklep kısmında kullanılan ebruda renk ve fiziki bozulmaların olduğu görülmektedir. Eserdeki taraklı şal ebruda turuncu, mavi, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Eserde sadece üst kapak iç yüzeyi ve miklebin iç yüzeyi ebru ile kaplanmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt

kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

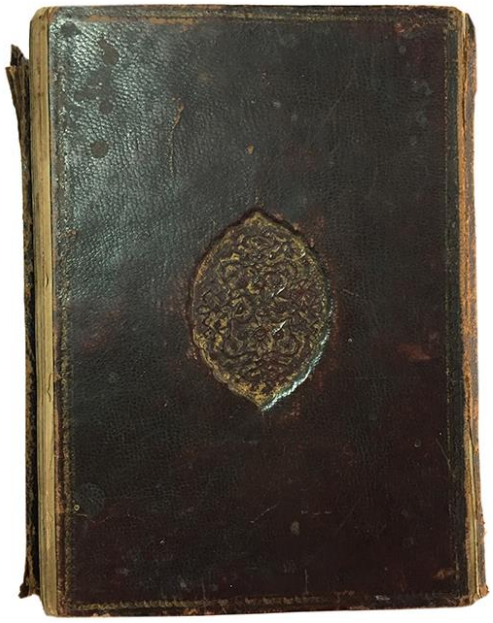
Resim 301. KHK 1691, üst kapak

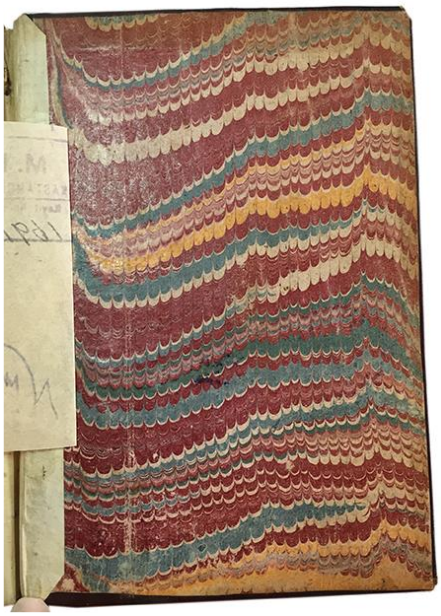
Resim 302. KHK 1691, üst iç kapak

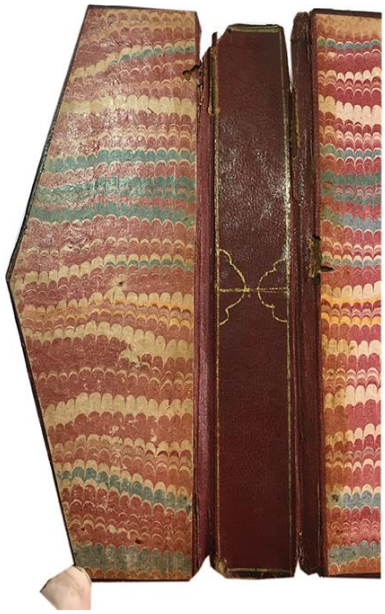
Resim 303. KHK 1691, miklep ön

Resim 304. KHK 1691, alt kapak

Resim 305. KHK 1691, alt içkapak

Resim 306. KHK 1691, miklep iç

Eser Numarası: 60

Envanter Numarası: KHK 1691

Eserin Adı: el-Eşbâh ve'n-nezâ'ir

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed Çarluk

Müellif: İbn Nuceym el-Mısrî Zeyneddin Ömer b. İbrâhîm (926-970/1519-1563)

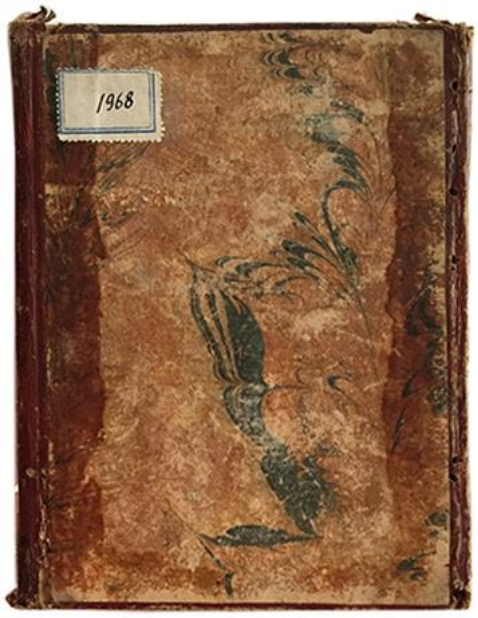
Ölçüsü: 200x140 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı ebru, Taraklı bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Miklep kısmının üst kapakla birleşim yerlerinde kullanıma bağlı olarak ayrılmalar olmuştur. Eserin ön ve alt kapak iç kısımlarında aynı taraklı ebru kullanılmıştır. Eserdeki ebruda turuncu, mavi, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebrunun desenleme aşamasında bir kısmının iki geniş dairesel hareketle bülbülyuvası desenine dönüştürülmüş olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi taraklı ebruda görülen renk

konumları ve tarak çekim hızına bağlı olarak oluşan izlerin desteklediği söylenebilir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu anlaşılmaktadır. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

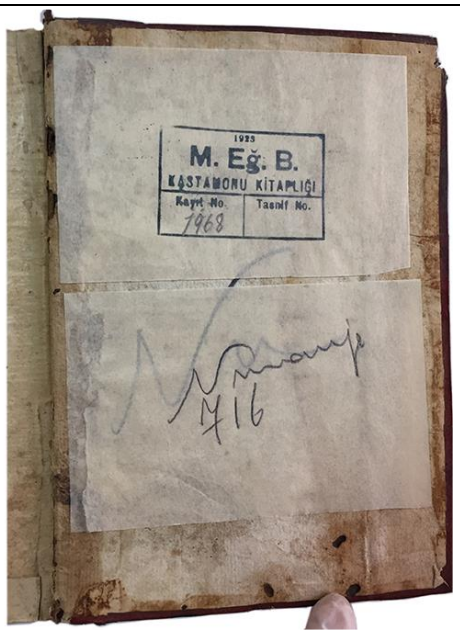
Resim 307. KHK 1968, üst kapak

Resim 308. KHK 1968, üst iç kapak

Resim 309. KHK 1968, alt kapak

Resim 310. KHK 1968, alt içkapak

Resim 311. KHK 1968, miklep ön

Eser Numarası: 61

Envanter Numarası: KHK 1968

Eserin Adı: Tibyanu'l-ferayiz

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Yûsuf b. Abd el-Melik b. Bahşâyiş (öl. 939/1532'den sonra)

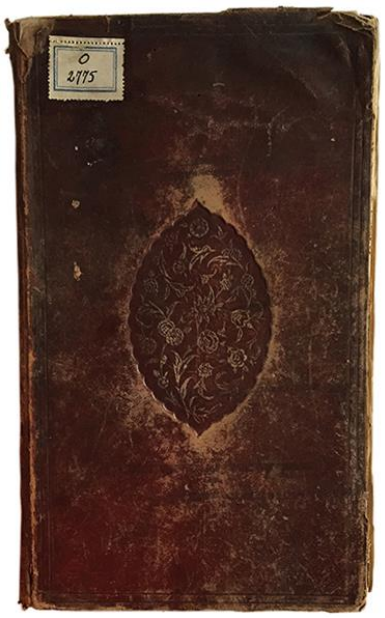
Ölçüsü: 185x130 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin ciddi oranda suya maruz kaldığı miklep ve dış kapaklarda açıkça görülmektedir. Eserdeki taraklı ebruda kırmızı, sarı ve siyah renkler kullanılmıştır. Ebrunun yapım aşamasında, özellikle kırmızı ve turuncu rengin öbek oluşturacak şekilde en son serpildiği ve dolayısı ile taraklı şal desen tamamlandığında söz konusu renklerin oluşturduğu yumuşak geçişli alanlar ortaya çıktığı düşünülebilir. Teknenin (kitrenin)

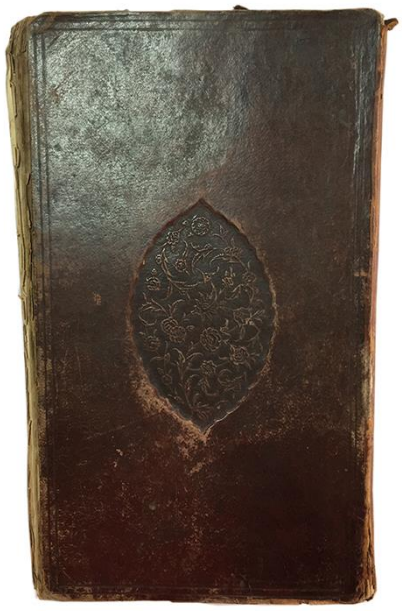
normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. "309" numaralı resimde bulunan ebru üzerindeki yazı da ise "Cabizade'nin irsal eylediği meblağ Hafız Efendi'ye teslim" yazısı vardır.

Resim 312. KHK 2775, üst kapak

Resim 313. KHK 2775, üst iç kapak

Resim 314. KHK 2775, alt kapak

Resim 315. KHK 2775, alt içkapak

Eser Numarası: 62

Envanter Numarası: KHK 2775

Eserin Adı: Şerh-i gülistân

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Sûdî Mustafâ Bosnavî (öl. 1007/1598'den sonra)

Ölçüsü: 293x175 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Taraklı bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve alt kapak iç kısımlarında ebru kullanılmıştır Eserdeki taraklı bülbülyuvası ebruda siyah, turuncu ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.5. Şal Ebrulu Eserler

Resim 316. KHK 1879, üst kapak

Resim 317. KHK 1879, üst iç kapak

Resim 318. KHK 1879, miklep ön

Resim 319. KHK 1879, alt kapak

Resim 320. KHK 1879, alt içkapak

Resim 321. KHK 1879, miklep iç

Eser Numarası: 63

Envanter Numarası: KHK 1879

Eserin Adı: Şerhu risâleti'l-vaz'îye

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Cafer

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: Bilinmiyor

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, üst iç-alt içkapak, miklep üst iç kapak

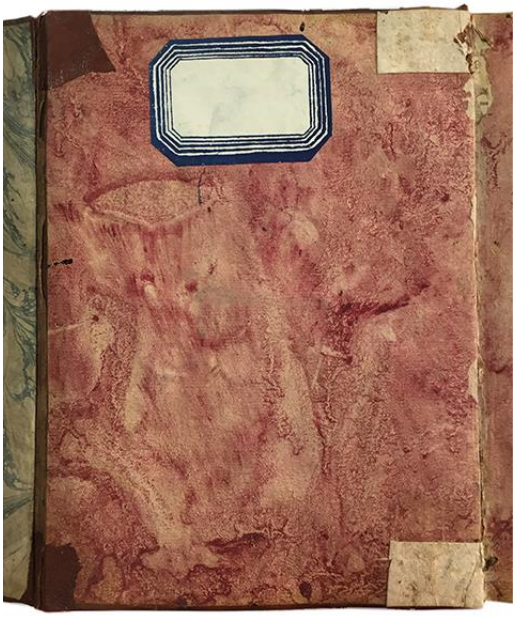
Ebrunun Çeşidi: Şal ebru, Neftli serpmeli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak olukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin ön ve alt kapak iç kısımlarındaki şal ebruda açık kırmızı ve lacivert renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebrunun yoğunluğu az olan teknede (kitrede) geniş bir araçla (küçük spatül v.b.) düzensiz döngüsel hareketle biçimlendirilmiş olduğu düşünülmektedir. Bu durumdan dolayı herhangi bir türün içine dahil edilmeden

“serbest teknik” olarak genel-geçer bir tanımla nitelendirmenin doğru olacağı düşünülmüştür. Mikleb kısmının iç ve dış yüzeyindeki neftli serpmeli şal ebruda açık kırmızı, yeşil ve neftli Lahor çividi (açık lacivert) renkleri kullanılmıştır. Miklepte kullanılan ebrunun yoğunluğu az olan teknede (kitrede) hazırlandığı boya hareketlerinden anlaşılmaktadır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

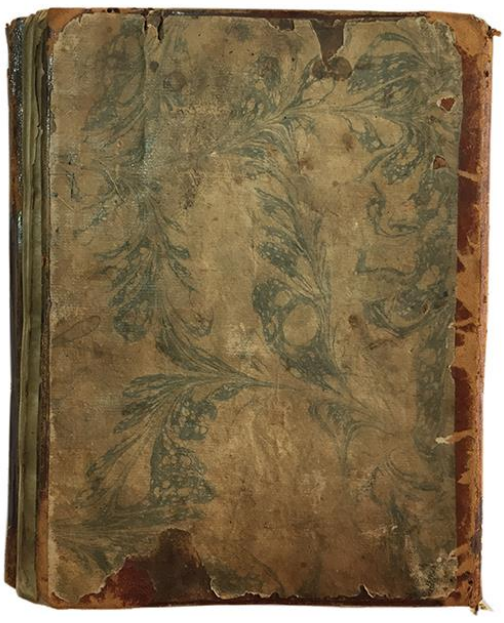
Resim 322. KHK 1855, üst kapak

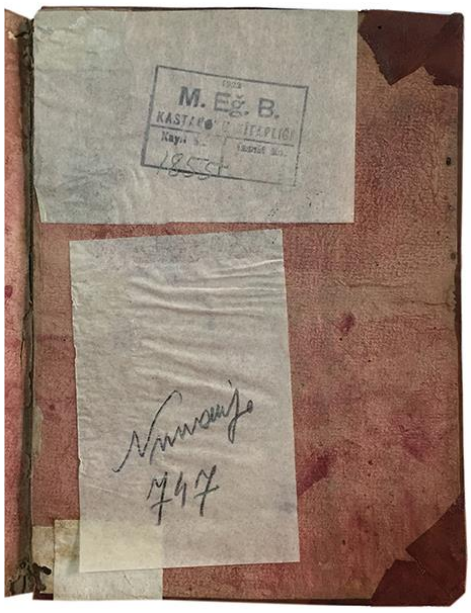
Resim 323. KHK 1855, üst iç kapak

Resim 324. KHK 1855, miklep ön

Resim 325. KHK 1855, alt kapak

Resim 326. KHK 1855, alt içkapak

Resim 327. KHK 1855, miklep iç

Eser Numarası: 64

Envanter Numarası: KHK 1855

Eserin Adı: Haşiye alâ'l-akaidi'n-Nesefîye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ramazân-zâde Nişâncı Mehmed Paşa (öl. 979/1572)

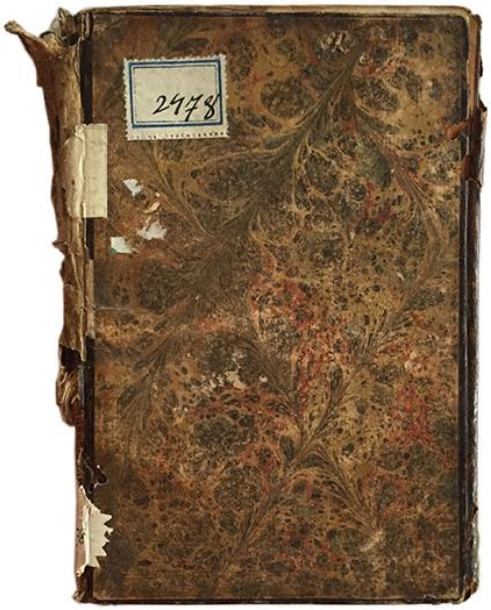
Ölçüsü: 205x160 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Serpmeli neftli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki serpmeli neftli şal ebruda açık pembe ve neftli açık lacivert renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) yoğun olmadığı biz çekim izlerinden anlaşılmaktadır. Boyaların ise özellikle açık pembe rengin öd oranının fazla oldu söylenebilir. Ebruda şal desen üzerine son tekrar açık pembe ile serme yapılmıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı

kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 328. KHK 2478, üst kapak

Resim 329. KHK 2478, üst iç kapak

Resim 330. KHK 2478, miklep ön

Resim 331. KHK 2478, alt içsayfa

Eser Numarası: 65

Envanter Numarası: KHK 2478

Eserin Adı: Şerhu dibaceti'l-misbâh

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ya'kûb b. Seyyid Alî Bursavî (öl. 931/1524)

Ölçüsü: 200x132 mm.

Uygulandığı Yer: Üst kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli şal ebrusu

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde görülen kararmalar ve arka kapağının olmaması eserin yangına maruz kaldığı görüşünü kuvvetlendirmektedir. Eserdeki neftli şal ebruda sarı, kırmızı ve neftli siyah renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

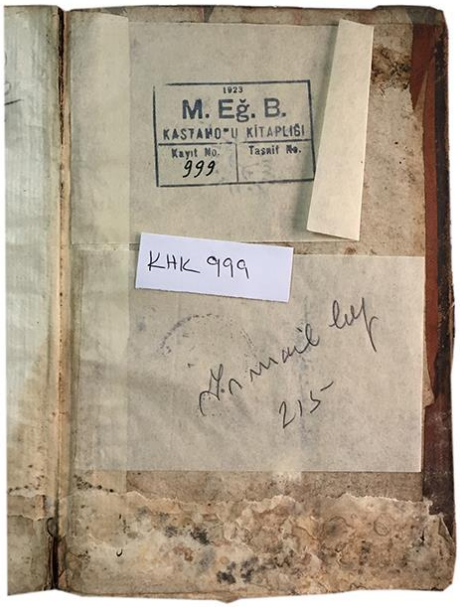
Resim 332. KHK 999, üst kapak

Resim 333. KHK 999, üst iç kapak

Resim 334. KHK 999, alt kapak

Resim 335. KHK 999, alt içkapak

Resim 336. KHK 999, miklep ön

Eser Numarası: 66

Envanter Numarası: KHK 999

Eserin Adı: Şerhu'l-avâmili'l-mi'e

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Yahyâ b. Nasûh b. İsrâ'îl (öl. 950/1532 civarı)

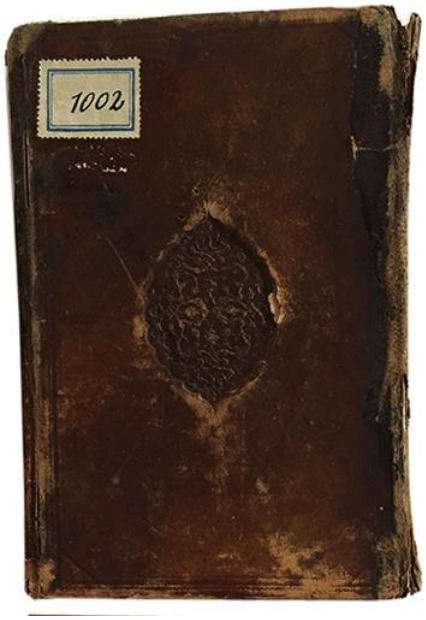
Ölçüsü: 194x130 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

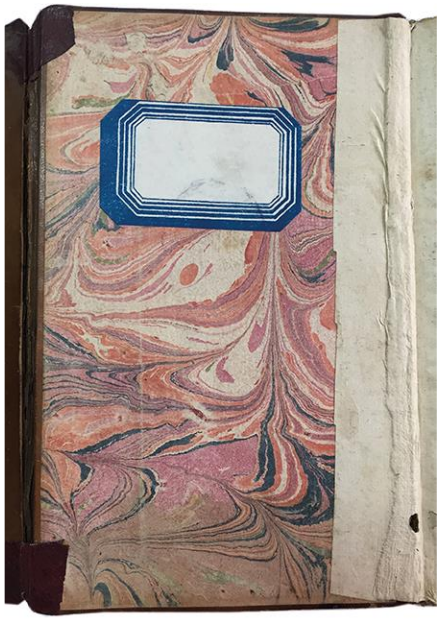
Ebrunun Çeşidi: Şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eser alt kısımdan oldukça fazla suya maruz kalmıştır. Bu durumdan kaynaklı olarak kullanılan ebruda ciddi oranda zarar görmüştür. Eserdeki şal ebruda yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı

deri ile güçlendirilmiştir. “334” numaralı resimde bulunan ebru üzerinde rakamlar vardır.

Resim 337. KHK 1002, üst kapak

Resim 338. KHK 1002, üst iç kapak

Resim 339. KHK 1002, alt kapak

Resim 340. KHK 1002, miklep ön

Resim 341. KHK 1002, miklep iç

Eser Numarası: 67

Envanter Numarası: KHK 1002

Eserin Adı: Şerh-i gülistân

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Sürûrî Musliheddin Mustafâ b. Şa'bân (897-969/1492-1561)

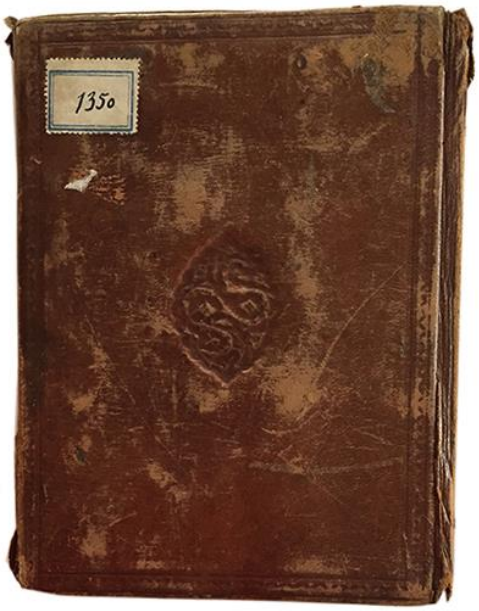
Ölçüsü: 199x128 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

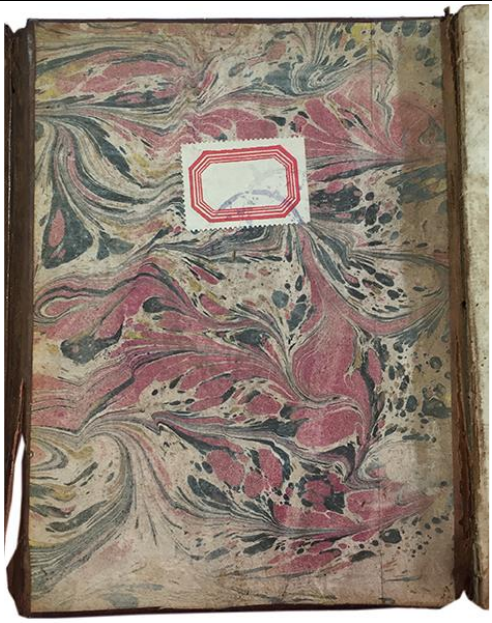
Ebrunun Çeşidi: Şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin üst kapak iç yüzeyi ve mıklebin iç kısmı aynı ebruyla kaplanmıştır. Eserdeki şal ebruda mor, turuncu ve lacivert renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu renklerin kumlanmasından anlaşılmaktadır. Boyaların ise öd miktarın bir miktar fazla olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse

motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

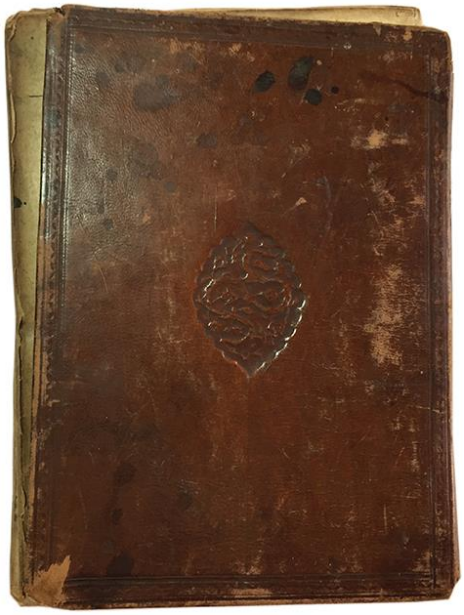
Resim 342. KHK 1350, üst kapak

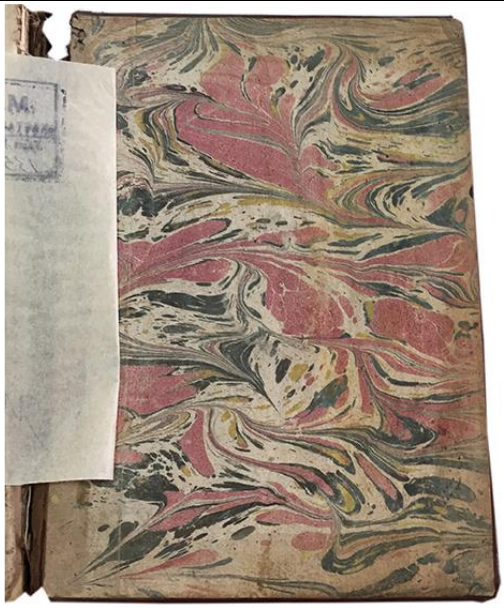
Resim 343. KHK 1350, üst iç kapak

Resim 344. KHK 1350, miklep ön

Resim 345. KHK 1350, alt kapak

Resim 346. KHK 1350, alt içkapak

Resim 347. KHK 1350, miklep iç

Eser Numarası: 68

Envanter Numarası: KHK 1350

Eserin Adı: Şerhu akaidi'l-Adudîye

Dili: Arapça

Müstensih: Muhammed İbn Ahmed İbn Ali el-Buhutî

Müellif: ed-Devvânî, Ebu Abdillah Celaleddin Muhammed b. Es'ad b. Muhammed es-Sıddiki eş-Şafii (908 H./1502 M.)

Ölçüsü: 210x155 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Şal ebru, Taraklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön iç ve alt içkapağındaki şal ebruda siyah, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Miklep kısmında ise yine aynı renkler hazırlanmış taraklı ebru tercih edilmiştir. Her iki ebrunun da aynı teknede eşzamanlı yapıldığı düşünülmektedir. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve boyalardaki öd oranının da nispeten az olduğu düşünülebilir. Eserin

üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.6. Çiçekli Ebrulu Eserler

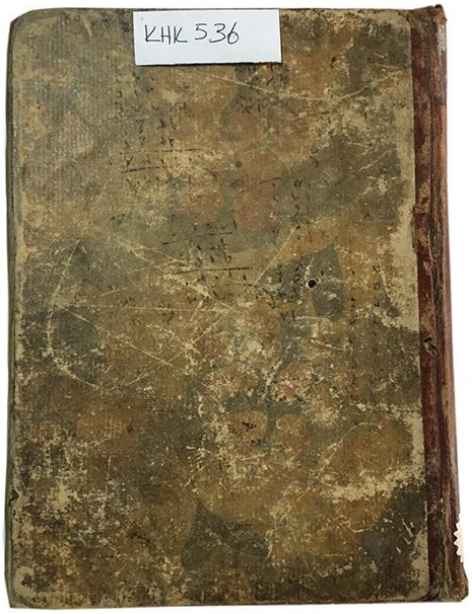
Resim 348. KHK 536, üst kapak

Resim 349. KHK 536, üst iç kapak

Resim 350. KHK 536, miklep ön

Resim 351. KHK 536, alt kapak

Eser Numarası: 69

Envanter Numarası: KHK 536

Eserin Adı: Şerhu maksûd

Dili: OTA

Müstensih: Nebi b. Hacı Mehmed

Müellif: Ahmed b. Muhammed Magnîsâvî (öl. 1000/1591)

Ölçüsü: 140x95 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Çiçekli ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin üst kapak ve miklep kısmında yanık izinin olması eserin bir yangından kurtulduğunu düşündürtmektedir. Fakat yanık izinden ön ve alt kapakların dış kısmında kullanılan ebruların, söz konusu yangından sonra murakka edildiği anlaşılabilir. Eserin ön ve arka kapağı ciddi oranda zarar gördüğü için değerlendirilememiştir. Miklebin nispeten daha iyi durumda olduğu için değerlendirmeye esas alınmıştır. Miklebin iç kısmındaki çiçekli ebruda açık tonlu kırmızı zemin üzerine, koyu yeşil yaprak ve gövde üzenine kahverengi ile sarı renklerle çiçek figürü yapılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. “351” numaralı resimde bulunan ebru üzerindeki yazıların alt alta rakamlardan oluştuğu görülmektedir.

Resim 352. KHK 1540, üst kapak

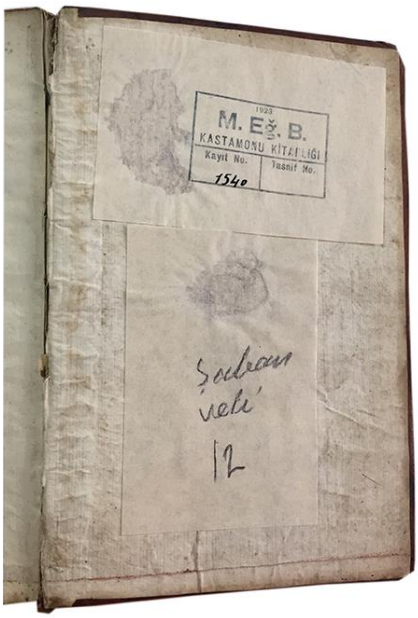
Resim 353. KHK 1540, üst iç kapak

Resim 354. KHK 1540, miklep ön

Resim 355. KHK 1540, alt kapak

Resim 356. KHK 1540, alt içkapak

Resim 357. KHK 1540, üst kapak detay

Eser Numarası: 70

Envanter Numarası: KHK 1540

Eserin Adı: Ravnaku't-tefâsîr fî hakki'l-enbiyâ

Dili: Arapça

Müstensih: Hasan b. Ahmed

Müellif: Mehmed b. Necîb Karahisârî (öl. 900-950/1495-1543)

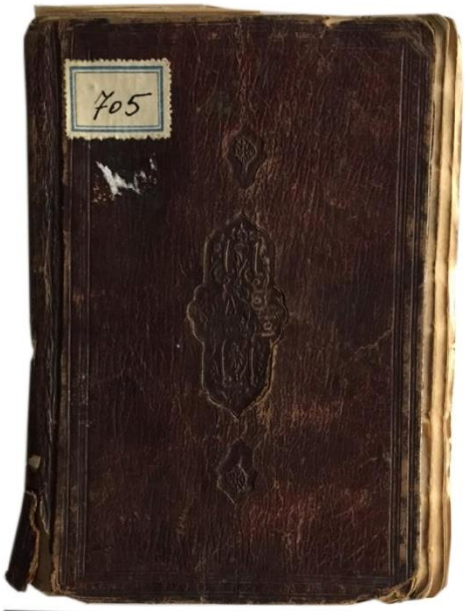
Ölçüsü: 227x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Çiçekli ebru, Taraklı bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve arka kapağındaki çiçekli ebruda sarı, yeşil ve mor renkler kullanılmıştır. Sarı zemin ebrusu üzerine diyagonal şekilde yerleştirilen yeşil yapraklara dört yapraklı yonca formunda bir sıra kırmızı üçlü buket, bir sıra da mor üçlü buket yerleştirilmiştir. Ebrucunun burada koltuk ebrusuna öykündüğü düşünülmektedir. Miklep kısmındaki taraklı bülbülyuvası ebruda turuncu, mavi ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Her iki

ebrunun yapımında kullanılan teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyalarının ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 358. KHK 705, üst kapak

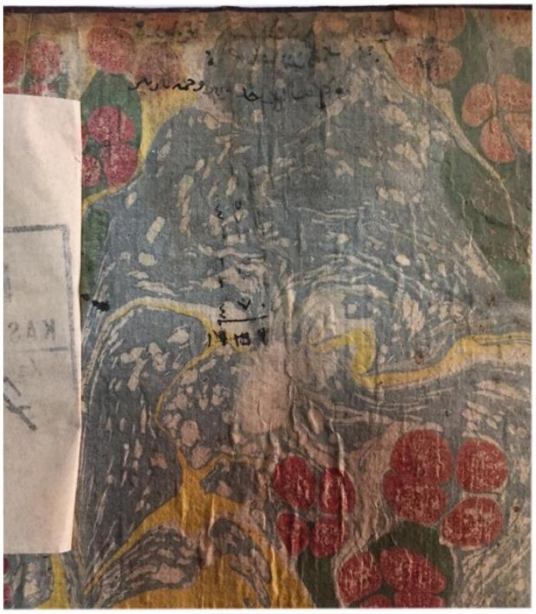
Resim 359. KHK 705, üst iç kapak

Resim 360. KHK 705, alt kapak

Resim 361. KHK 705, alt içkapak

Resim 362. KHK 705, alt içkapak detay

Eser Numarası: 71

Envanter Numarası: KHK 705

Eserin Adı: Şerhu talîmi'l-müteallim

Dili: Arapça

Müstensih: Siyami b. Muhammed

Müellif: İbrâhîm b. İsmail (996/1588'de sağ)

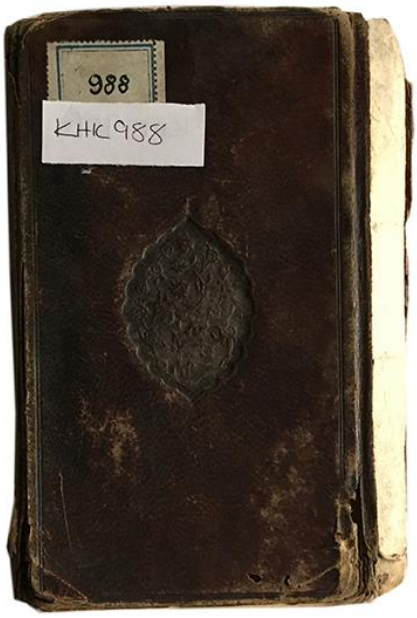
Ölçüsü: 120x135 mm.

Uygulandığı Yer: Ön, alt içkapak

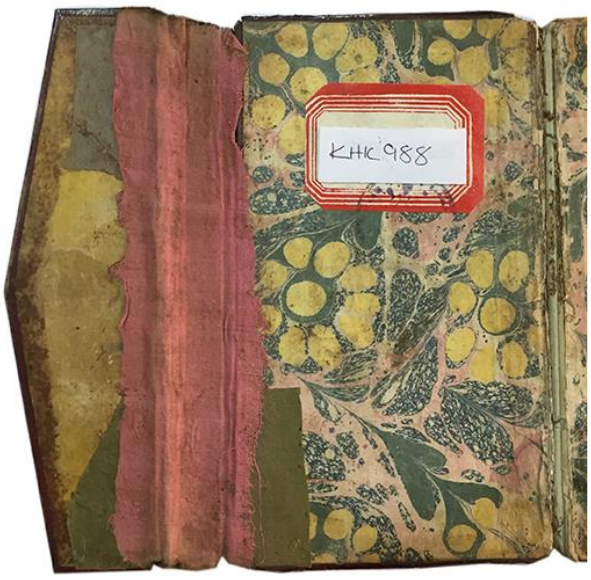
Ebrunun Çeşidi: Çiçekli ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserde yer yer aşırı nemden kaynaklı bozulmalar görülmektedir. Eserdeki çiçekli ebruda sarı, neftli açık mavi, yeşil ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Tüm iç yüzeylerde aynı ebru kullanılmıştır. Neftli açık mavi zemin ebrusu üzerine diyagonal biçimde çiçekler yapılmıştır. İlk önce çiçeklerin gövde kısmı hazırlanmış yeşil daireler tekneye yerleştirilerek yaprak formuna çevrilmiştir. Her bir yeşil gövdeye üçer adet kırmızı

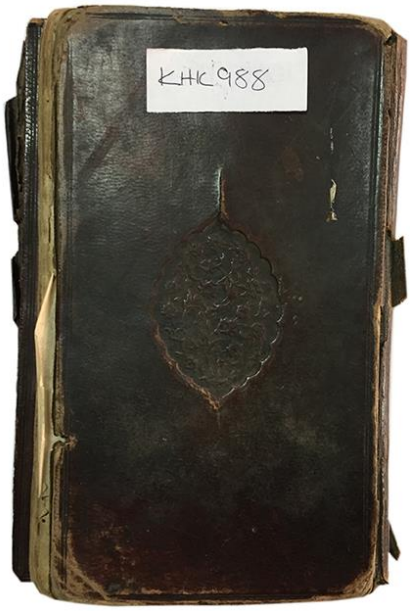
dört yapraklı gonca biçiminde çiçek yapılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak ve alt kapak dış kısımları deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. “362” numaralı resimde bulunan ebru üzerindeki yazılar muhtemelen sudan kaynaklı yazıların ve rakamların dağıldığı düşünülmektedir.

Resim 363. KHK 988, üst kapak

Resim 364. KHK 988, üst iç kapak

Resim 365. KHK 988, alt kapak

Resim 366. KHK 988, arka iç kapak

Resim 367. KHK 988, miklep dış

Eser Numarası: 72

Envanter Numarası: KHK 988

Eserin Adı: Gunyetu'l-mutemellî şerhu munyeti'l-musallî

Dili: Arapça

Müstensih: Ali b. Yusuf

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

Ölçüsü: 189x110 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Çiçekli ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve alt içkapaklarındaki çiçekli ebruda kırmızı tonlarında bir renk üzerine neftli lacivert serpilmesiyle hazırlanan zemin ebrusu üzerine yeşil renk kullanılarak çiçeğin gövde ve yaprak kısmı hazırlanmıştır. Sıralı, düzgün daire biçiminde on adet sarı boya damlacığı ile papatya benzeri çiçek deseni yapılmıştır. Çiçeğin taç kısmını oluşturan sarı renkli damlacıkların boyutu ve konumlanma özelliği dikkate

alındığında günümüzde kullanılan sümbül tarağı olarak bilinen çok uçlu bir biz ile yapıldığı düşünülmektedir. Boya açılımlarına bakıldığında teknenin yoğun olduğu boyaların geriliminden ve sıkışmışlığından anlaşılmaktadır. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 368. KHK 842, üst kapak

Resim 369. KHK 842, üst iç kapak

Resim 370. KHK 842, alt kapak

Resim 371. KHK 842, alt iç kapak

Eser Numarası: 73

Envanter Numarası: KHK 842

Eserin Adı: Şerhu'l-avâmili'l-mi'e

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Işık Kâsım İznikî (öl. 945/1538)

Ölçüsü: 215x155 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

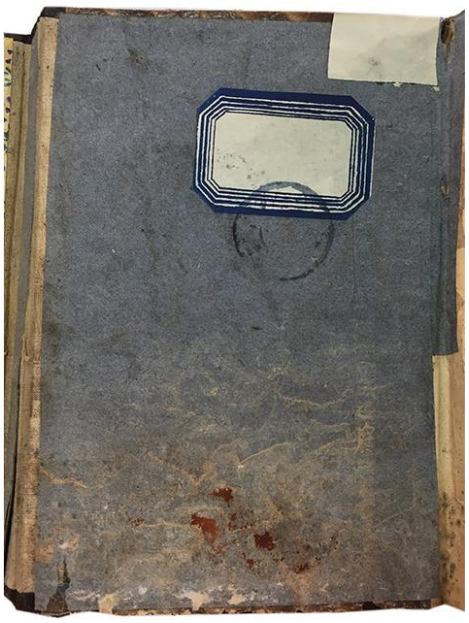
Ebrunun Çeşidi: Çiçekli ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde kullanılan ebrunun betimlemesi bu yıpranmadan dolayı oldukça zordur. Eserdeki çiçekli ebruda muhtemelen açık tonlu zemin ebrusunun üzerine koltuk ebrusu şeklinde teknenin her yerini dolduracak şekilde gelincik/menekşe benzer çiçek desenin olduğu sınırlı olarak görülmektedir. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. "368" Numaralı resimde bulunan ebru üzerinde "yuhak" yazısı mevcuttur.

3.7. Dalgalı Ebrulu Eserler

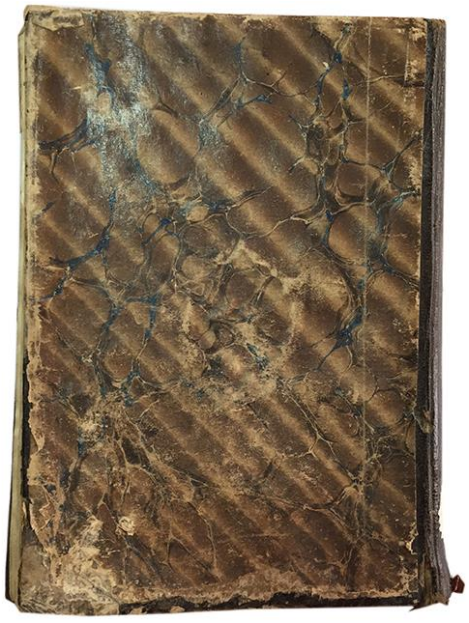
Resim 372. KHK 1709, üst kapak

Resim 373. KHK 1709, üst iç kapak

Resim 374. KHK 1709, miklep ön

Resim 375. KHK 1709, alt kapak

Resim 376. KHK 1709, alt içkapak

Resim 377. KHK 1709, miklep dış

Eser Numarası: 74

Envanter Numarası: KHK 1709

Eserin Adı: Haşiye alâ'l-fevâ'idi'z-ziyâ'îye

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed b. Mustafa

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferayinî (873-945/1468-1538)

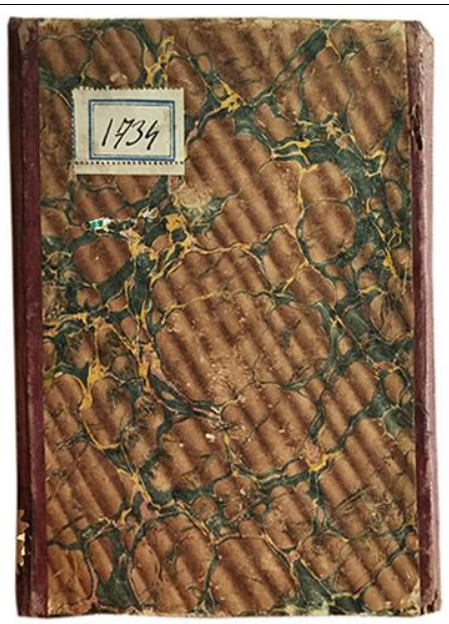
Ölçüsü: 205x140 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

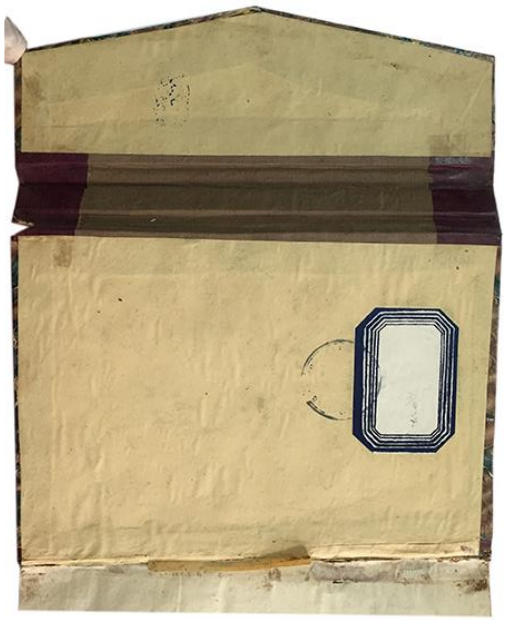
Ebrunun Çeşidi: Dalgalı battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin kendisinde ve kullanılan ebrular da aşırı neme bağlı olarak parçalanma, biçim bozulması ve renk kaybı söz konusudur. Eserdeki dalgalı battal ebruda koyu kahverengi ve koyu tonlu mavi renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca serpilen boyaların sıklığı dikkat çekicidir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı

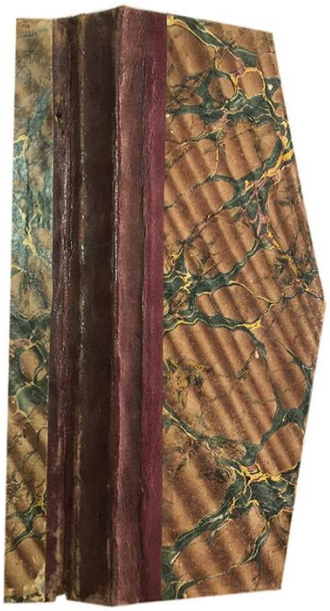
deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 378. KHK 1734, üst kapak

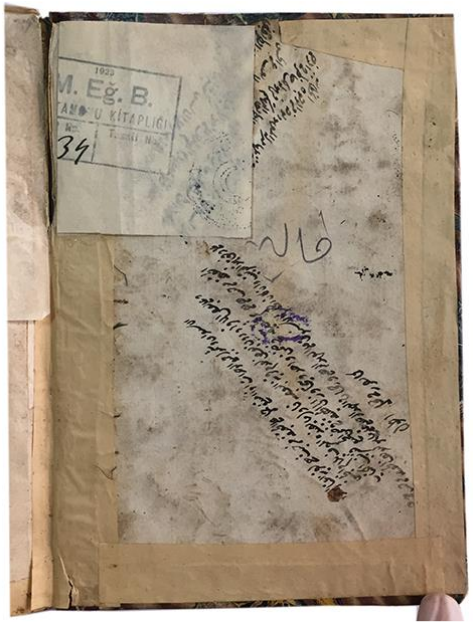
Resim 379. KHK 1734, üst iç kapak

Resim 380. KHK 1734, miklep ön

Resim 381. KHK 1734, alt kapak

Resim 382. KHK 1734, alt içkapak

Eser Numarası: 75

Envanter Numarası: KHK 1734

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi hidâyeti'l-hikme

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

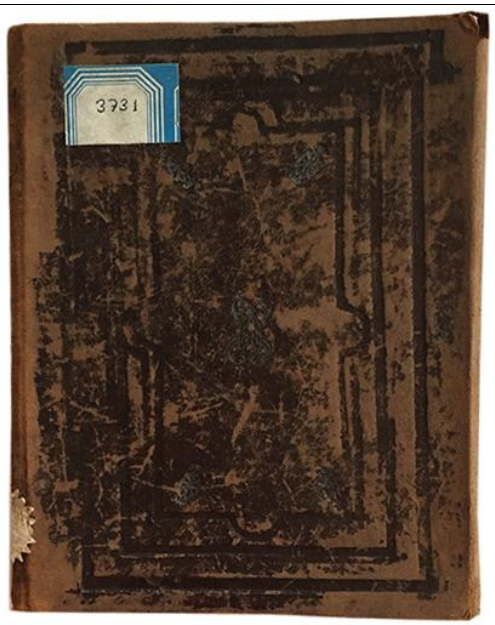
Müellif: Musliheddin Muhammed b. Salâheddin el-Lârî (937-979/1530-1571)

Ölçüsü: 205x145 mm.

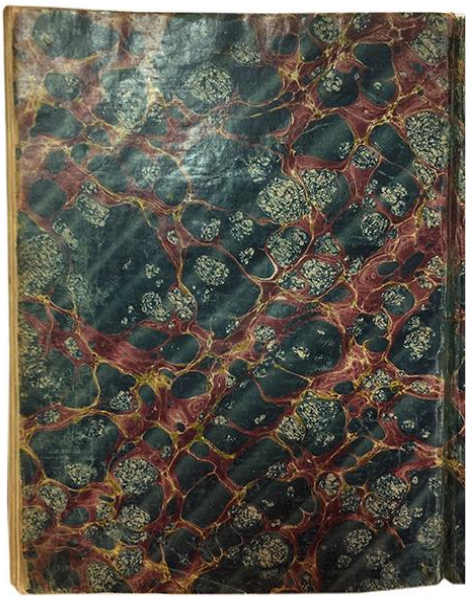
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Dalgalı battal ebru

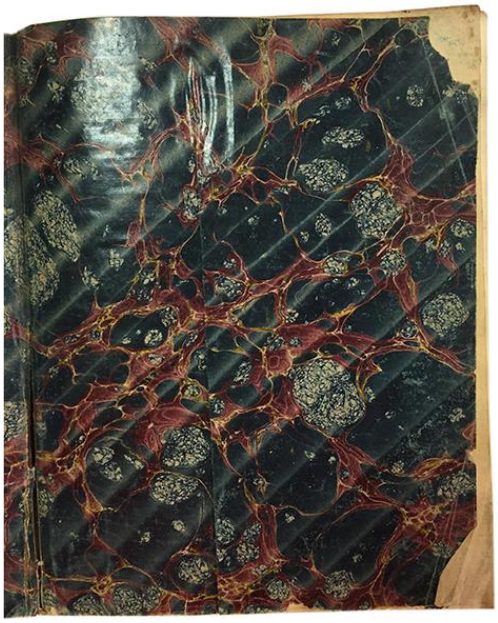
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki dalgalı battal ebruda sarı, siyah ve kahverengi kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca serpilen boyaların sıkılığı dikkat çekicidir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 383. KHK 3731, üst kapak

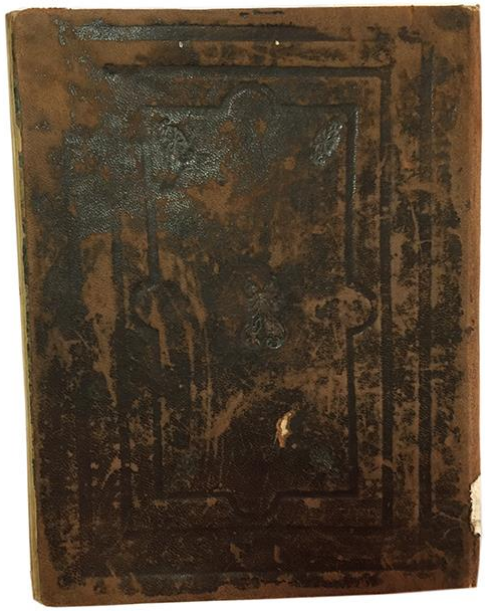
Resim 384. KHK 3731, üst iç kapak

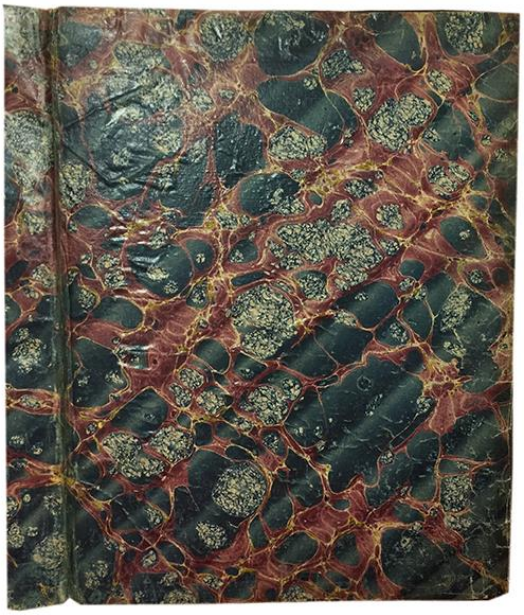
Resim 385. KHK 3731, ön iç sayfa

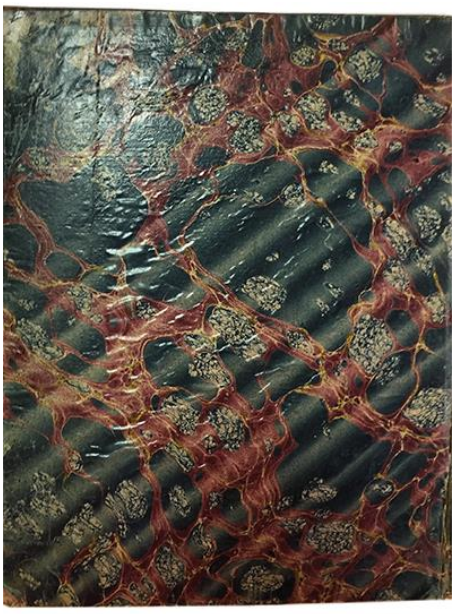
Resim 386. KHK 3731, miklep iç

Resim 387. KHK 3731, alt kapak

Resim 388. KHK 3731, alt içkapak

Resim 389. KHK 3731, alt içsayfa

Resim 390. KHK 3731, miklep ön

Eser Numarası: 76

Envanter Numarası: KHK 3731

Eserin Adı: Hallu'r-rumûz ve mefâtihu'l-kunûz

Dili: Arapça

Müstensih: Abdulaziz b. Mühacir-i Samako

Müellif: Abd el-Vahhâb b. Ahmed b. Alî eş-Şa'rânî (898-973/1493-1565)

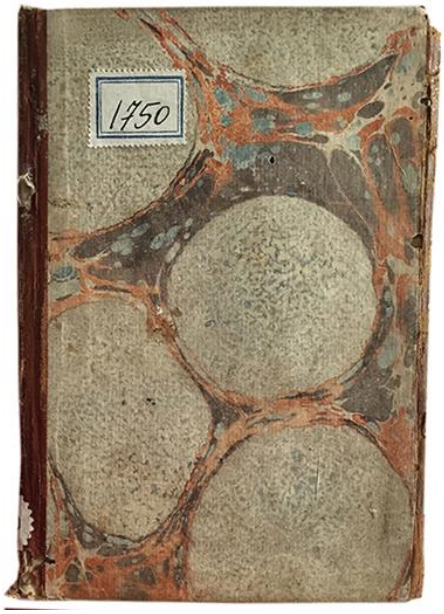
Ölçüsü: 225x175 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Dalgalı neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki dalgalı neftli battal ebruda sarı, kırmızı, lacivert ve neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. Ön-alt içkapaklarında, ilk iç sayfa ve son iç sayfa ile beraber miklep iç kısmı aynı dalgalı neftli battal ebrunun parçaları ile kaplanmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Ayrıca serpilen boyaların sıklığı dikkat çekicidir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.8. Kumlu – Kılçıklı Ebrulu Eserler

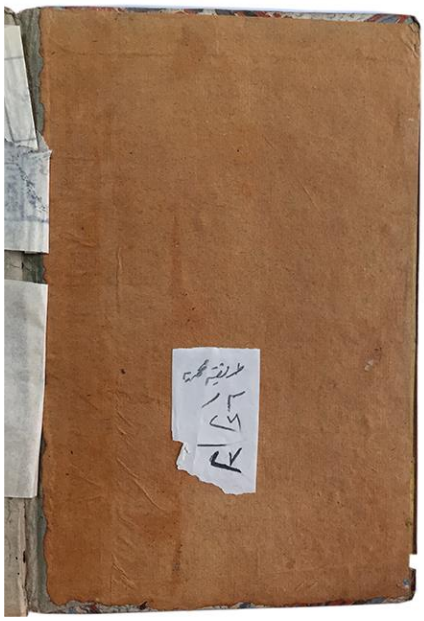
Resim 391. KHK 1750, üst kapak

Resim 392. KHK 1750, üst iç kapak

Resim 393. KHK 1750, alt kapak

Resim 394. KHK 1750, alt içkapak

Eser Numarası: 77

Envanter Numarası: KHK 1750

Eserin Adı: et-Tarîkatü'l-Muhammediye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573)

Ölçüsü: 210x140 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak.

Ebrunun Çeşidi: Kumlu - kılçıklı ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki kumlu-kılçıklı battal ebruda yeşil, turuncu, açık mavi, Lahor çividi (açık lacivert) renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebru, zemin olarak serpilmiş yeşil, turuncu, açık mavi battal üzerine, biz yardımıyla düzensiz ve eşit olmayan miktarlarda iri lahor çividi öbeklerin yerleştirilmesi ile yapılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise amaca uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

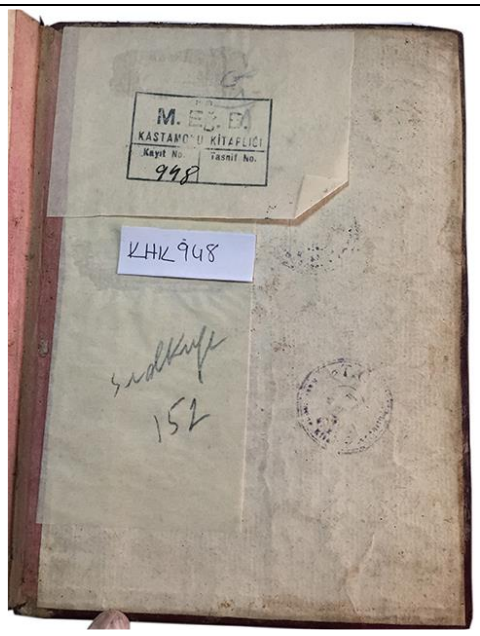
Resim 395. KHK 948, üst kapak

Resim 396. KHK 948, üst iç kapak

Resim 397. KHK 948, alt kapak

Resim 398. KHK 948, alt içkapak

Resim 399. KHK 948, miklep ön

Eser Numarası: 78

Envanter Numarası: KHK 948

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi tehzîbi'l-mantık ve'l-kelâm

Dili: Arapça

Müstensih: Mehmed b. Mustafa Cigalizade

Müellif: Mevlânâ Ahmed el-Kazvinî (953/1546'da sağ)

Ölçüsü: 223x165 mm.

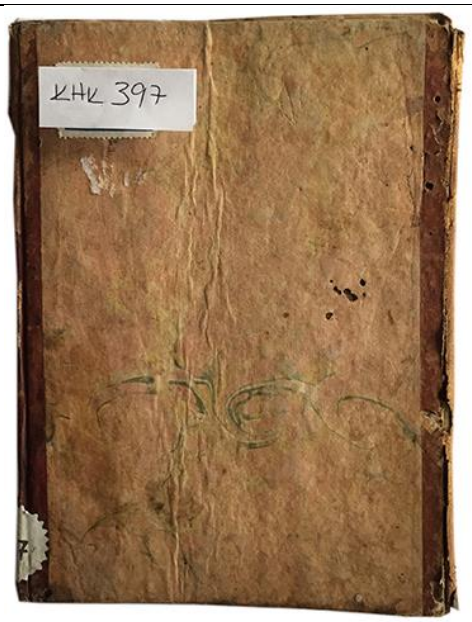
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Kumlu- kılçıklı ebru

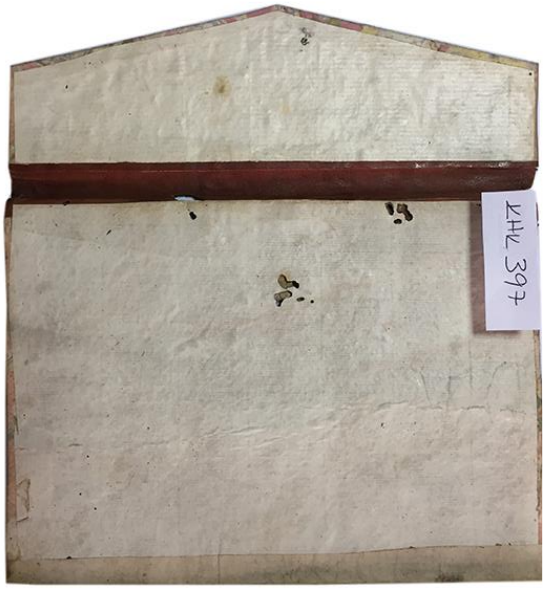
Değerlendirme: Yazma eser genel olarak hafif yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve alt kapakların dış kısmlarındaki kumlu-kılçıklı ebruda kırmızı, koyu yeşil ve Lahor çividi (açık lacivert)renk kullanılmıştır. Eserin tüm dış yüzeyinde kullanılan ebru zemin olarak serpilmiş kırmızı ve koyu yeşil battal ebru üzerine, iri öbekler halinde kumlu- kılçıklı dokulu Lahor çividi (açık lacivert) düzensiz yerleştirilerek

yapılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise amaca uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. "397" numaralı resimde bulunan ebru üzerinde "Haşiye alel helal" yazısı bulunmaktadır.

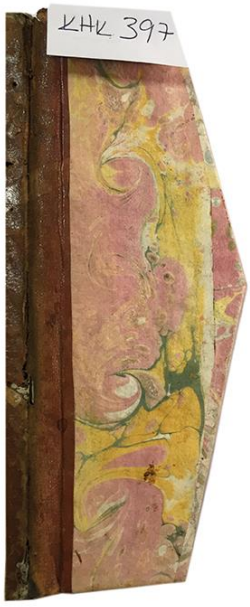
3.9. Bülbül Yuvası Ebrulu Eserler

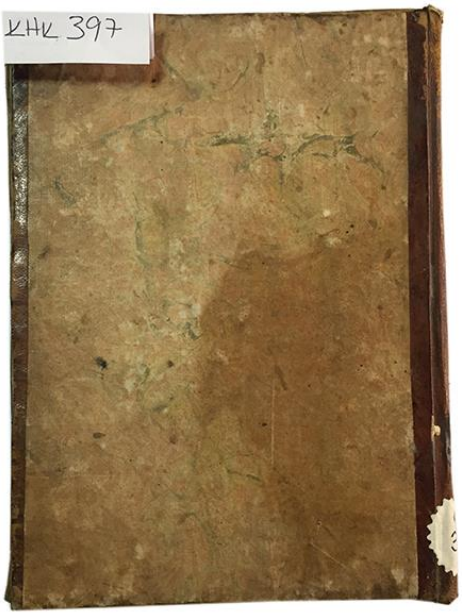
Resim 400. KHK 397, üst kapak

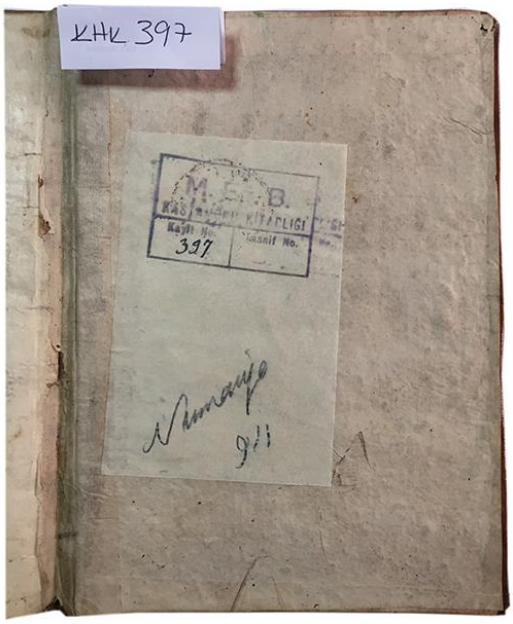
Resim 401. KHK 397, üst iç kapak

Resim 402. KHK 397, miklep ön

Resim 403. KHK 397, alt kapak

Resim 404. KHK 397, alt içkapak

Eser Numarası: 79

Envanter Numarası: KHK 397

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi Âdâbi'l-bahs

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

Ölçüsü: 200x145 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

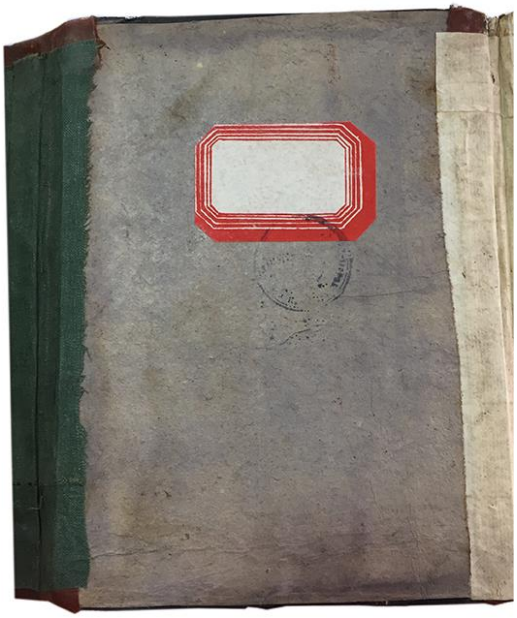
Ebrunun Çeşidi: Bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak olukça yıpranmış durumdadır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde kullanılan ebrular yok olma derecesine geldiği ve oldukça sınırlı alanlardan mıklep kısmındaki ebruyla benzerlik gösterdiği anlaşılmıştır. Miklep kısmındaki bülbülyuvası ebruda yeşil, pembe ve sarı renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebru yoğunluğu az olan bir teknede ve öd oranı fazla boyalarla yapıldığı

düşünülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

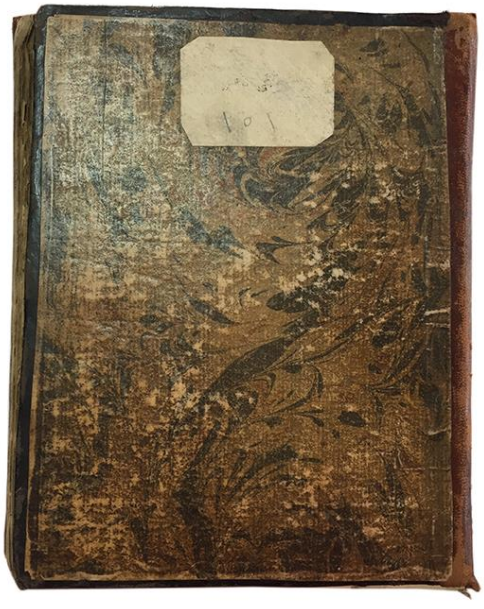
Resim 405. KHK 1396, üst kapak

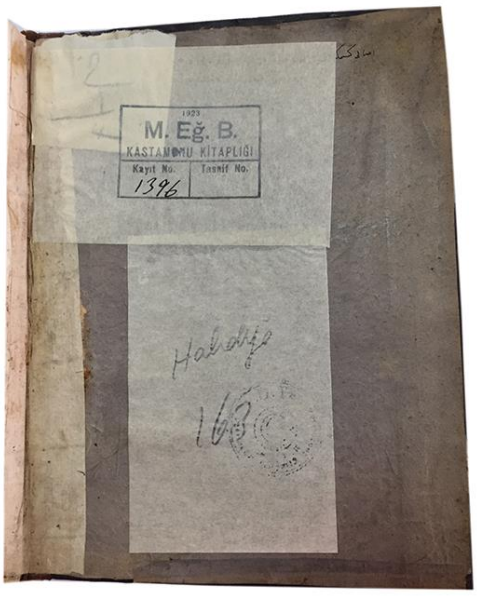
Resim 406. KHK 1396, üst iç kapak

Resim 407. KHK 1396, miklep ön

Resim 408. KHK 1396, alt kapak

Resim 409. KHK 1396, alt içkapak

Resim 410. KHK 1396, miklep iç

Eser Numarası: 80

Envanter Numarası: KHK 1396

Eserin Adı: Mülteka'l-ebhur

Dili: Arapça

Müstensih: İbrahim b. Osman

Müellif: Burhâneddin İbrâhîm b. Muhammed b. İbrâhîm el-Halebî (öl. 956/1549)

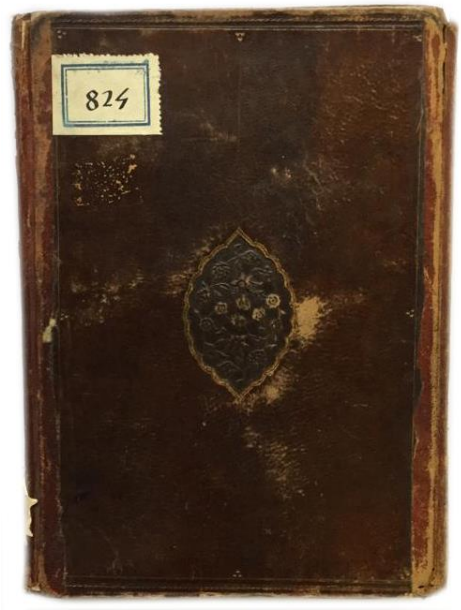
Ölçüsü: 205x160 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-araka kapak, miklep üst kapak.

Ebrunun Çeşidi: Bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve arka kapağın dış yüzeylerinde bozulmalar görülmektedir. Miklebin nispeten daha iyi durumda olmasından dolayı değerlendirmeye esas alınmıştır. Eserdeki ebruda siyah, mavi, sarı ve kırmızı renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da

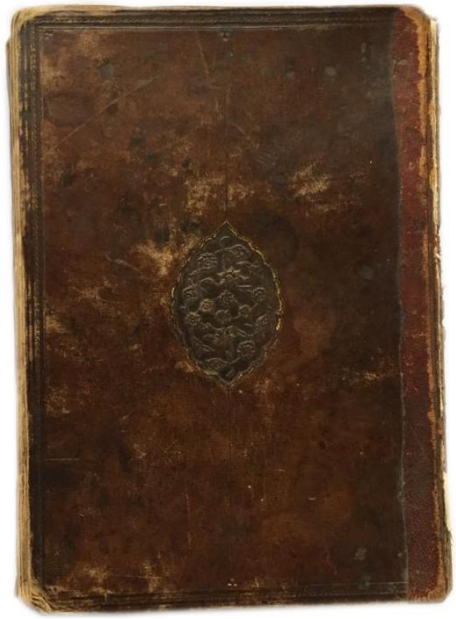
yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

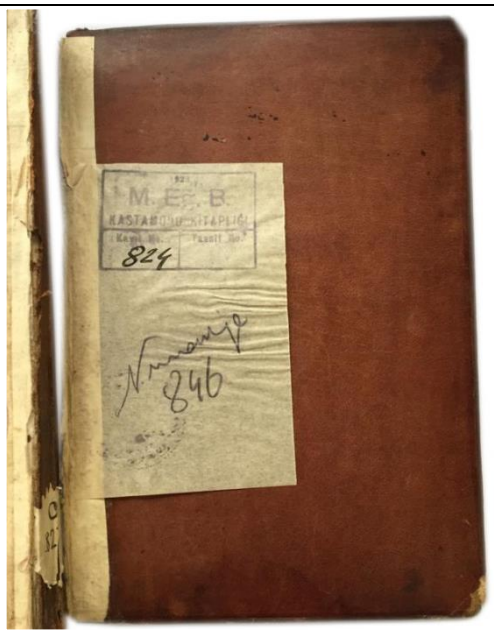
Resim 411. KHK 824, üst kapak

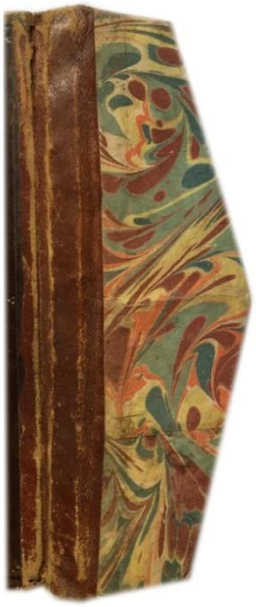
Resim 412. KHK 824, üst iç kapak

Resim 413. KHK 824, alt kapak

Resim 414. KHK 824, alt içkapak

Resim 415. KHK 824, miklep ön

Eser Numarası: 81

Envanter Numarası: KHK 824

Eserin Adı: eş-Şaka'iku'n-Numaniye fî ulemâi'd-devleti'l-Osmâniye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Taşköprî-zâde İsâmeddin Ahmed b. Mustafâ (901-968/1445-1569)

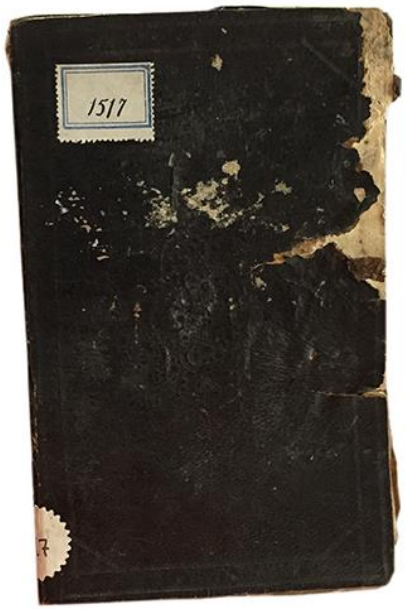
Ölçüsü: 210x155 mm.

Uygulandığı Yer: Miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Alt kapak kitabın ana gövdesinden ayrılmıştır. Eserin sadece mıklebin iç kısmında ebru kullanılmıştır. Miklepteki bülbülyuvası ebruda yeşil, mavi, kahverengi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Söz konusu ebruda kâğıdın tekneye yatırılması esnasında oluşan hava kabarcığının hafif izleri görülmektedir. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve

boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Miklebin orta kısmında aynı ebrudan yama edilmiş bir parça olduğu dikkat çekicidir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

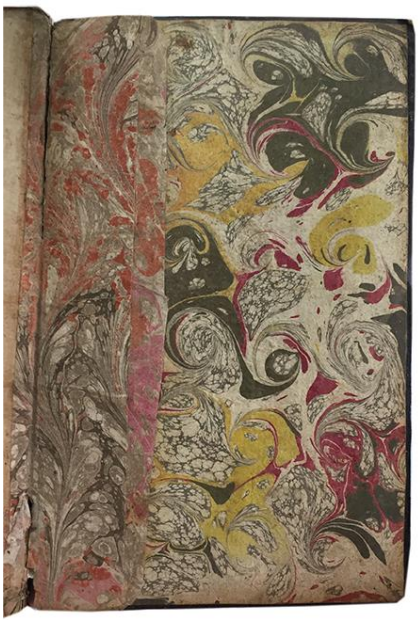
Resim 416. KHK 1517, üst kapak

Resim 417. KHK 1517, üst iç kapak

Resim 418. KHK 1517, alt kapak

Resim 419. KHK 1517, alt içkapak

Eser Numarası: 82

Envanter Numarası: KHK 1517

Eserin Adı: Risâle fî tahkîki'l-me'âni'i'l-vaz'îye

Dili: Arapça

Müstensih: Mustafa

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

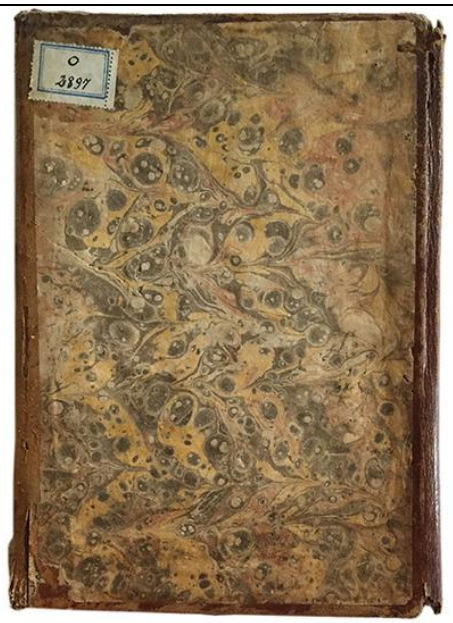
Ölçüsü: 210x130 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Bülbülyuvası ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin üst kapak ağız kısmında ciddi bir parçalanma söz konusudur. Eserin ciltlenmesi esnasında ilk kullanılan bülbülyuvası ebruda sarı, yeşil, bordo ve neftli siyah renkler görülmektedir. Söz konusu ebrunun, düzensiz serpilen boyaların açılımları ve desenlemesi sırasında kullanılan bizin hareketlerinden normal yoğunluktaki teknede ve öd miktarı az olan boyalar kullanılarak yapıldığı düşünülmektedir. Ön ve alt kapakların iç kısımlarının sırt birleşim bölümüne yerleştirilen ebru parçalarından dolayı birkaç defa koruma veya onarım çalışması yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu işlemlerden soncusunda kullanılan serpmeli şal ebruda yeşil, aşı kırmızısı, açık pembe ve neftli açık siyah renkler görülmektedir. Teknenin (kitrenin) yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

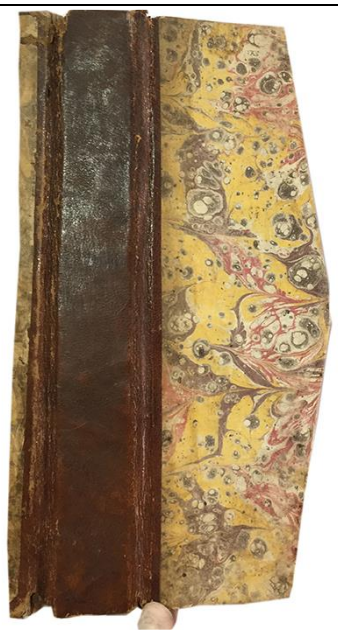
3.10. Neftli Ebrulu Eserler

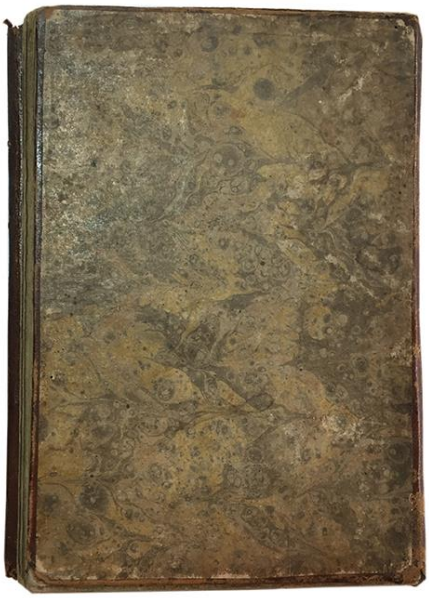
Resim 420. Resim KHK 2897, üst kapak

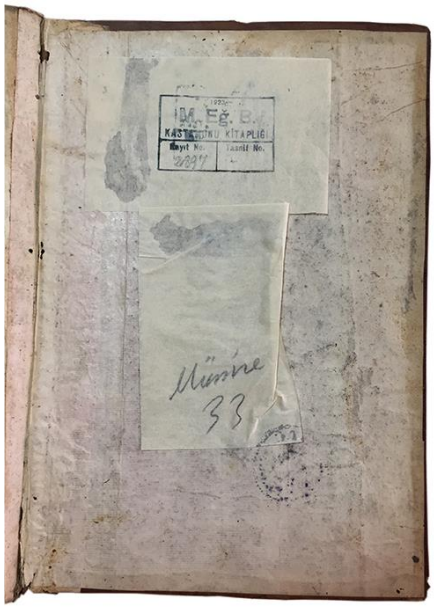
Resim 421. KHK 2897, üst iç kapak

Resim 422. KHK 2897, miklep ön

Resim 423. KHK 2897, alt kapak

Resim 424. KHK 2897, alt içkapak

Eser Numarası: 83

Envanter Numarası: KHK 2897

Eserin Adı: el-Muharrerü'l-veciz fî tefsîri'l-kitabi'l-aziz

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Ebû Muhammed Abd el-Hakk b. Ebû Bekr b. Gâlib b. Atîye (öl. 546/1151)

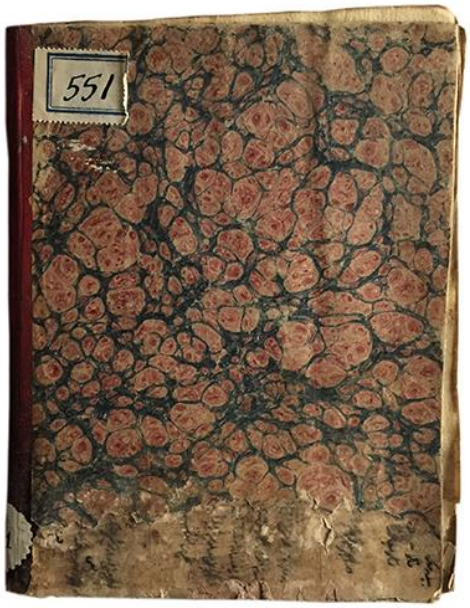
Ölçüsü: 265x175 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak.

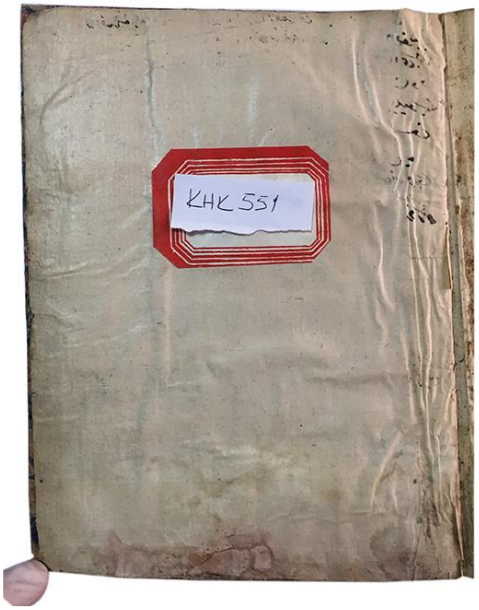
Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm dış yüzeylerindeki neftli serpmeli gel-git ebruda kahverengi, kırmızı, sarı ve en üstte serpme olarak da neftli kahverengi kullanılmıştır. Ön ve alt kapak dış yüzeylerinde kullanılan ebrularda neme dayalı renk kaybı olduğu söylenebilir. Gel-git deseni, yoğun bir teknede (kitrede) ince biz ile çekildiği için boyaların hareketinin oldukça sınırlı kaldığı düşünülmektedir. Sarı renk dışında diğer boya öd ayarlarının

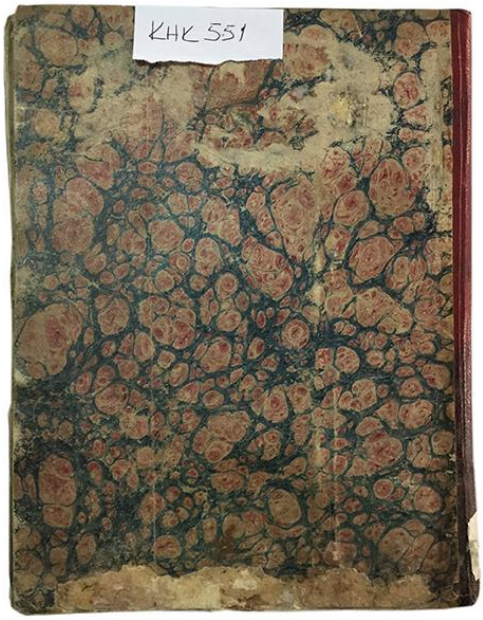
kitre yoğunluğuna uygun olduğu söylenebilir. Sarı rengin öd miktarı nispeten fazla olduğu düşünülmektedir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

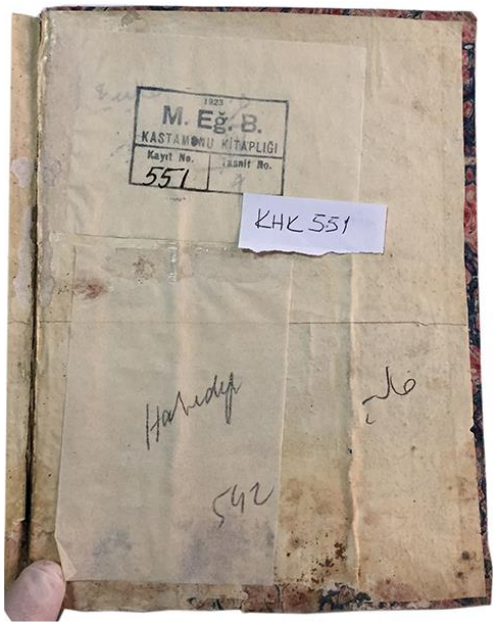
Resim 425. KHK 551, üst kapak

Resim 426, KHK 551, üst iç kapak

Resim 427. KHK 551, alt kapak

Resim 428. KHK 551, alt içkapak

Eser Numarası: 84

Envanter Numarası: KHK 551

Eserin Adı: İzhâru'l-esrâr

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573)

Ölçüsü: 205x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserin özellikle alt kısmı önemli ölçüde nemden veya sudan etkilendiği ve dolayısıyla eserin de yer yer etkilendiği görülmektedir. Bu bağlamda ön ve alt kapak dış kısımlarında kullanılan ebrular zarar görmüştür. Eserdeki neftli battal ebruda koyu yeşil ve neftli aşı kırmızısı renk kullanılmıştır. Tekne yoğunluğunun bir miktar fazla olduğu ve zeminde kullanılan koyu yeşil boyanın öd ayarı normal, neftli aşı kırmızısının ise nispeten ödünün az olduğu söylenebilir. Eserin sırt bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

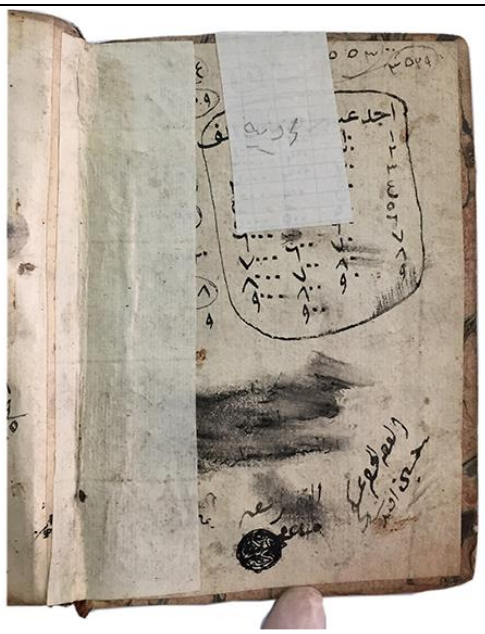
Resim 429. KHK 2073, üst kapak

Resim 430. KHK 2073, üst iç kapak

Resim 431. KHK 2073, alt kapak

Resim 432. KHK 2073, alt içkapak

Resim 433. KHK 2073, miklep ön

Eser Numarası: 85

Envanter Numarası: KHK 2073

Eserin Adı: Münyetü'l-musallî ve gunyetü'l-mühtedî

Dili: Arapça

Müstensih: Mehmed b. Ahmed

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

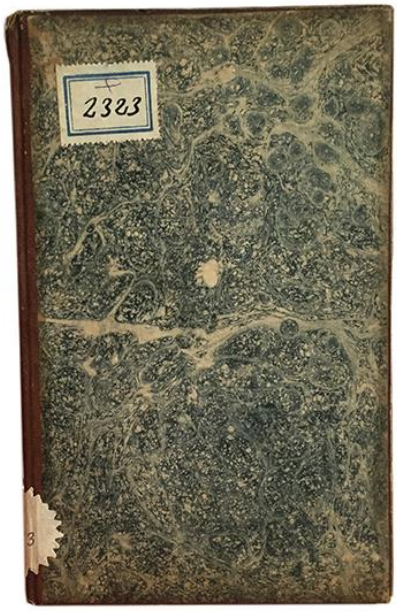
Ölçüsü: 157x107-105x66 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst-alt kapak

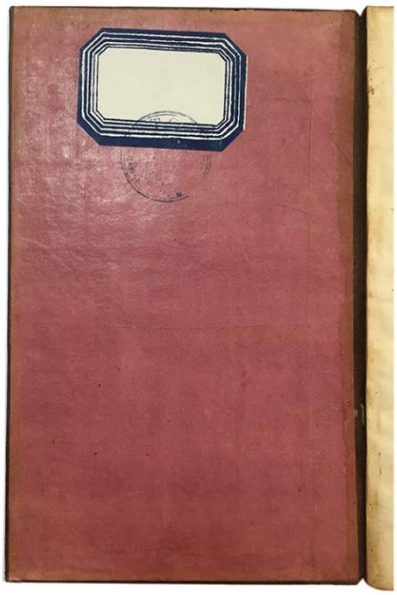
Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde kullanılan ebru oldukça solmuş ve yıpranmış olduğundan tanımlamak oldukça zordur. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmış ancak nispeten korunmuş olan miklep kısmında kullanılan ebrulu kısımlardan gerekli inceleme yapılabilmiştir. Eserdeki neftli battal ebruda, siyah, koyu yeşil, açık yeşil ve en üstte serpme olarak neftli kırmızı renk kullanılmıştır. Neftli kırmızı boyadaki öd oranın fazla olması ve

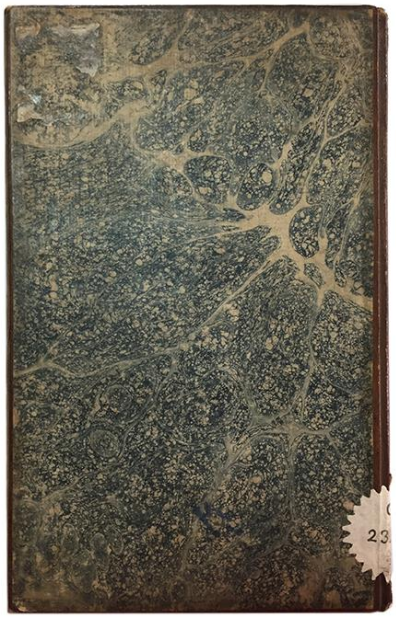
yoğun atılması zemindeki renklerin sıkışmasına neden olmuştur. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

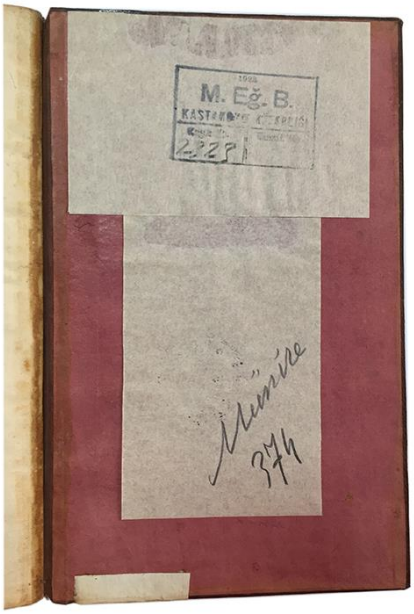
Resim 434. KHK 2323, üst kapak

Resim 435. KHK 2323, üst iç kapak

Resim 436. KHK 2323, alt kapak

Resim 437. KHK 2323, alt içkapak

Eser Numarası: 86

Envanter Numarası: KHK 2323

Eserin Adı: Risâle fî İsbâti'l-bârî te'ala ve sıfâtihi'l-hüsna

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

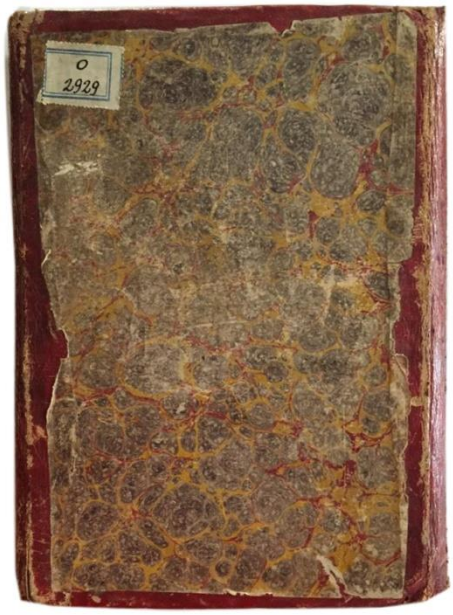
Müellif: Mîr Giyâseddin Mansûr b. Mîr Sadreddin Muhammed eş-Şîrâzî (öl. 949/1542)

Ölçüsü: 215x135mm.

Uygulandığı Yer: Ön- alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Eserdeki neftli battal ebru, neftli Lahor çividiyle (lacivert) tek renk olarak hazırlanmıştır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde kullanılan ebrunun alt ve üst kısımlarında nemden dolayı renk değişimi dikkat çekicidir. Bu durum eserin sonradan korunma amaçlı yenileme işleminden geçmiş olabileceğini düşündürtmektedir. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve kullanılan tek renk boyanın ödünün fazla olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

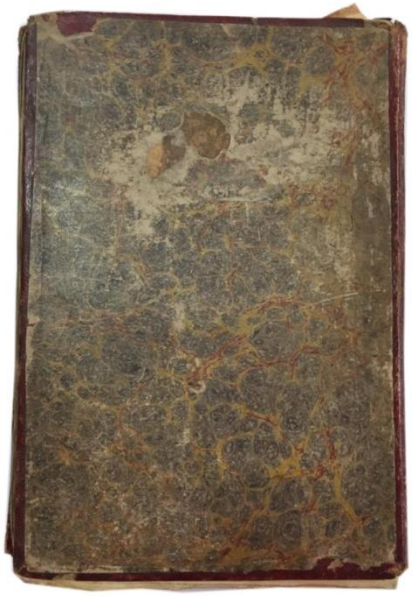
Resim 438. KHK 2929, üst kapak

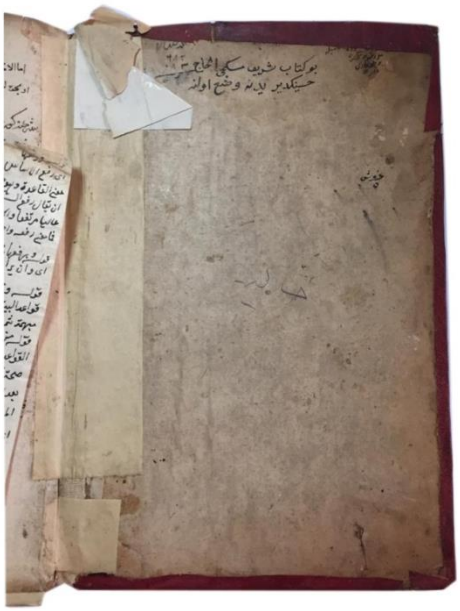
Resim 439. KHK 2929, üst iç kapak

Resim 440. KHK 2929, miklep ön

Resim 441. KHK 2929, alt kapak

Resim 442. KHK 2929, alt içkapak

Resim 443. KHK 2929, miklep iç

Eser Numarası: 87

Envanter Numarası: KHK 2929

Eserin Adı: Haşiye ala envâri't-tenzîl ve esrâri't-te'vîl

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: İsâmeddin İbrâhîm b. Muhammed b. Arabşâh el-Esferâyînî (873-945/ 1468-1538)

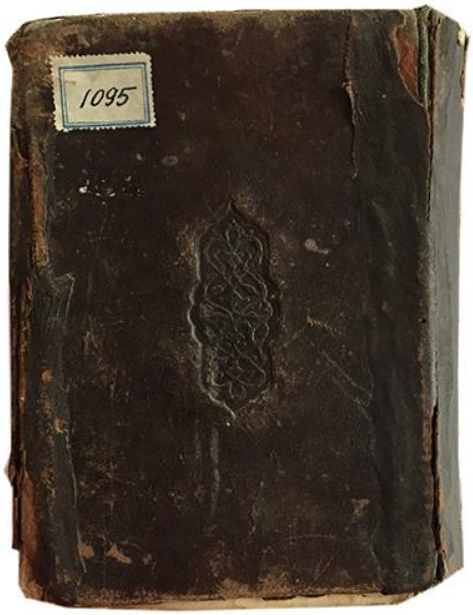
Ölçüsü: 265x172 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

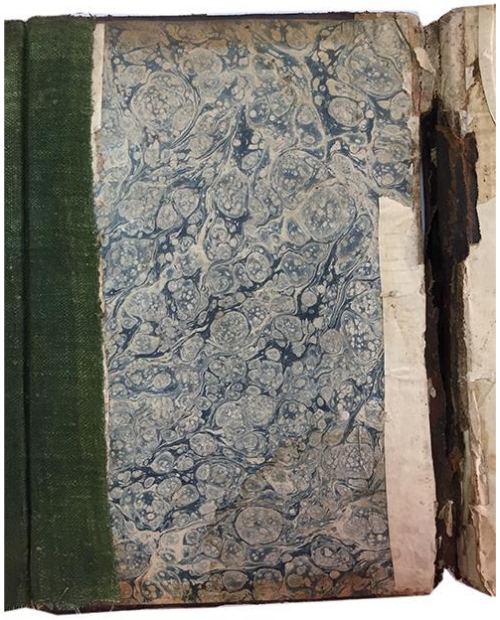
Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eser sonradan koruma amaçlı kısmi parçalarla güçlendirilmeye çalışılmıştır. Eserdeki neftli battal ebruda bordo, sarı ve en üstte serpme olarak neftli koyu kızıl kahverengi kullanılmıştır. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmış ve nispeten daha iyi durumda olan miklep kısmındaki ebru inceleme için yeterli olmuştur. Teknenin

(kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

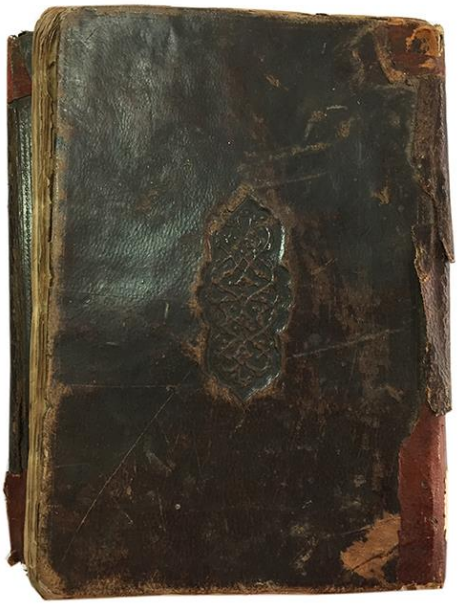
Resim 444. KHK 1095, üst kapak

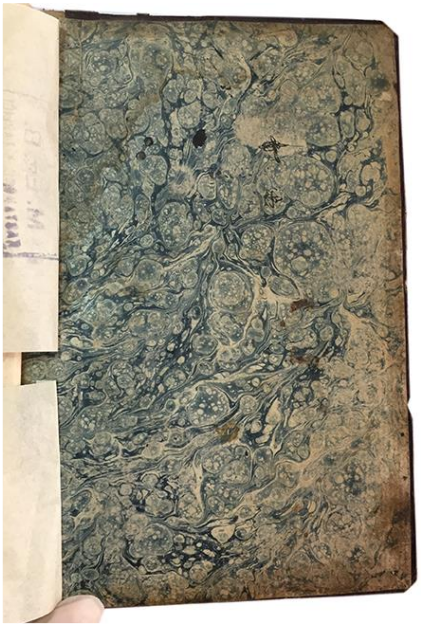
Resim 445. KHK 1095, üst iç kapak

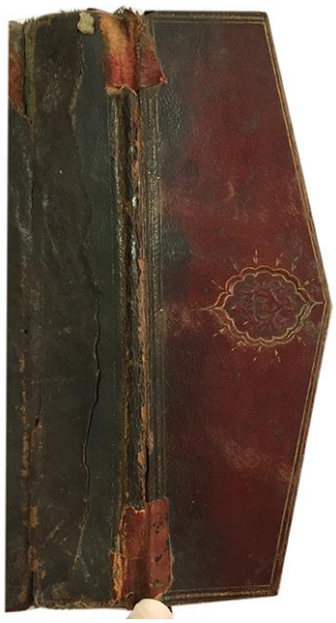
Resim 446. KHK 1095, miklep iç

Resim 447. KHK 1095, alt kapak

Resim 448. KHK 1095, alt içkapak

Resim 449. KHK 1095, miklep ön

Eser Numarası: 88

Envanter Numarası: KHK 1095

Eserin Adı: Haşiye alâ'l-fevâ'idi'z-ziyâ'îye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Muharrem Efendi, Ebü'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zîlî Sîvâsî (öl. 1000/1592)

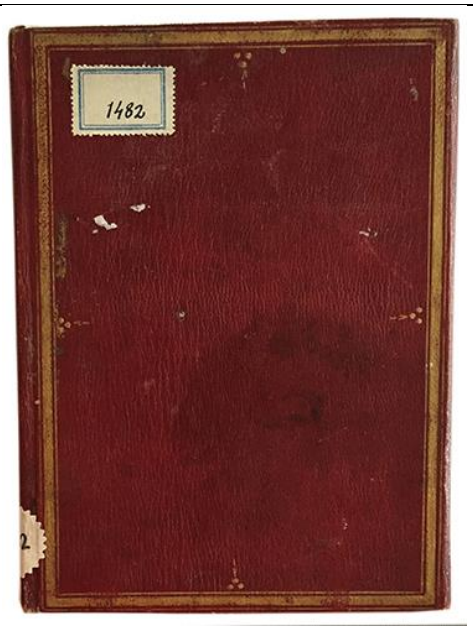
Ölçüsü: 207x140 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserde aşırı nemden kaynaklı renk değişimleri oluşmuş ve ayrıca küflenmeler de görülmektedir. Eserdeki neftli battal ebruda, Lahor çividi (lacivert) ve açık tonlu neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. İlk atılan boya ince bir şekilde taranmış ve en üstte yoğun serpme ile neftli Lahor çividi atılmıştır. Bu nedenle tekne

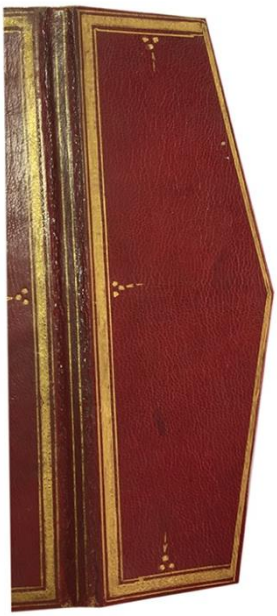
yüzeyindeki boyalarda bir sıkışma oluşmuştur. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Miklep ve ön kapağın birleşim bölgesi sonradan koyu yeşil sert ve kalın bir bezle iç taraftan desteklenmiştir. Bu durum eserin bakım gördüğünü düşündürmektedir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

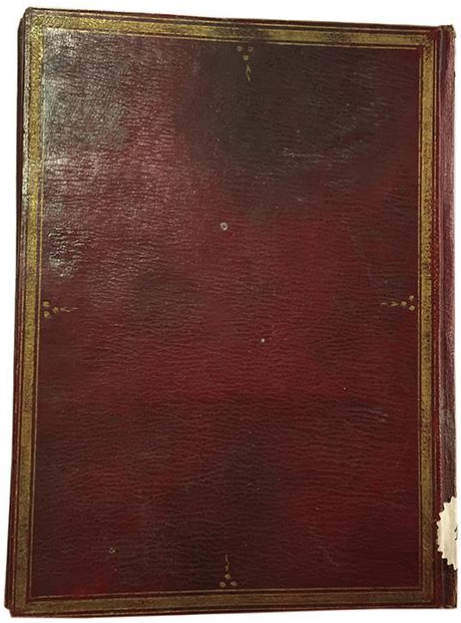
Resim 450. KHK 1482, üst kapak

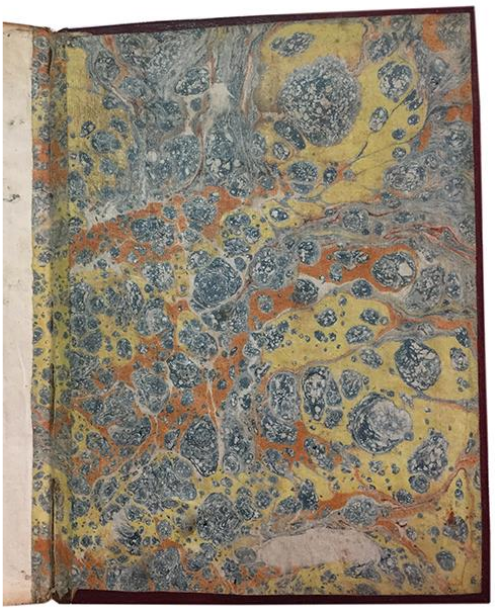
Resim 451. KHK 1482, üst iç kapak

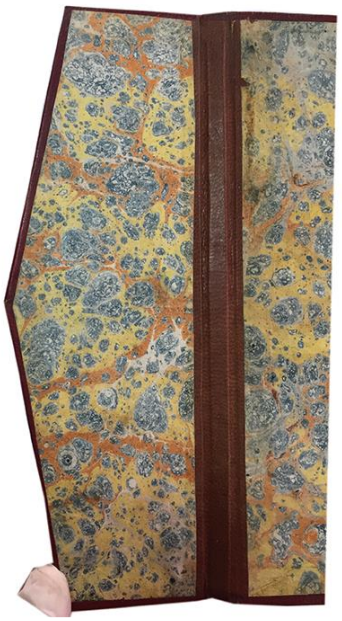
Resim 452. KHK 1482, miklep ön

Resim 453. KHK 1482, alt kapak

Resim 454. KHK 1482, alt içkapak

Resim 455. KHK 1482, miklep iç

Eser Numarası: 89

Envanter Numarası: KHK 1482

Eserin Adı: Şevakilü'l-hûr şerhu hayakili'n-nûr

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: ed-Devvânî, Ebu Abdillah Celaleddin Muhammed b. Es'ad b. Muhammed es-Sıddiki eş-Şafii (908 H./1502 M.)

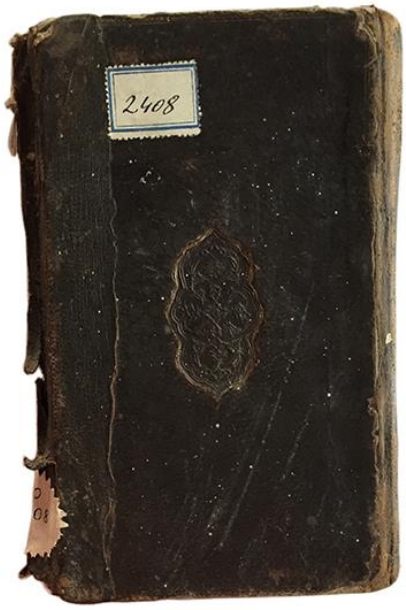
Ölçüsü: 207x150 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Eserin deri cildinde nemden dolayı renk değişimleri, küflenmeler görülmektedir. Eserdeki neftli battal ebruda, turuncu, sarı ve en üstte serpme olarak neftli Lahor çividi (lacivert) kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep

kısmının dış yüzeyi deri ile ciltlenerek cetvelleri çekilmiş, iç kısımları boş bırakılmıştır. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

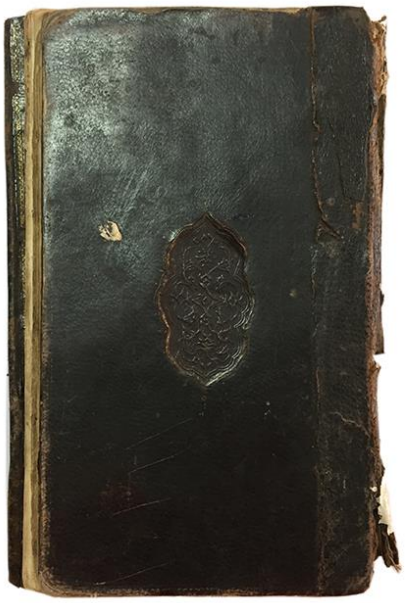
Resim 456. KHK 2408, üst kapak

Resim 457. KHK 2408, üst iç kapak

Resim 458. KHK 2408, miklep ön

Resim 459. KHK 2408, alt kapak

Resim 460. KHK 2408, alt içkapak

Resim 461. KHK 2408, miklep iç

Eser Numarası: 90

Envanter Numarası: KHK 2408

Eserin Adı: Mülteka'l-ebhur

Dili: Arapça

Müstensih: Derviş Hüseyin b. Ahmed Mağnisavi

Müellif: İbrâhîm b. Muhammed el-Halebî (öl. 956/1549)

Ölçüsü: 202x115 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser, genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Eserdeki neftli battal ebruda, sarı, yeşil, kırmızı ve en üstte serpme olarak neftli lacivert kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) oldukça yoğun olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin üst-alt kapak ve miklep kısmının dış yüzeyleri deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. “122” numaralı resimde görülen ebru üzerinde “Pek yanaşma ruh-i şem’im yakar seni Kaçma benden hattın?

Gelecek ararsın sen beni" yazısı bulunmaktadır. "119" da bulunan ebruda ise sadece "vav" harfi bulunmaktadır. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

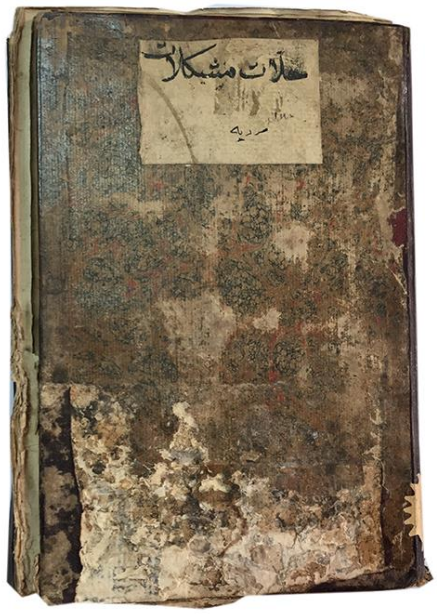
Resim 462. KHK 1728, üst kapak

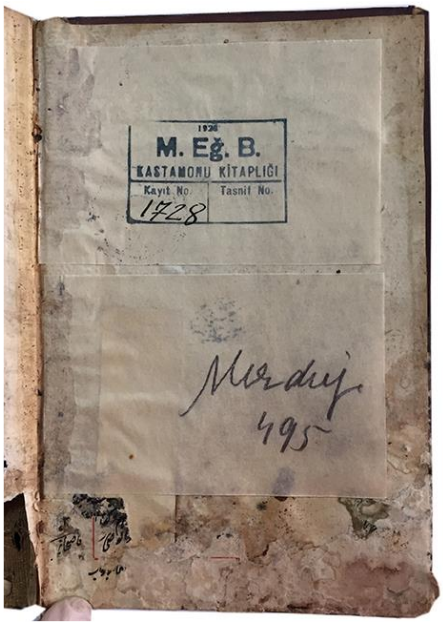
Resim 463. KHK 1728, üst iç kapak

Resim 464. KHK 1728, miklep ön

Resim 465. KHK 1728, alt kapak

Resim 466. KHK 1728, alt içkapak

Resim 467. KHK 1728, miklep iç

Eser Numarası: 91

Envanter Numarası: KHK 1728

Eserin Adı: Hallu müşkilât fî'l-ferâ'iz

Dili: Arapça

Müstensih: Hasan b. Selam Kocevi Uskudari

Müellif: Şucâ b. Nûr-Allâh Ankaravî (öl. 965/1558)

Ölçüsü: 200x135 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep ön-iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak oldukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin alt kısmından su veya aşırı nemden kaynaklı parçalanmaların olduğu görülmektedir. Eserin ebrulu kısımlarında aynı ebrunun parçaları kullanılmıştır. Ön ve alt kapak dış yüzeyinde kullanılan ebrular ciddi oranda zarar gördüğü için, nispeten iyi durumda olan miklebin iç kısmında kullanılan ebru incelenerek değerlendirme yapılmıştır. Eserdeki neftli battal ebruda, turuncu, sarı, yeşil ve en

üstte serpme olarak neftli lacivert renkler kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. “127” numaralı resimde bulunan ebru üzerinde “Halat-ı müşkilat: Hallerin zorlukları Hallal: Çözen” yazısı bulunmaktadır. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

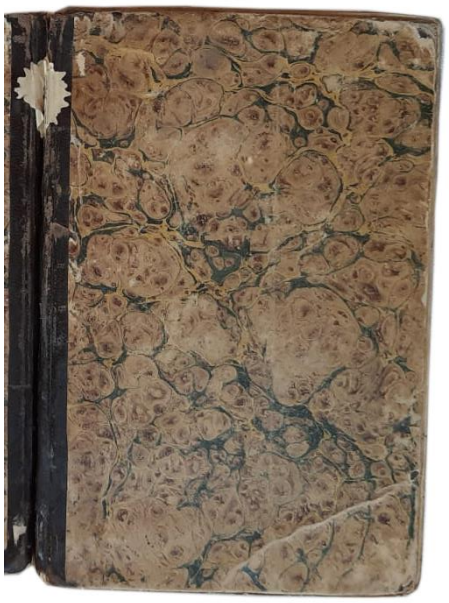
Resim 468. KHK 23, üst kapak

Resim 469. KHK 23, üst iç kapak

Resim 470. KHK 23, miklep ön

Resim 471. KHK 23, alt kapak

Resim 472. KHK 23, alt içkapak

Resim 473. KHK 23, miklep iç

Eser Numarası: 92

Envanter Numarası: KHK 23

Eserin Adı: Fetava-yı adliye

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Resûl b. Sâlih Aydınî (öl. 978/1570)

Ölçüsü: 235x155 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli battal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak iyi durumdadır. Üst kapak, alt kapak ve miklebin dış yüzeyinde aynı ebru kullanılmış, mıklebin iç yüzeyinde ise farklı bir neftli ebru kullanılmıştır. Ön ve alt kapakta kullanılan ebruların ciddi oranda renk kaybına uğradığı görülmüştür. Üst kapak, alt kapak ve miklebin dış yüzeyindeki neftli battal ebruda, koyu yeşil, sarı ve üstte serpme olarak neftli kahverengi

kullanılmıştır. Miklebin iç yüzeyinde kullanılan neftli battal ebruda ise koyu yeşil, sarı ve en üstte serpme olarak neftli bordo renk kullanılmıştır. Her iki farklı ebrun yapıldığı teknelerin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 474. KHK 381, üst kapak

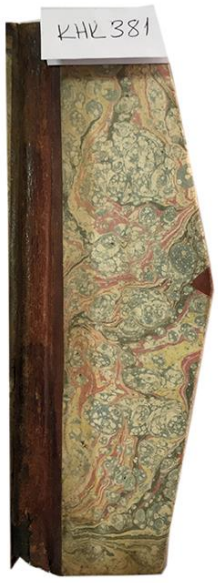
Resim 475. KHK 381, üst iç kapak

Resim 476. KHK 381, alt kapak

Resim 477. KHK 381, alt içkapak

Resim 478. KHK 381, arka miklep ön

Eser Numarası: 93

Envanter Numarası: KHK 381

Eserin Adı: Kifâyetü'l-mübtedî

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Birgili Mehmed Efendî b. Pîr Alî (929-981/1523-1573)

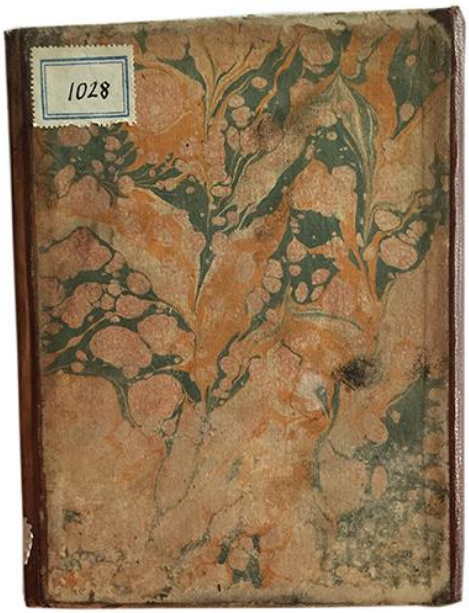
Ölçüsü: 185x115 mm.

Uygulandığı Yer: Ön- arka, üst iç-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin ön ve alt kapak dış yüzeylerinde kullanılan ebru dış etkiler nedeniyle ciddi derecede yıpranmıştır. İncelenebildiği kadarıyla eserin tüm yüzeylerin de aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki neftli serpmeli şal ebruda siyah, sarı, kırmızı ve neftli Lahor çividi (lacivert) renkler kullanılmıştır. Söz konu ebrunun yoğunluğu az olan teknede

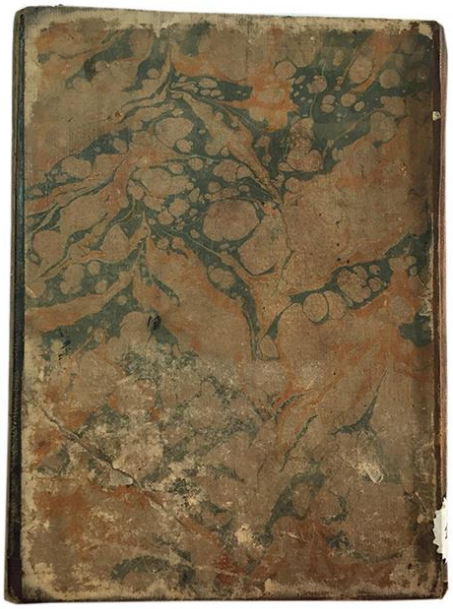
(kitrede) yapıldığı boyaların dengesiz dağılımından anlaşılabilir. Boyaların öd ayarlarının da kitrenin durumundan dolayı eser miktarda fazla olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

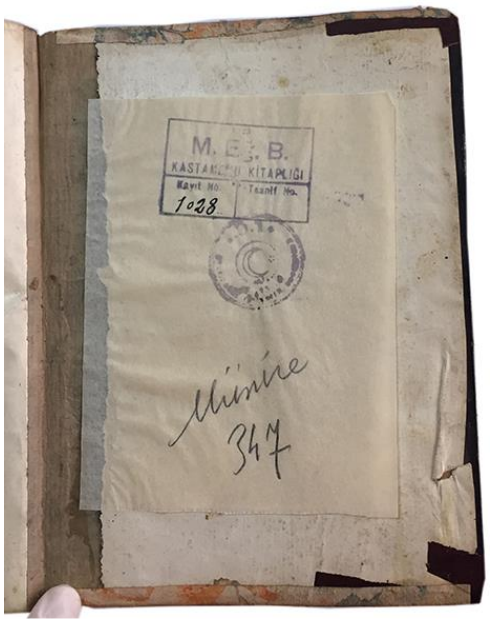
Resim 479. KHK 1028, üst kapak

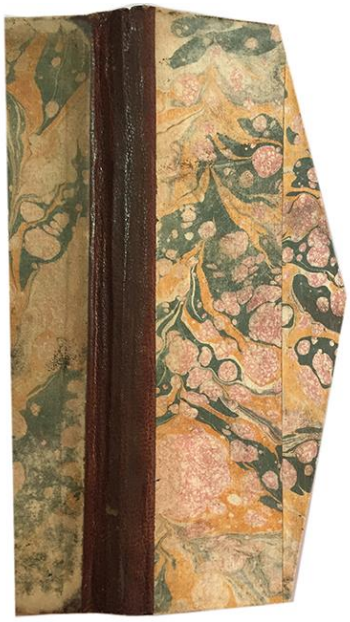
Resim 480. KHK 1028, üst iç kapak

Resim 481. KHK 1028, alt kapak

Resim 482. KHK 1028, alt içkapak

Resim 483. KHK 1028, miklep ön

Eser Numarası: 94

Envanter Numarası: KHK 1028

Eserin Adı: el-Habâ'ik fî ahbâri'l-melâ'ik

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: es-Süyûtî, Ebü'l-Fazl Celaleddin Abdurrahman b. Ebi Bekr b. Muhammed el-Hudayri eş-Şafii el-Mısri (849-911 H./1445-1505 M.)

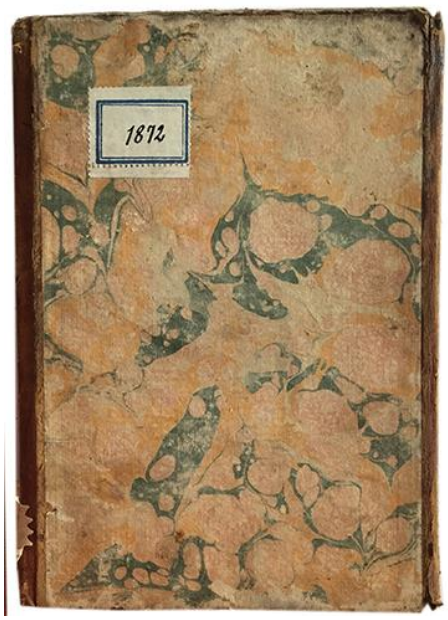
Ölçüsü: 205x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, ön miklep

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki neftli serpmeli şal ebruda sarı, yeşil, açık neftli renk kullanılmıştır. Söz konu ebrunun yoğunluğu az olan teknede (kitrede) yapıldığı boyaların dengesiz dağılımından anlaşılabilir. Boyaların öd ayarları da kitrenin durumundan dolayı eser miktarda fazla olduğu söylenebilir. Eserin sırt ve

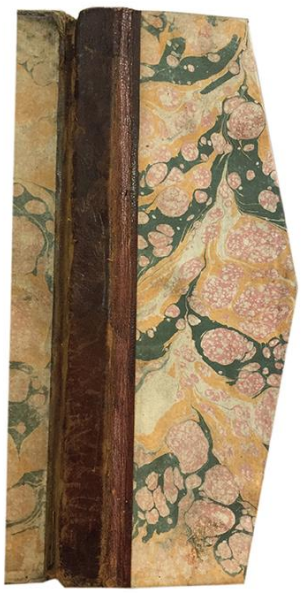
miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 484. KHK 1872, üst kapak

Resim 485. KHK 1872, üst iç kapak

Resim 486. KHK 1872, miklep ön

Resim 487. KHK 1872, alt kapak

Resim 488. KHK 1872, alt içkapak

Eser Numarası: 95

Envanter Numarası: KHK 1872

Eserin Adı: Ucâletü'l-beyân fî şerhi'l-mizan

Dili: Arapça

Müstensih: Ahmed Ceyzullah b. Muhammed

Müellif: el-Fâzıl Taşkendî Muhammed (öl. 980/1572)

Ölçüsü: 203x135 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki neftli serpmeli şal ebruda sarı, yeşil, açık neftli renk kullanılmıştır. Söz konu ebrunun yoğunluğu az olan teknede (kitrede) yapıldığı boyaların dengesiz dağılımından anlaşılabilir. Boyaların öd ayarlarının da kitrenin durumundan dolayı eser miktarda fazla olduğu söylenebilir. 85 numaralı

yazma eserde kullanılan ebru ile bu eserde kullanılan ebrunun benzer olduğu ve aynı teknede yapıldığı düşünülmektedir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

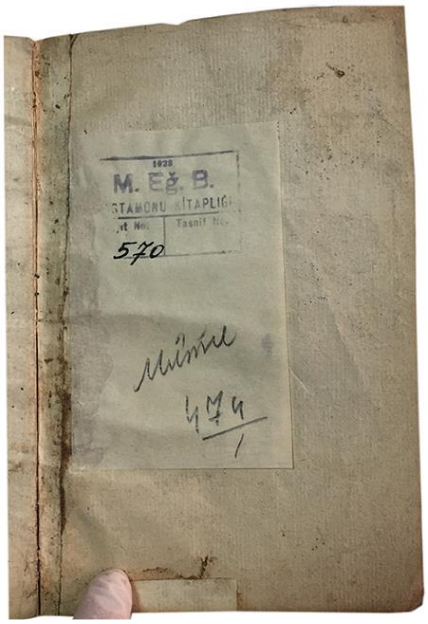
Resim 489. KHK 570, üst kapak

Resim 490. KHK 570, üst iç kapak

Resim 491. KHK 570, alt kapak

Resim 492. KHK 570, alt içkapak

Eser Numarası: 96

Envanter Numarası: KHK 570

Eserin Adı: Şerhu adâbi'l-bahs ve'l-münâzara

Dili: Arapça

Müstensih: Halil b. Abdullah

Müellif: Taşköprî-zâde İsâmeddin Ahmed b. Mustafâ (901-968/1445-1569)

Ölçüsü: 200x125 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak olukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm dış yüzeylerindeki neftli serpmeli şal ebruda turuncu, yeşil, sarı ve en üstte serpilen Lahor çividi (lacivert) renk kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) yoğunluğunun az olduğu ve boyalarda da öd miktarının az bir miktar fazla olduğu söylenebilir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

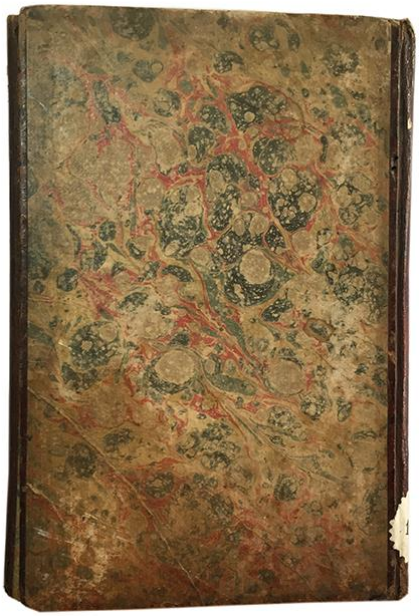
Resim 493. KHK 1772, üst kapak

Resim 494. KHK 1772, üst iç kapak

Resim 495. KHK 1772, miklep ön

Resim 496. KHK 1772, alt kapak

Eser Numarası: 97

Envanter Numarası: KHK 1772

Eserin Adı: Haşiye ala şerhi'l-mevâkıf

Dili: Arapça

Müstensih: Mahmud b. Mehmed

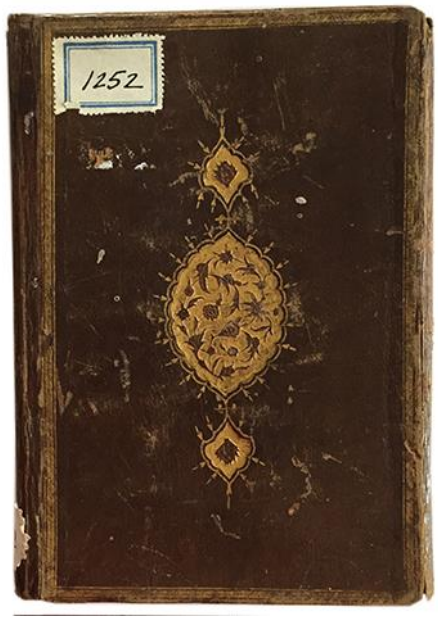
Müellif: Sinan Efendi, Muhaşşi Sinaneddin Efendi Yusuf b. Abdillah b. İlyas el-Amasi (986 H./1578 M.)

Ölçüsü: 200x130 mm.

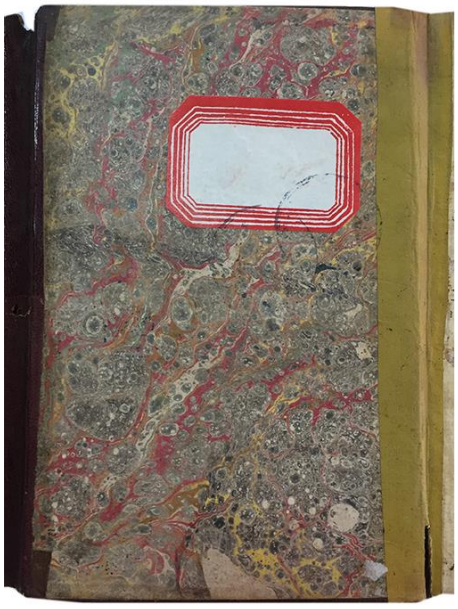
Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak olukça yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm dış yüzeylerindeki neftli serpmeli gel-git ebruda sarı, kırmızı, açık yeşil ve neftli kahverengi kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) yoğunluğunun az olduğu ve boyalarda da öd miktarının az bir miktar fazla olduğu söylenebilir. Eser alt kısmından aldığı suyun oluşturduğu lekeler oldukça belirgindir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 497. KHK 1252, üst kapak

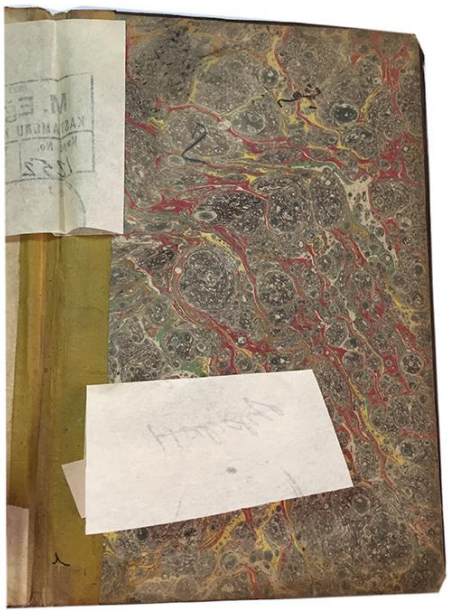
Resim 498. KHK 1252, üst iç kapak

Resim 499. KHK 1252, miklep ön

Resim 500. KHK 1252, alt kapak

Resim 501. KHK 1252, alt içkapak

Resim 502. KHK 1252, miklep iç

Eser Numarası: 98

Envanter Numarası: KHK 1252

Eserin Adı: Ahlâk-i ala'î

Dili Ve Konusu: Arapça

Müntensih: Yok

Müellif: Kınalı-zâde Alî Çelebî b. Abd el-Kâdir Alî Efendî el-Hına'î (916-979/1510-1571)

Ölçüsü: 195x130 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserdeki neftli serpmeli gel-git ebruda kırmızı, yeşil ve sarı renkler kullanılmıştır. Ebrunun yapıldığı teknenin (kitrenin) bozulmaya yüz tuttuğu ve boya yüklemesinden kaynaklanan sıkışmanın olduğu düşünülmektedir. Eserin üst kapak, alt kapak ve miklep kısmı deri ile ciltlenerek şemse motifi ile bezenmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da

yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

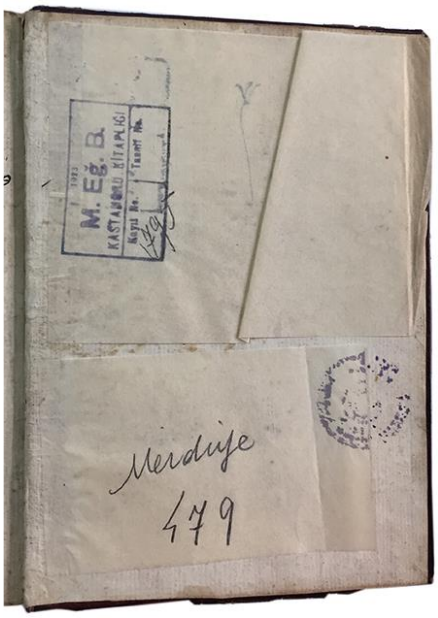
Resim 503. KHK 1795, üst kapak

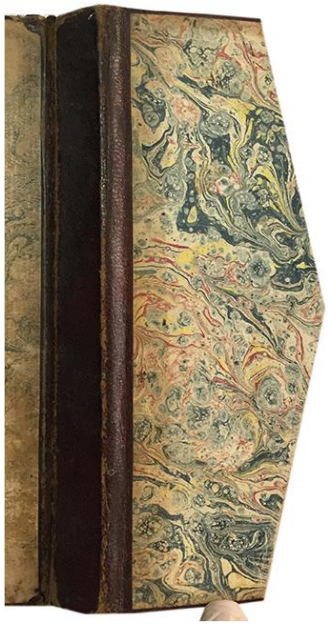
Resim 504. KHK 1795, ön içkapak

Resim 505. KHK 1795, alt kapak

Resim 506. KHK 1795, üst iç kapak

Resim 507. KHK 1795, miklep ön

Eser Numarası: 99

Envanter Numarası: KHK 1795

Eserin Adı: Cevâhir ve'l-Dureri's-sugra

Dili: Arapça

Müntensih: Yok

Müellif: Abd el-Vahhâb b. Ahmed b. Alî eş-Şa'rânî (898-973/1493-1565)

Ölçüsü: 205x145-160x100 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. İncelenebildiği kadarıyla eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Ebrunun yapıldığı teknenin (kitrenin) bozulmaya yüz tuttuğu ve boya yüklemesinden kaynaklanan sıkışmanın olduğu düşünülmektedir. Söz konusu bozulma dolaysıyla sulanmış teknede yapıldığı düşünülen neftli serpmeli gel-git ebruda sarı, kırmızı, lacivert

renkler kullanılmıştır. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. “505” numaralı resimde bulunan ebruda “Tasavvufi’l eşşeyhul Vehhab” yazısı bulunmaktadır.

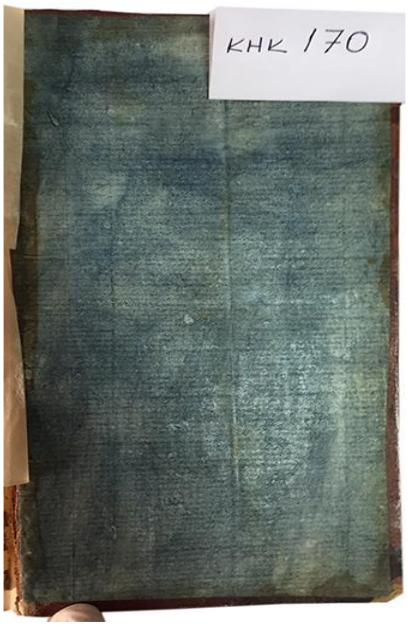
Resim 508. KHK 170, üst kapak

Resim 509. KHK 170, üst iç kapak

Resim 510. KHK 170, alt kapak

Resim 511. KHK 170, alt içkapak

Resim 512. KHK 170, miklep ön

Eser Numarası: 100

Envanter Numarası: KHK 170

Eserin Adı: Şerh-i dîbâce-i gülistân

Dili: OTA

Müstensih: Ali b. Muhammed

Müellif: Lâmi'î Çelebî Mahmûd b. Osmân Bursavî (876-938/1472-1532)

Ölçüsü: 190x100 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep kısmı

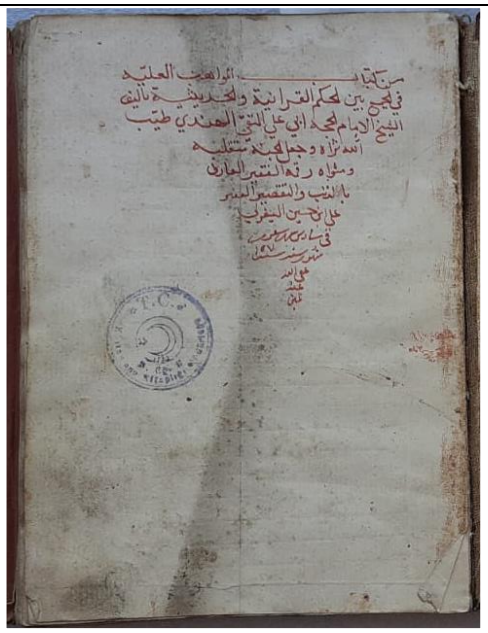
Ebrunun Çeşidi: Neftli şal ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Yazma eserin tüm yüzeylerinde aynı neftli şal ebru kullanılmıştır. Eserin ön ve arka kapağındaki ebruların kullanıma ve ışığa bağlı olarak renk kaybına uğradığı düşünülebilir. Eserin alt kısmından yoğun nem veya kısmen su aldığı, iç ve dış kısımlarındaki lekelerden anlaşılmaktadır. Eserin miklep kısmında bulunan ebrunun nispeten daha iyi durumda

olduğu ve kullanılan ebrunun özellikleri görülebilmektedir. Kırmızı, yeşil, sarı ve son olarak neftli mavi boya serpilmesiyle oluşturulan neftli şal ebru, kalın bir biz yardımıyla düzensiz ve geniş "S" hareketleri ile tamamlamıştır. Boyaların doygunlukları, açılımları ve şal desen vermek amacıyla çekilen bizin oluşturduğu dokudan teknenin yoğunluğunun az olduğu düşünülebilir. Eserin sırt ve miklep bağlantı kısmı deri ile güçlendirilmiştir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 513. KHK 1273, üst kapak

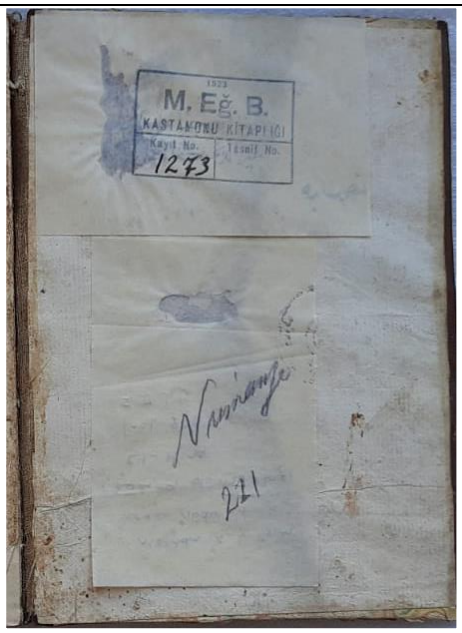
Resim 514. KHK 1273, üst iç kapak

Resim 515. KHK 1273, miklep ön

Resim 516. KHK 1273, alt kapak

Resim 517. KHK 1273, alt içkapak

Resim 518. KHK 1273, miklep iç

Eser Numarası: 101

Envanter Numarası: KHK 1273

Eserin Adı: Mevâhibü'l-alîye

Dili Ve Konusu: Arapça

Müstensih: Ali b. Hüseyin el-Ağrıbi

Müellif: Alâeddin Alî b. Hüsâmeddin el-Muttakî el-Hindî (888-975/1483-1567)

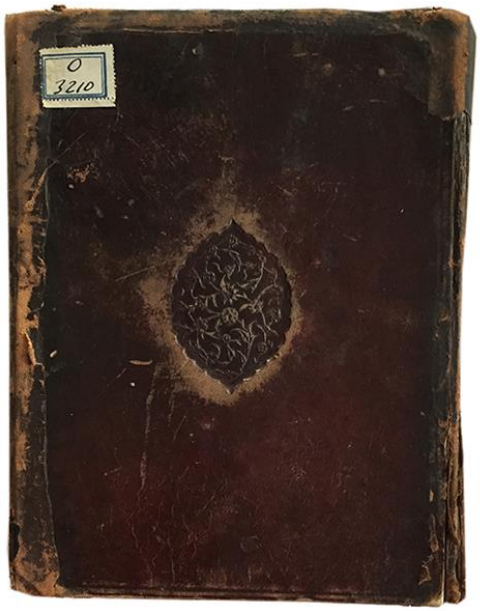
Ölçüsü: 200x150 mm.

Uygulandığı Yer: Üst-alt kapak, miklep üst kapak

Ebrunun Çeşidi: Neftli serpmeli gel-git ebru

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserin tüm yüzeylerinde aynı ebru kullanılmıştır. Eserdeki neftli serpmeli gel-git ebruda sarı, yeşil, kırmızı ve neftli açık yeşil renk kullanılmıştır. Teknenin (kitrenin) normal yoğunlukta olduğu ve boyaların ise uygun öd miktarına sahip olduğu söylenebilir. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

3.11. Serbest Teknik

Resim 519. KHK 3210, üst kapak

Resim 520. KHK 3210, üst iç kapak

Resim 521. KHK 3210, miklep ön

Resim 522. KHK 3210, alt kapak

Eser Numarası: 102

Envanter Numarası: KHK 3210

Eserin Adı: Miftâhu's-sa'âde

Dili: Arapça

Müstensih: Yok

Müellif: Kemâleddin b. Asayiş b. Yûsuf Şirvânî (öl. 916/1510)

Ölçüsü: 282x207 mm.

Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak, miklep iç kapak

Ebrunun Çeşidi: Serbest teknik

Değerlendirme: Yazma eser genel olarak yıpranmış durumdadır. Eserde neme bağlı olarak kabarma, parçalanma, küf ve doku deformasyonları görülmektedir. Lacivert ve kırmızı renklerin tekneye atılmasından sonra geniş spatül benzeri bir alet yardımıyla düzensiz hareketlerle desenin oluşturulduğu düşünülmektedir. Bu nedenle herhangi bir türün içine dahil edilmeden "serbest teknik" olarak genel-geçer bir tanımla nitelendirmenin doğru olacağı düşünülmüştür. Ebrunun üzerinde sanatçısına ya da yapım tarihine ilişkin herhangi bir kanıt oluşturacak imza, tarih ya da yazı mevcut değildir.

Resim 523. KHK 489, üst kapak

Resim 524. KHK 489, üst iç kapak

Resim 525. KHK 489, alt kapak

Resim 526. KHK 489, alt içkapak

Eser Numarası: 103

Envanter Numarası: KHK 489

Eserin Adı: Şerhu Ehadisi'l-erba'un

Dili: Arapça

Müstensih: Fetullah

Müellif: Kemâl Paşa zâde Şemseddin Ahmed b. Süleymân (873-940/1468-1543)

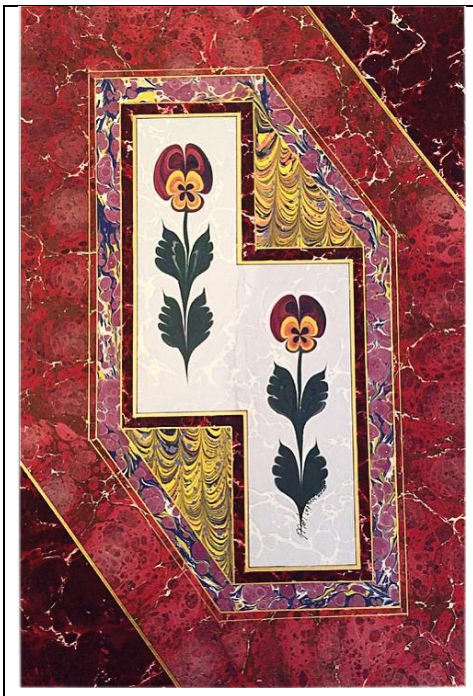
Ölçüsü: 235x100 mm.

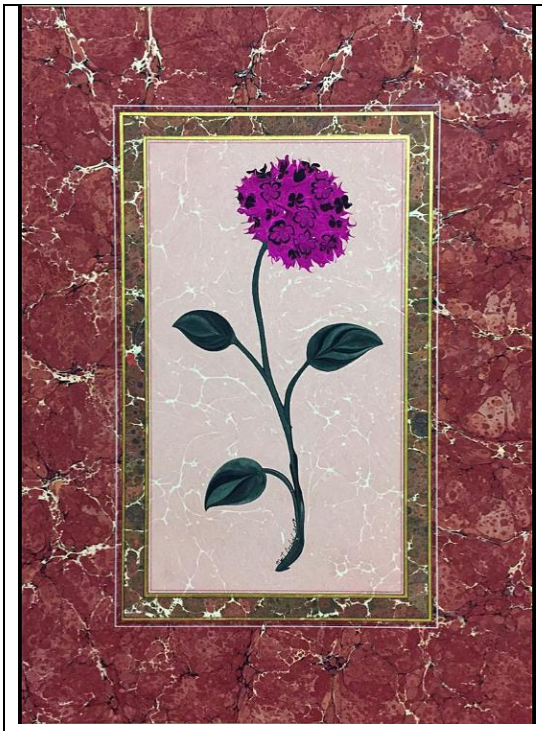
Uygulandığı Yer: Ön-alt içkapak

Ebrunun Çeşidi: Serbest teknik

Değerlendirme: Yazma eserde kullanıma bağlı olarak biçim bozulmaları görülmektedir. Eserin ön-araka kapak iç kısımlarında kullanılan ebru görülebildiği kadarıyla nem veya eser miktarda suya maruz kaldığı düşünülebilir. Deri cilt kısmı bu olumsuzluktan oldukça sınırlı bir şekilde etkilenmiştir. Ön ve alt kapak iç kısımlarındaki ebru, lacivert ve sarı tonları kullanılarak yapılmış, düzensiz döngüsel hareketle biçimlendirilmiştir. Bu nedenle, herhangi bir türün içine dahil edilmeden "serbest teknik" olarak genel-geçer bir tanımla nitelendirmenin doğru olacağı düşünülmüştür.

SANATSAL ÇALIŞMALAR

 Resim 527. Mert COŞKUN, 2020, Menekşe ebru	**Eser Numarası:** 104 **Eser Adı:** Menekşe ebru **Ölçüsü:** 36x55 **Yılı:** 2020 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka
 Resim 528. Mert COŞKUN, 2018, Lale ebru	**Eser Numarası:** 105 **Eser Adı:** Lale ebru **Ölçüsü:** 40x65 **Yılı:** 2018 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

Resim 529. Mert COŞKUN, 2019, Ortanca ebru

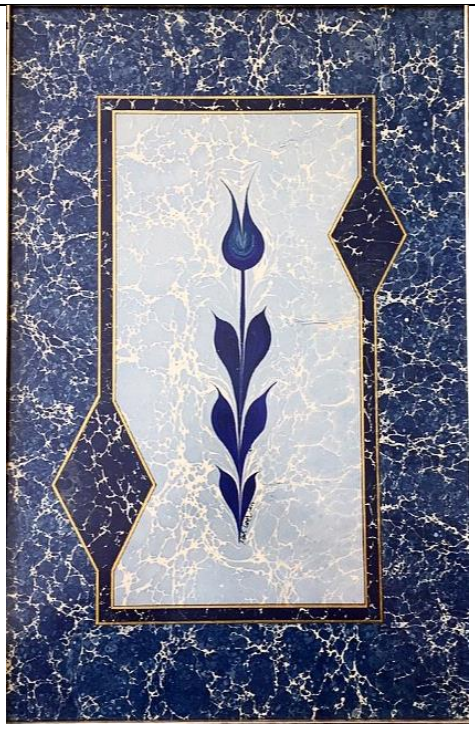
Eser Numarası: 106

Eser Adı: Ortanca ebru

Ölçüsü: 45x60

Yılı: 2019

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

Resim 530. Mert COŞKUN, 2017, Lale ebru

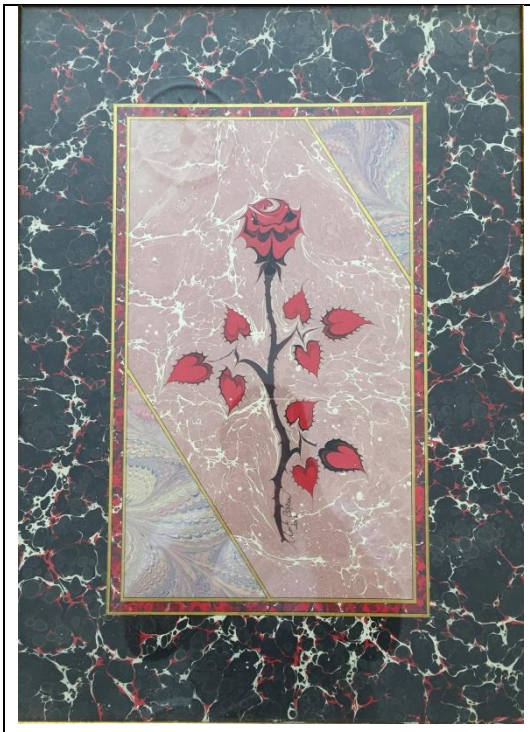
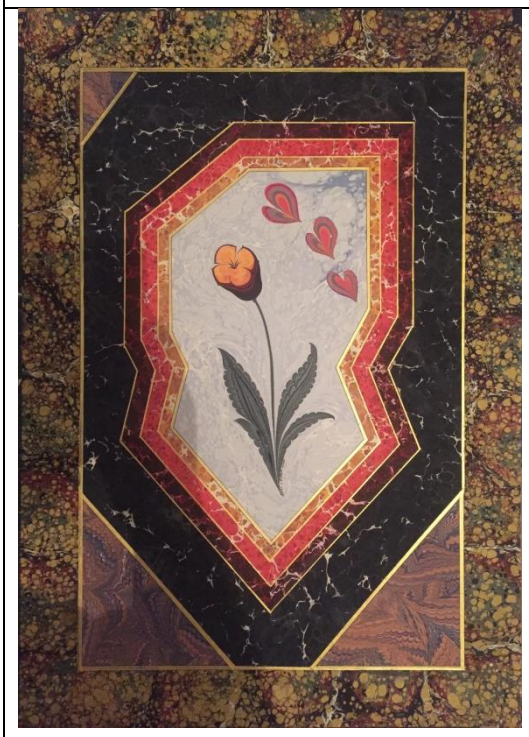
Eser Numarası: 107

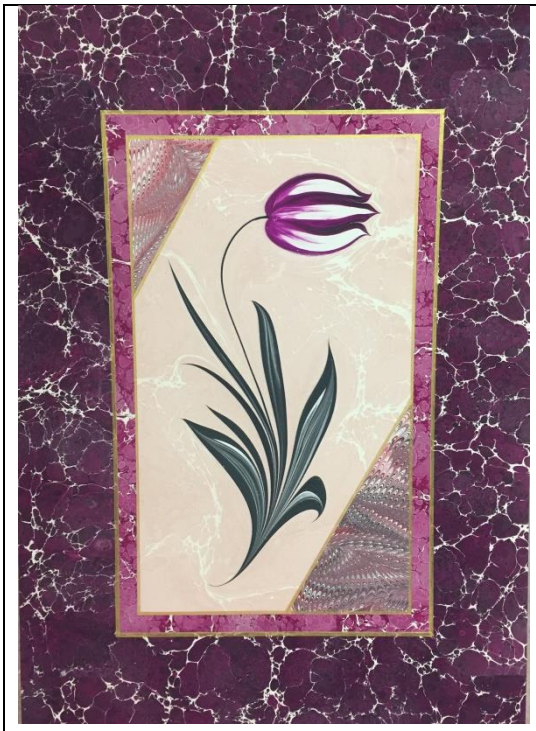
Eser Adı: Lale ebru

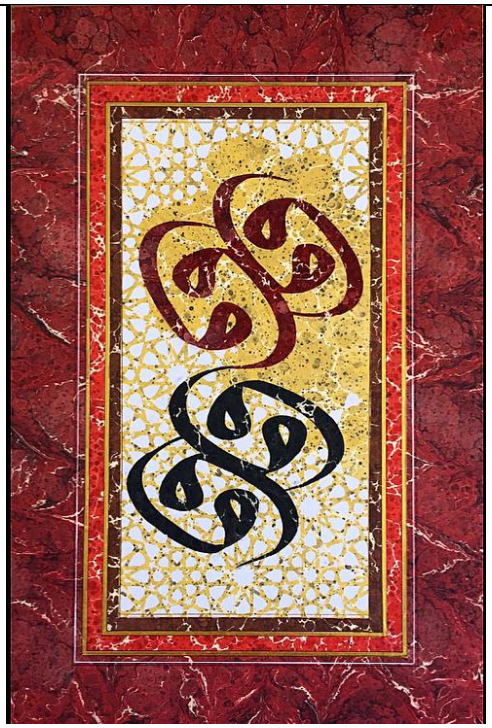
Ölçüsü: 38x55

Yılı: 2017

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

 Resim 531. Mert COŞKUN, 2017, Gül Ebru	**Eser Numarası:** 108 **Eser Adı:** Gül Ebru **Ölçüsü:** 45x55 **Yılı:** 2017 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka
 Resim 532. Mert COŞKUN, 2020, Gelincik Ebru	**Eser Numarası:** 109 **Eser Adı:** Gelincik Ebru **Ölçüsü:** 45x66 **Yılı:** 2020 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

 Resim 533. Mert COŞKUN, 2018, Lilyum Ebru	**Eser Numarası:** 110 **Eser Adı:** Lilyum Ebru **Ölçüsü:** 40x55 **Yılı:** 2018 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka
 Resim 534. Mert COŞKUN, 2020, Lilyum Ebru	**Eser Numarası:** 111 **Eser Adı:** Lilyum Ebru **Ölçüsü:** 40x60 **Yılı:** 2020 **Tekniği:** Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

Resim 535. Mert COŞKUN, 2020, Vav

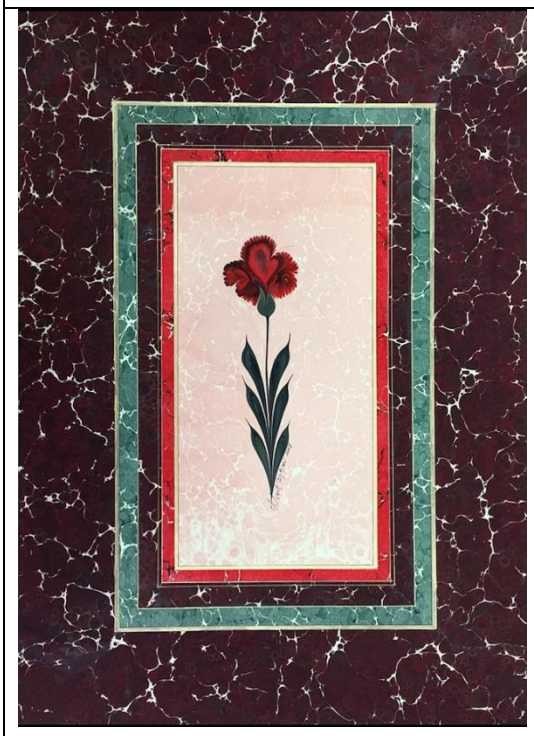
Eser Numarası: 112

Eser Adı: Vav

Ölçüsü: 36x55

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka, kat'ı

Resim 536. Mert COŞKUN, 2018, Karanfil Ebru

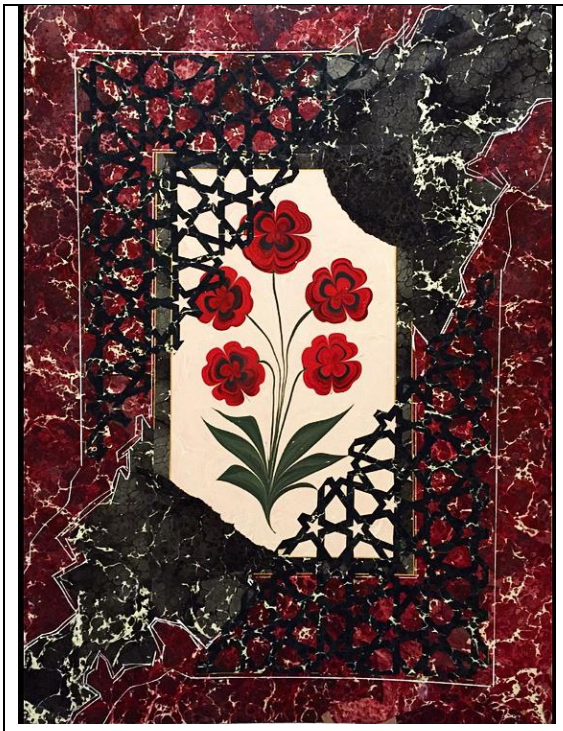
Eser Numarası: 113

Eser Adı: Karanfil Ebru

Ölçüsü: 42x60

Yılı: 2018

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka

Resim 537. Mert COŞKUN, 2020, Buket Gelincik Ebru

Eser Numarası: 114

Eser Adı: Buket Gelincik Ebru

Ölçüsü: 50x70

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka, Kat'ı

Resim 538. Mert COŞKUN, 2020, Gözyaşı

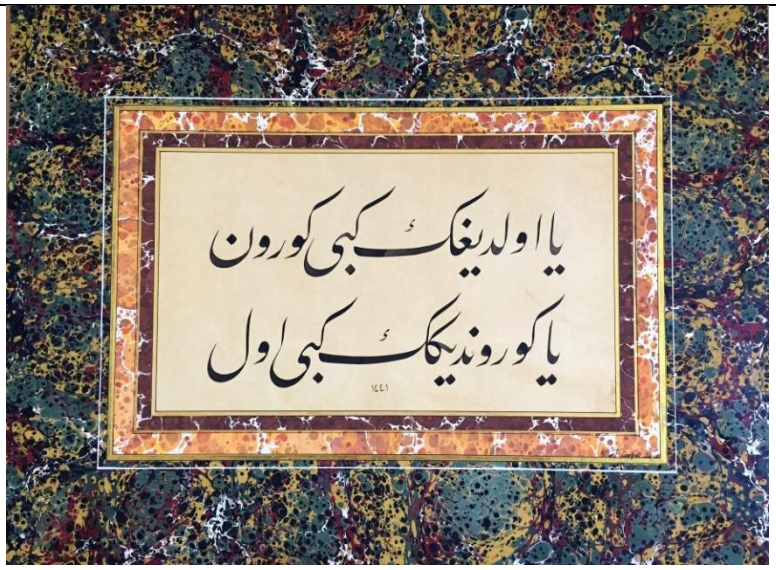
Eser Numarası: 115

Eser Adı: Vav

Ölçüsü: 35x52

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka, kat'ı

Resim 539. Mert COŞKUN, 2020, “ Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol”

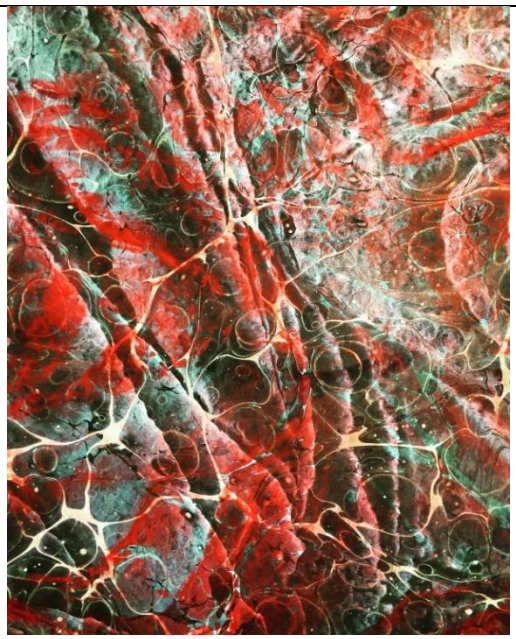
Eser Numarası: 116

Eser Adı: “ Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol”

Ölçüsü: 37x51

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine, ebru murakka, Hüsn-i hat

Resim 540. Mert COŞKUN, 2019, İsimsiz

Eser Numarası: 117

Eser Adı: İsimsiz

Ölçüsü: 17,5x25

Yılı: 2019

Tekniği: Dalgalı-battal ebru karışık teknik

Resim 541. Mert COŞKUN, 2020, Geometrik form

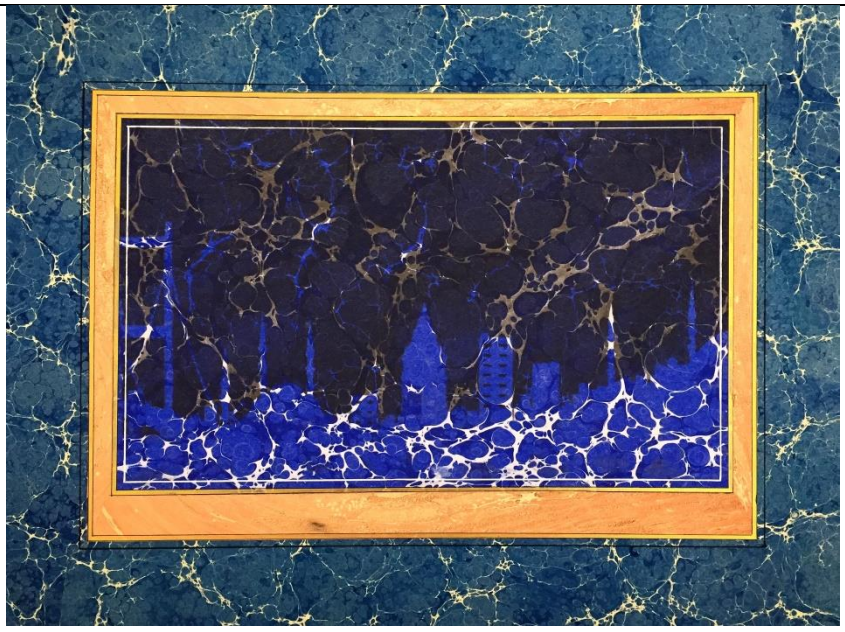
Eser Numarası: 118

Eser Adı: Geometrik form

Ölçüsü: 38x38

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka, kat'ı

Resim 542. Mert COŞKUN, 2020, İstanbul

Eser Numarası: 119

Eser Adı: İstanbul

Ölçüsü: 56x42

Yılı: 2020

Tekniği: Ahşap malzeme üzerine ebru murakka (akkase ebru)

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Kitap ve Kütüphanecilik, Türk toplumunda ve kültüründe esaslı bir geçmişe dayanmaktadır. İstanbul'un fethi ile birlikte önce medrese, tekke ve camilerde kitap dolapları, sonra kitaplıklar kurulmuş, devamında vakıf kütüphaneleri devreye girmiştir. Bunlar arasında en tanınmışı Fatih' in Saray-ı Hümayun' da kurduğu ve bugün Topkapı Sarayı Kütüphanesi adını taşıyan kitaplıktır. Dünyanın ortak mirası sayılan yazma eserler, tek ya da nadir oldukları için korumamız gereken bütün kültür varlıkları gibi yeniden bulunabilmeleri, üretilebilmeleri, elde edilebilmeleri mümkün olmayacağından, kıymetlerinin bilinip uygun koşullarda muhafaza edilmesi ve profesyonel yardım alarak korunmasının son derece önemli ve gerekli olduğu görüşündeyim. Kitabı korumak ve bezemek için çeşitli sanat alanları gelişmiştir. Türk ebru sanatı da bunlardan birisidir. Ebru ciltçilikte kitabın dış kapağına, iç kapağına, yan kağıtlarına, mıklebine ve mahfazasına uygulanmıştır.

Ülkemizin birçok ilinde yazma eser kütüphaneleri mevcuttur. Kastamonu da bu illerden birisi olup tez çalışmasının konusunu; Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi'nde korunan ve 16. yüzyıla ait 103 adet ebrulu el yazması eser oluşturmuştur. Bu eserler, Türk ebru sanatı bağlamında ele alınarak betimleme yöntemiyle analiz edilmeye çalışılmıştır. Tezde bulunan yazma eserler genel olarak yıpranmış bir biçimde günümüze ulaşmıştır. Tezin üçüncü kısmını oluşturan yazma eserlerde görülen ebruların betimlerinin yapılması yazma eser hakkında genel bilgilerin verilmesi yapılmış ve çeşitli verilere ulaşılmıştır.

Battal ebrulu eser toplamda 8 adet, gel-git ebrulu eser 15 adet, neftli ebrulu eser 19 adet, hatip ebrulu eser 13 adet, taraklı ebrulu eser 26 adet, şal ebrulu eser 6 adet, çiçekli ebrulu eser 5 adet, dalgalı ebrulu eser 3 adet, bülbülyuvası ebrulu eser 4 adet, kumlu-kılçıklı ebrulu eser 2 adet, son olarak dönemin ebruculari tarafından özgün ve teknik farklılıkların ortaya konmaya çalışıldığı ancak tam anlamıyla geleneksel Türk ebru çeşitleri içinde olmayan desenlere sahip ebrular tarafımızca genel-geçer bir tanımlamayla serbest teknik başlığı adı altında toplanmış, 2 adet yazma eserde görülen bu ebrular incelenmiş ve betimlemesi yapılmıştır.

İlk olarak 8 adet battal ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Söz konusu ebrular klasik battal ebrusu tekniğine uygun olarak, daha çok ana renklerin kullanıldığı ve ara renklerin fazla tercih edilmediği gözlemlenmiştir.

Genellikle tekneye atılan ilk boya siyah renktir ve bunun sebebi ise üzerine atılan diğer renklerin daha belirgin olması beklentisi olduğu düşünülebilir. “KHK 2511” envanter numaralı eserin ise diğer battal ebru kullanılan eserlerden teknik olarak farklı olduğu görülmektedir. Bu eserin diğer eserlerden farkı; mavi ve kırmızı renklerin zemin olarak tekneye atılmasından sonra, ya öd ve su oranı çok yüksek, açık tonda renk kullanılmış (renk tespit edilememektedir) ya da sadece su ve öd yardımı ile büyük boş öbeklerin oluşturulduğu bir battal ebrusu tercih edilmiştir. “KHK1571” envanter numaralı yazma eserin ise miklep kısmında kaplangözü ebru tercih edilmiştir. İncelenen 103 eser arasında sadece bu envanter numaralı eserin miklep kısmında kaplangözü ebruya rastlanılmıştır.

İkinci olarak gel-git ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 15 adet yazma eserde tercih edilen gel-git ebrularında renk çeşitliliğinin yoğun olduğunu görmekteyiz. Geleneksel Türk ebrusuna ve tekniğine uygun olarak yapılan gel-git ebrularında, “KHK 560, KHK 763, KHK 233, KHK 707, KHK 194 vd.” envanter numaralı eserlerde görülen gel-git ebruları yapıldıktan sonra son olarak küçük damlacıklar halinde (serpme şeklinde) son boyanın atılması ile (serpilmesi) sonlandırılmış ebrular tercih edilirken, “KHK 2888” envanter numaralı eserde kullanılan ebruda ise gel-git ebrusu yapıldıktan sonra yoğun olmayan “S” hareketleri yapılarak sonlandırılmış gel-git ebrusu tercih edilmiştir. Diğer envanter numaralı eserlerde ise tekneye atılan boyaların gel-git yapılmasıyla elde edilen ebrular tercih edilmiştir.

Üçüncü olarak hatip ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 13 adet yazma eserde tercih edilen hatip ebrulu eserleri zemin ebrusunu (zemin battalı) da etkileyecek biçimde yapılmış olan ve zemin ebrusunu (zemin battalını) etkilemeden yapılan hatip ebruları olarak iki grupta incelememiz mümkündür. Zemin ebrusunu etkileyerek yapılan ebrulara örnek olarak “KHK 1496, KHK 1215, KHK 3895, KHK 3766, KHK 768, KHK 3775” envanter numaralı yazma eserlerde kullanılan ebrular gösterilebilir. Bu hatip ebrularının farkı, zemin ebrusu atıldıktan sonra üzerine konulan damlaların (dairesel formların) son aşaması olan hatip deseni verme esnasında her bir boya damlasına bağımsız desen verilmesi gerekirken ebrucunun tercihinden kaynaklı zemin ebrusunu da etkileyecek şekilde

biz' ini hiç tekneden kaldırmadan bir boya dairesinden diğerine zemin boyasını da çizmesi sonucu oluşan ebrulardır. Bu şekilde yapılan hatip ebrularına çarkıfelek hatibi dememiz mümkündür. İkinci grupta yapılan hatip ebruları ise daha çok alışık olduğumuz zemin battalı atılmış ve onun üzerine tekneye düzenli ve orantılı olan boya damlacıklarına şekil verilmesi ile oluşturulmuş hatip ebrularıdır.

Dördüncü olarak taraklı ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 26 adet yazma eserde tercih edilen taraklı ebru eserleri üç grupta incelememiz mümkündür. Birincisi ince taraklı ebrular, ikincisi kalın taraklı ebrular, üçüncüsünü ise adını desen özelliğinden ve yapım tekniğinden alan taraklı şal olarak adlandırmamız mümkündür. İnce taraklı ebrulara örnek olarak "KHK 2439, KHK 2486, KHK 373, KHK 1512, KHK 3351, KHK 650, KHK 1691" envanter numaralı yazma eserler genel olarak teknik anlamda benzerdir. İnce kalınlıkta ve sık aralıkları olan tarak malzemesi kullanılarak oluşturulmuş ebrulardır. Kalın taraklı ebrulara örnek olarak ise "KHK 181, KHK 863, KHK 868, KHK 867" envanter numaralı yazma eserleri göstermemiz mümkündür. Bu eserlerde kullanılan taraklı ebruların özelliği ise daha kalın ve geniş aralıkta tarak malzemesi kullanılarak yapılmış olmasıdır. Üçüncü grup olan taraklı şal ebrusuna örnek olarak "KHK 1531, KHK 3235, KHK 864, KHK 869, KHK 870, KHK 596, KHK 117, KHK 831, KHK 917, KHK 1022, KHK 1046, KHK 1277, KHK 1476, KHK 1632, KHK 1968, KHK 2775" envanter numaralı yazma eserler, teknik anlamda kalın veya ince taraklı ebru yapıldıktan sonra çaprazlamasına "S" hareketleri yapılarak oluşturulan şal deseni nedeniyle taraklı şal ebrusu adını almıştır.

Beşinci olarak şal ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 6 adet yazma eserlerde tercih edilen şal ebruları renk çeşitliliği az olduğunu görmekteyiz 6 eserde kullanılan şal ebrularının renk ve teknik benzerliği birbirlerine oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu da ebruların aynı ebrucu tarafından yapıldığı görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Altıncı olarak çiçek ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 5 adet yazma eserlerde tercih edilen çiçekli ebrular genellikle küçük ve birden fazla olacak şekilde tüm tekne yüzeyini doldurarak tasarlanmıştır. Koltuk

ebrusuna ne kadar benzeseler de teknik anlamda incelendiğinde koltuk ebrusu olmadıkları ancak öykünmenin olduğu söylenebilir. Yapılan çiçeklerin türlerine, kullanılan renklerine ve üslup açısından bakıldığında benzerlik oranları oldukça fazladır. Bu da dört eserde kullanılan ebruların ebrucusunun aynı kişiaynı olduğu düşüncesini kuvvetlendirmektedir.

Yedinci olarak dalgalı ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 3 adet yazma eserde tercih edilen dalgalı ebrular teknik ve desen özelliği açısından hemen hemen aynı denilebilir. Kağıtları tekneye yatırma şekli ve yönü, kullanılan renklerin benzerliği, dalgalı ebrunun ön aşaması olan battal ebrularının üslup olarak benzerlikleri oldukça fazladır. Bu da yine bu üç yazma eserde kullanılan dalgalı ebruların aynı ebrucu tarafından yapıldığı görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Sekizinci olarak kumlu-kılçıklı ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 2 adet yazma eserde tercih edilen kumlu-kılçıklı ebruların ikisi de teknik ve üslup olarak neredeyse aynıdır. Her iki eserde de öncelikle zemin battalı oluşturulduktan sonra büyük kumlu öbeklerin olduğu görülmektedir. Yazma eserde kullanılan kumlu-kılçıklı ebruların benzerliği bir ebrucu tarafından yapıldığı görüşünü kuvvetlendirmektedir.

Dokuzuncu olarak bülbülyuvası ebrulu eserlerin değerlendirmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 4 adet yazma eserde tercih edilen bülbülyuvası ebrularında renk çeşitliliğinin fazla olduğu görülmüştür.

Onuncu olarak neftli ebrulu eserlerin değerlendirilmesi ve betimlemesi yapılmıştır. Toplamda 19 adet yazma eserde tercih edilen neftli ebruların renk çeşitliliğinin az olduğunu görmekteyiz. Genellikle neftli battal olarak adlandırdığımız ebru çeşidi tercih edilmiş, tekneye son olarak atılan boyanın neft yağı ile karıştırılması sonucu elde edilen desenden ve görüntüden dolayı bu ismi aldığını bilmekteyiz. 19 adet yazma eserde kullanılan neftli ebruları; direk neftli boya ile oluşturulmuş battal ebruları, koyu ton ile yapılmış battal ebrusu üzerine uygulanan neftli boya ve son olarak birkaç renk ile oluşturulmuş battal ebrusuna gel-git veya “S” hareketleri

yapıldıktan sonra uygulanmış olan yoğun neftli boya ile tamamlanan ebrular olarak üç grupta incelemek ve değerlendirmek mümkündür.

Son olarak on birinci serbest teknik başlığı adı altında toplamda 2 adet yazma eserde kullanılan ebruların incelemesi ve betimlemesi yapılmıştır. Türk ebru sanatı çeşitleri içerisinde yeri olmayan özgün desenlerin ve şekillerin yer aldığı yazma eserler olmuştur.

KAYNAKÇA

Aksoy Bahşı, Ş. (2018). Jackson Pollock 'Un Eylem Resmi ve Dırppıng Üslupsal Tavrı İle Türk Ebru Sanatı Tekniklerinin Karşılaştırılarak İncelenmesi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Barutçugil, H. ed. (2007). Türklerin Ebru Sanatı. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

Başar, F. Tiryaki, Y. (200). Türk Ebru Sanatı, İstanbul: Gözen yayınları.

Çoktan, A. (1992). Türk Ebru Sanatı. Ak bank Yayınları, İstanbul.

Dere, Ö. F. Başkar, İ. Y. Güner E,: imam hatip liseleri için ebru, yayın meb.Dere, Ö.F. (2007). Ebru Sanatı, İstanbul: İsmek yayınları.

Derman, M. (1977). Türk Sanatında Ebrû. İstanbul: Ak Yayınları.

Dilber, M. (2019). Kastamonu Yazma Eserler Kütüphanesi'nde Yer Alan 19. Yüzyıl'a Ait Kur'an-I Kerimlerin Tezyinat Özellikleri Ve Özgün Tezhip Çalışmaları, Yayımlanmış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Elhan, S. (1998). Türk Ebru Satı (Tarihçesi, Yapım Teknikleri, Ebrucular). Murat Kitap ve Basın Yayınları, Ankara.

Gülgen, H. (2016). Türk Ebru Tarihi'nde Ustalar ve Üslup Değişimi. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 25 (1) , 153-183.

Güven, İ.M.V.N. (2015). Türk Ebru Sanatında Çağdaş Bir Tasarım Öğesi Olarak Elibelinde Motifi, Yayımlanmış Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Antalya.

Kankal, A. (2004). Türkmen' in Kaidesi KASTAMONU (XV-XVIII. Yüzyıllar arası Şehir Hayatı), Ankara: Zafer Matbaası. ve Güven, İ.M.V.N. ve Atik, E. XII. Uluslararası Türk Sanatı, Tarihi Ve Folkloru Kongresi /Sanat Etkinlikleri Kastamonu-Hanönü Gökçeağaç Düz Dokumaları KONYA s.416.

Karabacak, Ş. , C. (2018). Farklı Tip Kumaş Ve Boya Kullanımının Ebru Tekstil Ürünlerinin Kalitesine Etkisi, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.

Kolçir, O, Etikan, S. "Ebru Sanatında Akkase Tekniği". Art-e Sanat Dergisi 9 (2016): 246-261

Maktal (erbaş), A , Uyan, S . (2019). Türk Sanatlarında Ebru'nun Hat ve Tezhip Disiplinleriyle Tasarlanmasında Yeni Yaklaşımlar . Turkish Journal of Fashion Design and Management , 1 (1) , 47-60 .

Özdamar, H. (2012). Ebru Tekniğinin Farklı Yöntemlerle İşlenmiş Deri Malzeme Üzerine Uygulanması, Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Isparta.

Özkul, K. (2016). Baskı Endüstrisinde Ebru Sanatı Uygulamaları. 5. Uluslararası Matbaa Teknolojileri Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi - İstanbul - 04-05 Kasım / November 2016.

Öztürk, M. (2016). III. Uluslararası Şeh Şaban-ı Veli Sempozyumu, Kastamonu Yazma Eser Kütüphanesi ve Yazma Eserler, Bildiri, Kastamonu.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyadı: Mert COŞKUN
Doğum Yeri ve Yılı: Ankara, 1995

Medeni Hali: Bekar

Yabancı Dil: İngilizce

E-posta: coskunmert58@gmail.com

Eğitim Durumu

Lise: 2010-2014 Duatepe Anadolu Lisesi

Lisans: 2014-2018 Kastamonu Üniversitesi/Eğitim Fakültesi/Resim-İş Öğretmenliği

Mesleki Deneyim

İş Yeri: 2018-2020 Kastamonu Yıldız Adnan Konyalı Anaokulu çocuk kulübü resim öğretmeni olarak çalıştı.

Ankara Polatlı halk eğitim merkezi usta öğretici olarak çalışmaya devam etmekte.

Sertifikalar

- 2020 Teknobilgi uzaktan öğretim merkezi bünyesinde öğrenci koçluğu eğitimi programı
- 2020 Teknobilgi uzaktan öğretim merkezi bünyesinde aile danışmanlığı eğitimi programı
- 2020 Cumhuriyet Bayramı Davetli Ulusal Katılımlı Online Sergi
- 2020 I. Ulusal Jürili Bozok Sanat Etkinlikleri
- 2020 Markaj Sanat Online Sanat Etkinlikleri
- 2020 15 Temmuz Şehitleri anısına Ulusal Katılımlı Sergi
- 2020 Sanatçı Çalışıyor Story Sergi
- 2020 Portfolyou Sanat Platformu Milletler Arası Sergi
- 2019 Uluslararası Türkoloji Araştırmaları Sempozyumu (UTAS)
- 2018 21. Yüzyılda Türk Sanatı: Meseleler ve Çözüm Önerileri Milletler Arası Sempozyum- Sergi- Konser- Çalıştay (Workshop)
- 2018 21. Yüzyılda Türk Sanatı: Meseleler ve Çözüm Önerileri Milletler Arası Sempozyum- Sergi- Konser- Çalıştay (karma sergi)
- 2018 21. Yüzyılda Türk Sanatı: Meseleler ve Çözüm Önerileri Milletler Arası Sempozyum- Sergi- Konser- Çalıştay (düzenleme kurulu)
- 2018 103. Yılında 103 Eserle Çanakkale Zaferi Davetli Ulusal Karma Sergisi
- 1017 Uluslararası Jüri Davetli III. Gençlik Buluşması Karma Sergisi
- 2017 1. Ulusal Jürili 19 Mayıs Karma Sergisi
- 2016 Uluslararası Jüri Davetli II. Gençlik Buluşması Karma Sergisi
- 2015 Uluslararası Jüri Davetli Gençlik Buluşması Karma Sergisi